

als Zijn schapen dwalen

New Age in de kerk

als Zijn schapen dwalen

New Age in de kerk

A.R. KUIPERS

Opgedragen aan de Herder van mijn ziel.
Met bijzondere dank aan Lucia en Joke:
jullie waren onmisbaar in dit proces.

© 2021 door A. R. Kuipers

ISBN: 9789464185805

Als Zijn schapen dwalen: New Age in de kerk

Auteur: A.R. Kuipers

All rights reserved. Niets uit deze uitgave mag digitaal worden vermenigvuldigd of worden gedrukt zonder voorafgaande toestemming van de auteur.

Tenzij anders vermeld werden Bijbelverzen geciteerd uit de Herziene Statenvertaling 2010/2016, Royal Jongbloed.

Citaten uit Engelstalige boeken, preken, podcasts en weblogs werden door de auteur vertaald. Originele citaten in het Engels zijn terug te vinden onder 'voetnoten.'

De (verkoop)prijs van dit boek bestaat uitsluitend uit kosten voor het on demand printen, de bemiddeling van het printbedrijf en de verkoop via online verkoopkanalen. Er is geen winstmarge.

Mijn volk -
het waren verloren schapen.
Hun herders hadden hen misleid,
hen naar de bergen geleid.
Zij gingen van berg naar heuvel.
Zij vergaten hun rustplaats.

Jeremia 50.6

Inhoudsopgave

Misleiding - 5

Hoofdstuk 1: New Age in de kerk - 8

Hoofdstuk 2: Een andere Jezus Christus - 11

Hoofdstuk 3: Een andere geest - 34

Hoofdstuk 4: Genezing - 74

Hoofdstuk 5: Bevrijding - 116

Hoofdstuk 6: Een ander gebed - 134

Hoofdstuk 7: Een ander evangelie - 158

Hoofdstuk 8: Een ander koninkrijk - 173

Hoofdstuk 9: Een andere eenheid - 204

Tot slot: Babel verlaten - 209

Voetnoten - 211

Misleiding

Als eenentwintigste-eeuwse christenen leven we dichterbij de wederkomst van de Here Jezus. Een tijd die volgens de Bijbel te herkennen is aan steeds vaker en intenser terugkerende periodes van oorlogen, geruchten van oorlogen, natuurrampen, epidemieën en geweld. Toch is er nog een teken van de tijd dat Jezus ons geeft, een teken dat ons anders dan oorlogen en rampen niet zomaar overkomt, maar waar wij onszelf ontvankelijk voor kunnen maken: *misleiding*.

In Mattheus vierentwintig voorzegt de Here Jezus onder andere dat veel mensen zichzelf Christus – ‘de gezalfde’ - zullen noemen en dat er veel misleidende leraren en misleidende wonderen en tekenen zullen zijn. Deze misleidingen zullen zo sterk zijn dat ze zelfs in staat zijn om degenen die God toebehoren van de eeuwige weg af te leiden, als dat mogelijk zou zijn. Vóór de wederkomst van de Here Jezus zal er een uitiem misleidende figuur opstaan, iemand die zich voor Hem zal uitgeven. De Bijbel voorzegt dat het opstaan van deze misleidende christus zal samengaan met een grote afval van christenen van het geloof. (2 Thess 2) Een afval die naar ik geloof niet zo zeer te maken heeft met het leegstromen van kerkgebouwen, maar vooral met een verandering van de hartsgesteldheid van christenen. Niet zozeer een afkeer van geloof in het algemeen, maar een opstand tegen Jezus als Koning en Gods Woord als waarheid, waarin in een hernieuwde vorm van spiritualiteit onder de noemer ‘christendom’ wordt voorzien.

Steeds sterker en sneller terugkerende weeën van natuurgeweld, epidemieën en strijd tussen volken of rassen markeren de tijd die Jezus ‘de laatste dagen’ noemde. Daarmee rijst ook de vraag of we wel genoeg oog hebben voor een minder zichtbaar teken van de tijd, namelijk *misleiding*. Anders dan epidemieën en natuurgeweld overkomt misleiding ons niet zomaar: deze troef vergt strategie en inspanning vanuit de kant van de misleider én een gebrek aan liefde voor de Waarheid aan de kant van degene die zich laat misleiden.

Door het schrijven van dit boek ben ik gaandeweg met verbazing gaan inzien hoe geraffineerd deze sterke misleiding - die zo oud is als de schepping- de harten van christenen veroverd. Hun geloof in Jezus wordt hen niet afgenomen door het zwaard, maar door het hen zélf te laten willen!

Met dit boek hoop ik mensen aan het denken te zetten en hen te waarschuwen zoals ik zelf gewaarschuwd had willen worden. Ook is het een oproep tot inkeer.

Van jongs af aan ben ik opgegroeid met het christelijk geloof en zou mijzelf evangelisch christen willen noemen. In een periode van depressie werd ik wanhopig naar antwoorden en verlichting van mijn last en ging op zoek. Ik zocht het niet bij God Zelf, maar woonde in 2017 aan het eind van mijn latijn een deel van een conferentie bij die een kentering heeft gevormd in mijn geloofsleven en de aanleiding is geweest voor dit schrijven. De conferentie was dicht bij huis en betaalbaar, en elke vorm van geestelijk voedsel doet een mens goed.. toch? Ik werd warm welkom geheten. De muziek en prediking waren geestelijk, zo aanstekelijk, zo mooi. Toch werd die fijne, zintuigelijke ervaring steeds even onderbroken door een knagende vertwijfeling dat er 'iets' niet klopte. Deelnemers van de conferentie werden aangemoedigd om met engelen te zingen, precies 'zoals in de hemel,' een immense liefde van Jezus voor Zijn bruid werd aangewakkerd, de bruid zou geestelijk volwassen moeten worden en zichzelf klaar moeten maken door sieraden aan te doen, en er werd opzweepend gesproken over een machtig koninkrijk dat door de bruid veroverd zou moeten worden. Al met al was ik onder de indruk, werd opgezweept en voelde mij aangeraakt, maar thuis vervloog de bedwelming van gedimd licht, liefdevolle woorden en zoete muziek om plaats te maken voor een zeker weten: dit was niet van God. Ik had mijzelf ingelaten met iets dat ontzettend mooi en Bijbels leek, maar ongeloofelijk duister was. Hoe kwam het dat ik mij zo had laten misleiden? En wie had gedacht dat het duister zo mooi en heilzaam kon lijken? Een paar dagen lang zocht ik God op mijn knieën en werd er bij bepaald dat Hij er naar verlangt te worden aanbeden in geest en waarheid. Niet op de zintuigelijke manier waarmee ik zelf dacht God te bereiken. Wat had mij vatbaar gemaakt? Ten diepste had ik mijn hulp gezocht in mijn eigen kunnen, medemensen en 'christelijke' formules meer dan bij God Zelf. Ik beleed mijn zonden, vroeg God om vergeving en ontdekte Zijn barmhartigheid en genade.

Op eenzelfde manier zou het kunnen zijn dat jij je als lezer van dit boek je bezig houdt met dingen waarvan je het gevoel hebt dat ze je tot God leiden, maar die je eigenlijk op een dwaalspoor zetten. Veel van die dingen kunnen je geloofsleven hebben gevormd en zijn er

mogelijk mee verweven. Mijn advies is dan ook om dit boek bij vragen of verwarring aan de kant te leggen en tot God te bidden om Zijn wijsheid. God is een beloner van wie Hem ernstig zoeken en Zijn Geest zal je te leiden in alle waarheid. Als wij met heel ons hart naar Hem terugkeren, zal Hij naar ons terugkeren, dat is Gods belofte. (Zacharia 1.3)

Hoofdstuk 1

New Age in de kerk

New Age of *Nieuwe Tijd* zoals de beweging zich in toenemende mate laat noemen, wordt door de meeste mensen geassocieerd met natuurwinkels, rustgevende dierengeluiden, kristallen, dromenvangers, regenbogen en helende substanties. Aanhangers van de beweging staan vooral bekend als mensen die liefde voor de natuur en hun medemens hebben en die er naar streven deze wereld en de mensheid te helen. Voor wie door de rustgevende wolk van etherische aroma's, Bachbloesemblaadjes en regenbogen heen kan kijken, ontvouwt zich een meer sinister doel: het nabootsen van Gods plan. God schiep een hemel en een aarde en hij schiep de mens. Het was onze eigen ongehoorzaamheid aan God waardoor zowel de aarde alsook ons eigen lichaam in verval is geraakt. God belooft dat Hij op een dag Zelf een nieuwe hemel en aarde en een nieuw lichaam zal scheppen. 'Want zie, Ik schep een nieuwe hemel en een nieuwe aarde. Aan de vorige dingen zal niet meer gedacht worden, ze zullen niet meer opkomen in het hart. Maar wees vrolijk en verheug u tot in eeuwigheid in wat Ik schep' (Jes 65) Dit is precies wat de drijvende geest achter New Age nú en door mensenhanden probeert te bewerkstelligen: een volledige genezing van geest, ziel en lichaam en een volledige genezing van de aarde, een koninkrijk van licht, liefde en vrede. '*Heal the world, make it a better place. For you and for me, and the entire human race..*' Maar hoewel we de verantwoordelijkheid hebben om goed te zorgen voor wat we hebben gekregen, is het niet onze taak als mens om de wereld en al wat daarin is te helen en te verlossen. Dat is namelijk een illusie. Alleen God is Geneesheer en Verlosser en het beste dat we kunnen doen is mensen op Hem wijzen. In tegenstelling tot wat Nieuwe Tijds mensen geloven, namelijk dat de mens zelf 'de Schepper en het Geschapene' is,¹ is alleen God Schepper en niet wij.

New Age-denken vindt haar oorsprong in westers occultisme, maar is in essentie een verzameling van zwarte en witte magie, oosterse religies, mystiek, gnostiek, astrologie, New Thought en antroposofie. Wie wil, kan daarmee geloof op zijn of haar eigen manier beleven, ieder heeft zijn of haar eigen waarheid en ieder zijn of haar eigen weg

naar God. Iets wat natuurlijk ook waar is: elke weg anders dan Jezus leidt tot de god van deze wereld.

Voordat ik begon met opschrijven van de vreemde dingen die de kerk lijken binnen te spoelen, had ik nauwelijks een idee van de leringen van New Age. Met het zoeken naar de oorsprong van deze dingen kwam ik niet uit bij de Bijbel, maar bleef steeds tot dezelfde conclusie komen: die 'vreemde' dingen zijn New Age en *New Age is in de kerk*. Dat dit geen toeval is blijkt uit het missionstatement van iemand die aan de bakermat van de beweging staat: Alice Bailey. Alice Bailey wordt door velen binnen de New Age beschouwd als een van de belangrijkste en invloedrijkste denkers van spirituele en occulte filosofie van de 20e eeuw. Zij was esoterisch meester en borduurde voort op de ideeën van Helena Blavatsky, de occultist die voor het eerst sprak over een nieuwe tijd, het astrologische tijdperk van de Waterman. Dit tijdperk vindt z'n oorsprong in het hindoeïsme, alwaar het *Satya Yuga* wordt genoemd. De beoogde manier om tot dit tijdperk te komen is door een massale verlichting van alle mensen op aarde. Alice Bailey schreef over deze New Age missie dat deze tot stand zou moeten komen *door middel* van de kerk. Ze schrijft:

'De christelijke kerk met al haar vertakkingen kan dienen als een St. Johannes de dooper, als een stem die roept in de wildernis en als een kern waardoor verlichting van de wereld bereikt kan worden.

De kerk moet een wijde tolerantie laten zien en geen revolutionaire leringen of blijven hangen aan reactionaire ideeën. De kerk als een leerfactor zou de grote basisleringen moeten nemen en (daarbij de oude vormen waarin ze geuit en vastgehouden worden, verbrijzelend) hun ware en innerlijk spiritueel belang laten zien.

Het voornaamste werk van de kerk is om te onderwijzen, en onophoudelijk te onderwijzen, daarbij de uiterlijke vorm in tact houdend om daarmee de velen die gewend zijn aan kerkgewoonten te bereiken. Leraren moeten getraind worden: Bijbelkennis moet verspreid worden: de sacramenten moeten mystiek geïnterpreteerd worden, en de kracht van de kerk om te genezen moet gedemonstreerd worden.'²

Onder het mom van het terugnemen van kostbare New Age waarheden die ons als christenen zouden toebehoren³ zijn sommige

invloedrijke kerken zowel occulte gebruiken alsook occulte leer gaan overnemen en onophoudelijk gaan onderwijzen. Het is dan ook geen toeval dat New Age veel Bijbelse terminologie heeft genomen, een andere betekenis heeft toegekend en deze Bijbels klinkende New Age terminologie door de kerk heeft verspreid. Maar of we yoga nu het bijvoeglijk naamwoord 'Jezus'⁴ geven of we tarotkaarten psalmenkaarten⁵ noemen of een goeroe een Bijbelleraar, de aard van het beestje blijft hetzelfde. Net zomin als een mandarijn christelijk wordt zodra we het een christelijke mandarijn noemen, wordt occulte leer niet christelijk als we die leer verpakken in Bijbelse terminologie. Dit is precies wat New Age doet. Benjamin Creme zag zichzelf als woordvoerder van de te komen New Age verlosser en geloofde net als Alice Bailey dat een hervorming van de kerk nodig is om tot een Nieuwe Tijd te komen. Hij stelde: De christus 'zal de christelijke kerken zodanig transformeren dat ze flexibel genoeg zijn om correct op de nieuwe werkelijkheid die de wederkomst van de christus en meesters zullen scheppen.' Hij zal in etappes nieuwe leringen verspreiden, die gaan over 'eenheid van de mensheid', over 'de menselijke ziel' en 'de wet van wedergeboorte.' Wanneer deze leringen dan de economische, politieke en sociale structuren doorgesijpeld zijn, zal de wereld klaar zijn voor een wereldreligie waarin oost en west verenigd worden.⁶

Een aantal fundamentele leringen dat er op gericht is het New Age tijdperk tot stand te brengen, zijn: alles is één, alles is God, de mens is God, alle religies zijn één, alles is een kwestie van bewustzijn en bewustzijn is de ultieme waarheid. Een hernieuwd en verhoogd bewustzijn is wat New Age gelovigen bereiken door een repertoire aan instrumenten die ontworpen zijn om het eigen denken stil te leggen en het te vullen met impressies van een mystieke tegenwoordigheid. Het beoogde bewustzijn dat deze mystieke staat wekt, is onszelf op een nieuwe manier gewaar te worden. Ze zijn bedoeld om stil te worden en te ervaren dat 'ik God ben,' alles God is en alles één is. En wat ik zelf ervaar is echt waar. Zoals New Ager Neale Donald Walsch stelt: 'Er is slechts Eén van Ons. Jij en ik zijn Eén.'⁷ 'Je bent al een God. Je weet het simpelweg niet.'⁸

Hoofdstuk 2

Een andere Jezus Christus

‘Want als er iemand komt die een *andere Jezus* predikt, die wij niet gepredikt hebben, of als u een andere geest ontvangt dan die u ontvangen hebt, of een ander evangelie, dat u niet aangenomen hebt, dan verdraagt u dat best.’

2 Korinthe 11.4

De Bijbel spreekt van een *andere Jezus* die ons gepresenteerd kan worden. Praktisch gezien zijn er veel manieren waarop zo’n andere Jezus dan Die door Paulus gepredikt ons hart kan veroveren. Als we een roman lezen of film kijken waarin Jezus een rol speelt, wordt onze bestaande indruk van Hem onbewust bijgeschaafd door deze ervaringen. Talloze mensen leren Jezus slechts kennen door hoe Hij wordt voorgesteld door bronnen buiten de Bijbel. Voorbeelden daarvan zijn de afbeelding van hulpeloze baby Jezus in Maria’s armen in een glas-in-loodraam of de Jezus van Dan Brown in het boek *De Da Vinci Code*. Vrijwel alle wereldreligies kennen daarnaast wel een naamgenoot van onze Messias die een heel ander persoon en karakter vertegenwoordigen. Zo kent Islam bijvoorbeeld een Jezus die in de Koran wel de titel ‘messias’ krijgt, maar niet meer is dan een profeet of boodschapper, niet Gods zoon is en niet stierf aan een kruis maar direct opsteeg naar Allahs aanwezigheid. Hindoeïsme kent Jezus als verlicht meester, zoals geloofd wordt dat bijvoorbeeld Rama en Krishna dit ook waren. En ook New Age kent Jezus als een verlicht meester.

Zoals je begrijpt is het dus voor veel mensen geen probleem in Jezus te geloven als één van de velen. Er ontstaan pas botsingen wanneer wordt vastgehouden aan Jezus zoals Hij Zich in de Bijbel openbaart en wanneer mensen Hem aannemen als Enige Waarheid. De gemiddelde New Ager zal Jezus dan ook niet ontkennen, maar wel historische feitelijkheden zoals bijvoorbeeld Zijn letterlijke dood aan het kruis. New Age-kennis over Jezus is niet uitsluitend gebaseerd op de Bijbel, maar wordt aangevuld door informatie uit gnostische evangeliën, mystieke ervaringen en openbaringen van bijvoorbeeld geleide geesten. Geënt op dit soort buiten-Bijbelse bronnen is bijvoorbeeld

het idee dat Jezus in de periode voorafgaand aan Zijn bediening in India, Egypte, Perzië en Tibet zou hebben rondgetrokken om daar bovennatuurlijke krachten van goeroes te leren. Dit is een andere Jezus. De enige manier voor ons om na te gaan met welke Jezus we van doen hebben, is elke Jezus die we tegenkomen vergelijken met Die in Gods Woord, de Bijbel.

Jezusbeelden

‘De zalige en alleen machtige Heere, de Koning der koningen en Heere der heren, zal die [de verschijning van onze Heere Jezus Christus] op Zijn tijd laten zien, Hij Die als enige onsterfelijkheid bezit en een ontoegankelijk licht bewoont; Hem heeft geen mens gezien en niemand kan Hem ook zien. Hem zij eer en eeuwige kracht. Amen.’ *1 Timotheüs 6.15,16*

Eén van de manieren waarop een andere Jezus dan zijn intrede in de kerk heeft gedaan, is door middel van Jezusverschijningen. Het lijkt een toenemende trend te zijn onder gelovigen om Jezus uit te nodigen in een herinnering of Hem te ontmoeten in een visioen of beeld. Hem persoonlijk te willen zien, persoonlijke woorden van Hem te willen horen. Daar waar mensen vroeger nog met scepsis werden benaderd als ze vertelden dat ze Jezus hadden gezien, worden dromen-dromers nu onthaald als ware geestelijken. Beelden van Jezus lijken bijna beter te worden ontvangen dan Zijn woorden uit de Bijbel. Maar, hoe Bijbels zijn Jezusbeelden?

Heidi Baker is een internationaal spreekster en oprichtster van een organisatie die arme kinderen in Afrika voedt. Nadat voor Heidi Baker was gebeden begon ze te schokken en over de vloer te rollen. Ze voelde een krachtige aanwezigheid van licht op zich vallen, waarna ze drie uur lang in verstijfde toestand verkeerde. Hierna verscheen Jezus aan haar. Heidi zag hoe hij een stuk vlees uit zijn zij scheurde, het in brood veranderde en het aan Heidi gaf met een doordringende blik en de opdracht zijn kinderen te voeden. Jezus vertelde haar dat hij was gestorven ‘opdat er altijd genoeg zou zijn’, daarmee doelend op letterlijk voedsel voor de hongerige. Daarnaast vloemde uit zijn zij water en bloed, wat hij opving in een beker en Heidi vroeg: ‘dit is een beker van lijden en vreugde, wil je er uit drinken?’ Heidi had het

gevoel geen 'nee' te kunnen zeggen en is sindsdien een bediening begonnen om hongerige kinderen te voeden. Met grote regelmaat krijgt ze nu persoonlijke boodschappen van Jezus.¹

Myrna Nazzour uit Syrië raakt van jongs af aan geregeld in pijnlijke extases waarin ze urenlang verstijft en visioenen van Jezus krijgt. Deze Jezus verschijnt aan haar als persoon van licht en geeft haar boodschappen over Maria, over wie hij zegt: 'Wie Haar eert, eert Mij. Wie Haar ontkent, ontkent Mij. En degene die Haar iets vraagt, zal gegeven worden omdat Ze Mijn Moeder is.'² Naast Jezusbeelden krijgt Myrna ook visioenen en boodschappen van Maria.

Twee eeuwen geleden kreeg Joseph Smith een visioen waarin God de Vader en Jezus aan hem verschenen: 'twee Personages wiens helderheid en glorie alle beschrijving tarten.' God vertelde Smith dat alle religieuze denominaties de verkeerde leer aanhingen en dat hij moest wachten op nadere instructies van boven. Deze nadere instructies van Jezus hebben geleid tot de oprichting van de Mormonen.³ Mormonen geloven onder meer dat Jezus en satan geestelijke broers zijn.⁴

Bovengenoemde voorbeelden van visioenen zijn echte ervaringen van mensen. Ervaringen die een enorme indruk achterlaten en een radicale impact kunnen hebben op ons geloofsleven. Maar zijn de ervaringen ook waarheid: dat wil zeggen, is de Jezus die aan mensen verschijnt ook écht Jezus, of kan het zijn dat we te maken hebben met een andere Jezus? Met name onder Amerikaanse sprekers en aanbiddingsleiders lijkt het een trend om in geuren en kleuren te vertellen over persoonlijke ontmoetingen met Jezus. Gek genoeg geven juist dit soort 'Jezus'-beelden en niet kennis van Gods woord of de vruchten van de Geest hen geloofwaardigheid en aanzien. Daarnaast worden mensen steeds vaker door Jezus bezocht in visioenen en door 'Hem' aangesteld als apostel. Lastig, want aan persoonlijke ervaringen valt niet te tornen.

Dromen van Jezus zijn niet altijd on-Bijbels, maar zijn niet per definitie van God. God spreekt nog steeds tot mensen door visioenen en dromen, maar het is aan ons om te testen wat de bron is van zo'n bovennatuurlijke ervaring. Naast visioenen en dromen waarin Jezus aan mensen verschijnt, zijn er ook mogelijkheden om Jezus op ons eigen initiatief naar ons toe te laten komen in woorden of beelden. Het

gaat hierbij bijvoorbeeld om zogenaamde channelings of visualisaties. Het oproepen van Jezus op ons initiatief (niet dat van God) is per definitie altijd een vorm van mediumschap of spiritisme.

Thomas moest een week wachten voor hij de verheerlijkte Jezus zag. Tegen hem werd gezegd 'zalig zijn zij die niet hebben gezien, maar toch geloven.' Zijn wij specialer dan Thomas dat wij Jezus wél op ons initiatief kunnen ontmoeten? Het zou best wel handig zijn om niet op God te hoeven wachten tot Hij Jezus aan ons laat verschijnen, maar Jezus zelf voor ons geestesoog te laten verschijnen. Dan zouden we niet meer hoeven geloven, maar Hem gewoon kunnen zien op ons eigen tijdstip door Hem op te roepen als een soort geest uit de fles. Het prettige is dan ook dat deze surrogaat Jezus ons vaak precies wil zeggen wat we hopen te horen en ook precies doet wat we hopen dat hij voor ons zal doen. Hoewel het misschien onschuldig lijkt, is het gebruiken van een occulte techniek als visualisatie of channelen nooit iets waarmee we bij onze God en Heer Jezus uitkomen, maar bij iemand die zich graag voor Hem uitgeeft. Onthoud dat er vele imitaties zijn die de schijn hebben Jezus te zijn, maar die wezenlijk anders zijn.

In de Bijbel zijn wel voorbeelden te vinden van mensen die visioenen van God kregen, zoals de grote profeten Daniël, Ezechiël en Jesaja. Het resultaat van die ervaringen was nederigheid, krachteloosheid, ontzag en zondebesef. Paulus schreef te weten van een man die op werd genomen tot in de derde hemel. Mogelijk was hij dit zelf. Toch drukt hij ons op het hart niet te roemen in dat soort ervaringen, maar liever in eigen beperktheid zodat God verheerlijkt wordt. (2 Kor 2.12)

Laten we niet vergeten dat Jezus zei dat we Hem pas weer zien bij Zijn wederkomst, als Hij op de wolken verschijnt met majesteit. Tot die tijd is Hij gezeten aan de rechterhand van de Vader, op de troon.

Een andere Christus

'Wij geloven niet meer om wat u zegt, want wijzelf hebben Hem gehoord en weten dat Hij werkelijk de Zaligmaker van de wereld is, de Christus.' *Johannes 4.42*

Al vór voor de geboorte van de Here Jezus en sinds het ontstaan van de Bijbel leefden gelovige Joden in de verwachting van de Messias. Van

voordat onze Here Jezus op aarde kwam was het Gods verlangen om een volk voor Zichzelf apart te zetten, hen te verlossen, te leiden, te heiligen, onder hen te wonen en hun Koning te zijn. Door het hele oude Testament heen zijn verwijzingen te vinden naar de te komen Messias, die God Zelf heeft uitgekozen als Herder om Zijn volk te weiden, die als Koning zou regeren vanaf de troon van David en een tempel voor Hem zou bouwen, om Gods wet te vestigen en met rechtvaardigheid te regeren vanuit Sion. (Zach 6, Jer 33)

Aan koning David beloofde God dat Iemand uit zijn nageslacht voor eeuwig zou regeren. 'Wanneer uw dagen voorbij zijn en u met uw vaders ontslapen bent, zal Ik uw nakomeling na u, die uit uw lichaam voortkomt, doen opstaan en Ik zal zijn koningschap bevestigen. Die zal voor Mijn Naam een huis bouwen, en Ik zal de troon van zijn koningschap voor eeuwig bevestigen.' (2 Sam 7.12,13) Zoals bekend duurde het koningschap van Salomo niet eeuwig. God heeft het dan ook over een andere Nakomeling, een andere Zoon van David. 'Want er zal een Twijgje opgroeien uit de afgehouden stronk van Isaï, en een Loot uit zijn wortels zal vrucht voortbrengen. Op Hem zal de Geest van de HEERE rusten: de Geest van wijsheid en inzicht, de Geest van raad en sterkte, de Geest van de kennis en de vreze des HEEREN. Zijn ruiken zal zijn in de vreze des HEEREN. Hij zal niet oordelen naar wat Zijn ogen zien en Hij zal niet vonnissen naar wat Zijn oren horen. Hij zal de armen recht doen in gerechtigheid en de zachtmoedigen van het land zal Hij met rechtvaardigheid vonnissen.' (Jes 11.1-4)

Het is deze Twijg die door God werd gezalfd om het evangelie te verkondigen en Die bij monde van Jesaja sprak: 'De Geest van de Heere HEERE is op Mij, omdat de HEERE Mij gezalfd heeft om een blijde boodschap te brengen aan de zachtmoedigen.' (Jes.61.1) Er bestaat geen twijfel over de identiteit van deze beloofde Twijg Die ontsproot aan het geslacht van koning David. Toen Jezus in de synagoge in Nazareth sprak, citeerde hij dit vers en zei 'vandaag hebben jullie dit vers in vervulling zien gaan.' (Luk 4 16-21) Ook zegt Jezus Zelf: 'Ik Jezus [...] *Ik ben de Wortel en het Nageslacht van David, de blinkende Morgenster.*' (Openb 22.16) 'Koning der koningen en Heere der heren.' (Op 19.16)

Door de tijdelijke verharding van het hart van Israël en hun tijdelijke doofheid voor de stem van hun Herder, kregen ook andere verdwaalde schapen een kans om Gods stem te horen en zich bij

kudde te voegen. Jezus zei: 'Ik ben de goede Herder en Ik ken de Mijnen en word door de Mijnen gekend, zoals de Vader Mij kent en Ik de Vader ken; en Ik geef Mijn leven voor de schapen. Ik heb nog andere schapen, die niet van deze schaapskooi zijn; ook die moet Ik binnenbrengen, en zij zullen Mijn stem horen en het zal worden één kudde en één Herder.' (Joh 10.14-16)

Helaas zijn er vanaf Jezus' komst op aarde ook al mensen die stellen zelf christus te zijn. Eén van de tekenen die Jezus ons geeft om te herkennen dat Zijn komst dichtbij is, is dat veel mensen zichzelf christus zullen gaan noemen en dat er uiteindelijk een ultiem misleidende christusfiguur zal opstaan (Matt 24.5, 23-24, 1 Joh 2.18) die veel volgelingen zal krijgen. Hij wordt ook wel de anti-Christ genoemd: iemand die niet alleen tegen de Here Jezus als Messias strijdt, maar ook helemaal Zijn plaats wil innemen. 'Kinderen, het laatste uur is aangebroken. U hebt gehoord dat de antichrist zal komen. Nu al treden er veel antichristen op, en daardoor weten we dat dit het laatste uur is.' (1 Joh 2.18)

Christusbewustzijn

'Hieraan leert u de Geest van God kennen: elke geest die belijdt dat Jezus Christus in het vlees gekomen is, is uit God; en elke geest die niet belijdt dat Jezus Christus in het vlees gekomen is, is niet uit God; maar dat is de geest van de antichrist, waarvan u gehoord hebt dat hij komt, en die nu al in de wereld is.'

1 Johannes 4.1-3

Anders dan in de Bijbel wordt met de term *christus* in gnostiek, mystiek, antroposofie en New Age niet de Persoon Jezus bedoeld, maar een zogenaamd 'goddelijke kern' die zich in elke persoon zou bevinden. Deze goddelijke kern wordt door hen ook wel het 'ware zelf' genoemd. Als men zich dit 'ware zelf' ten volle bewust wordt, spreekt men van verlichting of een ontwaakt *christusbewustzijn*. Het bereiken van dit christusbewustzijn wordt gezien als het bereiken van 'de hoogste staat van intellectuele ontwikkeling en emotionele volwassenheid', aldus het Centre for Christ Consciousness. 'Het is een staat van bewustzijn van onze ware aard, ons hogere zelf en ons geboorterecht als kinderen van God.'⁵ Komen tot dit bewustzijn wordt

verlichting genoemd. Mensen die verlichting bereiken, worden volgens New Age leer ook daadwerkelijk Christus of God. Ze geloven dat Jezus enkel als mens op aarde kwam, maar pas op dertigjarige leeftijd zijn ware zelf en identiteit als 'kind van God' ontdekte, waarmee Hij Christus werd. Dit zou zijn geweest toen Hij werd gedoopt in de Jordaan⁶ waarbij Gods Geest op Hem kwam en Zijn bewustzijn verlichtte. Deze initiatie door de 'zalving' met de Heilige Geest zou Hem een Zoon van God, een verlicht Meester, of God-mens hebben gemaakt, zoals ook Krishna en Boeddha dit zouden zijn geweest en zoals elk mens deze status zou kunnen bereiken. In Jezus' geval, zo geloven New Agers, verliet christusbewustzijn en dus ook goddelijkheid Hem bij Zijn kruisdood.⁷

New Age volgelingen kunnen net als christenen dus wel spreken over Jezus als 'Christus,' en 'God,' maar doelen hiermee op een titel die hooguit is voorbehouden aan een bepaalde periode in Jezus' leven. Ze geloven niet dat Jezus eeuwig Christus was, is en zal zijn, dat Hij eeuwig God was, is en zal zijn of dat Hij zoals de Bijbel zegt 'in het vlees kwam.' Deze definitie van het begrip 'Christus' voldoet hiermee aan de definitie die de Bijbel geeft voor de antichrist, namelijk: 'elke geest die niet belijdt dat Jezus Christus in het vlees gekomen is, is niet uit God; maar dat is de geest van de antichrist.' (1 Joh 4.3)

Met dat New Age het Bijbelse begrip 'Christus,' of 'Messias' loskoppelt van de Persoon Jezus, wekt ze de illusie dat deze titel beschikbaar is voor anderen. Zoals een New Age boek uit de jaren tachtig leert: 'Jezus was één ziel die een staat van Christusbewustzijn bereikte, er waren velen anderen. Hij symboliseerde de blauwdruk die we moeten volgen.'⁸ Jezus is voor New Agers dus slechts een voorbeeld in het besef van Zijn ware identiteit als zoon van God en de verwezenlijking hiervan. Ze geloven niet in het volgen van Jezus als Heer en Verlosser, maar in het volgen van de blauwdruk om verlichting en verwezenlijking te bereiken, ofwel het nastreven van christusschap.

New Ager Levi Dowling legde in *het Aquarius Evangelie van Jezus de Christus* aan het begin van de vorige eeuw uit hoe elk mens gezalfde en daarmee 'christus' kan worden. 'Het woord Christus is een afgeleide van het Griekse woord Kristos en betekent gezalfde. Het is identiek aan het Hebreeuwse woord Messias. Het woord *Christus in zichzelf verwijst niet naar een persoon* in het bijzonder; elke gezalfde persoon is gechristend.' 'Het woord *Christus betekent 'de gezalfde' en is*

*daarmee een officiële titel.. Als we zeggen 'Jezus de Christus' verwijzen we naar de mens en naar zijn ambt.. Lincoln was niet altijd president en Jezus was niet altijd Christus.'*⁹

Hoewel de geest die deze misleiding onderwijst al sinds Jezus' komst in de wereld is, wordt ook duidelijk hoe diens invloed meer dan ooit terrein wint in protestantse kerken. Veelgehoord spreker Bill Johnson is leider van de immens invloedrijke kerk Bethel, in Redding, Californië. Vanuit deze kerk worden wereldwijd ontelbare preken gestreamd, muziek in liedbundels opgenomen en jongeren getraind. Net als Levi Dowling scheidt Johnson het woord 'christus' van de Here Jezus. Hij stelt: 'Christus is niet Jezus' achternaam. Het woord Christus betekent 'gezalfde' of 'Messias. *Het is een titel die verwijst naar een ervaring.*'¹⁰

De eerste twee stellingen zijn waar, de derde niet. Johnson gelooft dat christus niet een Persoon, maar een ervaring is. Hij stelt dat het belangrijk is om te weten dat Jezus Zijn goddelijkheid aflegde en alle wonderen deed als mens, niet als God.^{11, 12} Het zou pas vanaf Jezus' doop zijn dat Hij gezalfd werd met de Heilige Geest, en het zou deze zalving zijn die de mens Jezus tot Christus maken, zodat Hij daarna in staat zou zijn als God te worden. Johnson stelt: 'Het was niet voldoende dat Jezus vanuit de hemel naar aarde gezonden werd met een titel. Hij moest een zalving ontvangen in een ervaring om te kunnen volbrengen wat de Vader verlangde.' 'De zalving was wat Jezus de mens verbond met het goddelijke.'¹³

Johnson legt uit wat deze zalving tot het goddelijke inhoudt: 'Het woord zalving betekend 'smeren.' De Heilige Geest is de olie van God die helemaal over Jezus gesmeerd werd bij Zijn waterdoop. De naam Jezus Christus impliceert dat Jezus degene is die met de Heilige Geest besmeerd is.'¹⁴ 'De uitstorting van de Geest moest ook plaatsvinden om Jezus volledig bekwaam te maken. Dit was Zijn zoektocht. Het ontvangen van deze zalving kwalificeerde Hem om de Christus genoemd te worden, wat 'de gezalfde' betekent. Zonder de ervaring kon er geen titel zijn.'¹⁵ Bill Johnson leert zijn toehoorders hiermee een paar dingen. Allereerst stelt hij dat Jezus gezalfd werd tijdens zijn waterdoop. Maar ook veronderstelt hij dat Jezus pas hiermee de 'Gezalfde' of Christus werd.

Hoewel de Heilige Geest inderdaad tijdens Jezus' doop in de Jordaan op Hem neerdaalde, was Hij al voor die tijd Gods Gezalfde. Jezus zegt dan ook over Zichzelf: 'Van eeuwigheid af ben Ik gezalfd geweest, vanaf het begin, vanaf de tijden voordat de aarde er was.' (Spr 8.23) Van Simeon wordt beschreven dat hij in vrede kon sterven omdat hij 'de Gezalfde van de Heere' had gezien op het moment dat hij een acht dagen oude Jezus in zijn armen kreeg. (Luk 2.26-30) En ook de engel van God getuigde al bij Jezus' geboorte van Hem: 'Hij is Christus.' (Luk 2.11) Dat Jezus pas de Gezalfde of Christus werd vanaf Zijn doop, is dus volledig in tegenspraak met de Bijbel, waarin geschreven staat dat niet alleen de Geest, maar ook het water en bloed van een vleeselijke geboorte van Zijn Christusschap getuigen.

Niet alleen is Johnsons leer in tegenspraak met de Bijbel, ook is het in overeenstemming met occulte leer. Zo onderwees esoterisch meester Alice Bailey over het moment van Jezus' doop dat dit het moment was dat Hij Christus werd. 'Deze initiatie markeerde een enorme verandering in het leven van Jezus van Nazareth. Tot die tijd, dertig jaar lang, was Hij simpelweg de timmerman van het kleine stadje, en de zoon van Zijn ouders. Hij was een persoonlijkheid die veel goeds deed in kleine kring. Maar na de reiniging in de Jordaan, alle rechtvaardiging vervuld hebbende, werd Hij de Christus.'¹⁶ Of zoals psychiater en New Age goeroe¹⁷ Carl Jung in een lezing stelde: 'Christus ontvangt zijn missie en de geest van God tijdens zijn doop in de Jordaan. Hij is alleen een Christus na de doop omdat Christus de gezalfde betekent. Hij is ook 'wedergeboren.' Nu is hij hoger dan de gewone sterfelijke persoon die hij als Jezus was, de zoon van de timmerman. Nu is hij een Christus, een onpersoonlijke of symbolische persoonlijkheid.'¹⁸

Bailey en Jung beschrijven het moment waarop Jezus' wordt gedoopt als een initiatie, waardoor Hij 'gezalfde' of 'Christus' werd. Op die manier wordt geloofd dat een doop waarbij de Geest ontvangen wordt mensen tot een christus maakt. Niet meer Gods wil en Zijn beloften uit de Bijbel, maar 'de ervaring' wordt bepalend voor Jezus' Christusschap.

Ook Amerikaans spreker en megakerkleider Creflo Dollar bijvoorbeeld, veronderstelt dat Jezus pas vanaf Zijn doop Gezalfde werd. Hij onderwijst dat Jezus tot dit zalvingsmoment mens was en pas erna 'als' God werd. Als Jezus al God was vanaf Zijn geboorte zou

Hij immers geen zalving nodig hebben, zo is Dollars logica. In een preek stelt hij: 'Als Jezus als God kwam, waarom moest God hem dan zalven? Jezus kwam als een mens, daarom was het toegestaan Hem te zalven. God heeft geen zalving nodig, *Hij is zalving*. Jezus kwam als mens, en op dertigjarige leeftijd maakt God zich klaar om ons te laten zien en ons een voorbeeld te geven van wat een mens met de zalving kan doen. Iemand zal zeggen: 'Maar, Jezus kwam als God!' Maar, wie van jullie weet dat de Bijbel zegt dat God sluimert noch slaapt? En toch zien we in het boek Marcus dat Jezus slaapt achterin de boot. Jongens, luister alsjeblieft naar me, luister alsjeblieft naar me. Dit is geen dwaalleer. Ik ben niet één of andere valse profeet.'¹⁹

In bovenstaande lering wordt niet Gods Gezalfde, de Here Jezus, maar de zalving met 'de geest' verheerlijkt en gemaakt tot iets dat elk mens zou moeten willen hebben. De *zalving of de geest* neemt Jezus' plaats in als *Christus* en wekt daarnaast de illusie dat de vacature voor het ambt van Messias voor een ieder openstaat, zolang men maar gezalfd wordt.

Maar hoewel het woord Christus inderdaad 'de gezalfde' betekent, wil dit niet zeggen dat iedereen die de Heilige Geest ontvangt ook 'de Gezalfde' wordt. Zoals God eeuwig is (Ps 90.2) is ook de Messias eeuwig (Mich 5.1) en van eeuwigheid af gezalfd geweest. (Spr 8.23) Deze zalving is niet synoniem voor het ontvangen van de Heilige Geest. Het is een specifieke Messiaanse aanstelling die God Zijn Zoon gaf. 'De Geest van de Heere HEERE is op Mij, omdat de HEERE Mij gezalfd heeft om een blijde boodschap te brengen aan de zachtmoedigen. Hij heeft Mij gezonden om te verbinden de gebrokenen van hart, om voor de gevangenen vrijlating uit te roepen en voor wie gebonden zaten, opening van de gevangenis..' (Jes 61.1) In Lukas kunnen we lezen dat Jezus deze Messiaanse profetie voorlas in de synagoge, waarop Hij zei: '*vandaag* is dit Schriftgedeelte in vervulling gedaan.'

God zegt nergens in Zijn woord dat wij gezalfd dienen te worden met de Heilige Geest om letterlijk dezelfde dingen als Jezus te doen. Toch wordt dit onderwezen. Zo stelt Creflo Dollar: 'De zalving is een goddelijke bekrachtiging.. in andere woorden, *we kunnen als God zijn* in geest en kracht.'²⁰

Wilkin van de Kamp is leider van een charismatisch-evangelische kerk en directeur van stichting Vrij Zijn. Van de Kamp onderwijst nagenoeg hetzelfde als New Age leraren Bailey en Jung over Jezus: 'Pas vanaf zijn dertigste levensjaar werd het toegestaan om anderen in het openbaar te onderwijzen. Dit was het moment waarop Jezus zijn bediening begon, en waarom Hij zich in de Jordaan door Johannes de Doper liet dopen. Dit was het moment dat de kracht van de Heilige Geest op Jezus kwam [...] om zijn messiaanse taak op aarde te vervullen.'²¹ De zalving van de Heilige Geest die op Jezus was, wil God ook aan ons geven. Hij wil deze zalving aan heel gewone mensen geven, die ongewone dingen voor Hem mogen doen. De zalving van de Timmerman is er ook voor loodgieters, elektriciens, leraren, advocaten, huisvrouwen, stratenmakers, politici en vele anderen die ernaar verlangen om door de Heilige Geest geleerd en getraind te worden om de bediening van Jezus voort te zetten.' 'De zalving van de Heilige Geest is de bovennatuurlijke toerusting om Gods werk te doen. Het is bovennatuurlijke bekwaamheid om de bediening van Jezus voort te zetten.'²² De zalving van de Heilige Geest stelt ons in staat dezelfde dingen te doen die Jezus deed.'²³

God heeft ons daadwerkelijk gezalfd *in Jezus Christus* (2 Kor 1.21, 1 Joh 2.20) en met de Heilige Geest verzegeld en gedoopt tot één Lichaam. Maar dit maakt ons niet *de Gezalfde*, noch maakt het ons een Christus en stelt het ons in staat om de Messiaanse bediening te hebben als die Jezus had. Het is altijd het hoofd van de priester dat gezalfd wordt en het is uitsluitend wanneer we ons in het Lichaam schikken onder Jezus als Hoofd dat ons de zalving met de Heilige Geest toekomt. Een zalving is dus geen los te verkrijgen gadget en zonder Jezus als Hogepriester en Hoofd is er geen zalving! Zelfs de grote apostel Petrus, die gedoopt was en vol van de Heilige Geest, bereikte geen goddelijkheid, maar vermaande Cornelius toen die in aanbidding aan zijn voeten neerviel: 'Sta op, ik ben slechts een mens.' En ook voor Petrus geldt dat hij ondanks zijn vervulling met de Heilige Geest en het doen van wonderen in de naam van Jezus, geen christus werd maar mens bleef.

Bovengenoemde citaten zijn een heel praktisch voorbeeld van mensen die niet belijden dat Jezus Christus in het vlees gekomen is, maar stellen dat 'christus' of 'de zalving met de geest' gedurende drie jaar in 'Jezus het vlees' leefde. De leer is daarmee volledig overeenkomstig de

leer van de slang, de misleider van de wereld. 'Want er zijn veel misleiders in de wereld gekomen, die niet belijden dat Jezus Christus in het vlees gekomen is. Deze is de misleider en de antichrist. Let op uzelf, opdat wij niet verliezen wat wij bewerkt hebben, maar een vol loon mogen ontvangen. Ieder die overtreedt en niet blijft in de leer van Christus, die heeft God niet; wie in de leer van Christus blijft, die heeft zowel de Vader als de Zoon.' (2 Joh 7-9)

Zelf christus zijn

Zoals de slang Adam en Eva deed geloven dat goddelijkheid ook voor hen was weggelegd, worden we door de on-Bijbelse zalvingstheorie opnieuw verleid tot het gelijk worden aan God. Het is een subtiële misleiding die lijkt op de waarheid van de Bijbel, met als duidelijk verschil dat God ons nooit heeft beloofd om Hem te worden. Hij heeft ons geweldig gemaakt, bijna goddelijk en slechts korte tijd lager dan de engelen geplaatst. Maar Hij heeft ons nooit beloofd om aan God gelijk te zijn. Waar het geloof zelf christus te zijn vroeger beperkt bleef bij een paar zonderlinge sekteleiders, lijkt dit idee in toenemende mate geaccepteerd te worden door kerkgangers wereldwijd. Christus dienen als Verlosser is niet krachtig en niet meer van nu: we willen zélf christus zijn! Het is de ultieme vorm van protest tegen God.

Maar, hoe denken mensen zich op te werken tot een volgende Christus? Verschillende Bijbelleraren leren dat de *zalving* mensen *gezalfd* maakt en dat dit de deur opent naar eigenschappen die aan God voorbehouden zijn, zoals het kunnen doen van goddelijke wonderen. De sprekers geloven dat mensen door de zalving in staat zullen zijn te worden als Jezus. Gezalfd worden met 'de Heilige Geest' wordt door hen ook wel 'de Tegenwoordigheid' ontvangen genoemd, of 'overschaduwd worden met de Geest.' Kerkleider Bill Johnson stelt: 'De zalving is een uiting van de persoon van de Heilige Geest.' 'Petrus werd overschaduwd door de Heilige Geest, en het was *die tegenwoordigheid die de wonderen bracht*.' 'Mensen legden zieken in de straten, hopen dat Petrus' schaduw op hen zou vallen en ze zouden genezen.' 'Waarom denk je dat Petrus' schaduw mensen genas? Omdat je schaduw altijd zal vrijzetten wat jou overschaduwte. Wanneer je leert *de Tegenwoordigheid van de Heer in ontvangst te nemen*.. is er iets dat plaatsvindt om je heen dat maakt dat je je

betrokken voelt bij de eigenlijke atmosfeer van de hemel, de eigenlijke atmosfeer van een andere wereld..'²⁴

Hoewel in de Bijbel wordt gesproken over Gods tegenwoordigheid, wordt ons nergens geadviseerd om een tegenwoordigheid in ontvangst te nemen. Gaat het misschien om iets on-Bijbels? New Ager Eckhart Tolle gelooft dat tegenwoordigheid en Christus synoniemen zijn. 'Het enige verschil tussen Christus en tegenwoordigheid is dat Christus verwijst naar je *inwonende goddelijkheid*, ongeacht of je je er bewust van bent of niet, terwijl tegenwoordigheid je *ontwaakte goddelijkheid* of God-wezen betekent.'²⁵ New Age volgelingen geloven dat de tegenwoordigheid van hun christus 'Maitreya' indaalde in het lichaam van Jezus, zodat Jezus een incarnatie van deze christusgeest werd. Vanaf toen zou Jezus, Christus zijn geworden. Dit gebeurde door een initiatieproces wat zij geestelijke overschaduwung noemen. 'De gebruikte methode is *geestelijke overschaduwung*, dat is dat zijn bewustzijn [dat van Maitreya] de handelingen en onderwijzingen van zijn discipel Jezus informeerde en leidde. Het was daarom het bewustzijn van de christus, Maitreya, dat werd gezien en ervaren door degenen rondom Jezus..²⁶ aldus New Age leidsman Benjamin Creme.

Maar zowel de Here Jezus alsook Petrus (Hand 5.15-16) werden niet overschaduwd door een geest die hen aanstuurde. Petrus werd nooit geïncarneerd door de Heilige Geest en zowel hij alsook de Here Jezus kozen er zelf voor om Gods wil te doen. Hun bewustzijn werd niet bezet door een geest. Uiteraard deed Jezus niets zonder dat Hij het de Vader zag doen en deed Hij niets uit Zijn eigen gezag, maar namens de Vader. (Joh 8,28, 5.19) Die Vader was niet Maitreya maar God de Vader.

Een valse wederkomst

'Deze Jezus, Die van u opgenomen is naar de hemel, zal op dezelfde wijze terugkomen als u Hem naar de hemel hebt zien gaan.'

Handelingen 1.10,11

Waar wij als christenen verwachtingsvol uitzien naar Jezus' letterlijke terugkomst op de wolken, geloven New Agers in de komst van een

massale verlichting van de mensheid tot het bewustzijn dat zij allemaal kinderen, of zonen van God zijn. Dit, en niet Jezus lichamelijke wederkomst noemen zij de wederkomst van de Christus. 'De wederkomst van de Christus is letterlijk de ontdekking binnenin een ieder van jullie, en die van de hele mensheid, van zijn of haar goddelijkheid, zijn of haar Christusschap.. Het enige dat vraagt om 'een persoon' die de Christus vertegenwoordigt die verschijnt op de planeet, is voor de ongelovige Thomassen die hun eigen goddelijkheid weigeren te erkennen, die daarvoor uitsluitend zullen investeren in één mens. Zij zullen de verschijning van één mens nodig hebben waarnaar ze zullen luisteren, die hun aandacht dan terug zal sturen naar henzelf en de bezigheid van ontwaken [synoniem voor verlicht worden].'²⁷ New Age lijkt ernaar te streven mensen los te weken van de Here Jezus en hen voor verlossing te laten vertrouwen op hun 'ware zelf.' Dit ware zelf is zoals gezegd 'een staat van 'intellectuele ontwikkeling en emotionele volwassenheid' en een staat van bewustzijn van je 'ware aard en geboorterecht als kinderen van God.'²⁸ De manier waarop de hele wereld tot dit bewustzijn zou moeten komen – zo geloven New Agers - is met name doormiddel van onderwijs, mystieke sacramenten en genezing *vanuit de kerk!*²⁹ Het verlichten van de hele mensheid zou van belang zijn voor het brengen van een Nieuwe Tijdperk van Aquarius, een tijd van liefde en vrede op aarde. New Agers geloven dat zoals de Christusgeest ooit Maria 'overschaduwde' zodat zij geboorte gaf aan Jezus, deze Christusgeest alle gelovigen zal overschaduwen en hen zal doen ontwaken tot de ervaring en wetenschap: 'Ik ben de Waarheid. Ik ben de goddelijke aanwezigheid. Ik ben eeuwig leven. Ik ben binnenin jou. Ik ben hier. Ik ben nu.'³⁰

Het ontvangen van Christus heeft voor New Agers zoals uitgelegd niets met geloof in het volmaakte werk van de historische Here Jezus te maken, maar met het bereiken van verlichting tot een Christusbewustzijn. Een bewustzijn van de identiteit als kind van God, of de 'geboorte van Christus in de grot van het menselijk hart.'³¹ Zoals hedendaags New Age goeroe Michael Mirdad het omschrijft: 'Het geboorteprocès van het Christusbewustzijn mag niet verward worden met de terugkomst van Jezus of willekeurig welk ander geestelijk leider. Het is zelfs precies het tegenovergestelde... Christus is niet een persoon die aanbeden dient te worden, maar het is wie jij bent. De 'wederkomst van Christus' is niet een uiterlijke gebeurtenis, maar een

innerlijke herinnering. Moeder Maria mag dan eens zwanger zijn geweest van Jezus Christus, nu zijn we allen zwanger met onze eigen 'innerlijke Christus'.³²

Door het gebruik van christelijk vocabulaire en Bijbelse begrippen heeft bovenstaande theologie een sterke schijn van christelijkheid. Maar in werkelijkheid is er weinig méér blasfemisch dan dit. Wat Mirdad de wederkomst van Christus noemt, is wat in oosterse religies bekend staat als het proces van verlichting. Jezus waarschuwt ons dat we het niet moeten geloven als mensen tegen ons zeggen dat Hij in onze binnenkamers te vinden is, omdat Zijn wederkomst zo helder zal zijn als bliksem van het oosten naar het westen. Zijn wederkomst is niet een massale verlichting, of het ontwaken tot een christusbewustzijn, maar de tastbare wederkomst van de enige Christus, de Here Jezus. Maar in tegenstelling tot wat Jezus zegt over Zijn terugkomst, moedigen christelijk sprekers en auteurs hun luisteraars veelvuldig aan om in verwachting te zijn van 'de christus' binnenin, meer dan dat ze hen aanmoedigen hun hoofd op te heffen om verwachtingsvol naar hun Verlosser uit te zien. In verwachting zijn van de komst van Christus krijgt op die manier een wel heel andere inhoud dan dat we tot nu toe gewend waren. Zoals het Woord van God tot Maria kwam en de Heilige Geest eenmalig op een wonderlijke en unieke manier over Maria kwam, zou dit dan een zich herhalend proces zijn dat voor elk mens is weggelegd. 'En de engel antwoordde en zei tegen haar [Maria]: De Heilige Geest zal over u komen en *de kracht van de Allerhoogste zal u overschaduwen*. Daarom ook zal het Heilige Dat uit u geboren zal worden, Gods Zoon genoemd worden.' (Luk 1.35) Ondanks dat de kracht van de Heilige Geest ook op ons als volgelingen van Jezus komt, zal Gods Geest nooit de Here Jezus voortbrengen zoals eens bij Maria het geval was. Ook zal Gods Geest nooit het lichaam van gelovigen incarneren om hen letterlijk Gods Zoon te doen worden.

Maar evangelisch voorganger Francis Frangipane gelooft dit wel, en legt uit: 'Wanneer de Geest van Christus de lichamelijke wereld inkomt, moet Hij binnenkomen door een lichaam.. Toen Christus eerst onze wereld binnenkwam als een kind, werd Maria door God gekozen om Christus geboren te laten worden. Voordat Jezus Zelf terug komt, zal de laatste *maagdelijke kerk zwanger worden van de belofte van God*. Uit haar barensnood zal het Lichaam van Christus voortkomen,

opgroeïend tot de volledige gestalte van diens Hoofd, de Heer Jezus.’³³ Frangipane noemt deze zwangerschap en bevalling van ‘christus’ de ‘ene zendingsopdracht’ van de kerk en ‘haar aangewezen lotsbestemming.’ Hij gelooft daarmee dat de wederkomst van ‘de christus’ wordt bepaald door de mens zelf en dus niet afhankelijk is van het tijdstip dat door God de Vader werd bepaald. Of zoals Brian Simmons uitlegt: ‘Jij hebt de macht over de wederkomst. Jij bepaalt wanneer *het* komt.’³⁴

Brian Simmons is auteur van de aan populariteit winnende *The Passion Translation*: een parafrase van de Bijbel. In een preek legt hij zijn toehoorders uit dat de wederkomst niet de fysieke terugkomst van een persoon (Jezus) is, maar de onthulling van iets dat er altijd al is geweest. Hij omschrijft het niet als een ‘komen’ maar een ‘worden.’ Iets wat klinkt als het on-Bijbelse proces van *verlichting*, of een ontwaken tot het ware zelf. Verlichting wordt door de online yoga encyclopedie yogipedia omschreven als ‘de geestelijke reis van het ontdekken van wat er al is. Verlichting betekent onthullen of herinneren wat je ware, oorspronkelijke aard is.’

Simmons onderwijst: ‘Komen – parousia – heeft níets te maken met ruimtelijke afstand. Het is het woord voor verschijnen, het woord voor uit de schaduwen komen, een woord dat gebruikt wordt voor iets zó dicht bij je, iets dat er altijd al is geweest.. en ineens wordt het onthuld.. Eigenlijk wordt dit het best vertaald met ‘het wórden.’ [...] Christus is nu velen, hij is niet slechts één. Christus is niet slechts [!] *Jezus Christus*.’ ‘Wij wórden de christus op aarde. De christus in ons wordt de hoop der heerlijkheid. We zijn zwanger zoals Maria.’³⁵ [...] ‘Paulus zegt ‘ik verlang en beijver mij om jullie als een kuise maagd te presenteren.. aan Jezus Christus. Ik werk als een apostel in de kerk van Jezus, zegt Paulus, om een maagdelijke bruid voor te bereiden.. voor Christus.’³⁶ ‘Christus is niet meer een persoon, hij is een volk. Jij en ik zijn in verwachting zoals Maria. Spoedig zullen we de christus voortbrengen. *De wederkomst is het worden van de Heer*. De Vader houdt zoveel van de Zoon dat Hij de aarde vult met mensen zoals Hij,’³⁷ aldus Simmons. Zowel zijn begrip van Christus als ook zijn definitie van de wederkomst zijn identiek aan de definities van New Age!

Belangrijk is om te weten dat deze leer binnen kerken meer invloed heeft dan ooit, en dat predikers van deze leer geloven dat elk mens

door 'de Heilige Geest' geïncarneerd kan worden om Christus te worden. Om als Maria 'het Woord' in geloof te ontvangen, zodat de kerk geboorte kan geven aan het 'vleesgeworden Woord van God.' Zoals Simmons zegt: 'Wij zijn het opnieuw vleesgeworden Woord. Wij zijn de reïncarnatie van Jezus Christus.'³⁸ En ook Kris Vallotton - oudste van megakerk Bethel Redding, bekend van Bethel Music - onderwijst dat christenen een letterlijke incarnatie van Christus en het vleesgeworden Woord moeten worden, voordat ze in staat zijn de boodschap van het evangelie te kunnen brengen. In zijn blogpost *Digesting Jesus* schrijft hij: 'Wanneer mensen ervaren dat we het Woord prediken zonder dat we het Woord worden, wordt het evangelie teruggebracht tot slechts filosofie.' 'Maar als het Woord vlees wordt en onder hen leeft, dan worden ze geraakt en overtuigd in het diepst van hun ziel.'³⁹

Mannelijk kind

'Wij hebben gezien en getuigen dat de Vader de Zoon gezonden heeft als Zaligmaker van de wereld. Al wie belijdt dat Jezus de Zoon van God is, God blijft in hem, en hij in God.'

1 Johannes 4.14,15

Zoals je kunt lezen zijn er leraren die onderwijzen dat we Jezus kunnen worden, of liever worden zoals *zij geloven* dat Jezus was. Zij willen Jezus niet volgen, zij willen Christus *zijn*. Deze leer wordt door hen onderbouwd met een verdraaiing van Romeinen 8, waarin Paulus spreekt over het openbaar worden van Gods kinderen waar de hele schepping naar uitkijkt. 'Met reikhalzend verlangen immers verwacht de schepping het openbaar worden van de kinderen van God.' (Rom 8.19) Paulus legt uit dat dit gaat over de verlossing van onze aardse lichamen, ook wel de wederopstanding genoemd. Dit wordt beloofd aan degenen die met Jezus zijn gestorven (geen slaaf meer zijn van hun eigen verlangens, hun eigen wil) en Hem als hun Koning dienen, zodat ze bij Zijn terugkomst met Hem verenigd zullen worden en eeuwig met Hem zullen leven.

Maar de genoemde sprekers stellen dat geopenbaarde kinderen van God degenen zijn die niet bij Jezus terugkomst, maar al hier en nú op aarde een nieuw, onvergankelijk lichaam krijgen en hier en nú op

aarde in een ondeelbaar ogenblik, in één oogwenk getransformeerd worden naar Gods beeld wanneer ze zich bewust worden van hun identiteit als kinderen van God. Of zoals prominent charismatisch profeet Bill Hamon stelt, 'deze Zonen zullen gelijk zijn aan Jezus Christus: onsterfelijk, zondeloos, volmaakte zonen die deelhebben aan de goddelijke natuur. Ze zullen elk recht hebben om goden te worden genoemd en ze zullen goden worden genoemd.'⁴⁰ Van deze elite van '*Geopenbaarde zonen Gods*' gelooft men dat zij de nieuwe kerk vormen en dat dit onsterfelijke lichaam van '*Geopenbaarde zonen Gods*' de christus zal voortbrengen. Het is voor deze mensen dus erg belangrijk dat de kerk tot het besef van haar 'ware identiteit' komt omdat alleen dan 'Christus' kan komen. Niet het tijdstip dat bij God de Vader bekend is, maar het tijdstip waarop de kerk zich klaar heeft gemaakt is daarmee bepalend voor de wederkomst. Het idee is dat deze *Geopenbaarde zonen Gods* collectief het toppunt van geestelijke volwassenheid hebben bereikt, ofwel, dat zij 'het lichaam van gelovigen [zijn] die door alle ontwikkelingsstadia in de baarmoeder zijn gegaan en volwassen zijn geworden.'⁴¹ Wanneer de kerk zelf verlichting heeft bereikt, zal het geboorte geven aan '*het mannelijk Kind*,' de christus.

De terminologie die wordt gebruikt heeft niet te maken met de termen die in Romeinen 8.19, Openbaring 12.5 en Kolossenzen 1.27 worden besproken. Als we Openbaring 12.5 in de oorspronkelijke context lezen, zien we dat de tekst niet over een elite geestelijke mensen gaat, maar over onze enige Messias Jezus die uit het volk Israël werd geboren. 'En zij baarde een Zoon, *een mannelijk Kind*, dat alle heidenvolken zal hoeden met een ijzeren staf.' Over dezelfde Zoon en Gezalfde die zal regeren met een ijzeren staf wordt door God in Psalm 2.7 gezegd: 'U bent Mijn Zoon, Ik heb U heden verwekt.' Voor wie dan nog twijfelt over de identiteit van deze Zoon, wordt door Lukas in Handelingen 13.32,33 beschreven: 'En wij verkondigen u de belofte die aan de vaders gedaan is, namelijk *dat God die vervuld heeft* aan ons, hun kinderen, *door Jezus te verwekken*, zoals ook in de tweede psalm geschreven staat: U bent Mijn Zoon, heden heb Ik U verwekt.' Ofwel, God zelf zegt in Zijn Woord dat Openbaring 12.5 over Zijn Zoon Jezus gaat. Jezus was in het begin bij God, werd door God verwekt en voortgebracht, werd door de maagd Maria op aarde geboren, precies zoals door de profeet Jesaja werd voorzien. Hij is met recht Gods eniggeboren Zoon!

Het maakt duidelijk hoe meesterlijk Bijbelteksten uit hun context worden gehaald en een andere betekenis wordt toegekend. Opnieuw wordt *Christus* vervangen door *onszelf*. Niet meer Jezus' komst, maar onze eigen verlichting, ons eigen 'zoonschap' is waar we samen met heel de schepping naar uitkijken. Dit is zoals Kris Vallotton onderwijst: 'We wachten erop tot de zonen van God geopenbaard worden, zodat we worden vrijgezet van de vloek van slavernij naar vrijheid als kinderen van God. Hoe is die geboorte begonnen? Romeinen zegt 'we zijn geen slaven meer van angst, maar zijn nu vrijgezet in de vrijheid,' want we zijn kinderen van God. Je zult zeggen: 'Kris, dat is geweldig voor jou, maar wij leven nog steeds onder een vloek.' Totdat je beseft wie je bent, ben je onder die vloek.'⁴² Of zoals profeet Bill Hamon onderwijst: 'De aarde en heel de schepping wacht op de *Geopenbaarde Zonen Gods*, de tijd waarop ze tot volwassenheid en onsterfelijkheid zullen komen. [...] Als de kerk haar volledige erfenis en verlossing ontvangt, zal de schepping verlost worden van haar vloek en haar vervallen staat. De schepping wacht op verlossing van de kerk. [...] Aarde en haar natuurlijke schepping wacht verlangend tot de kerk haar volle wasdom en volledig zoonschap heeft bereikt. Wanneer de kerk zich *haar zoonschap ten volle bewust wordt*, zal haar lieflijke verlossing een verlossende kettingreactie teweegbrengen door de hele schepping heen.'⁴³ Die kettingreactie waar Bill Hamon over spreekt is praktisch niet te onderscheiden van de 'kosmische shift' waar New Age het over heeft: de geboorte van een Nieuwe Tijd. Zij geloven dat als de hele mensheid verlichting bereikt, de mensheid in een fractie van een seconde onsterfelijk zal worden en de aarde zal worden getransformeerd tot een paradijs.

Dit hele occulte proces van zogenaamd zwanger zijn van een christusbewustzijn en er geboorte aan geven, wordt door New Ager Alice Bailey als volgt uitgelegd. 'Wanneer het bewustzijn dat van Christus is, ontwaakt is in alle mensen, dan zullen we vrede hebben op aarde en welwillendheid onder de mensen.. [...] Het manifesteren van onze goddelijkheid zal de ongebreidelde haat op aarde tot een einde brengen..⁴⁴ 'Wij kunnen als menselijk ras het volgende koninkrijk in de natuur produceren en er van bevallen: het koninkrijk dat Christus het koninkrijk van God noemde, het koninkrijk van zielen, het koninkrijk van geestelijke levens en het is hieruit dat Christus voortkomt.'⁴⁵

Zoals je ziet is er een volledige overeenstemming tussen de *Geopenbaarde Zonen Gods* theorie (soms ook *Mannelijk Kind* genoemd) zoals onderwezen en geprofeteerd door veel charismatisch sprekers, en de occulte leer van Alice Bailey. Het is duidelijk hoe een kerk van zogenaamd *Geopenbaarde Zonen Gods* – in het Engels 'Manifest Sons of God' - de weg baant voor een valse christus en deze mogelijk zelfs tot stand brengt.

Het vergt enige concentratie om door het wollige tale Babels heen te lezen, maar omstreden doch veelgevraagd spreker Todd Bentley profeteerde op de Lakeland opwekkingsconferentie in 2008 voor in totaal honderdduizenden toehoorders over het bovengenoemde occulte proces. Tussen neus en lippen door stelde hij zich nog even aan zijn Schepper gelijk:

'Vanavond is een kruispunt, en we hebben een moment 'zo zegt de Heer', waarin we weeën hebben en *baren tot christus in jullie gevormd is*.. Ik ervaar dat als we even goed persen, we letterlijk christus kunnen vormen – christus in jullie. Ik heb het over een rijp worden van wat God in jullie geest heeft gelegd. Het gaat uit het geboortekanaal komen – het komt uit de baarmoeder – omdat er een bevalling is en *een baring die plaats vindt in de geest*.. En we zeggen: 'laat er leven zijn' en er was leven – dingen in wording spreken. Ik heb het over de scheppende sfeer. Onder de zalving geef je een verklaring en die vormt zich vanavond. We gaan nu terug in het baringsproces tot christus gevormd is. God belooft een dag waarin hemel en aarde Hem tegen moeten houden tot alle dingen zijn hersteld. De hemel houdt de komst van Jezus Christus tegen tot de zonen en dochters tot volwassenheid zijn gebracht. Dit wordt de *Geopenbaarde Zonen Gods* genoemd.'⁴⁶

Ook Bentley gelooft dat 'christus' geboren wordt in het bewustzijn van de mensheid. Net als esoterisch meester Alice Bailey gelooft ook hij dat op die manier geboorte wordt gegeven aan een nieuw menselijk ras en gelooft ook hij dat christus pas kan komen als mensen tot volwassenheid zijn gebracht.

God spreekt over de antichrist niet alleen als een misleidende figuur, of figuren, maar ook als 'de wetteloze mens'. Persoonlijk denk ik dat er ook onder christenen een nieuw type mens in opkomst is, een soort

mens dat Christus niet meer eert en dient als God, maar Hem gebruikt om zelf god te worden. *Geopenbaarde Zonen Gods* of *Mannelijk Kind* is één van de titels die hiervoor gebruikt wordt.

Is er een manier om goed te praten dat mensen, hoe gelovig of gezalfd ook, zichzelf christus noemen? Van Johannes de dooper werd gezegd dat er onder de mensen niemand groter was dan hij. Zelfs hij zei dat hij niet de Christus was! (Hand 13.25 Matt 3.11) Hoe gezalfd en Geestvervuld een spreker ook pretendeert te zijn, wanneer degene verkondigt dat we zelf christus kunnen zijn is dat een regelrechte (en ook oude) leugen!

Zelf als God zijn

‘Toen zei de slang tegen de vrouw: U zult zeker niet sterven. Maar God weet dat, op de dag dat u daarvan eet, uw ogen geopend zullen worden en dat u als God zult zijn, goed en kwaad kennend.’

Genesis 3.4,5

Waar het voor veel christenen schokkend genoeg is te denken dat zij zelf Christus zouden zijn, is christusschap voor anderen niet het einddoel, maar slechts het middel tot het worden van God. Dit is wat, opnieuw de *Word of Faith* beweging leert, namelijk dat God de eerste mens schiep als God: onsterfelijk en met precies dezelfde rechten en scheppende eigenschappen als Hij. Met de zondeval kwam er een scheiding, niet tussen de mens en God, maar tussen de mens en het bewustzijn van zijn eigen goddelijkheid. Hierdoor gingen de zogenaamd oorspronkelijke eigenschappen van Adam als zoon van God verloren, waarbij het slechts een kwestie van herstel van het bewustzijn is om deze eigenschappen weer te herwinnen. Word of Faith leraar Kenneth Copeland stelt: ‘De reden voor God om Adam te scheppen was Zijn verlangen om zichzelf te vermenigvuldigen. Ik bedoel een reproductie van Zichzelf.. en in de hof van Eden was dat precies wat Hij deed. Hij was niet bijna als God. Hij was zelfs niet ondergeschikt aan God.. Adam is zoveel God als het maar kan, precies zoals Jezus. Adam, in de hof van Eden, was God in het vlees.’⁴⁷ ‘Je hebt geen God in je, je bént er één.’⁴⁸

Copelands stelling is niet in lijn met de Bijbel, waarin staat dat God Adam de naam 'mens' gaf op de dag dat hij geschapen werd. (Gen 5.1,2) Adams oorspronkelijke identiteit was dus nooit God. En toen Paulus en Barnabas het evangelie verkondigden en mensen dachten dat zij goden waren - incarnaties van afgoden Zeus en Hermes - scheurden ze hun kleren en riepen: 'ook wij zijn mensen net zoals jullie. Bekeer je tot de Levende God die hemel en aarde heeft gemaakt.'

Met een air waar zelfs koning Nebukadnezar bij in het niet zou vallen, doet bestsellerauteur en megakerkleider Joyce Meyer haar redenatie uit de doeken. 'Waarom schieten mensen zo in een stuip wanneer God Zijn schepping, Zijn mensen, niet Zijn hele schepping maar Zijn mensen, kleine goden noemt? Hij is God, hoe zal Hij ze anders noemen dan het god-soort? Ik bedoel, als mensen en mensheid een baby krijgen noemen ze het menselijk soort. Als vee een nieuw stuk vee krijgt wordt het vee-soort genoemd. Dus ik bedoel, hoe moet God ons dan noemen?'⁴⁹

Maar die redenatie is niet steekhoudend. Want of we nu hoog of laag springen of op ons kop gaan staan: wij zijn niet God. God schiep het kruipend gedierte en het vee namelijk ieder naar zijn soort, maar de mens schiep God naar Zijn beeld. (Gen1.27) Ofwel, we zijn niet Gods soort, we zijn Zijn beelddragers! Waar wij door God uit het stof van de aarde werden gevormd, werd Jezus, *Gods 'Lievelingskind,'* geboren *vóórdát* het stof van de aarde werd gemaakt. (Spr 8.24-26) Wij zijn uit de wereld, Hij was er *vóór* de wereld. (Joh 17.5) De enige die uit God is en rechtmatig Gods Zoon kan worden genoemd is daarmee Jezus. (Joh 1.18) Alleen een wedergeboorte *uit Jezus* kan ons tot zonen van God maken! 'Want al zijn er ook die goden genoemd worden, hetzij in de hemel, hetzij op de aarde (zoals er vele goden en vele heren zijn), toch is er voor ons maar één God: de Vader, uit Wie alle dingen zijn, en wij voor Hem, en één Heere: Jezus Christus, door Wie alle dingen zijn en wij door Hem.' (1 Kor 8.5, 6)

Gelijk aan God denken te zijn is dezelfde misleiding als die door de slang in het paradijs aan de eerste mensen gepresenteerd werd en waarmee de zondeval begon. Dit zou ons tot lering kunnen strekken. De vorst van Tyrus ambieerde *in zijn hart* aan God gelijk te willen zijn. God leert ons dat wat in ons hart is, erg belangrijk is, zodanig dat Hij wat in het hart is beoordeelt alsof het al is gebeurd. (Matt 5.28) Koning Herodus Agrippa werd door een engel van de Heer gedood

enkel en alleen omdat hij flirtte met het gevoel God te zijn. Zo nauw neemt God het met deze arrogantie. Hij is een jaloers God en duldt geen god naast zich. 'Zo zegt de Heere, de Koning van Israël, zijn Verlosser, de Heere van de legermachten: Ik ben de Eerste en Ik ben de Laatste, en *buiten Mij is er geen God.*' (Jes 44.6)

Vanuit New Age perspectief is het aandringen op de erkenning van de goddelijkheid van elk mens niet vreemd. Zo schrijft John Randolph Price in zijn boek *Superbeings* dat elk mens tot een geloof in zelf moet komen door 'de Kennis dat mensheid Gods soort is en met niets minder genoeg hoeft te nemen dat hemel op aarde.'⁵⁰ Het ontkennen van het vermeende goddelijke 'ware zelf' zien New Age gelovigen als een onvermogen dat verholpen kan worden met hulp van een scala aan technieken en therapieën die de latente goddelijkheid in elk mens openbaren: elk laagje onechtheid moet worden afgepeld, totdat de goddelijke kern geopenbaard is. Dan krijgen ze toegang tot alle latente (goddelijke, scheppende, verlossende, genezende) krachten en beseffen ze dat ze God zijn.⁵¹

Hoofdstuk 3

Een andere geest

‘Geliefden, geloof niet elke geest, maar beproef de geesten of zij uit God zijn’.

1 Johannes 4.1

Dit onderwerp gaat mij erg aan het hart. Steeds vaker hoor ik verhalen van mensen die op een christelijke conferentie of in een samenkomst waren waarin gegild en gekrijst werd en waarin wanorde heerste. Weifelend wordt dan door die mensen de conclusie getrokken dat dit Gods Geest was en ‘de geest zich op verschillende manieren uit.’ Hoewel dit daadwerkelijk het geval is, zegt Johannes ook: ‘Geliefden, geloof niet elke geest, maar beproef de geesten of zij uit God zijn’. (1 Joh 4.1)

Maar hoe weten we wanneer een geest uit God is en wanneer niet? Gods Geest maakt deel uit van de Drie-enig God en kan niet als losse kracht of als materie worden gezien, Hij is God Zelf. Toch is dat laatste een steeds meer geaccepteerd idee aan het worden onder christenen. Zij denken dat God een substantie is, een energie. ‘Natuurkundig en biologisch klopt het om te stellen dat alles energie is,’ stelt Philip Troost in zijn boek *Energie van de Geest*. ‘En theologisch kun je stellen dat heel de schepping is doortrokken van Gods aanwezigheid, ofwel de Heilige Geest. Wanneer ik deze twee stellingen verbind, kom ik erop uit dat het energetisch systeem van het geschapen leven onder de noemer van de Heilige Geest thuishoort.’¹ Maar, anders dan door de schrijver wordt gesteld, is heel de schepping niet doortrokken van Gods aanwezigheid. Die gedachte heet panentheïsme, ofwel, God is de energie in de hele kosmos en deze kosmische energie is in alles aanwezig. Christelijk onderzoeker Ray Yungen schrijft over dit godsbeeld: ‘New Age leert dat alles wat bestaat, zichtbaar of onzichtbaar, bestaat uit energie – kleine deeltjes van vibrerende energie, atomen, moleculen, protonen, etc. Alles is energie. Die energie, zo geloven ze, is God en daarom is alles God. Ze geloven dat, omdat we allemaal deel zijn van deze God-energie, ook wij God zijn.’²

Gods karakter spreekt uit alles wat Hij gemaakt heeft. God is ook overal aanwezig. Maar God is niet in alles aanwezig. Gods Geest is niet

aanwezig in de plant op de kast, Zijn Geest was niet in de tonijn die we 's avonds aten en is ook niet aanwezig in ongelovige mensen. Zijn Heilige Geest doordrenkt ook niemand, maar woont in degenen die in Jezus als Heer blijven. Dit maakt het verschil tussen zelf God zijn of Zijn tempel.

Eerder zag je hoe door diverse charismatische sprekers werd onderwezen dat de Heilige Geest olie is die zij 'Christus' of 'de zalving' noemen en waarmee naar hartenlust gesmeerd kan worden. Maar dat de Heilige Geest een Persoon is en geen substantie of materie, blijkt uit het feit dat Hij een wil heeft (1 Kor 12.11), kan onderwijzen (Joh 14.26) en emoties heeft (Jes 63.10, Ef.4.30). Hoewel Gods Geest stromen van levend water uit ons binnenste kan laten voortkomen is Hij dan ook niet een vloed, rivier of oceaan. Gods Geest is een Persoon. Hoe komt het dan dat deze vreemde ideeën over Gods Geest de kerk binnen zijn gekomen? Is er een geest die zich ook *Heilige Geest* laat noemen, maar niet van God is? Zeker. De term 'heilige geest' wordt zelfs vier keer in de Koran genoemd en in het New Age handboek *A Course in Miracles* worden lezers aangemoedigd om zich volledig te laten leiden door de stem van 'heilige geest.' De geest 'vertegenwoordigt je Zelf en je Schepper, die Eén zijn,' zo schrijft auteur Helen Schucman. Ze gelooft dat Jezus de manifestatie of openbaarwording van de Heilige Geest is en dat deze 'Heilige Geest' eenheid en verzoening zal brengen.³

In het boek *Genezing uit het Oosten?* beschrijft voormalig natuurarts Ruud van der Ven hoe reikibeoefenaars gebruik maken van Chi of Prana om patiënten te helen. Zij geloven dat dit een 'kosmische energie' die is, die door sommigen onder hen 'Heilige Geest' wordt genoemd.⁴ Chi is een andere benaming voor Kundalini.⁵ Van der Ven citeert reikimeester Rolf Holm: 'Reiki is de energiestroom die door elke godsdienst stroomt, maar zonder dogma.'⁶

Hoogstwaarschijnlijk met de reden dat deze geest zonder dogma stroomt, werd deze door filosoof en katholiek priester Raimon Pannikar naar voren geschoven als zijnde een brug voor eenheid tussen christendom en hindoeïsme. Hij schrijft: 'De samenkomst van religies kan alleen plaatsvinden in de Geest. Geen nieuw 'systeem' hoeft allereerst uit deze ontmoeting te komen, maar een nieuw en toch oude geest moet verschijnen.' 'Wat christenen de 'Heilige Geest' of de 'Geest van Christus' beschouwen, kan door hindoes de Geest van

God worden genoemd, wat hindoes dan zullen interpreteren als *de goddelijke Shakti die alles doordringt en God openbaart*.⁷

Zoals verlicht meester Jezus de Bijbelse Jezus is gaan overnemen, zul je zien hoe deze 'goddelijke geest die alles doordringt en God openbaart' in toenemende mate de plek van de Heilige Geest over is gaan nemen in de kerk.

Ontvang de Geest

Hoe ontvangen we de Heilige Geest? 'Als u Mij liefhebt,' zegt Jezus, 'neem dan Mijn geboden in acht. En Ik zal de Vader bidden, en Hij zal u een andere Trooster geven, opdat Hij bij u blijft tot in eeuwigheid, namelijk de Geest van de waarheid, Die de wereld niet kan ontvangen, want zij ziet Hem niet en kent Hem niet, maar u kent Hem, want Hij blijft bij u en zal in u zijn.' (Joh 14.15-17)

Jezus belooft ons dat de Heilige Geest ons gegeven wordt als we Zijn Woord in acht nemen. Dat de Heilige Geest in ons komt wonen vanaf het moment dat we worden wedergeboren, blijkt ook uit Efeze 1.13, waarin Paulus zegt dat toen we werden verzegeld met de Heilige Geest vanaf het moment dat we het Woord aannamen. We ontvangen de Geest dus omdat Jezus het ons belooft, en niet omdat we Hem al dan niet ervaren. Het niet altijd zintuigelijk ervaren van Gods Geest betekent niet dat Hij niet meer in ons woont!

Voor de wereld is het niet mogelijk om Gods Geest te ontvangen, omdat zij Jezus niet liefhebben. En waarom zouden zij dan ook de Geest *willen* ontvangen van Hem die ze niet liefhebben? Aan wie Hem liefhebben, wat blijkt uit het in acht nemen van Zijn geboden, zal de Here Jezus de Vader vragen Zijn Geest te geven. Voor alle duidelijkheid: het vervuld raken met de Heilige Geest zonder toestemming van de Vader en zonder liefde voor de Zoon, is daarmee onmogelijk! Het geloof in Jezus als Verlosser is voorwaarde voor de inwoning van Gods Geest in mensen. (Ef 1.13)

De reden dat God ons in Jezus heeft gezalfd met Zijn Geest is om heiliging in ons uit te werken. Dit doet Hij door ons te leiden in alle waarheid, ons te overtuigen van zonde, gerechtigheid en oordeel (Joh 16.8), ons de dingen die Jezus sprak te onderwijzen en die ons in

herinnering te brengen. (Joh 16.14, 14.26) Dit proces van heiliging dient niet onszelf – het verwezenlijken van ons droomleven ‘als kind van God’ - maar helpt ons juist om een leven *voor God te leven*. Hoewel de Heilige Geest een louteringsproces in ons uitwerkt, waardoor we meer op Gods Zoon gaan lijken, is het niet zo dat we letterlijk dezelfde bediening hebben als Jezus.

Het is goed om te beseffen dat hoewel we Gods Geest ontvangen, we Hem nooit bezitten! Het is juist andersom: vanaf dat moment van bekering zijn we van God! God, en ook Gods Geest, laat zich nooit door ons voor ons karretje spannen. En ook niet door ons voor zogenaamd ‘Zijn’ karretje. Een geest die zich bijvoorbeeld laat gebruiken als ‘heilige geest machinegeweer’⁸ om kritische medegelovigen te beschieten, of die reageert op het commando ‘Heilige Geest, vúúr!’ kan daarmee per definitie niet van God zijn. Zo’n geest die reageert op commando’s wordt namelijk niet door de Vader gestuurd, maar door een medemens. Het is vooral godslasterlijk en tegen de aard van God. Toch lijken we Gods Geest als westerse christenen liever te ‘gebruiken’ voor het maken van een eigen naam, dan ons door Hem te laten gebruiken tot eer en glorie van Jezus’ Naam. We denken Hem te kunnen gebruiken als een geest uit de fles, die zich buigt naar onze wil. Een ‘heilige geest’ die zich laat oproepen of zich laat commanderen is niet van God. Een geest die niet Jezus (Joh 16.14), maar de mens centraal stelt en verheerlijkt, ook niet.

Lasteren van Gods Geest is zo ernstig dat het ons niet vergeven wordt, zegt de Bijbel. Uit angst de Heilige Geest te lasteren, worden geesten door veel christenen daarom maar niet getoetst. Maar testen en lasteren zijn twee heel verschillende dingen. En de geesten testen is een belangrijke Bijbelse opdracht.

De vruchten herkennen

‘Toen Elisa weer in Gilgal kwam, was er honger in het land, en de leerling-profeten zaten voor hem. Hij zei tegen zijn knecht: Zet de grote pot op het vuur en kook soep voor de leerling-profeten. Een van hen ging naar het veld om groenten te plukken. Hij vond een wilde slingerplant [letterlijk: wijnstok van een veld] en plukte daarvan wilde kolokwinten, zijn kleed

vol. Hij kwam terug en sneed ze in stukken in de soeppot, hoewel zij niet wisten wat het was. Daarna schepte men voor de mannen op om te eten. Het gebeurde nu, toen zij van die soep aten, dat ze het uitschreeuwden en zeiden: Man Gods, de dood is in de pot!’

2 Koningen 4.38-40

De Here Jezus zegt dat Hij de echte Wijnstok is, zijn Vader de Landman en wij de ranken. Hij geeft ons de belofte dat wie in Hem blijft veel vrucht zal dragen. (Joh 15.4) In een tijd van honger ging bovenstaande leerling van Elisa op zoek naar vruchten. Hij was daarbij niet selectief van wiens veld en wat voor een boom of wijnstok de vruchten kwamen, maar plukte ze en diende ze op als voedsel. Gelukkig waren er profeten die op tijd herkenden dat dit voedsel tot de dood zou leiden. Ze hadden onderscheidingsvermogen.

Soms kunnen we geestelijke droogte ervaren en een enorme honger hebben naar vrucht van Gods werk in ons leven. Toch mag dit er nooit toe leiden dat we niet kijken van welke wijnstok we de vruchten plukken. Ook als ze sprekend lijken op de vruchten van de ware Wijnstok. Het komt hierbij aan op onderscheidingsvermogen, gegeven door God. Of deze leerling ook letterlijk jong was vertelt de geschiedenis niet, maar hij had in elk geval nog geen goed onderscheidingsvermogen tussen de ware vruchten van de ware wijnstok en daarop lijkende, maar tot de dood leidende vruchten. Het is niemand aan te raden om vruchten te hamsteren en er zichzelf en anderen mee te bedienen, zonder deze te testen aan Gods Woord! Dit kan leiden tot de dood van velen. Het is niet alleen aan deze pasgelovigen om voorzichtig te zijn met wat lijkt op Gods werk, maar ook aan gelovigen met meer onderscheidingsvermogen om te censureren wat de gemeente in wordt gebracht, zodat dit niet tot de dood leidt.

Zowel in ons persoonlijke leven alsook gemeentebreed kunnen vruchten worden geïntroduceerd die leiden tot de dood. Een voorbeeld hiervan is de Toronto Blessing: een opwekking die door velen geassocieerd wordt met het werk en karakter van de Heilige Geest. De opwekking begon in 1994 nadat Vineyard-voorganger Randy Clark jarenlang weinig vrucht en kracht in zijn bediening zag, en wanhopig hongerig werd naar meer. Toen hij zag hoe de

samenkomsten van de van oorsprong Zuid Afrikaanse evangelist Rodney Howard-Browne van bovennatuurlijke uitingen doorspekt waren, wilde hij dit ook en liet hij zich door hem de handen opleggen om 'de zalving' te ontvangen. Nadat dit was gebeurd liet hij Howard-Browne weten dat zijn handen nu brandden van de hitte. Hierop zei Howard-Browne: 'Ja, dat is *de zalving*. Weet je waar die voor is? Ik zei hem: Ga terug naar je kerk en leg je handen op alles dat beweegt.'⁹ Clark ging terug om te doen wat hem was opgedragen. Hij sprak (op uitnodiging van John Arnott) in de Vineyard gemeente in Toronto en 'zalfde' de hele gemeenschap. Vanaf het podium getuigde hij van de geest die hem in lachen deed uitbarsten, waarop ook de gemeente in extatisch gelach, stuiptrekken en schudden uitbarstte. Dit werd geduid als een opwekking van de Heilige Geest. De vervulling met deze geest heeft de charismatische beweging grotendeels vormgegeven en oneindig veel mensen en bedieningen wereldwijd van vuur voorzien, vanwaar ook de naam 'Catch the Fire Toronto.' Maar, was dit vuur echt van God? Was het van Gods altaar? Wat zijn de vruchten van deze geest? Blijheid kan van God zijn, maar brullen, gillen, stuiptrekken en dronkenschap ook?

Dronken van de geest

'Wijn en sterke drank mag u niet drinken, u niet en uw zonen met u ook niet, als u de tent van ontmoeting binnenkomt, opdat u niet sterft – het is een eeuwige verordening, al uw generaties door – zowel om onderscheid te kunnen maken tussen het heilige en het onheilige, tussen het onreine en het reine..'

Leviticus 10.9,10

De nieuwe wijn die door Rodney Howard-Browne, via Randy Clark in Toronto en later ook door opwekkingen in Brownsville en Lakeland werd geschonken, liet een enorm spoor van dronkenschap na in de wereldwijde kerk. Howard-Browne, die het als zijn taak ziet om de kerken te hervormen door de zalving en zichzelf 'barman van de Heilige Geest'¹⁰ laat noemen, werd voor het eerst bedwelmd door deze wijn nadat hij God op zeventienjarige leeftijd een ultimatum stelde: 'Ik vertelde de Heer: ofwel u komt hier naar beneden en raakt mij aan, of

ik ga naar boven en raak u aan.’¹¹ Hierna, zegt hij, kwam het vuur van ‘God’ op hem: ‘Ik werd ingeplugd in de elektrische lichtvoorziening van de hemel.. Mijn verlangen was om heen te gaan en anderen in te pluggen.. Ik begon onbeheersbaar te lachen en toen te huilen en toen in tongen te spreken. Ik was zo bedweld door de wijn van de Heilige Geest dat ik buiten mezelf was.’¹²

Manieren waarop mensen wereldwijd dronken worden gevoerd met deze geest zijn divers. Zo worden door internationaal spreker John Crowder in de Verenigde Staten gekostumeerde feesten en mystieke avondmaalrituelen gehouden met als doel om mensen te vullen met de geest. Dit doet Crowder door de bezoekers een in wijn gedoopt stuk avondmaalbrood te voeren, waarna ze in extase raken. Zelf gebruikt Crowder een haspijp in de vorm van een Jezusbeeldje om high te worden, niet van wiet, maar van ‘de geest.’ Van de extreem blasfemische rituelen zijn online videoclips te zien.

Maar ook op doorsnee christelijke bijeenkomsten, in kerkdiensten en zelfs op Bijbelscholen wordt het zogenaamd ‘dronken worden in de geest’ geaccepteerd als zijnde een uiting van Gods tegenwoordigheid. Deze dronkenschap wordt gekenmerkt door een ontremming waardoor zowel kerkleiders als kerkgangers met dubbele tong beginnen te praten, te zwalken, elkaar innig beginnen te knuffelen, met hun hoofd beginnen te schudden en de meest godslasterlijke dingen zeggen. Sprekers slaan hun Bijbel wel open, maar raken zodanig bedweld dat ze aan preken niet meer toekomen. In sommige kerken worden veiligheidshalve chauffeurs ingezet om de bedweldde menigte thuis te brengen.¹³

Ook tijdens Fire Nights van TRIN in Nederland is een geest van dronkenschap actief. ‘Spreker Jaap Dieleman vertelt enthousiast het verhaal van een vrouw die zo ‘dronken’ werd van de Heilige Geest, dat zij niet meer op haar benen kon staan, spontaan vreemde mensen begon te zoenen en hen ‘Jezus houdt van jou’ toewenste. ‘Mooi hè?’ De zaal reageert instemmend,’¹⁴ aldus journalist Aldwin Geluk in het Nederlands Dagblad. Maar wat is dronkenschap in de geest precies? In Bethels school in het bovennatuurlijke (BSSM) in de Verenigde Staten is geestelijk dronkenschap aan de orde van de dag. De school geeft de volgende definitie: ‘Dronkenschap is wat ons helpt om uit onze wereld te komen en in de Zijne te stappen. [...] Het is de Tegenwoordigheid die je geest binnendringt en je een voorproefje geeft van wat Hij is.

Precies zoals het in Psalm 34:8 staat 'Proef en zie dat de Heere goed is!' 'Dronkenschap' is een term die de uiting beschrijft van hoe iemand eruit ziet en zich voelt in de Tegenwoordigheid, die vrijwel hetzelfde is als dronken zijn van alcohol.¹⁵ De school stelt zich ten doel om ervaringen van onder andere dronkenschap in de geest te omarmen en een veilige omgeving te scheppen waarin cursisten zich vrij voelen om zich te uiten, hoe die uiting er ook uitziet.¹⁶ Studenten worden aangemoedigd om zichzelf te vullen met de geest door zich te verbeelden dat ze een grote lege wijnfles vasthouden, klaar om gevuld te worden. De opdracht die de cursusleider hen geeft? 'Regel één: word dronken. Regel twee: blijf dronken. Regel drie: maak anderen dronken.'¹⁷

Toen met Pinksteren de Heilige Geest werd uitgestort over de volledige gemeenschap van heiligen waardoor zij in vreemde talen begonnen te spreken, dachten omstanders dat zij dronken waren. En toen Hanna in verdriet haar hart voor God uitstortte in de tempel dacht Eli dat ze dronken was. Maar zowel Hanna alsook de Joodse gemeenschap van gelovigen was niet dronken.

De Bijbel roept ons op tot *bezinning te komen en nuchter te zijn!* (1 Petr 4.7) We kunnen lezen dat dronkenschap tegenstrijdig is aan een godsvruchtig leven en dat wie geregeld dronken is het koninkrijk van God niet zal erven. (1 Kor 6.10) Is het dan niet op z'n minst typisch dat dezelfde God die deze woorden sprak ons Zijn Geest zou sturen om dronkenschap te veroorzaken? Een eerste eigenschap die over Gods Geest in Genesis beschreven wordt, is het brengen van scheiding tussen licht en duister, het brengen van orde in de chaos. God is géén God van wanorde. Dronken zijn in 'de geest' is dus niet in overeenstemming met het karakter van Gods Geest, die in de eerste plaats 'heilig' maar ook ordelijk is, en door Wie zelfbeheersing wordt voortgebracht, niet zoals BSSM suggereert, het laten gaan van alle beheersing.

Dronkenschap wordt door mensen als de docenten van BSSM gezien als een lichamelijke uiting van de Heilige Geest.¹⁸ Maar zichtbare uitingen van de Heilige Geest zijn volgens 1 Korinthe 12.6-10 het verkondigen van wijsheid, overdragen van kennis, een groot geloof, de gave om te genezen, de kracht om wonderen te verrichten, te profeteren, onderscheidingsvermogen en het spreken in vreemde tongen. Met andere woorden: met verschillende uitingen van de Geest

wordt in de Bijbel niet lichamelijke uitingen als schudden, lachen, lallen of stuipen bedoeld.

Hoewel God zijn Geest nooit zelf verbindt aan dronkenschap, maar daar duidelijk een afkeer van heeft, is er ook duidelijk een geest actief die wél bedwelming en dronkenschap teweegbrengt. Deze geest heeft er baat bij het werk van God te beschimpen, Gods eer in te nemen en het geloof van velen te beschadigen. Zou deze geest van dronkenschap de bedwelvende wijn van Gods oordeel kunnen zijn die het afvallige Israël destijds, maar ook de afvallige kerk nu, te drinken krijgt? 'Als zij verhit zijn, zal Ik hun drank voorzetten; Ik zal hen dronken maken, zodat zij opspringen van schrik. Maar zij zullen een eeuwige slaap slapen, zij zullen niet ontwaken, spreekt de HEERE.' (Jer 51.39) Zoals Babel zelf dronken zal worden, zal ze ook de hele wereld dronken voeren met haar wijn en zal deze wijn alle volken gek maken. (Jer 51.7, Openb 17.2)

Vallen in de geest

Hoewel het fenomeen 'vallen in de geest' in de Bijbel niet wordt vermeld of beschreven als uiterlijke bevestiging van een vervulling van gelovigen met de Heilige Geest, is dit wel de heersende gedachte in sommige kringen. Door hen wordt gesuggereerd dat deze ervaring een daadwerkelijke aanraking is van Gods Geest en een *vereiste* voor het leven als christen. Dit geeft veel christenen onterecht het gevoel dat hen iets mankeert, terwijl legio christenen die krachtig gebruikt zijn in Gods Koninkrijk nooit notie hebben gemaakt van een dergelijke ervaring. De ervaring van het vallen in de geest wordt door hen verward met het vervuld zijn met de Heilige Geest.

Wat is vallen in de geest? Een zogenaamd gezalfd persoon in de vorm van bijvoorbeeld een leider of spreker legt een ander de handen op, zodat deze persoon overweldigd door de geest krachteloos achterover op de grond valt. Andere keren wordt door deze leiders 'BAM,' of 'vúúr!' geroepen of met bijvoorbeeld een colbert gezwaaid, waarna de menigte mensen achterover valt. De gevallenen zijn nu gezalfd. De meeste vallers raken even buiten bewustzijn om verder niets te merken en in ontspannen toestand op de vloer te blijven liggen, vanwaar de bijnaam 'rusten in de geest' of 'tapijttijd.' Weer anderen

bewegen zich ongecontroleerd tollend of stuiptrekkend over de grond. Soms gaat de ervaring zelfs gepaard met een dierlijk brullen en blaffen, kronkelen, schudden, onverstaanbare en niet vertaalde tongentaal, visioenen zien of openbaringen krijgen.

In een poging om het vallen in de geest als zijnde een positief Bijbels fenomeen te onderbouwen, worden teksten uit het Oude Testament aangehaald waarin mensen zich met hun aangezicht op de grond neerwerpen voor God. In al die gevallen gaat het echter om een handeling vanuit die mensen zelf en gaat het op geen enkele manier om God of Gods Geest die op hen valt. Het op knieën en aangezicht neervallen is een uiting van diep respect, aanbidding en vrijwillige onderwerping die in veel culturen nog steeds gangbaar is. In Lukas 5.12-16 kun je lezen over een melaatse die zich op dezelfde manier smekend op zijn aangezicht werpt voor de Here Jezus. Het is duidelijk dat de man nog bij zijn volle bewustzijn is als hij dit doet, omdat hij met Jezus in gesprek is. Het jezelf bewust voorover ter aarde werpen is dus op geen enkele manier te vergelijken met het krachteloos achterover vallen dat plaatsvindt bij het vallen in de geest.

Ook wordt de ervaring van 'vallen in de geest' soms verward met het handen opleggen dat door de apostelen werd gedaan. Zo wordt in Handelingen 8 en 19 beschreven hoe pasgelovigen door de apostelen de handen werd opgelegd voor ze met de Heilige Geest werden vervuld. Maar handen opleggen wordt in de Bijbel gedaan om zegenend te bidden of om door God gegeven gezag over te dragen. Nadat Jozua door God werd aangewezen als Mozes' opvolger bijvoorbeeld, legde Mozes hem de handen op om hem zijn gezag over te dragen. Jozua werd vervuld met de geest van wijsheid omdat Mozes hem de handen op had gelegd. Hierdoor kon Jozua met gezag spreken en handelen. (Num 27.15-23, Deut 34.9) Jozua werd niet door Mozes op zijn voorhoofd aangeraakt om een bepaalde kracht of gave overgedragen te krijgen, zoals dit met de overdracht van occulte gaven door goeroes het geval is. Er wordt dan ook niet beschreven dat Jozua tegen de grond sloeg of dronken werd nadat Mozes hem aanraakte. Lukas beschrijft dat de Heilige Geest op de christenen viel met wie was gebeden en dat zij de Heilige Geest ontvingen door het opleggen van de handen van de apostelen, zoals destijds ook bij Jozua. Het is goed om te beseffen dat er staat dat de Geest -afhankelijk van de

vertaling- op hen viel of over hen kwam. Ofwel, *de Geest viel*, en niet de gelovigen!

Dit *vallen ván de Geest* gebeurde vaak kort na het tot geloof komen en het gedoopt worden, maar vond alleen plaats bij gelovigen in Jezus. Niet bij omstanders. Journalist Mick Brown vertelt dat hij in Toronto in een samenkomst van Vineyard was toen mensen daar in de geest begonnen te vallen. Mick was er in zijn functie als journalist aanwezig, maar is zelf geen christen. Hij vertelt wat er gebeurde toen hem ineens een hand tegen zijn voorhoofd werd gelegd: 'Ik voelde een tastbare schok door mij heen gaan en viel toen achterover, alsof mijn benen onder mij uit werden geschopt. Ik sloeg tegen de vloer – ik zweer je de waarheid – krom van het lachen.'¹⁹ Mick werd niet overtuigd van 'zonde, gerechtigheid en oordeel' en is voor zover bekend nooit christen geworden.

Veelal gedreven door het willen ontvangen van genezing, van bovennatuurlijke gaven, of door het idee dat het *niet ervaren van Gods Geest* betekent dat God daadwerkelijk niet in hen woont, laten mensen zich de handen opleggen. Zij doen dat daarbij niet onder het door God aangestelde gezag van leiders in hun eigen kerk of gemeente, maar leiders die zelf 'gezalfd' zeggen te zijn. Dit op zichzelf is bijzonder, omdat God zelf geen onderscheid maakt tussen christenen als het op zalving aankomt. De Bijbel spreekt dan ook niet van superzalvingen of twee- of drievoudige zalvingen: allen die Jezus als Heer volgen worden onder Zijn hoofdschap gezalfd.

Dus, als mensen daadwerkelijk met kracht achterover vallen, door toedoen van welke geest is dit dan? Sommige christenen beschrijven hoe zij een duwtje kregen om te vallen. Anderen opperen massahysterie of een hypnotisch effect. Persoonlijk geloof ik dat het fenomeen in oorsprong niet van God komt maar demonisch is, zoals bij de maanzieke jongen die met kracht tegen de grond werd geworpen. (Mark 9.18).

Wakker worden met een andere geest

Diverse christenen hebben de afgelopen jaren hun zorgen geuit over sporen van een onheilige geest die zich in de kerk lijkt te hebben verschanst. In het boek *Kundalini waarschuwing* beschrijft christen

Andrew Strom een treffende gelijkenis tussen de uitingen van *het vuur van de Heilige Geest* onder deelnemers van opwekkingen in bijvoorbeeld Lakeland en Toronto en die bij discipelen van bepaalde goeroes in India. Online zijn van deze gelijkenis ook filmpjes te vinden, waarvan de beelden voor zich spreken. In beide gevallen worden mensen aangeraakt op het voorhoofd, waarna ze plotseling uitingen krijgen van een geest die in hen een verlicht bewustzijn teweeg brengt. In het hindoeïsme staat dit fenomeen bekend als Shaktipat, in charismatische kringen spreekt men van 'vervulling met de Geest.' Een voormalig discipel van een Shaktipat goeroe beschrijft hoe diens volgelingen zich na zo'n handoplegging begonnen te gedragen. 'Uitingen behelsden onbeheersbaar lachen, brullen, blaffen, huilen, schudden, etc. Sommige aanbidders werden stil of bewusteloos. Velen voelden zichzelf doordrenkt worden met gevoelens van enorme vreugde en vrede en liefde.'²⁰

De uitingen die hier worden beschreven zijn een gevolg van wat onder hindoes het *ontwaken van Kundalini* of het ontwaken van het 'ware zelf' wordt genoemd. Een spirituele verlichting die onder andere door aanraking van het voorhoofd in gang kan worden gezet en waardoor bovennatuurlijke kracht wordt overgedragen. Uitingen van deze geest worden als volgt beschreven door goeroe Shri Yogānandji Mahārāja: 'Wanneer je lichaam begint te trillen, je haar rechtop staat, je begint te lachen of begint te huilen zonder dat je het wenst, je tong misvormde geluiden begint te prevelen.. of je beangstigende visioenen begint te zien.. *weet dat de Kundalini shakti* is geactiveerd.. als bij het lopen je stappen majestueus of zoals bij dronkenschap falen, en je niet in staat bent iets anders te doen, en je graag stil blijft en het niet fijn vindt om te praten of anderen aan te horen, en je het gevoel hebt dronken te zijn van goddelijkheid, *weet dan dat.. Kundalini, de kracht van Zelf*, is geactiveerd.'²¹ De snelste manier om tot dit Kundalini ontwaken te komen is door impartatie, oftewel Shaktipat. Andere manieren zijn van oudsher geestelijke oefeningen als het herhalen van woorden (mantra's), ademhalingsoefeningen (pranayama) en lichamelijke oefeningen (asana), die bij elkaar komen in het beoefenen van yoga: Kundalini yoga in het bijzonder.

Het gevoel van dronkenschap, onder invloed zijn, tegen de grond vallen, onbeheersbaar lachen, stuipen, huilen, schudden, misvormende geluiden spreken, stil of bewusteloos worden is dus een

typisch gevolg van een hindoeïstisch Kundalini ontwaken dat ook door New Agers wordt nagestreefd en inderdaad veel weg heeft van uitingen van de geest die door Toronto en in toenemende mate ook door Nederlandse kerken waait. Maar wie is deze Kundalinigeest en wat doet het? 'Volgens hindoeïstische yoga leer, [is het] geestelijke energie aan de basis van de ruggenwervel, in de vorm van een slang (hindoe godin Shakti), die opstijging naar het brein nastreeft om een psychoseksuele vereniging met de hindoe god Shiva te vormen die resulteert in 'verlichting.'²² De naam Shaktipat verwijst dan ook naar de afgod Shakti door en met wie een vereniging optreedt.

Deze verlichting, die in sommige kerkelijke kringen de Bijbelse term 'zalving' wordt gegeven, is een on-Bijbels proces van bewustzijnstransformatie die een *diepgaande transformatie van de persoonlijkheid*²³ teweegbrengt. Een proces dat wordt beschreven als een bewustwording van het 'ware Zelf' ofwel het ervaren van 'Ik Ben,' en het ervaren van een éénheid met god in alles. Zoals beschreven door Yogānandji Mahārāja krijgen deze verlichte mensen vanaf hun initiatie ook bovennatuurlijke (lees occulte) gaven als bepaalde tongentalen en waarzeggerij en ervaren zij een overweldigend gevoel van licht, liefde, vrede en soms zelfs extase en kleurige visioenen.

In Vrijmetselarijloges speelt dit spiritueel verlicht worden een rol in initiatieriten. In New Age kringen wordt dit ontwaken van de ziel het bereiken van de hoogste staat van bewustzijn, *christusbewustzijn*, genoemd, waarmee het ons weer terugbrengt bij de zalving tot christus waar bijvoorbeeld kerkleider Bill Johnson het over had. In hindoeïsme wordt ditzelfde fenomeen beschreven als een opengaan van het derde oog of kruinchakra dat zich op het voorhoofd zou bevinden. In alle gevallen wordt verlichting gelijkgesteld aan een ontwaken van de opgerolde slang, ook wel het activeren van het Kundalinivuur.

Hoewel hindoes en New Agers stellig zullen beweren dat het niet om een geest maar om een latente energie of slangenkracht gaat, spreekt de Bijbel van een sluimerende kracht noch slapende slang in elk mens. Wel geloven we in iets als demonische bezetenheid. De inwoning van deze aloude slang in ons als mensen is vanzelfsprekend erg ongewenst. Hoewel niet het criterium of iets al dan niet gevaarlijk is, maar of het door God toegestaan is voor ons maatgevend zou moeten zijn, erkennen zelfs niet-christenen dat de ervaring niet zonder gevaar

is. 'Het opwekken van Kundalini-energie brengt een geestelijke transformatie teweeg die, wanneer niet goed geleid, kan uitmonden in psychische gestoordheid, aldus de cover van het boek *Kundalini, goed omgaan met het innerlijk vuur*.²⁴

Als we de geesten testen, kunnen we zien dat de geest die door hindoes 'de slang' wordt genoemd, ook in staat is om op liefde en vrede gelijkende vruchten voort te brengen. Daarnaast heeft deze geest ook gaven, zodat bijvoorbeeld het slavenmeisje dat was bezeten door de geest van python kon waarzeggen. (Hand. 16) Deze na-aperij kan de schijn wekken dat de geest van de slang en de Heilige Geest één en dezelfde is. Maar Gods Geest kan nooit 'teveel' door ons heen werken en zal dus nooit gestoordheid of een gebrek aan zelfbeheersing teweegbrengen, maar juist helderheid van geest. (Marc 5.15) De Heilige Geest is niet een geest van slavernij, die tot angst leidt (Rom. 8.15) en niet van onbeheersbare driften, maar van bezonnenheid (2 Tim. 1.7).

Waar de Heilige Geest Gods door God werd gegeven om te 'maken dat u in Mijn verordeningen wandelt en dat u Mijn bepalingen in acht neemt en ze houdt,' (Ez 36.27) lijkt deze onheilige geest het tegenovergestelde te doen. Deze geest werkt wetteloosheid in mensen uit.

Grote opwekking of grote afval?

Over de toekomst hier op aarde is de Bijbel vrij helder. De tijd zal worden als destijds met Noach: een tijd waarin mensen liefhebbers zullen zijn van zichzelf, onbezorgd leven, ondankbaar zijn, ongehoorzaam aan hun ouders, hoogmoedig en onheilig. (2 Tim 3.1-5, Luk 17.26) Het donker van de nacht zal intreden voordat het licht van de morgen aanbreekt. De schepping zal zuchten onder zichzelf en uitkijken naar haar verlossing. En, er komt een grote afval van het geloof en een enorme vervolging van christenen. Het idee dat er een enorme opwekking zal komen, met een massale uitstorting van de Heilige Geest, waardoor er een grotere oogst dan met Pinksteren zal worden binnengehaald is dan ook geen Bijbelse belofte.

Uit het getuigenis van Lukas blijkt dat de profetie die door Joël werd gesproken, namelijk dat God in de laatste dagen Zijn Geest zal

uitstorten op Zijn dienaren en dienaressen, werd vervuld met de vervulling van het pinksterfeest. Op dát bewuste pinksterfeest twee millenia geleden, kwamen Jezus' volgelingen eensgezind bij elkaar, kwam er een geweldige windvlaag, werden er tongen als van vuur gezien op de gelovigen en werden zij vervuld met de Heilige Geest. Dit was de vervulling van de belofte van God de Vader – dat Hij Zijn Geest in hun binnenste zou geven (Ez 36.27) - waarop de discipelen in Jeruzalem moesten wachten en waardoor zij werden bekrachtigd om van Hem te getuigen in Jeruzalem, Judea, Samaria en daarna alle uiteinden van de aarde. Door dit getuigenis van het werk, de dood en opstanding van Jezus de Messias werden mensen diep in hun hart geraakt en kwamen op één dag drieduizend mensen tot inkeer. (Hand. 2,3) Een fantastische vervulling van het feest dat door God werd ingesteld om de eerste opbrengst van de tarweoogst te vieren. (Ex 34.22)

Wanneer mensen anno 2021 over een opwekking spreken stellen ze dit vaak gelijk aan een pinksterervaring. Hierbij doelen ze dan op een (zelf opgewekte) climax van extatische ervaringen, bovennatuurlijke verschijnselen, ogenschijnlijke genezingen en mensen die bijgevolg 'ja' zeggen tegen.. ja, tegen wat eigenlijk? Zoals er mensen zijn die verliefd zijn op de verliefdheid zelf, zijn er ook christenen die vallen voor het geheel van bijzondere ervaringen.

Wanneer we een handjevol opwekkingen onder de loep nemen, valt steeds op dat deze opwekkingen ontstonden nadat de opwekkingsleiders zelf op zoek gingen naar het recept voor de werking van Gods Geest. Zo ontstond de Toronto Blessing zoals genoemd na het ophalen van 'het vuur' elders en niet op Gods initiatief. Uit de geschiedenis van de zonen van Aäron blijkt dat het voor God belangrijk is waar het vuur waarmee Hij aanbeden wordt, vandaan komt. 'De zonen van Aäron, Nadab en Abihu, namen beiden hun wierookschaal, deden vuur daarin, legden reukwerk daarop en brachten vreemd vuur voor het aangezicht van de Heere, wat Hij hun niet geboden had. Toen ging een vuur uit van het aangezicht van de Heere, en verteerde hen, zodat zij stierven voor het aangezicht van de Heere.' (Lev 10.1,2) Het middel wordt bij God nooit geheiligd door het doel. Hoewel een opwekking als die in Toronto erg bekend is geworden om z'n lichamelijke uitingen en vermeende wonderen, zoals het krijgen van gouden vullingen en glitters, is het de vraag of deze

wonderen de menigte oproepen om tot inkeer en bekering te komen 'opdat uw zonden uitgewist worden en er tijden van verkwikking zullen komen van het aangezicht van de Heere, en Hij Jezus Christus zal zenden, Die tevoren aan u verkondigd is.' (Hand 3.19,20) Welke Jezus Christus zal hun gezonden worden als Die hen niet verkondigd is? En welke verkwikking zal komen als er geen zonden worden uitgewist?

Het verschil tussen een echte opwekking en een surrogaat is dat het eerste leidt tot zondebesef, berouw, afkeer van de wereld en inkeer tot God. Het tweede gedijt op honger naar het bovennatuurlijke en leidt slechts tot bevrediging van onze zintuigen en niet de ziel. Opwekkingsleider Todd Bentley was nauw betrokken bij de befaamde Toronto en Lakeland opwekkingen: opwekkingen die beiden een buffet boden aan voedsel voor de zintuigen en waarbij zielen werden gewonnen voor 'de zalving' of 'de geest.' Bentley kreeg een droom over nog grotere opwekkingen. 'Ik had een droom en zag een ontwaken. Er is een engel aangesteld om een nieuw seizoen te ontwaken voor oogst en opwekking in Amerika. De Heilige Geest fluisterde dat het tijd is voor de massa stadion-powerevangelisatie-zalving om vrijgezet te worden voor de volgende generatie. God zet nu engelen vrij die de oogst verzamelen en oogsten. Dezelfde engelen verwijderen elke hindernis en elk obstakel voor de oogst. [...] De kracht van God zal vloeien door de stadions en open velden, en de media zullen Zijn kracht aan de massa overdragen, die onmiddellijk vrijgezet wordt. Dit is de brute kracht van God. Zielen winnen en het evangelie preken gaan hand in hand met het ontvangen van tekenen en wonderen.'²⁵

Dat de kracht die in Todd Bentley werkzaam is inderdaad bruto is, blijkt onder andere uit manier waarop deze wordt vrijgezet, namelijk door met motorlaarzen in mensen hun gezicht te trappen. 'Er is een oudere dame die recht voor het podium in aanbidding staat, terwijl de Heilige Geest tegen mij spreekt,' aldus Bentley tijdens één van zijn campagnes. 'De gave van geloof komt op me. Hij [God] zegt: 'schop haar in het gezicht met je motorlaarzen.' Ik kwam dichterbij en ging bám! En terwijl mijn laars haar neus aanraakte, viel ze onder de kracht van God.'²⁶ Voor Engeland was deze agressie in 2012 de reden om de gezalfde opwekkingspreker toegang tot het land te ontfangen. Hoewel Bentley daarnaast berucht is vanwege diverse vergrijpen met

minderjarigen, soms zelfs *tijdens* deze opwekkingscampagnes,²⁷ wordt hij nog steeds grif naar voren geschoven als degene die een nieuwe generatie superchristenen klaar zal stomen en zal activeren in het bovennatuurlijke. Begin 2019 kwamen in een gezamenlijk evenement in Orlando (VS) tienduizenden jongeren in een stadion bij elkaar om te worden geactiveerd voor opwekking. 'We geloven dat gelovigen geactiveerd zijn en de grootste opwekking in de geschiedenis gaan ontbranden,' aldus de organisatie. Het evenement werd georganiseerd door onder andere Bethel uit Redding Californië, Jeugd met een Opdracht en Christ for All Nations. Todd Bentley was één van de sprekers.²⁸

Het is duidelijk dat een dergelijke opwekking niet synoniem is voor het tot inkeer komen, maar voor een circus van bovennatuurlijk machtsvertoon en het winnen van zielen, niet voor de Gezalfde, maar voor 'de zalving.'

Valse wonderen en tekenen

'Als in uw midden een profeet opstaat of iemand die dromen heeft, en u een teken of wonder geeft, en dat teken of dat wonder waarvan hij tot u gesproken had komt en hij zegt: Laten we achter andere goden aan gaan, die u niet kent, en laten we die dienen, luister dan niet naar de woorden van die profeet of naar hem die die dromen heeft! Want de Heere, uw God, stelt u dan op de proef om te weten of u de Heere, uw God, liefhebt met heel uw hart en met heel uw ziel.'

Deuteronomium 13.1

Bovennatuurlijk is booming en onze honger naar het vinden van tekenen, met een boodschap 'speciaal voor ons' is groot. Soms wordt dit verward met het hebben van geestelijke honger. In protestantse kring hoor je steeds vaker getuigenissen van wonderlijke fenomenen, die de overhand dreigen te nemen over het getuigenis dat Jezus de Messias is. Mensen claimen gouden vullingen in hun kiezen te krijgen tijdens samenkomsten, olie uit hun handen of Bijbels te zien vloeien, of ineens met goudstof worden bedekt. Anderen zien glitterwolken neerdalen, horen engelen zingen, zien de klok stilstaan op 22:22u, of

zien veertjes vallen en geloven dat dit betekent dat God grote, nieuwe dingen aan het doen is.

Tijdens een evangelisatiebijeenkomst van kerkleider Mattheus van der Steen in Indonesië in 2009 gebeurde er iets bijzonders. Willem Ouweeneel was hier getuige van en vertelt in een interview met het Nederlands Dagblad: ‘Tijdens de aanbidding kwam er goud uit zijn Bijbel en tijdens de prediking lag de vloer bezaaid met goudvlokjes.’²⁹ Heel wonderlijk en ook indrukwekkend voor omstanders kan ik me voorstellen. Maar dit goudstoffenomeen is op zichzelf geen unicum. De Amerikaanse Ruth Heflin stond bekend om goudstof-opwekkingscampagnes waarmee ze de wereld over reisde. ‘Mensen die haar opwekkingsbijeenkomsten bijwoonden zeiden goudstof te zien verschijnen op hun gezichten en handen, en sommigen vertelden dat God gouden vullingen in hun tanden had gestopt. Sommige mensen zeiden zelfs diamanten, robijnen of veren te hebben zien verschijnen,’³⁰ zo schrijft Charisma Magazine. De wonderen begonnen nadat Braziliaans evangelist Silvania Machado één van de bijeenkomsten in 1998 bijwoonde. Tijdens die bijeenkomst zou er olie uit Machado’s lichaam hebben gevloeid, goudstof haar gezicht hebben bedekt en er goudstof van haar hoofd in haar Bijbel zijn gevallen. Na zijn contact met Heflin zou ook op gebedsgenezer Benny Hinns gezicht en colbert goudstof zijn gezien. Heflin geloofde dat de bovennatuurlijke goudstof verschijningen uiterlijke tekenen waren van Gods tegenwoordigheid en van een aanstaande opwekking.

De Filipijnse Emma de Guzman is ook bekend vanwege het verschijnen van goudstof op haar gezicht. Dat goudstof daalt op haar neer vlak voordat ze in extase raakt en de tegenwoordigheid ervaart van Maria, overleden mensen of engelen. In één van haar boodschappen liet de Mariaverschijning Emma weten dat zij, Maria, de middelaar tussen mens en Jezus is.³¹ Uit Lukas 1.47 weten we echter dat Maria zelf zei God als Zaligmaker nodig te hebben en in 1 Timotheüs 2.5 lezen we dat haar Zoon Jezus *de enige Middelaar* tussen God en mens is. Deze Maria is daarmee duidelijk niet Maria uit de Bijbel, maar een misleidende geest. Hoewel de verschijning van glitter (niet goudglitter overigens) op Emma’s gezicht wel degelijk echt is, is God niet de oorsprong van dit wonder. ‘Echt gebeurd’ is niet synoniem voor ‘van God.’

Net als Mozes namens God, konden Jannes en Jambres ook water in bloed veranderen en een kikkerplaag veroorzaken. Maar zij waren tovenaars en hun wonderen waren niet van God. Zoals de komst van de ware Messias op aarde gepaard ging met wonderen en tekenen die getuigden van de waarheid, zo zal de komst van de wetteloze mens gepaard gaan met leugenachtige tekenen en wonderen, zegt de Bijbel. (2 Thess 2) Wonderen en tekenen zo overtuigend, dat ze zelfs in staat zijn gelovigen te misleiden en aan te zetten tot het volgen van een andere god. (Deut. 13.1, Matt 24.24, Mark 13.22, 2 Thess 2.9)

Het ironische is dat *juist* dit verschijnen van indrukwekkende, maar tegelijk ook valse tekenen en wonderen een teken op zich is: een teken dat Jezus zelf gaf als bewijs voor Zijn aanstaande wederkomst. (Matt 24.24) Een teken dat ons maant tot waakzaamheid om niet zomaar elke geest te geloven, maar de geesten te testen.

De komst van de wetteloze mens zal overeenkomstig satans karakter gepaard gaan met bedrieglijke tekenen, wonderen en machtsvertoon *omdat* zij die verloren gaan de reddende waarheid niet wilden aannemen. Het is daarom bijzonder dat sommige kerkleiders preken dat juist een misleidend wonder als dwarrelend goudstof de manifestatie van Gods aanwezigheid is, met als gevolg dat mensen de verschijning van dit goudstof beginnen te aanbidden. Kerkleider Bill Johnson getuigt er zelfs van hoe mensen door goudstofverschijningen gered worden. Wat 'redding' dan nog moge betekenen. Hij vertelt: 'Ik heb een kennis.. - die nu bij de Heer is. Hij zat in het vliegtuig terwijl goud openbaar begon te worden, echt gewoon letterlijk begon neer te dalen. Mensen konden het op hem zien vallen. En de stewardess kwam naar hem toe.. ze was verbijsterd! Ze werd uiteindelijk gered. Alle mensen eromheen werden gered. Want hij zat daar gewoon te zitten en de Heer [verwijzend naar het goudstof] verscheen op hem. En mensen zagen het en werden gered. Simpelweg het goud dat openbaar begon te worden, begon te vallen.. *Willen we een teken worden? Dat is een uitnodiging..*'³²

Jezus het Teken

‘Maar Hij antwoordde en zei tegen hen: Als het avond geworden is, zegt u: Mooi weer, want de hemel is rood; en 's morgens: Vandaag storm, want de hemel is somber rood. Huichelaars! De aanblik van de lucht weet u wel te onderscheiden, en kunt u de tekenen van de tijden niet onderscheiden? Het verdorven en overspelig geslacht verlangt een teken; maar hun zal geen teken gegeven worden dan het teken van Jona, de profeet. En Hij verliet hen en ging weg.’

Mattheus 16.2-4

In Jesaja 6 zien we hoe God Zelf zijn volk Israël een teken geeft om hun geloof te versterken: een maagd zal een Zoon baren en Hem Immanuel noemen. In de menswording van Jezus had God onder de mensen gewoond, onderwezen met de geest van wijsheid, had Hij mensen genezen en uit de dood opgewekt en talloze tekenen en wonderen gedaan. Deze wonderen en tekenen getuigden van Jezus als zijnde God. Hij is de manifestatie (openbaarwording) van God op aarde. ‘Jezus nu heeft in aanwezigheid van Zijn discipelen nog wel veel andere tekenen gedaan, die niet beschreven zijn in dit boek, maar deze zijn beschreven, opdat u gelooft dat Jezus de Christus is, de Zoon van God, en opdat u, door te geloven, het leven zult hebben in Zijn Naam.’ (Joh 20.30,31)

Tekenen en wonderen volgden Jezus’ bediening in het verkondigen van het Koninkrijk van de hemelen. Toch was het niet door deze uitingen van bovennatuurlijke kracht dat mensen tot geloof kwamen. In Kapernaüm, Chorazin en Bethsaïda kwamen mensen niet tot inkeer, ondanks dat ze genezingen zagen en Jezus in een geest van wijsheid hadden horen spreken. Ook de Farizeeërs en Schriftgeleerden bleven ongelovig en testten Jezus door Hem te vragen om een teken uit de hemel. (Matt 16.1) Jezus vermaande hen omdat Hij wilde dat zij Hem, het levende Woord en het Godgegeven Teken, geloofden, niet wonderen en tekenen op zichzelf. Maar omdat de Farizeeërs dit teken volledig misten, geeft Hij hen nu Zelf een teken: zoals de profeet Jona drie dagen in de diepte van de zee bleef, zou Jezus drie dagen in de diepte van het dodenrijk verblijven. (Matt 12.14) Zoals Jona de dood niet zou vinden, zou Jezus uit de dood opstaan. Toen de verheerlijkte Jezus aan Thomas verscheen geloofde die niet direct dat het Jezus was

Die uit de dood was opgestaan, waarop Jezus hem uitnodigde om Zijn handen te zien en Zijn zij te voelen. Pas toen kon Thomas geloven en zei: 'Mijn Heere en mijn God!' Jezus zei tegen hem: 'Omdat u Mij gezien hebt, Thomas, hebt u geloofd; *zalig zijn zij die niet gezien zullen hebben en toch zullen geloven.*' Dit is precies wat geloof in God tot geloof maakt.

Valse gaven

'Er zijn verschillende gaven, maar er is één Geest; er zijn verschillende dienende taken, maar er is één Heer; er zijn verschillende uitingen van bijzondere kracht, maar het is één God die ze allemaal en bij iedereen teweegbrengt. In iedereen is de Geest zichtbaar aan het werk, ten bate van de gemeente.'

1 Korinthe 12.4

Gaven zijn bovenal gaven of giften die God geeft in dienst van Zijn lichaam. Het zijn geen bovennatuurlijke krachten die we zelf kiezen, die latent in onszelf aanwezig zijn en slecht geactiveerd hoeven te worden, maar het zijn *dienende taken die door God gegeven worden aan het Lichaam* door verschillende mensen heen. God beslist Zelf wie Hij wat cadeau doet en met de dienende gave gaat ook verantwoordelijkheid gepaard. Nergens noemt de Bijbel dat God elke christen alle gaven geeft, dat zou het lichaam van Christus namelijk overbodig maken. Als een christen niet in tongentaal spreekt, maakt dit hem of haar dus geen gemankeerde, incomplete christen. Als een zieke christen niet de gave van geloof heeft, betekent dit niet dat hij door eigen toedoen ziek blijft. 'Aan de één wordt door de Geest het verkondigen van wijsheid geschonken, aan de ander door diezelfde Geest het overdragen van kennis; de één ontvangt van de Geest een groot geloof, de ander de gave om te genezen. En weer anderen de kracht om wonderen te verrichten, om te profeteren, om te onderscheiden wat wel en wat niet van de Geest afkomstig is, om in klanktaal te spreken of om uit te leggen wat daar de betekenis van is. Al deze gaven worden geschonken door één en dezelfde Geest, *die ze aan iedereen afzonderlijk toebedeelt zoals Hij wil.*' (1 kor 12:4-11)

Door onze samenleving worden we gestimuleerd onszelf te verwezenlijken en vooral ons maximale potentieel te behalen.

Zelfverwezenlijking en zelfontwikkeling zijn niet alleen trending, maar lijkt zelfs een must. Uit de talloze profetenscholen die zijn opgezet, leiderschapstrainingen die worden gegeven, lessen in bovennatuurlijke wonderen en ook de populariteit van gaventesten blijkt dat wij christenen hierin niet anders zijn dan de wereld. Ook wij denken dat we onszelf moeten ontwikkelen 'voor Gods Koninkrijk.' Niet zoals God het wil, maar met gaven die wijzelf willen. Het jammere is dat wie zich aanzien wil verwerven onder medechristenen er zelfs goed aan doet zich te specialiseren in een aantal van die gaven. De Heilige Geest is daar dan enkel het middel toe. En precies dáár zit de angel denk ik: christenen streven met verkeerde motieven de gaven na. Ons verlangen is verschoven van het grootmaken van Gods Naam naar zelfverwezenlijking en daarmee het bouwen van een eigen naam. Dit maakt het ogenschijnlijk subtiele, maar cruciale verschil tussen God willen dienen met 'heel ons hart, heel onze ziel, heel ons verstand en met alles waartoe we bij machte zijn,' of onszelf willen dienen met God erbij. Zoals Elisabeth Elliot ooit raak stelde is dit laatste niet verenigbaar met christenzijn. Ze zei: 'Hoe kunnen we nu bezig zijn met imago en eigenwaarde en zelfverwerkelijking en op hetzelfde moment onszelf afleggen en ons kruis opnemen om Christus te volgen? Dat werkt gewoon niet. Het is of het één of het ander.'³³

Psychologen als Carl Rogers en Abraham Maslow maakten het thema zelfverwezenlijking tot een levensdoel voor mensen. Humanistische psychologie heeft daarin dan ook overlap met de missie van de New Age, wiens christus zich tot heilig doel stelt alle mensen zichzelf te laten ontplooiën.³⁴ New Agers geloven dat Jezus het voorbeeld was van Iemand die Zichzelf verwezenlijkte tot het worden van een Zoon van God om hiermee de wereld te dienen. Op dezelfde manier geloven zij dat elk mens Hem zou moeten volgen in het verwezenlijken van zichzelf, in contact te komen met het goddelijke in henzelf en het dienen van de wereld. Dit zou Jezus' evangelie zijn, zoals elk mens een eigen evangelie zou hebben. Prominent New Ager Marianne Williamson gelooft dat Jezus het voorbeeld was van een mens die door 'de geest' geactiveerd werd om Zijn goddelijk potentieel te bereiken. Dat is wat haar betreft de manier waarop we allemaal onze lotsbestemming kunnen bereiken om Gods Zoon te worden. Ze zegt: 'Jezus was een mens die zichzelf op aarde volledig verwezenlijkte en in alle opzichten het volledig potentieel vervulde dat zich in ons allen bevindt. Hij werd één met het Wezen en de Christusgeest die in ons

allen is. Te zeggen dat er slechts 'één eniggeboren Zoon' is, betekent niet dat iemand anders het was en wij het niet zijn, het betekent dat we het allemaal zijn.'³⁵ 'Jezus verwezenlijkte de Christusgeest en werd toen de macht gegeven om de rest van ons te helpen die plek in onszelf te bereiken. Hij liet ons onze lotsbestemming zien.'³⁶ Dit is niet in overeenstemming met de Bijbelse informatie die we hebben over Jezus van Nazareth, die niet alleen als Mens maar ook al als God in de wereld kwam, en er naar zocht de Naam van God eer te doen, niet Zijn eigen Naam.

Williamsons theorie zou ons de gelegenheid geven zelf pottenbakker te zijn en onszelf bij te schaven naar eigen inzicht, in plaats van ons actief over te geven in de hand van God en te vertrouwen dat Hij weet wat Hij doet wanneer Hij ons kneedt. 'Maar nu, Heere, U bent onze Vader! Wij zijn het leem en U bent onze Pottenbakker: wij zijn allen het werk van Uw handen.' (Jes 64.8) 'Wee hem die het tegen zijn Formeerder opneemt – een potscherf tussen aarden scherven. Zal het leem soms tegen zijn formeerder zeggen: Wat maakt u?' (Jes 45.9) 'Wee hem die tegen zijn vader zegt: Wat verwekt u?' (Jes 45.10a) God is nog steeds Degene Die besluit waar het aardewerk dat Hij maakt, toe dient.

Een van de vele organisaties die zelfontplooiende cursussen voor christenen in Nederland faciliteert is Living in Your Destiny, ofwel 'leven in je lotsbestemming.' De website van de organisatie biedt gelovigen de mogelijkheid om dingen te leren doen die Jezus deed. Men adverteert: 'Living In Your Destiny is er van overtuigd dat ieder mens een van God gegeven unieke bestemming heeft. Het is altijd Gods bedoeling dat door vorming van de gaven, talenten, kennis en ervaring van een mens, hij of zij klaar gemaakt wordt voor de opdracht die Hij specifiek heeft toebedeeld. Het trainingsprogramma van Living in Your Destiny is ontwikkeld vanuit deze visie en sluit aan bij het normale discipelschapsproces dat iedere christen hoort te doorlopen.'³⁷

Zelf doen

Voor kerkleider John Wimber van de Vineyardbeweging was het beoefenen van de gaven van de Geest synoniem voor het '*doen van de*

dingen.' Het werd een strijdkreet van de Vineyard beweging, waarmee Wimber doelde op 'het genezen van zieken, opwekken van doden, genezen van blinden.'³⁸ Hij vertelt: 'Terwijl ik het Nieuwe Testament begon te lezen werd ik verliefd op Jezus. Ik vond 'm leuk. Ik vond het leuk hoe Hij was, ik vond het leuk wat Hij deed, ik vond het leuk wat Hij zei. Ik vond die dingen hót.'³⁹ Wimber vertelt hoe hij naar de kerk ging om de bovennatuurlijke dingen van Jezus te kunnen doen, en hoe hij teleurgesteld raakte toen bleek dat de kerk er niet op uit ging om 'Jezus' dingen' te doen. Hij constateerde ontsteld: 'Wacht even, je begrijpt het niet, ik gaf hier drugs voor op! Ik gaf hier mijn carrière voor op! Je bedoelt dat ik dit niet mag doen? Toen ik voor de duivel werkte mocht ik de duivels dingen doen. Als ik voor Jezus werk wil ik doen wat Jezus deed.'⁴⁰ Of zoals hij het elders omschrijft: 'Ik zei: wanneer gaan we erop uit om het te doen? Hij [iemand uit de kerk] zei: 'Oh je hoeft het niet te doen, je hoeft alleen te geloven dat het eens gedaan werd.' Nou dat is triest - toch? [...] We gingen er nooit op uit om de dingen te doen die Jezus deed. En gaandeweg raakte ik ontgoocheld. Ik bedoel, toen ik voor de duivel werkte liet ie mij zijn dingen doen. Maar toen ik voor Jezus kwam werken, mocht ik Z'n dingen niet doen. En, om eerlijk te zijn sloot ik mij aan [bij de kerk] om de dingen te doen. [publiek lacht] Weet je, het is 'het doen van de dingen' dat de wereld zal veranderen. Niet het 'weten dat het eenmaal gedaan is.'⁴¹

De jaarlijks terugkerende New Wine conferentie in Nederland zegt erop gericht te zijn 'iedere gelovige *te activeren*' in het *doen van de dingen* zoals Jezus ze deed, bekrachtigd door de zalving, daarmee refererend aan John Wimbiers uitspraak. 'We spreken de woorden en we doen de werken - in navolging van Jezus en delend in zijn zalving (Johannes 14:12). Dat begint met onze conferenties, seminars en retraites: onderwijs over de theorie wordt hier steeds gekoppeld aan *praktische uitoefening ter plekke, met alle ruimte om gaandeweg te leren*. New Wine-bijeenkomsten zijn altijd veilige 'oefenruimte' om te bewegen in de kracht van de Geest. [...] In de 'oefenruimte' die onze bijeenkomsten zijn, leert iedere gelovige steeds door concrete beoefening - denk aan profetisch gebed, bidden om genezing, etcetera.'⁴²

Ook in Bethels School voor de Bediening in het Bovennatuurlijke (BSSM) in de Verenigde Staten worden mensen geactiveerd om te

‘wandelen in de zalving,’ om te doen wat Jezus deed. De jaarlijks 2400 jongeren uit 70 verschillende landen⁴³ leren niet alleen communiceren met engelen, maar ontwikkelen ook verschillende gaven ‘van de Geest’ om daarmee de wereld te veranderen. Niet om het Lichaam te dienen. Leider Bill Johnson is betrokken bij de school en stelt: ‘We onderwijzen een opwekkingscultuur – profetisch, genezend, bevrijding, gebed – hoe dit te doen. De studenten zijn drie dagen per week op straat om de gemeenschap te dienen. Ze zijn daar om de dingen te doen. Wanneer ze afstuderen en naar huis gaan, doen ze die dingen thuis.’ En zelfs kinderen wordt door de kerk geleerd om te doen wat Jezus deed, zelfs als dit het oefenen van dodenopwekking betreft. Anders dan hoe Jezus dit deed, wordt de kinderen geleerd de ‘doden’ als mummies in toiletpapier te wikkelen en hun geest dan te bevelen terug te keren in hun lichaam.⁴⁴

Toen Jezus tegen Zijn volgelingen zei: ‘leer van Mij..’ had Hij het niet over een cursus in wonderen en tekenen, maar ‘..dat Ik zachtmoedig ben en nederig van hart.’ (Matt 11.29) De schade die wordt berokkend uit handen van studenten die gewoon ‘hun ding doen zoals Jezus het deed’ op soms erg zieke mensen laat zich raden. Er wordt met deze gevoelige materie omgegaan alsof het zwemles betreft. Daarnaast is het niet Gods opdracht om gaven te activeren alsof die latent in elk mens aanwezig zouden zijn. Want, ‘Zijn zij soms allen apostelen? Zijn zij soms allen profeten? Zijn zij soms allen leraars? Zijn zij soms allen krachten? Hebben zij soms allen genadegaven van genezingen? Spreken zij soms allen in talen? Zijn zij soms allen uitleggers?’ (1 kor 12. 29-30) God geeft Zijn gaven als Hij wil, aan wie Hij wil, op Zijn tijd. En God hoeft niet te oefenen.

Jezus aftroeven

Met Wimber en talloze anderen leert ook megakerkleider Bill Johnson zijn publiek dat elke christen geroepen wordt om dezelfde, zo niet grotere tekenen en wonderen te doen als die Jezus deed. Zoals eerder beschreven gebruikt men hiervoor de leer dat Jezus wonderen deed als mens, goddelijk geworden door de zalving. Johnson stelt: ‘Jezus kon de zieken niet genezen. Noch kon Hij gekwelde mensen van demonen bevrijden of de doden opwekken.’⁴⁵ En in een boek voor tieners schrijft hij: ‘Weet je nog dat Jezus zei ‘de Zoon kan niets doen

uit Zichzelf' (Johannes 5:19)? Hij wist dat Hij gewoon een mens was. Hij kon van Zichzelf geen enkel wonder doen. Maakte dat Jezus ellendig? Liep Hij te zwelgen in zelfmedelijden? Keek Hij in de spiegel en dacht Hij dat Hij maar een zwakkeling was? Nope! Jezus keek gewoon naar Zijn Vader in de Hemel, volgde de Heilige Geest en liet God door Hem heen lekken.'⁴⁶

Laten we even stilstaan bij wat Johnson hier doet. Jezus wordt door Johnson misbruikt door Hem over Zichzelf te laten zeggen dat Hij 'niets kan doen.' Een volledige verdraaiing van Jezus' citaat. Het is een techniek die ook door Paus Francis II wordt gebruikt wanneer hij Jezus in zijn encycliek laat zeggen een 'veelvraat en een dronkaard'⁴⁷ te zijn: opnieuw een perversie van een Bijbeltekst, in dit geval Mattheus 11.19. Er spreekt geen eerbied voor Jezus uit deze manier van citeren en allerm minst liefde. Het statement dat Jezus enkel mens was en niets kon doen zonder 'de zalving' is slechts een opstapje tot het kunnen verdedigen dat elk mens kan doen wat God kan doen. Hem niet te volgen, maar Hem te worden. Johnson zegt over Jezus: 'Hij verrichtte krachten, wonderen en tekenen als een mens in de juiste relatie tot God, niet als God. Als Hij wonderen verrichtte omdat Hij God was, dan zouden die onbereikbaar zijn voor ons.'⁴⁸ God gaf *elke gelovige* de macht om te genezen zoals Jezus deed.'⁴⁹

Naast het feit dat Gods eniggeboren Zoon door Johnson en anderen beroofd wordt van Zijn goddelijkheid, wordt vergankelijke mensen de illusie voorgehouden van het kunnen hebben van de status van Gods Zoon. Het is de wereld op z'n kop. Is het echt zo dat we als christenen worden geroepen om gaven te oefenen en de wonderen en tekenen te doen die Jezus deed? Aan sommige gelovigen wordt inderdaad de kracht gegeven om wonderen te verrichten (1 Kor 12.4-11), met de nadruk op sommige. Maar dit blijven altijd gaven aan Gods Lichaam en niet onze zelf ontwikkelde gaven ter eer en glorie van onze eigen naam. Doordat de gaven door het Lichaam van Christus op aarde werken, wordt opnieuw getuigd van het feit dat de Here Jezus God is. Net zoals dit het geval was toen Hij Zelf op aarde was. De krachten, tekenen en wonderen getuigden ervan dat Hij door God gezonden was. (Hand 2.22) Niets dat Jezus deed was willekeur. Zoals het karakter van de Zoon van God volledig in overeenstemming was met het karakter van God de Vader, zoals dit bekend was uit het oude

Testament, zo waren ook Zijn wonderen volledig in lijn met Gods karakter.

Toen Jezus met Zijn discipelen in een storm op het meer van Galilea belandde, zij Hem in hun doodsangst aanriepen en Hij met één woord de wind en de razende golven bestraftte zodat de storm ging liggen (Luk 8.24), was dit een vervulling van Psalm 107, waar staat geschreven: 'Maar toen zij in hun benauwdheid tot de HEERE riepen, leidde Hij hen uit hun angsten. Hij brengt de storm tot stilte, zodat hun golven zwijgen. Dan zijn zij verblijd, omdat de wateren gestild zijn en Hij hen naar de haven van hun wens leidde. Laten zij de HEERE loven om Zijn goedertierenheid en om Zijn wonderen voor de mensenkinderen.' Ook is het volledig in lijn met Gods karakter zoals beschreven door David in Psalm 89: 'HEER, God van de hemelse machten, HEER wie is zo sterk als U? Trouw omhult U als een mantel. U heerst over de hoog rijzende zee – verheffen zich haar golven, U brengt haar tot rust.' (NBV) De discipelen beseften dat het alleen God zelf kon zijn die deze dingen doet toen ze verbaasd uitriepen: '*Wie is Deze toch*, dat Hij ook de winden en het water bevel geeft en ze Hem gehoorzaam zijn?' Ze vroegen zich niet af: 'welke zalving, of, welke fantastische techniek is het toch, waarmee Hij de wind en het water leerde besturen?' Ze wisten heel goed dat God Zelf onder hen was.

Zou elke oprechte christen (die daarmee per definitie vervuld is met de Heilige Geest) inderdaad Jezus na moeten doen? Wie zou dan de eer krijgen? Zouden we dan nog steeds zeggen 'Heer, wie is zo sterk als U,' of zouden we gaan geloven 'Heer, wij zijn zo sterk als U!' Waar ligt de grens tussen 'Jezus volgen' en 'Jezus willen zijn?'

Voor het onderbouwen van het doen van grotere wonderen dan Jezus wordt vaak Johannes 14.12 aangehaald, waarin Jezus zegt dat wie in Hem gelooft zelfs *grotere werken* zal doen. Roept Jezus ons soms op om Hem – door de Geest - af te troeven in almacht en grootheid?

Spreker en kerkleider Rick Joyner meent van wel. Hij gelooft dat de grootsheid van wonderen die de nieuwste generatie christenen zal doen het splijten van de Schelfzee zal doen verbleken. Zo zullen deze christenen een razende watervloed met één woord af wenden zoals Jezus deed, structureel etenswaar vermenigvuldigen, bergen gebieden in de zee te vallen en gezag uit oefenen over natuurwetten als zwaartekracht, tijd, ruimte en massa. Hij gelooft dat christenen alle

patiënten in ziekenhuizen en geestelijke gezondheidszorginstellingen dienen te genezen door handoplegging en dat ze regelmatige deelname dienen te hebben aan de raad met engelen.⁵⁰ De zalving tot het kunnen uitoefenen van al deze miraculeuze wonderen, zo gelooft hij, wordt verkregen door handoplegging.⁵¹

Die claims zijn niet alleen van deze tijd. Franklin Hall was sterk betrokken bij de geboorte van de charismatische beweging. Hij stichtte de Hall Deliverance Foundation en bouwde later de International Healing Cathedral. In de jaren '60-'70 startte hij een centrum voor opwekking waar hij zijn discipelen apostolische gaven bijbracht. Een sleutel tot het kunnen beschikken over deze gaven, was door de krachtige zalving die vrijgezet zou worden door langdurig bidden en vasten. Door de 'atomische kracht' van deze zalving zouden mensen over natuurwetten als zwaartekracht leren heersen om ondersteboven te kunnen rennen en te kunnen zweven, nooit slijtage van kleren te hebben, nooit ziek te zijn, zondeloos te zijn en in verschillende stappen onsterfelijk te kunnen worden.⁵² Hall schreef ook een formule om doden op te wekken, een techniek die naar zijn eigen zeggen alleen voor 'erg gevorderde Heilige Geest mensen' is weggelegd.⁵³ Opmerkelijk genoeg geloofde Franklin Hall dat Christus zich niet alleen zou openbaren (manifesteren) in mensen doormiddel van deze wonderen, maar ook door 'glitterend, schijnend fijn goud en zilver' dat 'zal gezien worden op hun huid, veroorzaakt door de geloofskracht van impartatie.'⁵⁴

Hoewel het idee dat wonderen (zoals het opwekken van doden) kunnen worden gedaan door bepaalde clausules en technieken die een zalving opwekken velen als toverij in de oren zal klinken, werden Halls ideeën overgenomen door leraren als Oral Roberts, A.A. Alan en William Branham, die op hun beurt de charismatische beweging vormgaven. Ook zij claimden alle drie bovennatuurlijke wonderen te verrichten. Het onderwijs van Franklin Hall leverde daarnaast een grote bijdrage aan de '*Latter Rain* opwekking'⁵⁵ en gelijknamige beweging. Deze beweging streefde niet alleen naar het herstel van apostolische gaven, maar ook naar dat van het ambt van apostel en was een voorloper van wat nu de *Nieuw Apostolische Reformatie* wordt genoemd. (zie hoofdstuk *een ander koninkrijk*)

Terugkomend op de vraag of Jezus ons in Johannes 14.12 oproept om de wonderen die Hij verrichtte af te troeven, zou ik zeggen 'nee'! Deze

wonderen getuigden namelijk van Zijn goddelijke almacht. ‘Onder de goden is niemand U gelijk, Heere: werken als de Uwe zijn er niet. Want U bent groot en doet wonderen, U bent God, U alleen.’ (Ps 86.8, 10) Het woord *werken* in Johannes 14.12 is dan ook niet synoniem voor *wonderen*. Daarnaast geloof ik dat de twaalf apostelen een unieke en niet te herhalen functie hebben gehad, omdat zij door Jezus Zelf uit werden gekozen, kracht en gezag van Hem kregen en Hij hen persoonlijk uitzond. Deze twaalf waren Petrus, Andreas en zijn broer Jakobus, Johannes en zijn broer Filippus, Bartholomeüs, Thomas, Mattheüs, Jakobus, Thaddeüs, Simon en Judas Iskariot. Alleen aan hen (en met het ambt van apostel waarschijnlijk later ook Matthias) gaf hij Hij de opdracht: ‘genees zieken, reinig melaatsen, wek doden op, drijf demonen uit.’

Oudste van megakerk Bethel Redding Kris Vallotton onderwijst echter dat elk mens deze opdracht kreeg, om zo te doen wat Jezus deed. De reden? We zijn eigenlijk allemaal de zonen van God. ‘De reden dat je de zieken kunt genezen, de doden kunt opwekken en demonen kunt uitdrijven, is door wie je bent. Jezus zei niet ‘*bid* voor de zieken.’ Hij zei ‘*genees* de zieken.’ ‘Oh, [maar] alleen God kan zieken genezen..’ Daarom zei Hij: ‘wees navolgers van God!’ ‘Luister, ik kan geen zieken genezen, alleen God kan de zieken genezen.’ Dat klopt, jullie zijn zónen van God. Het is zelfs zo dat Jezus de psalmist citeerde toen Hij zei: jullie zijn goden. En het woord ‘goden’ is met een kleine ‘g.’ Hij is grote ‘G’ en jullie zijn kleine ‘g.’ Jullie zijn een kleine ‘g’ god. [...] Daarom kun je zeggen: ‘als je me niet gelooft op grond van mijn woorden, geloof mij dan om de werken zelf! [Citaat van Jezus in Joh 14.11] Want grotere werken zullen jullie doen als ik naar de Vader ga. Wat is het punt? De reden dat je wonderen doet, is omdat je papa God is! [...] Zeg me na, zeg gewoon dit: ‘Ik ben geweldig.’ [publiek: ‘ik ben geweldig!’] ‘Ik ben Gods beste schepsel.’ [publiek: ‘ik ben Gods beste schepsel!’] ‘Ik ben geboren om grotere werken te doen dan Jezus.’[publiek: ‘ik ben geboren om grotere werken te doen dan Jezus!’]⁵⁶

Zou er nog een duidelijker manier zijn om Gods dienaren tegen Hem op te zetten? De wonderen en tekenen die Jezus deed getuigden van de waarheid dat Hij Gods Zoon is. Met Zijn komst vervulde Hij de Messiaanse profetieën, zoals die in Jesaja 35: ‘Ze zullen zien de heerlijkheid van de HEERE, de glorie van onze God.. Híj zal komen en u verlossen. Dan zullen de ogen van de blinden worden opengedaan,

de oren van de doven zullen worden geopend. Dan zal de kreupelen springen als een hert, de tong van de stomme zal juichen.' De Here Jezus is de heerlijkheid en glorie van God. God deelt zijn heerlijkheid en glorie niet met een ander (Jes 42.8), waaruit opnieuw blijkt dat Jezus God is.

Johannes de doper verkondigde het Koninkrijk van God zonder ooit een wonder te hebben verricht. Hij had geen hulp van gouden glitters of engelenveren, maar werd toch beschouwd als groot onder mensen. Toen hij gevangen zat (ook Gods dienaren kunnen gevangen zitten), stuurde hij zijn discipelen naar Jezus om Hem te vragen of Hij de verwachtte Messias was. 'En Jezus antwoordde en zei tegen hen: Ga heen en bericht Johannes wat u hoort en ziet: blinden worden ziende en kreupelen kunnen lopen; melaatsen worden gereinigd en doven kunnen horen; doden worden opgewekt en aan armen wordt het Evangelie verkondigd; en zalig is hij die aan Mij geen aanstoot neemt. (Matt 11.4-6)

Tongentaal

Toen de Heilige Geest met kracht op de gelovige Joodse gemeenschap viel tijdens Pinksteren, begon deze gemeenschap in vreemde tongen te spreken als teken en tot getuigenis voor de menigte Joden 'uit alle volken die er onder de hemel zijn.' Deze mensen uit elk volk en met elke taal hoorden de christenen ieder in hun eigen taal over de grote werken van God spreken. (Hand 2.11) En ook de niet-joodse gelovige gemeenschap aan wie Petrus getuigt begon in vreemde talen te spreken, als teken dat Gods boodschap van heil er ook voor niet-Joden is. De tongentaal was functioneel en diende als teken (1 kor 14.22) in dienst van het evangelie.

De belofte die God in Handelingen doet is dat iedereen die tot inkeer komt en zich laat dopen in de Naam van Jezus Christus, de Heilige Geest ontvangt. Het idee dat alleen wie in tongen of vreemde talen spreekt vervuld is met de Heilige Geest is helaas een veel voorkomende misvatting. Het doet mensen die niet in vreemde tongen spreken vertwijfeld afvragen of er misschien iets mis is, of dat Gods Geest wel echt in hen woont. Maar in de Bijbel geeft God nergens een belofte dat iedereen die de Heilige Geest ontvangt in tongen zal

spreken. Deze dwaalleer komt van Charles Parham, die dit idee rond het jaar 1900 in de kerk introduceerde.⁵⁷ Parham werd sterk beïnvloed door de omstreden 'profeet' Alexander Dowie en hield er bijzonder vreemde ideeën op na, zoals dat God de mens in twee dagen schiep: blanke mensen op de achtste dag, niet-blanken op de zesde.⁵⁸

Omgekeerd is het idee dat iedereen die in een tongentaal spreekt dit door Gods Geest doet, ook niet gegrond. Zo spraken priesters en volgelingen van de afgoden Apollo en Dionysos in de Griekse Oudheid al in tongen⁵⁹ en zijn er ook nu nog boeddhistische en shintopriesters, hindoes en Bantoes die in tongentaal spreken wanneer ze in een extatische trance raken.⁶⁰ Niet elke persoon die in tongentaal spreekt doet dit dus automatisch door de Heilige Geest.

Theoloog Kurt Koch verzamelde verhalen van christenen die in tongentaal spraken en deed er onderzoek naar in zijn boek *The strife of tongues*. Van de meer dan honderd situaties die hij onderzocht, geloofde hij dat het in slechts vier gevallen mogelijk om een door God gegeven gave ging. Ofwel, het surrogaatwerk bleek vele male groter dan het werk van God. In de gevallen dat het niet om een gave van de Heilige Geest ging, ging het ofwel om menselijk toedoen, ofwel was de tongentaal duidelijk demonisch van oorsprong.⁶¹ Anders dan bijvoorbeeld de gave van genezing of het doen van wonderen, is het spreken in een tongentaal een relatief vaak voorkomende gave onder christenen. Mogelijk omdat de gave ook makkelijk door mensen zelf na te bootsen is.

Het mag duidelijk zijn dat een doe-het-zelf versie van tongentaal God niet behaagt. Daarnaast is er binnen kerken een tongentaal in opkomst die ronduit demonisch in oorsprong is. Mensen die 'het vuur hebben gevangen' lijken soms letterlijk naar beneden te worden gedrukt door een hogere macht en kunnen niet fatsoenlijk uit hun woorden komen doordat ze worden onderbroken door golven van deze tongentaal. De woorden die ze nog wel spreken, zijn erg onsamenvattend en hebben sterke gelijkenis met de onbeheersbare tongentaal uit andere religies.

Onder meer doordat het surrogaatwerk van de duisternis enorme scepsis en aversie teweeg kan brengen, dreigen geestelijke gaven af te worden afgedaan als onzin of te worden toegeschreven aan de periode van de vroege kerk. Er zijn zowel gelovigen die geloven dat de gaven

van de Geest waren voorbehouden aan de apostelen of het apostolisch tijdperk, alsook gelovigen die geloven dat deze gaven voor de huidige kerk zijn. Wanneer er echter wel in klanktaal wordt gesproken, is dit Bijbels gezien (1 Kor 14) primair bedoeld ter opbouw van de persoon zelf en tot een teken voor de ongelovige. Wanneer er publiek, in de gemeente, in tongentaal wordt gesproken geeft God hiervoor als randvoorwaarden dat op z'n meest twee of drie gelovigen dit om de beurt doen en dat er vertaald wordt. Dit veronderstelt een ordelijke gang van zaken. In vers 32 en 33 besluit God dat wie profeteert (en dit durf ik ook over tongentaal te zeggen) altijd macht heeft over zijn eigen geest, want God is niet een God van wanorde maar van vrede. Een geest die volledig het roer van de persoon overneemt zodat het de persoon ontbreekt aan controle over zijn of haar eigen geest, is daarmee per definitie níet van God!

Laten we voorzichtig zijn met alles te veroordelen, zodat we niet de Heilige Geest grieven, maar laten we vooral wel testen of de geesten van God zijn, of niet.

Profetie

'Want het is een opstandig volk, het zijn leugenachtige kinderen, kinderen die niet willen luisteren naar de wet van de Heere, die tegen de zieners zeggen: U mág niet zien; tegen de schouwers: U mág niet voor ons schouwen wat waar is. Spreek tot ons vleierijen, schouw bedriegerijen.' *Jesaja 30.9,10*

Profetieën zijn wat de Bijbel onderscheidt van alle andere religieuze geschriften wereldwijd. Zo werd door God met nauwkeurigheid de komst van de Messias voorzegd en Zijn lijden door onder andere David geprofeteerd. Grote profeten spraken 'zo spreekt de Here' om Israël en haar koningen te waarschuwen en te vermanen. En profetie wordt ook in het Nieuwe Testament genoemd als gave van de Geest. Maar, dit wil niet zeggen dat iedereen die profeteert in Gods Naam ook daadwerkelijk in Zijn dienst staat. (Mt 7.22-23) Het is daarom van belang dat degene aan de ontvangende kant van de profetie zelf onderscheidt of wat gezegd wordt in lijn is met de Bijbel, dat degene die profeteert de geesten test, maar ook dat de kerkelijke gemeente

zorgvuldig omgaat met degenen die woorden van de Heer spreken. Want wie geeft nazorg aan degenen die profetische woorden hebben gehad van mensen in de gemeente die geen profeet bleken te zijn? Wie leidt hen weer terug naar God als ze de stem van een vreemde zijn gaan volgen? Wie weet of onze profetessen Deborahs en dochters van Filippus zijn, of waarzeggende slavenmeisjes uit Korinthe?

God draagt ons enerzijds op de geesten van degenen die profeteren te testen om te zien of ze van God zijn. 'Geliefden, geloof niet elke geest, maar beproef de geesten of zij uit God zijn.' (1 Joh 4.1) Anderzijds dienen we profetieën niet te verachten en als Sarah in haar tent te lachen. 'Blus de Geest niet uit. Veracht de profetieën niet. Beproof alle dingen, behoud het goede.' (1 Thess 5)

De profeet Jeremia spreekt van mensen die hun dromen of eigen gedachten profeteren of waarzeggen door toedoen van een andere geest. Hoe weten we nu welke profetie van God is en aan welke test onderwerpen we een profetie? Eén manier waarop de Bijbel leert hoe we profetieën testen is door te kijken of het profetisch woord uitkomt. Als de woorden van de profeet niet uitkomen, is niet alleen de profetie niet van God, maar is ook de profeet niet van God. (Deut 18.20-22, Jer 28.9) Als de profeet dus drie keer goed zit en één keer niet is deze profeet volgens Gods wet niet door Hem gezonden. Daarnaast kunnen we kijken of het om een geest gaat die Jezus Christus van de Bijbel belijdt: Jezus die eeuwig Christus was, is en zal zijn. Met die reden is het ontzettend belangrijk de stem van de Herder te kennen door Zijn woorden veel te horen door de Bijbel. 'De schapen volgen hem, omdat zij zijn stem kennen. Maar een vreemde zullen zij beslist niet volgen, maar zij zullen van hem wegvlugten, omdat zij de stem van vreemden niet kennen.' (Joh 10.4,5) Hoewel we Gods *grootheid* niet mogen beperken tot de grenzen van ons begrip, is de *manier* waarop God werkt niet nieuw. Gods handelswijze en ook Zijn karakter is door heel de Bijbel heen consequent. Zo is God nooit arrogant, niet opschepperig, zal Hij nooit vleien en nooit manipuleren.

Een simpele test is om 'woorden van God' naast de Bijbel te leggen en te zien of het om de stem van dezelfde Herder gaat. Is het gesprokene in lijn met Gods instellingen, of trekt het ons juist er van weg? Spreekt 'God' woorden die ons bijvoorbeeld oproepen om 'groter te dromen' (te begeren), een geestelijker echtgenoot te zoeken (overspel te plegen), of ouders te beschuldigen (ouders te ontteren), dan gaan deze

woorden recht in tegen de geboden die God aan Zijn dienaar Mozes gaf en die ook Jezus in ere hield. De profetische woorden zijn dan niet van God.

De stem van een vreemde

‘Jezus zei niet ‘Mijn schapen kennen mijn Boek:’ het is Zijn stem die we moeten kennen.’⁶³ - *Kerkleider Bill Johnson*

Een manier waarop mensen buiten de kerk in contact komen met het bovennatuurlijke, is door gedachtenvrij te worden en de stilte op te zoeken. Door een proces van oefening worden ze op die manier in staat gesteld om indrukken (beelden, woorden, boodschappen) door te krijgen, waarvan zij geloven dat dit hun innerlijke stem, het universum, God, hun hogere zelf, een engel of hun eigen intuïtie is. Dit fenomeen van boodschappen doorkrijgen is iets wat in occulte kring bekend staat als *channeling*. Mensen die dit doen worden mediums genoemd. Saul zocht advies en raadpleegde het medium van Endor, die voor hem een boodschap van ‘Samuel’ doorkreeg.

Hoogleraar in klinische psychologie Helen Schucman kreeg in de zestiger jaren op een soortgelijke manier boodschappen door van haar innerlijke stem, die zich aan haar voorstelde als ‘Jezus’ en tegen haar zei: ‘dit is een cursus in wonderen. Maak alsjeblieft notities.’⁶⁴ Na veel aandringen van deze geest die zich voordeed als Jezus, schreef ze diens boodschappen op. Een aantal van die boodschappen luidt: ‘Een gedode Christus is zinloos.’⁶⁵ En: ‘Maak niet de trieste fout van het klampen aan het oude, ruwhouten kruis.’⁶⁶ Schucman verzamelde haar gechannelde boodschappen en bundelde ze in het boek *A course in Miracles*, ofwel *Een cursus in wonderen*. Het boek is een New Age klassieker.⁶⁷

Een ander boek dat gebundelde boodschappen van ‘Jezus’ bevat is het boek *Dichtbij Jezus* van Sarah Young. Het boek ligt in christelijke boekwinkels en is ongelofelijk populair als ‘Bijbels dagboek,’ voor zowel volwassenen als ook tieners. De methode die Young gebruikte om haar boodschappen te ontvangen en door te geven, vertoont gelijkenis met die van mediums en staat bekend als *channelen*.

In één van de eerste uitgaven stelt Young hoe het gechannelde⁶⁸ New Age boek *God Calling* haar inspireerde tot het schrijven van het boek *Jesus Calling*. Ze schrijft: 'In datzelfde jaar (1992) begon ik in het boek *God Calling*, een dagboek geschreven door twee anonieme 'luisteraars,' te lezen. Deze vrouwen oefenden het stil in Gods Tegenwoordigheid wachten, pennen en papier in de hand, de boodschappen die ze van Hem ontvingen opschrijven. [...] Het jaar erop vroeg ik me af of ik ook boodschappen zou kunnen ontvangen tijdens mijn tijd met God. [...] *Ik wist dat God tot me sprak door de Bijbel, maar verlangde naar meer.* In toenemende mate wilde ik horen wat God tegen mij persoonlijk wilde zeggen op een gewone dag. Ik besloot te 'luisteren' naar God met een pen in de hand, alles opschrijvend waarvan ik dacht dat Hij het zei. De eerste keer dat ik het probeerde voelde het vreemd, maar ik kreeg een boodschap.'⁶⁹

Duits christen en voormalig occultist Elke Kamphuis boog zich over de boeken van Sarah Young,⁷⁰ en merkt op dat wat Young deed, hetzelfde is als de technieken die zij kende uit haar leven van voor haar bekering. Ze schrijft: 'Vergelijk dat eens met de volgende handleiding onder het kopje 'opleiding van mediums:' De leerling 'begint met een kort gebed, leest een stuk uit de heilige Schrift en denkt over het gelezene na. Daarna houdt hij zijn hand met een potlood op een voor hem liggend vel schrijfpapier en wacht zonder enige geestelijke spanning af. Als hij zich gedrongen voelt tot het opschrijven van gedachten die hem met grote zekerheid geïnspireerd worden, schrijft hij die op.'⁷¹

En omdat ook legio Amerikaanse christenen over bovenstaande passage vielen, werd het stuk in latere edities van het boek aangepast. Dit gebeurde ook met een aantal door 'Jezus' gesproken woorden die aanstootgevend werden gevonden door het lezend publiek, omdat ze recht tegenover Jezus' eigenlijke woorden uit de Bijbel stonden. Dit is best bijzonder wanneer je gelooft dat de boodschappen door Jezus hoogstpersoonlijk zouden zijn gesproken, omdat Hij zich daarmee zou aanpassen aan mensen die aanstoot aan Hem hebben genomen. Iets wat Hij tweeduizend jaar geleden niet deed.

Net als met de 'Jezus' wiens boodschappen door Schucman gechannelld werden, blijkt ook uit de leer van Sarah Youngs 'Jezus' dat deze een ander is dan Die uit de Bijbel. Zo merkt voormalig New Ager Warren Smith in zijn boek *Another Jesus Calling* op hoe deze geest die

christus zegt te zijn, zich beklagt over de nacht van zijn geboorte: 'Probeer je eens voor te stellen wat Ik heb opgegeven toen Ik als baby naar de aarde kwam. Ik heb de beperkingen van een kind aangenomen, onder zeer primitieve omstandigheden: in een vieze stal. Het was een donkere nacht voor Mij.'⁷² Ook heeft deze 'Jezus' een nieuwe visie op één van de meest fundamentele Bijbelleringen: 'Weet welke extreme maatregelen ik gebruikte met Abraham en Isaak. Ik bracht Isaak tot het eigenlijke punt van dood om Abraham vrij te zetten van zoon-aanbidding. Abraham en Isaak leden beiden enorm onder de vaders slecht beheerste emoties. Ik verafschuw afgoderij, zelfs in de vorm van ouderlijke liefde.'⁷³ Maar naast het verkondigen van een andere leer, blijkt ook uit de stem van deze vermeende Jezus dat het niet om de Zoon van God gaat. Zo weet hij de harten van zijn lezeressen te veroveren door talloze vleierijen: 'Wanneer je vertrouwend Mijn Naam fluistert, worden Mijn pijnlijke oren gekalmeerd.'⁷⁴ 'Ik ben ziek van verlangen om je in Mijn eeuwige armen te houden, je te hullen in Mijn Liefde.'⁷⁵ 'Wanneer jouw vreugde in Mij Mijn vreugde in jou ontmoet is er een vuurwerk van een hemelse extase.'⁷⁶

Sarah Young heeft niet alleen zelf geleerd een kanaal te zijn voor boodschappen, maar leert ook haar lezers om haar te volgen in het luisteren naar hun 'innerlijke stem.' Haar lezers worden door 'Jezus' opgedragen: 'Laat Mijn Tegenwoordigheid je gedachten doordrenken. Wanneer je geest ophoudt te racen, ontspant je lichaam en krijg je hernieuwd bewustzijn van Mij. Dit bewustzijn is van levensbelang voor je geestelijk welzijn.'¹⁴² 'Neem tijd om te rusten *aan de kant van de weg*, want Ik heb geen haast. Een rustig tempo bereikt meer dan een gehaast streven. Wanneer je opschiet, vergeet je wie je bent en van Wie je bent. Onthoud dat je vorstelijk bent in Mijn Koninkrijk.'¹⁴³

Er zijn veel auteurs die aangeven niet alleen te willen praten tegen God, maar stil te worden en naar Hem te luisteren. Niets mis mee op zich. Maar wat maakt Gods antwoord verwachten vanuit de stilte dan on-Bijbels? Toen Job God ondervroeg over de dingen die hem overkwamen, *antwoordde God* vanuit een *storm*, niet vanuit de stilte. En tot Samuel sprak God in een hoorbare stem terwijl Samuel sliep, niet nadat hij zich doelbewust ontledigde, in-en-uit ademde en Gods tegenwoordigheid opriep. God sprak tot Samuel op *Zijn* eigen initiatief en niet dat van Samuel! (zie *contemplatief gebed*)

Dat het initiatief om tot een mens te spreken altijd bij God ligt, blijkt uit de verslagen van de grote profeten vanouds. '*Het woord van de Heer kwam tot Jona, zoon van Amittai,*' of '*In het vierde jaar van koning Darius kwam het woord van de Heer tot Zacharia.*' In 1 Koningen 18 staat dat *het woord van de Heer na lange tijd* tot Elia kwam. Hieruit valt op te maken dat zelfs een groot profeet als Elia (anders dan Sarah Young) niet dagelijks berichten van God ontving. En ook Godsman Mozes wachtte veertig dagen en veertig nachten tot God tot Hem sprak.

Dat God volledig consequent is in het zenden van Zijn Woord op Zijn tijd, blijkt uit het feit dat Hij Zijn geliefde Zoon als laatste van de profeten naar ons liet komen: Jezus, het levende, vleesgeworden Woord dat uit de hemel was gezonden en onder ons woonde. '*Nadat God voorheen vele malen en op vele wijzen tot de vaders gesproken had door de profeten, heeft Hij in deze laatste dagen tot ons gesproken door de Zoon, Die Hij Erfgenaam gemaakt heeft van alles, door Wie Hij ook de wereld gemaakt heeft.*' (Hebr 1.1,2) Hiermee werd Gods belofte in Deuteronomium 18.15,18 vervuld.

God is een beloner van wie Hem ernstig zoeken, maar dé manier om Hem te vinden is in de Bijbel en in simpel vragend gebed. Laten we niet vergeten dat de Bijbel ons Dagelijks Woord is en dat God ons nergens leert dat er speciale technieken zijn waarmee wij allemaal persoonlijke boodschappen van Hem kunnen krijgen. Hoewel de Here Jezus slechts sommigen (en niet allen!) heeft aangesteld om profeet te zijn (Ef 4.11) zullen er ook valse profeten onder ons verschijnen. (Matt 24.24) Hun manier van werken is vergelijkbaar met die van de valse profeten van weleer. (2 Petr 2.1)

Valse profeten

'Weerleg, bestraf, vermaan, en dat met alle geduld en onderricht. Want er zal een tijd komen dat zij [christenen] de gezonde leer niet zullen verdragen, maar dat zij zullen zoeken wat het gehoor streelt, en voor zichzelf leraars zullen verzamelen overeenkomstig hun eigen begeerten. Ze zullen hun gehoor van de waarheid afkeren en zich keren tot verzinsels.' 2 Timotheus 4.2-4

Al in de tijd van vóór Jezus' komst waren valse profeten in de overgrote meerderheid. In de tijd van Elia was het enkel Elia die een relatie met God had in verhouding tot vierhonderdvijftig Baälpriesters die vuur uit de hemel afriepen. Toen koning Achab zich liet adviseren spraken alle valse profeten hem naar de mond, op Micha na: hij vertelde Achab wat God zei en dit was geen peptalk. Echte profeten van God waren altijd zonderlinge, verguisde figuren die niet eigen eer zochten en niet zulke leuke boodschappen kwamen brengen. Ezechiël lag 390 dagen op zijn zij. Hosea moest een prostituée trouwen. Daniël werd voor de leeuwen gegoooid. Nathan vertelde koning David dat zijn zoon zou sterven. En Johannes vermaande Herodes en werd onthoofd. Maar met echte profeten waren er dus ook al sinds mensenheugenis nepperds, mensen die pretendeerden in Gods dienst te staan, maar het eigenlijk niet waren. Over deze valse profeten zegt de Bijbel dat ze: spreken op verzoek van mensen voor eigen winst (Mich 2.11), vernietigende dwaalleer de gemeente in slippen (2 Petr 2.1), misleidende tekenen en wonderen gebruiken (Deut 13:1-4, Matt 24:5, Mark 13:22), tovenaars kunnen zijn (Hand 13.6,8) en een andere geest hebben (1 Joh 4.1).

Jezus zei: 'Ziet toe, dat niemand jullie verleide! Want er zullen valse profeten opstaan en zij zullen grote tekenen en wonderen doen, zodat zij, ware het mogelijk, ook de uitverkorenen zouden verleiden.' De vraag is of we valse profeten herkennen, of hun preken per podcast beluisteren en hen op het podium uitnodigen om hen wonderen en tekenen te laten doen. Praktisch gezien loont het de moeite om te kijken of de profeet redding van zonde *óf* van angst en armoede preekt, of hij actief om geld vraagt, of hij Jezus het goede voorbeeld verkondigt *óf* Jezus als God en Heer, en of hij de ervaring (goudstof, een 'trilling' of een engelenvisioen) meer prijst dan God zelf. Maar de test die de Bijbel geeft is die van het kijken naar de vruchten die worden voortgebracht. Want als de boom goed is, dan is ook zijn vrucht goed: als de boom slecht is, dan is ook zijn vrucht slecht. (Matt 12.33) De vrucht van Gods Geest is: liefde, blijdschap, vrede, geduld, vriendelijkheid, goedheid, geloof, zachtmoedigheid, zelfbeheersing. (Gal 5.22)

Niet oordelen

‘Zie dan toe op uzelf en op heel de kudde, te midden waarvan de Heilige Geest u tot opzieners aangesteld heeft om de gemeente van God te weiden, die Hij verkregen heeft door Zijn eigen bloed. Want dit weet ik: dat na mijn vertrek wrede wolven bij u zullen binnenkomen, die de kudde niet sparen: en dat uit uw eigen midden mannen zullen opstaan die de waarheid verdraaien om de discipelen weg te trekken achter zich aan.’

Handelingen 20.28-30

Het is in liefde voor elkaar dat God ons oproept niet over elkaar te oordelen. Allereerst omdat wij anders dan God alleen naar de buitenkant kunnen kijken, en niet in iemands hart. Daarnaast zijn wij de laatsten om te kunnen veroordelen, omdat we van onszelf niet rechtvaardig zijn. Wij zijn niet door God aangesteld als rechters over Zijn wet, dat is alleen Hij. Dat wil niet zeggen dat we alles voor lief moeten nemen en niet fout mogen noemen wat fout is. De mindfulness visie om waar te nemen zonder oordeel is niet Bijbels. De Here Jezus kwam niet in de wereld om te oordelen en toch noemde hij de religieuze leraren van Zijn tijd slangen en adderengebroed, joeg hij handelaren uit de tempel en riep Hij zondaars op tot inkeer te komen. Hij was niet willoos of apathisch, maar als het op waarheid aankwam juist heel scherp.

Als christenen worden we door God zelfs opgeroepen om waakzaam te zijn, te onderscheiden, te testen en het goede te behouden. De trend om alles wat op ons af komt, ongefilterd te accepteren en voor waarheid aan te nemen, is niet Bijbels.

Meer dan ooit leven we in een tijd waarin het mogelijk is om geestelijk voedsel van buiten onze eigen kerkelijke gemeente te hamsteren en leraren om ons heen te verzamelen die ons, zoals de Bijbel zegt, naar de mond praten. Over het algemeen selecteren we hen op hun gevoel voor humor, toegankelijkheid, intelligentie, spreekstijl - precies hetgeen we zelf nodig denken te hebben. Toch worden we opgeroepen waakzaam te blijven en hen die tegenstelde leer verkondigen in het oog te houden en ons van hen af te keren. (Rom 16.17) Zoals Paulus zegt: ‘ ik roep u ertoe op, broeders, hen in het oog te houden die

onenigheden teweegbrengen en struikelblokken opwerpen *tegen het onderricht dat u hebt ontvangen*, en keer u van hen af.' Om te kunnen weten of de leer die gepreekt wordt tegengesteld is aan die in de Bijbel, doen we er goed aan alles te toetsten aan diezelfde Bijbel, precies zoals de Bereërs dit deden. Dit werd hen als een nobele gewoonte aangerekend, niet als het hebben van 'een kritische geest.' Paulus streed drie jaar dag en nacht in tranen tegen mensen die de waarheid verdraaiden. Ook schroomde hij niet om deze mensen specifiek bij naam te noemen. (2 Tim 2.17) Het oordelen of predikers en kerkleiders leer verkondigen die Bijbels *is* – en dit is niet hetzelfde als New Age leer die Bijbels *klinkt* – behoort dus tot de taak van elke christen. We doen er goed aan om selectief te zijn welk geestelijk voedsel we tot ons nemen. Precies zoals we geen oneetbare dingen zouden moeten eten, zouden we ook geen on-Bijbelse leer tot ons moeten nemen. Let erop dat je het mindfulness begrip van 'niet oordelen' niet verwart met het Bijbelse.

Hoofdstuk 4

Genezing

‘Want aan de één wordt door de Geest een woord van wijsheid gegeven en aan de ander een woord van kennis, door dezelfde Geest; en aan een ander geloof, door dezelfde Geest, en *aan een ander genadegaven van genezingen*, door dezelfde Geest; en aan een ander werkingen van krachten, en aan een ander profetie, en aan een ander het onderscheiden van geesten, en aan een ander allerlei talen, en aan een ander uitleg van talen. Al deze dingen echter werkt één en dezelfde Geest, *Die aan ieder afzonderlijk uitdeelt zoals Hij wil.*’

1 Korinthe 12.8-11

Zoals je in de Korinthebrief kunt lezen werkt God soms door christenen heen om te genezen, een gave die Hij geeft zoals Hij wil. In veel kerken laat men deze gift van genezing niet afhangen van God, maar streeft men ernaar elke christen als het ware ‘te activeren’ door de Geest tot het kunnen genezen van medemensen. Hierdoor wordt niet meer genezing, maar het kunnen genezen de gave. Genezing is dan het gegarandeerd resultaat van een christen die door de Geest geactiveerd is in deze bovennatuurlijke gave, door verschillende technieken. De gedachtegang waarop deze technieken gebaseerd zijn, is dat genezing besloten ligt in de verzoening (of eenwording) met God, dat genezing altijd de wil is van God, dat genezing het gevolg is van een groot geloof en dat genezing het resultaat is van een formule met gegarandeerd succes. Als aan deze randvoorwaarden wordt voldaan, zo is de gedachte, zou iedereen zich deze gave machtig kunnen maken.

Maar net zo min als dat iedere christen zich zou kunnen specialiseren in het doen van wonderen en tekenen, is ook het idee dat mensen geactiveerd kunnen worden in bovennatuurlijk genezingstalent door gebedstechnieken, het volgen van cursussen of het lezen van boeken niet Bijbels. De God die hemel en aarde schiep en de wateren met de holte van Zijn hand mat is nu en tot in de eeuwigheid Dezelfde. Hij is nog steeds bij machte om te genezen, door Zijn wil en op Zijn manier en tijd. Daarnaast heeft genezing een beetje een vieze bijmaak

gekregen. Want kerken lijken steeds minder een plek te worden waar God aanbeden wordt, en steeds meer één om iets te halen, zoals genezing. Wat horen we te doen als we ziek zijn? 'Laat iemand die ziek is de oudsten van de gemeente bij zich roepen; laten ze voor hem bidden en hem met olie zalven in de naam van de Heer. Het gelovige gebed de zieke redden, en de Heer zal hem laten opstaan. Wanneer hij gezondigd heeft, zal het hem vergeven worden. Beken elkaar uw zonden en bid voor elkaar, dan zult u genezen.' *Jakobus 5:14-16*

Genezing in de verzoening?

'Maar Hij is om onze overtredingen verwond, om onze ongerechtigheden verbrijzeld. De straf die ons de vrede aanbrengt, was op Hem, en door Zijn striemen is er voor ons genezing gekomen.'

Jesaja 53.5

Als Bijbelse onderbouwing voor het geloof dat de Here Jezus door Zijn kruisdood ons niet alleen met God heeft verzoend, maar met die verzoening ook al in dit leven op aarde volledig heeft voorzien in onze lichamelijke genezing, wordt vaak *Jesaja 53.5* aangehaald. 'Maar Hij is om onze overtredingen verwond, om onze ongerechtigheden verbrijzeld. De straf die ons de vrede aanbrengt, was op Hem, en door Zijn striemen is er voor ons *genezing* gekomen.' De misvatting is dat verzoening door de straf die Jezus met Zijn kruisdood in onze plaats onderging, lichamelijke en emotionele genezing bracht. Zo stelt Bill Johnson: 'Toen Hij striemen in Zijn lichaam droeg, betaalde Hij daarmee ons wonder. Hij besloot al om te genezen. Je kunt niet besluiten om iets niet te kopen nadat je het al gekocht heb. Vanuit Zijn kant zijn er geen tekortkomingen; het verbond, noch zijn ontferming of beloften schieten te kort. Elk gebrek ligt aan onze kant van de vergelijking.'¹

Ook gebedsbevrijder Wilkin van der Kamp gelooft dat Jezus gestraft werd voor de verlossing van lichamelijke ziekte: 'Elke verwoestende en ongeneeslijke ziekte werd op Jezus gelegd. Zo werd Jezus 'vertrouwd' met al onze ziekten en pijnen. Er bestaat geen verwoestende ziekte die Jezus niet tijdens de verwoestende geselslagen in zijn lichaam heeft gedragen. Zie daarom naar het

verwoeste en misvormde lichaam van Jezus. In zijn onmenselijke verminking ligt onze bovennatuurlijke genezing! Het wonder van het kruis omvat niet alleen vergeving van onze zonden, verlossing van aanklacht en schuld(gevoelens) en reiniging van ons geweten, maar ook *genezing* van ons lichaam! Zoals Jezus in Gethsemané de beker, die tot de rand toe gevuld was met onze zonden, leegdrank, zo heeft Hij bij elke zweepslag onze ziekten op zich genomen. 'In zijn striemen is ons genezing geworden!' roept Jesaja ons toe.'²

Van der Kamp haalt hier twee verzen (vers 4 en 5) uit Jesaja 53 aan en versmelt ze. Het woord genezing in vers vijf wordt door hem – en met hem vele anderen - vertaald als zijnde letterlijke genezing, emotioneel en lichamelijk, waarmee de tekst de basis vormt voor veel genezingsbedieningen. Leraren van deze genezingsbedieningen zien genezing als een hier en nú te grijpen recht waarvoor al betaald is aan het kruis. Maar, heeft God dit woord *genezing* ook zo letterlijk bedoeld? Met de komst van zonde in het paradijs, kwam ook lichamelijke ziekte en dood in de wereld. Door Jezus' verzoening wordt de schepping verlost van ziekte, dood en vergankelijkheid... in de toekomst! Dat wil zeggen, wanneer Hij een nieuwe hemel en aarde schept! Dan zal ook ons lichaam worden ingeruild voor een onsterfelijk, onvergankelijk lichaam. (1 Kor 15.54)

Maar de ziekte waar Jesaja het hier over heeft is geestelijk: het zijn onze overtredingen, het volgen van onze eigen weg. Of zoals God het ziet: ons afdwalen van Hem. Deze ziekte van de ziel maakte ons geestelijk dood, in het hier en nu. Beeldspraak wordt veel gebruikt in het Hebreeuws en Israëls afval werd door de Oud Testamentische profeten dan ook herhaaldelijk als 'ziek zijn' beschreven. 'Genezing' werd gebruikt om geestelijk herstel aan te duiden.

Een voorbeeld van dit principe is terug te vinden in het Oude Testament, wanneer het afgedwaalde volk Israël onder leiding van koning Hizkia afrekent met afgoderij, weer terugkeert naar God en het paasfeest viert. Het volk reinigde zich, slachtte het paaslam en Hizkia bad: 'laat de Heere, die goed is, verzoening doen voor hem die heel zijn hart erop gericht heeft om de God de Heere, de God van zijn vaders, te zoeken, al was dat niet volgens de reinheid die past bij het heiligdom. En de Heere verhoorde Hizkia en *genas* het volk.' (2 Kron 30.19,20) In Zijn genade verlost Jezus ons van deze dood en maakte

ons levend. (Ef 2.5) Hij geneest de ziekte van onze ziel, direct, vanaf het moment dat we worden wedergeboren.

Als we Jesaja 53 vanuit de Bijbel zelf bestuderen, komen we tot diezelfde conclusie. In 1 Petrus 2.24 wordt Jesaja 53.5 namelijk door Petrus geciteerd: 'Die Zelf onze zonden in Zijn lichaam gedragen heeft op het hout, opdat wij, voor de zonden dood, voor de gerechtigheid zouden leven. Door Zijn striemen bent u *genezen*. Want u was als dwalende schapen; maar u bent nu bekeerd tot de Herder en Opziener van uw zielen.' Genezen worden wordt door Petrus geïnterpreteerd als zijnde 'bekeerd.' Het Griekse woord dat Petrus gebruikt om genezing aan te duiden wordt in het Nieuwe Testament verder alleen in Lukas 4 genoemd: 'De Geest van de Heere is op Mij, omdat Hij Mij gezalfd heeft; Hij heeft Mij gezonden om aan armen het Evangelie te verkondigen, om te *genezen* wie gebroken van hart zijn, om aan gevangenen vrijlating te prediken en aan blinden het gezichtsvermogen, om verslagenen weg te zenden in vrijheid, om het jaar van het welbehagen van de Heere te prediken. (Luk 4:18,19)

Net zomin als dat arme gelovigen in Jezus tijd sinds Zijn verzoenende offer ineens rijk werden en gevangen gelovigen ineens bevrijd, werden zieke gelovigen niet ineens genezen, noch blinde gelovigen ziende. Toen de Here Jezus op een ezelsveulen Jeruzalem binnenreed, dachten de gelovigen dat hij hen kwam redden van onderdrukking, maar - Hij kwam niet om het koninkrijk naar wereldse maatstaven te brengen. Het goede nieuws voor de armen is niet dat Jezus kwam om alle financiële middelen eerlijk te verdelen, maar slaat op de rijkdom van het evangelie waarin Jezus ons heeft verrijkt met alle geestelijke zegeningen in de hemelse gewesten (Ef 1.3). Dit is goed nieuws voor onze arme ziel en niet persé onze portemonnee.

Met het herstellen van het gezichtsvermogen van de blinden zoals Lukas citeert, doelt Jezus op zondebesef voor zelfrechtvaardigen. Niet op letterlijke blindheid. Het is Jezus' licht dat ons ziende maakt. Dit is waar de Here Jezus op doelt als hij zegt dat we ogenzalf moeten kopen. 'Want u zegt: Ik ben rijk en steeds rijker geworden en heb aan niets gebrek, maar u weet niet dat juist u ellendig, beklagenswaardig, arm, blind en naakt bent. Ik raad u aan dat u van Mij goud koopt, gelouterd door het vuur, opdat u rijk wordt, en witte kleren, opdat u bekleed bent en de schande van uw naaktheid niet openbaar wordt. En zalf uw ogen met ogenzalf, opdat u zult kunnen zien.' (Openb 3.17,18)

Daarnaast was Jezus' kruisdood noodzakelijk voor het oplossen van een moreel probleem: de zonde. Verlossing en verzoening bieden een oplossing voor deze 'juridische' kwestie, terwijl (lichamelijke) genezing hiervoor niet nodig is. Door Jezus' zoenoffer wordt de macht van de zonde teniet gedaan. In die verzoening ligt ook het herstel voor ons als mens besloten: in de toekomst, met de wederopstanding en niet in het hier en nu.

Er is dan ook geen Bijbelse basis te vinden voor het geloof dat Jezus letterlijke genezing hier en nu belooft door zijn verzoenend offer, net zo min als dat Hij letterlijke welvaart en letterlijke bevrijding aan slaven en gevangenen belooft door deze verzoening. Wie echter naar het vers vóór Jesaja 53.5 kijkt, ziet dat de Persoon Jezus (en niet de verzoening met God) ziekten kan en heeft genezen. 'Voorwaar, onze ziekten heeft Hij op Zich genomen, onze smarten heeft Hij gedragen. Wij hielden Hem echter voor een geplaagde, door God geslagen en verdrukt.' (Jes 53.4) Naar aanleiding van Jezus' bediening waarin Hij met één enkel woord demonen uitdreef en alle zieken genas, legt Mattheus (8.16,17) uit dat dit was waar Jesaja over sprak toen hij zei: 'Hij heeft onze zwakheden op Zich genomen en onze ziekten gedragen.' Het vers uit Jesaja werd *op dát moment vervuld*. Ofwel, niet vanaf drie jaar later. Het is duidelijk dat er tijdens Jezus' bediening nog geen kruisdood en daarmee nog geen verzoening tussen God de Vader en de zieken had plaatsgevonden.

Genezing door groot geloof

'Het geloof nu is een vaste grond van de dingen die men hoopt, en een bewijs van de zaken die men niet ziet. Hierdoor immers hebben de ouden een goed getuigenis gekregen. Door het geloof zien wij in dat de wereld tot stand gebracht is door het Woord van God, en wel zo dat de dingen die men ziet, niet ontstaan zijn uit wat zichtbaar is. Zonder geloof is het echter onmogelijk God te behagen. Want wie tot God komt, moet geloven dat Hij is, en dat Hij beloont wie Hem zoeken.' *Hebreeën 11.1-3, 6*

Het is duidelijk dat het zonder geloof onmogelijk is God te behagen. Maar geloof in wat? De geloofshelden die in Hebreeën 11 worden

beschreven, worden geroemd om hun geloof in God. Zij vertrouwden dat God zou doen wat Hij hen had beloofd. Die beloften stonden vaak haaks op menselijk inzicht en zichtbare omstandigheden. Geloof is dus niet een onfeilbaar vertrouwen in het voorwerp van het geloof, noch is het een kracht in ons zelf. Het is juist een rotsvast vertrouwen op Hem die bij machte is oneindig veel meer te doen dan wij kunnen bidden of denken! (Mark 11.22, Hand 3.16, Ef 3.20) Voordat we bidden voor iemands genezing is het dus niet zo dat we ons geloof in de genezing proberen te vergroten, maar is dat we tot God naderen in het geloof dat Hij groot en machtig is om te genezen.

De in Amerika ontstane *Word of Faith* beweging onderwijst christenen dat geloof een opzichzelfstaande kracht is die in elk mens aanwezig is, waar men op in kan tappen en die mensen voor zich kunnen laten werken. 'Geloof is een macht. Het is een tastbare kracht. Het is een constructieve kracht,'³ stelt charismatisch spreker Kenneth Copeland. Hij gelooft dat deze geloofskracht de kracht is die God gebruikte om het heelal te scheppen. 'Geloof is de stof, het ruwe materiaal. Geloof is de stof die God gebruikte om het heelal te scheppen en Hij vervoerde dat geloof met Zijn woorden,'⁴ zegt ook spreker Charles Capps. Beiden geloven dat mensen op dezelfde manier Gods geloofskracht kunnen gebruiken om hun eigen wereld te scheppen. Als de geloofskracht niet wordt gebruikt, is God machteloos, zo stelt Copeland. 'God kan niets voor je doen los van geloof.'⁵

Hoewel dit principe de meeste Nederlandse christenen wat extreem in de oren klinkt, heeft het idee dat een volmaakt geloof nodig is om te genezen ook hier aan terrein gewonnen. Een voorbeeld hiervan wordt gegeven door gebedsgenezer Jan Zijlstra. Hij meent: 'Het is moeilijk spreken met mensen die vervuld zijn met ongeloof. Het is beter daarvan weg te lopen, anders vervalt men altijd in felle discussies. Voor ongeloof is geen enkele rechtvaardiging. Wij kunnen in de Bijbel dan ook geen enkele verontschuldiging voor ongeloof vinden. Ongeloof maakt God in feite tot leugenaar – 1 Johannes 5:10 zegt: 'Wie God niet gelooft, heeft Hem tot leugenaar gemaakt.'⁶ Met andere woorden: wie zelf niet genoeg geloof heeft in zijn of haar genezing maakt God tot een leugenaar. Die theorie is niet alleen onwaar, maar kan ook een enorm schadelijke uitwerking hebben op mensen hun geloof in God, zeker als ze dit meer dan eens horen. De tekst die door Jan Zijlstra wordt aangehaald gaat over het geloof in het getuigenis

van God dat Jezus Zijn Zoon is. Het gaat met nadruk *niet* over het zelf hebben van geloof, want ook geloof is afkomstig van God. (Hand 3.16)

Het geloof in geloof als een kracht, als een kosmische energie en afgod die we voor ons kunnen laten werken, vormt de basis voor de occulte magieprincipes van *Magische Manifestatiewetten*. Buiten de kerk worden deze principes voornamelijk gebruikt door aanhangers van een religie die gericht is op het genezen van de geest en die één van de vele voorlopers van New Age vormt: New Thought. *New Thought* werd door E.W. Kenyon in de kerk geïntroduceerd onder de naam *Word of Faith*.

Fundamenteel aan deze religie is het geloof dat de mens door positief denken (mind power) zijn eigen succes, welvaart en gezondheid kan uitwerken. Het tegenovergestelde wordt ook door hen geloofd, namelijk dat ziekte, armoede en lijden het directe gevolg zijn van een negatief gedachteleven. *Word of Faith* spreekster Joyce Meyer gelooft bijvoorbeeld dat Jobs lijden zijn eigen schuld was: het gevolg van zijn eigen gepieker. Ze preekt: 'Want wat mij angst aanjoeg, is tot mij gekomen; dat waarvoor ik beducht was, is mij overkomen.' (Job 3.25) Angst is een verschrikkelijke emotie, één die zelf vervullend is. Job had angsten over zijn kinderen en bereikte uiteindelijk een punt in zijn leven waarop hij ze zag uitkomen. De Bijbel zegt dat het ons zal gaan naar ons geloof (Matt 9.29) Dat principe werkt in het negatieve alsook in het positieve.⁷

Wie gelooft dat ziekte of gezondheid in de macht ligt van zijn eigen denkwereld, zal op den duur redelijk verkrampd raken. Het gevolg is een leven in bijgeloof en angst in plaats van vrijheid. Want, stel je voor dat Kenneth Copeland gelijk heeft, namelijk dat wanneer je zegt 'elke keer dat de griep heerst, krijg ik het te pakken,' je satan toestemming geeft om je ziek te maken.⁸ Wie heeft dan uiteindelijk de macht: God of wij met de kracht van ons denken?

Genezing wordt door *Word of Faith* gezien als iets wat bereikt kan worden door het denken te corrigeren. Dit is wat zij verstaan onder de Bijbelse term 'vernieuwing van het denken.' (Rom 12.2) Op dezelfde manier geloofde New Thought grondlegger Phineas Quimby 'dat alle ziekte in de basis een kwestie van de denkwereld is, en dat dit het gevolg is van verkeerde gedachten van de patiënt. Dus ligt genezing in het *ontdekken van de waarheid*.'⁹ Het hebben van een volmaakt

vertrouwen in God wordt hiermee vervangen voor een volmaakt vertrouwen in hetgeen men hoopt te krijgen- in dit geval genezing. Uit onderstaand voorbeeld blijkt hoe Quimby's genezingsprincipe ruimschoots is geïntegreerd in kerken.

Voorganger Bill Johnson legt uit hoe belangrijk het is om het denken van de zieke te veranderen alvorens met degene kan worden gebeden. Hij preekt: 'Een vrouw die een wonder nodig had vertelde me ooit dat ze het gevoel had dat God haar ziekte toestond met een doel. Ik vertelde haar dat als ik mijn kinderen zo behandelde, ik opgepakt zou worden voor kindermishandeling. Ze stemde in en stond me uiteindelijk toe met haar te bidden. Nadat er waarheid in haar hart kwam, kwam haar genezing een paar minuten later.'¹⁰ En elders: 'Ik vertel mensen: 'luister, je moet me een plezier doen. We moeten dit benaderen alsof het de eerste keer is.' *Het is de waarheid.* Ik vertel je de waarheid. Het is te moeilijk om door een bagage van vierhonderd teleurstellende gebeden heen te bidden. We zullen dingen opzij moeten zetten. *We moeten stoppen naar voren te komen voor gebed en we moeten beginnen naar te voren komen voor genezing.* Het is, het is iets gek, maar er zit een geestelijke bevrediging aan het krijgen van erkenning voor het hebben van ziekte. En de Heer wil mensen vrijzetten. Het gebrek ligt niet aan Zijn kant van de vergelijking.'¹¹

Genezing Gods wil

'U bent het waard, Heere, te ontvangen de heerlijkheid, de eer en de kracht, want U hebt alle dingen geschapen, en *door Uw wil bestaan zij en zijn zij geschapen.*'

Openbaring 4.11

Veel christelijke gebedsgenezers stellen dat genezing altijd Gods wil is, een recht zelfs, en gaan er daarmee vanuit dat als iemand niet geneest, dit per definitie tegen Gods wil ingaat. In zijn boek *Overwin de hindernissen* schetst ook gebedsgenezer Jan Zijlstra een situatie waarin hij een zieke confronteert met het idee dat het Gods wil is om altijd te genezen: 'Denk je dat God je genezing wil geven? vroeg ik aan de man die in de genezingsdienst naar voren was gekomen. Hij antwoordde mij: Ik zou het niet weten. Maar weet je of het in de Bijbel

staat? vroeg ik hem. Ook dat wist de zieke man niet. Vervolgens vroeg ik hem: maar ken je de Heer dan wel?"¹²

Het behoeft geen uitleg dat wanneer mensen denken dat God iets belooft dat Hij niet nakomt, dit redelijk wat schade kan toebrengen aan hun geloof, als ze het al niet helemaal kwijtraken. Daarnaast kan het de zieke in enorme twijfel brengen over of er iets mis met hem is: want als God het wil, doet de zieke dan iets verkeerd? De vraag of iets al dan niet Gods wil is, naast wat God daarover schreef in Zijn geboden, is best ingewikkeld. Paulus schrijft: 'maar word veranderd door de vernieuwing van uw gezindheid om te kunnen onderscheiden wat de goede, welbehaaglijke en volmaakte wil van God is.' (Rom 2.12) Lastig genoeg denken Word of Faith leraren dit dus te bereiken door de denkwereld van mensen te corrigeren met zogenaamde waarheidsconfrontaties, zoals in het voorbeeld van Bill Johnson hierboven.

Onderscheidingsvermogen om Gods goede, volmaakte wil te kunnen kennen, suggereert dat die wil niet altijd een belofte is. God geneest nog steeds, maar het is niet iets waar we (bijvoorbeeld door de verzoeningsleer) aanspraak op kunnen maken. We mogen er God om vragen. Wat volledig betaald werd aan het kruis is de openstaande zondesschuld. Hetgeen gekocht werd was onze rechtvaardiging, waardoor we bij Jezus' terugkomst een nieuw lichaam zullen ontvangen en eeuwig met Hem kunnen leven. Dit werd door God gegarandeerd. Maar het besluit om een vraag om genezing al dan niet te beantwoorden ligt nog altijd bij God. Het heeft niets te maken met of Hij ons goed, braaf of lief genoeg vindt, maar alles met Zijn soevereiniteit. Daarnaast heeft het principe van goede dingen in het leven koppelen aan Gods liefde meer met karma te maken dan met de God van de Bijbel die Zijn geliefde Zoon, in wie Hij welbehagen had, liet lijden. Ook wij hebben in deze onvolmaakte wereld te maken met lijden. Maar Jezus overwon de wereld en er komt een dag dat alle tranen van onze ogen gewist zullen worden.

Wanneer we naar God gaan met het doel om hoe dan ook genezing te verkrijgen, brengt dit ons in een lastige situatie. Het zou namelijk kunnen zijn dat God – Die bij machte is om te genezen – 'nee' zegt. In Zijn soevereiniteit kan Hij besluiten om niet, of nog niet, te genezen. God is rechtvaardig en barmhartig, Hij is onze Vader, die het goede met Zijn kinderen voorheeft. Maar vragen aan God is zeker geen

garantie voor het krijgen van wat *wij* willen. En dit geldt natuurlijk voor meer dingen dan gezondheid. Wanneer God onze gebeden verhoort heeft dit alles te maken met Zijn karakter, niet met onze vermeende rechten.

In oosterse religies en ook in New Age is bidden niet hetzelfde als smeken, pleiten en danken van een persoonlijk God, simpelweg omdat men niet gelooft in een persoonlijk God. Het alternatief is om zelf hard te geloven in wat men wil en deze positieve geloofskracht vrij te zetten door middel van beelden of woorden. Dit moet vooral worden gedaan in het volmaakte geloof dat het ook zal gebeuren. Twijfel zou ondermijnend zijn voor deze geloofskracht. De techniek is daarmee een soort succesformule die ons zou geven wat wij willen, waarmee het haaks staat op gebed tot God de Vader waarin *wij vragen*, ons voegen naar wat Hij wil en waarin *Hij beslist*. Het gebed waarin we zoals Jezus leerde, vragen dat 'Uw wil geschiedde,' is daarmee uit den boze. Gebedsgenezer Benny Hinn leert zijn toehoorders daarom dat ze hun genezing niet moeten laten afhangen van Gods wil. 'Ga nooit en te nimmer naar de Heer om te zeggen, 'als het Uw wil is.' Sta nooit toe dat zulke geloof-vernietigende woorden uit je mond zullen komen.'¹³

Ook kerkleider Bill Johnson ontmoedigt mensen te vragen om Gods wil: het gaat om onze wil. 'De Heer beantwoordt elk gebed, behalve datgene dat in strijd is met *ons* voornemen.'¹⁴ Op zijn blog adviseert dan ook: 'Bid voor mensen – *NIET* een 'als het uw wil is'-type gebed. Bij de duizenden mensen die ik genezen heb zien worden, heb ik nooit iemand zien genezen door dat type gebed.'¹⁵

Toen Jezus moest lijden bad Hij tot Zijn Vader '.. laat Uw wil dan geschieden.' (Matt 26.42) Toen Jezus zijn volgelingen leerde bidden zei Hij: 'wanneer u bidt, ga in uw binnenkamer, sluit uw deur en bid tot uw Vader.. bidt u dan zo.. Uw wil geschiede..' (Matt 6) Bovenstaande kerkleiders leren hun volgelingen daarmee iets anders dan wat Jezus leerde.

Geloof en belijd

Om de zelfopgewekte geloofskracht vrij te zetten voor het verkrijgen van wat men wenst te hebben, wordt door de *Word of Faith* beweging gebruik gemaakt van woorden, vanwaar de naam 'Woord van Geloof.'

Het is een surrogaat voor de tekst uit Romeinen 10.9, de basis voor verlossing: 'Dit is het *Woord van het geloof*, dat wij prediken: 'Als u met uw mond de Heere Jezus belijdt en met uw hart gelooft dat God Hem uit de doden heeft opgewekt, zult u zalig worden.' Maar zalig worden wordt door Word of Faith gelovigen vervangen door voorspoed in het hier en nu, waardoor het nieuwe mantra wordt: 'Geloof het in je hart, belijd het met je mond. Je kunt hebben wat je uitspreekt.' Zoals God 'sprak en het was,' gelooft men ook dat de mens kan spreken (of zingen) zodat het zal zijn.

Want, 'er wordt ons in de Bijbel verteld dat we een God dienen Die dingen die niet zijn, roept alsof zij er waren, een God Die van niet bestaande dingen spreekt alsof ze al bestonden. Jij en ik moeten hetzelfde doen,'¹⁶ schrijft spreekster Joyce Meyer. 'Onze woorden [...] bevatten scheppende kracht. God *sprak*, 'laat er licht zijn,' en er was licht. God schiep alles dat we zien met woorden, dus woorden hebben scheppende kracht. Dus zien we in het allereerste begin van de Bijbel iets wat een patroon is voor hoe we dingen gedaan moeten krijgen.'¹⁷ 'Ik weet dat het een beetje ongebruikelijk klinkt, maar als God het kan doen, kunnen wij het ook. Wij zijn Zijn kinderen en Hij wil dat we Zijn voorbeeld volgen.'¹⁸

Of, zoals Creflo Dollar uitlegt: God 'heeft ons dezelfde scheppende kracht gegeven om dingen in wording te spreken, als die Hij bezit.'¹⁹ Dit is dan ook wat de stroming haar naam geeft, namelijk het creëren door het woord van geloof. Het is een techniek die mensen het idee geeft zelf schepper te kunnen zijn, zonder afhankelijk te zijn van de wil en toestemming van hun eigenlijke Schepper.

Woorden van geloof worden door aanhangers van de beweging gevat in positieve proclamaties. Degene die dit proclamatieprincipe introduceerde in christelijke kring, was E.W. Kenyon. Het was zijn idee om positieve gedachten om te zetten in positieve proclamaties: 'wat ik belijd, bezit ik!'²⁰ Met andere woorden '*name it and claim it*': 'Geloof het in je hart, zeg het met je mond. Dat is het geloofsprincipe. Je kunt hebben wat je uitspreekt.'²¹ Dit is exact hetzelfde als door *New Thought* wordt geleerd, namelijk: 'Claim het goede voor jezelf. Stel je het goede voor jezelf voor. Spreek het woord voor het goede voor jezelf. En maak je er dan geen zorgen over of het goede voor jou ooit zal plaatsvinden.'²²

Twee boeken die in Nederlandse boekwinkels liggen en gebruik maken van New Thought principes om mensen te genezen van suikerziekte en de ziekte van Crohn, zijn voorbeelden van het gebruik van positieve proclamaties. De boeken worden als volgt aangeprezen: 'Krijg wat je wilt en verlangt van de wereld, zoals miljoenen anderen over de hele aarde die bevestigingen gebruiken. Je bezit de kracht al om je eigen waarneming te doen gelden en je gedachten en verlangens om te zetten tot de werkelijkheid. Door positieve bevestigingen dagelijks te gebruiken, krijg je toegang tot het natuurlijk potentieel in jezelf. Als je nu positieve verandering wilt zien, zul je merken dat de snelste weg naar vervulling die van positieve bevestiging en visualisatie is.'²³

Het typische aan het hele *name it and claim it* gebeuren is niet alleen dat men zich richt op het hier en nu, meer dan op de toekomstige wereld. Ook heeft men volledig maling aan Gods wil. Zoals eerder beschreven is er geen Bijbelse grond voor het geloof dat God iedereen nu op deze aarde geneest, wat niet wil zeggen dat Hij niet bij machte is om dit te doen. Het punt van claimen is dat we God als zeepdispenser gebruiken die wanneer we Hem maar op de juiste manier indrukken, precies zal geven wat *wij* willen dat Hij geeft. Maar, als we niet meer in alle ontzag en bescheidenheid vragen, maar God gewoon voor ons karretje zouden kunnen spannen, wie zou dan werkelijk God zijn?

Visualiseer en hypnotiseer

Zoals wensen in wording worden geproclameerd, worden wensen ook in wording *gevisualiseerd*. Megakerkleider Yonggi Cho uit Zuid Korea²⁴ bijvoorbeeld, maakte gebruik van visualisatie om explosieve kerkgroei te bewerkstellingen. Gebedsgenezers en gebedsbevrijders²⁵ gebruiken visualisatie om 'Jezus' als geneesheer op te roepen, zodat hij herinneringen of lichamelijke ziekten kan genezen in het hier en nu. Ook worden gewenste situaties of gezondheid gevisualiseerd. 'Verbeelding opent de deur naar geloof,' aldus gebedsgenezer Richard Foster. 'Als we met het *oog van de geest* een gebroken huwelijk heel zien of een zieke persoon gezond, is het nog maar een kleine stap om te geloven dat het zo zal zijn.'²⁶ Visualisatie helpt dus het geloof te vergroten en is daarmee een belangrijk instrument om te kunnen krijgen wat wij wensen, daarmee opnieuw God passerend.

Net als positief proclameren is ook visualisatie een occulte techniek die de geloofskracht zou activeren en die wordt beschouwd als ‘magie in de meest ware en hoge zin van het woord,’²⁷ een techniek die je jezelf ‘geleidelijk meester moet maken als je verder wilt in de toverij.’²⁸ Het ‘enige middel om de etherische sfeer te beïnvloeden.’²⁹ Het gaat hierbij niet om simpelweg fantaseren, voorstellen of een visie hebben, maar doelbewust en op een actieve manier een mentaal beeld maken om er de werkelijkheid mee te veranderen. Het is een manier om met geestelijke kracht invloed uit te oefenen op omstandigheden om die naar je hand te zetten: het scheppen van onze eigen gedachten of onze eigen wil.

In het boek *Luisterend bidden* stelt christelijk gebedsgenezer Leanne Payne dat we onszelf *toe dienen te eigenen en beslag dienen te leggen* op hetgeen waarom we hebben ‘gevraagd.’³⁰ Ook zij besluit hiermee Gods wil te omzeilen en niet op Hem te wachten. Anders dan Joyce Meyer *sprekt* Payne haar wensen niet in wording, maar *verbeeldt* ze zich deze. Ze stelt: ‘We beginnen met het eenvoudig *voorstellen met het oog van ons hart* wat we van God hebben gevraagd.’³¹ Payne gebruikte visualisatie als ingrediënt voor een geslaagd gebed om genezing. ‘Zoals in alle dingen moeten we in gebed een beeld hebben van het goede en van het doel, anders spreken we het geloof niet uit dat nodig is om het te verkrijgen. Zo *werkt* het creatieve principe.’³² Het ‘creatieve (of ‘scheppend’) principe’ is een New Age benaming voor het goddelijke, of ‘het leven in alles waarmee men in contact komt.’³³ Payne noemt dit bidden met beelden een *voorstellen met het oog van het hart*.³⁴ Haar mentor³⁵ Agnes Sanford sprak over het kijken met het *oog van de geest*.³⁶ Vergelijk dit maar met de door occultisten gegeven definitie van visualisatie: ‘Creatieve visualisatie is de naam voor een magisch-occulte-operatie waarin een mens met zijn ‘*oog van de geest*,’ of in zijn verbeelding het denkbeeld van iets, of een omstandigheid of omstandigheden die hij wenst, creëert.’³⁷

Kunnen we eigenlijk nog wel van gebed spreken als we een recept volgen om hiermee een uitkomst af te dwingen? En waarin geloven we dan nog: in God of in de techniek? ‘Het geloof legt de grondslag voor alles waarop we hopen, het overtuigt ons van *de waarheid van wat we niet zien*.’ (Heb 11.1 NBV) Laat ons eerst zien, zeggen we, dan zullen we wel geloven! Maar daarmee ondermijnen we het hele principe van

geloof in God. Jezus zei tegen Thomas 'gezegend zij die niet hebben gezien en toch geloven'. (Joh 20.26-29)

Een occulte techniek als visualisatie heeft onder de dekmantel van geloofsgenezers en innerhealers ongemerkt de kerk binnen kunnen komen. Vaak wordt zelfs zo ver gegaan dat men mensen een beeld van Jezus of God laat maken voor hun geestesoog, zodat christenen dit godsbeeld voor zich kunnen laten werken. Bestsellerauteur Sarah Young beschrijft hoe zij haar godsbeeld visualiseert: 'Toen ik op een morgen bad, visualiseerde ik God die elk van ons beschermde. Ik verbeelde me eerst onze dochter, toen onze zoon en toen Steve, omcirkeld door Gods beschermende Tegenwoordigheid, die eruit zag als een gouden licht.'³⁸ Gebedsgenezer Leanne Payne beschrijft hoe ze een gevisualiseerde Jezus gebruikt als therapie. 'Ik blijf me verwonderen over de eenvoud en omvang van geestelijke en psychologische genezingen die plaatsvinden wanneer we een persoon vragen om met de ogen van zijn hart te kijken en Jezus aan het kruis te zien.'³⁹

Zou dit kunnen zijn wat God bedoelt met 'een beeld maken of een afbeelding van wat boven in de hemel, of beneden op de aarde is'? (Ex 20.4) Een gevisualiseerde Jezus is niet een met mensenhanden gemaakt beeld van hout of klei, maar een schepsel van onze fantasie, gebeiteld en gekneed door de kracht van ons denken. Het is absoluut een afgod. 'Maar als wij dan uit God voortkomen, mogen we niet denken dat het goddelijke gelijk is aan een beeld van goud of zilver of steen, het werk van een ambachtsman, door mensen bedacht.' (Hand 17.29 NBV) Een handboek voor magie beschrijft hoe het mentaal boetsen van een godsbeeld in zijn werk gaat. 'De beelden van de god die je het meest sympathiek in dit planetenstelsel vindt, moeten gematerialiseerd worden. Je moet visualiseren met zoveel mogelijk details... Op het laatst, en je zult zeker weten wanneer, zal deze god-vorm de leiding over je nemen. ... je zult voelen terwijl je je wensen nog visualiseert dat de kracht die je overspoelt je wensen gaat vervullen.'⁴⁰

Dit lijkt erg op de manier waarop niet alleen Young en Payne, maar ook bekend auteur en theoloog Richard Foster 'Jezus' voor zijn geestesoog in wording kneedt: 'Daar we geloven dat Jezus altijd bij ons is, laten we ons verbeelden dat Hij in de stoel tegenover ons zit. Hij wacht geduldig tot we onze aandacht op hem centreren. [...] We kijken, en verbeelden ons dat het licht van Jezus rechtstreeks door ons zusje

vloeit en haar geneest. Laten we doen alsof het licht van Christus vecht met de kwade ziekteverwekkers tot ze verdwenen zijn. [...] we baden op deze kinderlijke manier en bedankten de Heer toen, dat we 'zagen' zoals het zou gebeuren.'⁴¹

De beschrijving van Foster is tegelijk ook een klassiek voorbeeld van hoe visualisatie wordt gecombineerd met hypnose. Een vergelijkbare therapie vindt je in de documentaire *Hypnose op recept*, waarin de techniek door een maagdarmlever-arts wordt gebruikt bij Koen die last heeft van zijn buik. '[Arts:] 'Sluit maar eens even je ogen en haal maar eens heel diep adem. Welke kleur heeft zelfvertrouwen, Koen, voor jou? Welke kleur past daarbij?' [Koen:] 'Ehh, groen?' [Arts:] 'Ja, mooie kleur, heel goed. Laat dan maar die kleur groen uit de regenboog helemaal bij jou naar binnenlopen. Via je hoofd, loopt het zóó naar binnen. En die kleur groen verspreidt zich door je lijf en met dat die kleur naar binnen stroomt, stroomt er ook meer en meer zelfvertrouwen naar binnen.' [zucht diep uit]'⁴²

Dit voorbeeld laat zien dat de techniek geregeld niet het stereotypische beeld bevestigt van de stoffige hypnotherapeut met een heen-en-weer slingerende pendule, maar als een methode die veelvuldig in gebeds- en genezingsessies wordt gebruikt. Seculier hypnosespecialist Michael Yapko schrijft: 'Vaak zijn therapeuten zich er zelfs niet van bewust dat ze hypnotiseren. Ze doen iets wat ze geleide beeldtaal noemen of geleide meditatie, wat beiden zeer mainstream hypnotische technieken zijn.'⁴³

Degene die de hypnose opwekt - dit kan een therapeut, een ingesproken stem via een app, maar ook een spreker of dus arts zijn - vraagt de zieke eerst zijn of haar ogen te sluiten en leidt degene dan door gevisualiseerde beelden in een veranderde bewustzijnstoestand. Dit veranderde bewustzijn is te vergelijken met een toestand van slaap, waarin de hersenen een ontspannen, ontvankelijke staat bereiken. De persoon in kwestie stelt zich hiermee open om door de wil van een ander en die van de geestelijke wereld bestuurd te worden. Dit is wat in Bijbelse termen onder toverij valt. 'In deze veranderde vorm van bewustzijn is de persoon ontvankelijk voor 'onthullende' en 'helende invloeden' van zowel de hypnotiseur, als de door hem opgeroepen geestelijke machten met als doel: het wegnemen van blokkades in de persoonlijkheid. De slapende persoon

kan stimulerende suggesties van buiten opnemen en deze als zijn eigen opvattingen gaan beschouwen. Op die manier kan het menselijk gedrag ingrijpend veranderen'⁴⁴ schrijft arts en christen Ruud van der Ven in zijn boek *Genezing uit het Oosten?*

Bovengenoemde technieken nemen niet alleen het vragen aan God - en daarmee het belangrijke proces van geestelijke groei in geloof en afhankelijkheid van Hem - over, ook begeeft men zich op terrein dat God uitdrukkelijk verboden heeft voor degenen die Hem willen volgen.

Healing Rooms

Healing Rooms is een instelling waar mensen van diverse religieuze achtergronden met een breed spectrum aan klachten, zich kunnen aanmelden voor genezend gebed. Zij wachten hiervoor in een ruimte waar veelal muziek klinkt of live liederen worden gezongen. Wanneer de lichamelijk zieke of emotioneel belaste hulpvrager de ruimte betreedt, wordt er met olie gezalfd en gebeden door verschillende mensen (soms kinderen)⁴⁵ die hiervoor een cursus hebben gevolgd. Dit is dus anders dan de door God ingestelde orde, namelijk 'Is iemand onder u ziek? Laat hij dan de ouderlingen van de gemeente bij zich roepen en laten die voor hem bidden en hem met olie zalven in de Naam van de Heere.' (Jak 5.14) Ook de censuur die de Bijbel instelt voor degene die bidt (namelijk de censuur die voor oudsten geldt) valt daarmee weg.

Wereldwijd schieten de Healing Rooms in rap tempo de grond uit en anno 2021 zijn er meer dan 3000 van deze plekken in 76 landen⁴⁶ waar men genezing kan vinden voor geest, ziel en lichaam. Het concept is niet uniek voor binnen de kerk. Er zijn alternatief genezers die holistische healingrooms hebben en al in de Griekse oudheid bestond er zoiets als een Asklepeion: een tempelcomplex met genezingskamers waar mensen naar toe kwamen voor genezing van lichaam en ziel. In Pergamum stond zo'n tempel, gewijd aan de godheid Asklepios, die ook wel soter of redder wordt genoemd. Het heiligdom dat 'werd opgericht rond een heilige bron die nog steeds

vloeit' straalde sereniteit uit. 'Patiënten benaderden de healingtempel door de Heilige Weg, een pad waarmee hun reis naar gezondheid begon. Een ondergrondse passage leidde daar naar toe, zodat de patiënten over treden in een tunnel afdaalden: kamertjes bevonden zich aan weerszijden van de passage en patiënten brachten daar de nacht door.'⁴⁷ Er zijn aanwijzingen dat ook het bad van Bethesda in de Bijbel onderdeel was van een tempelcomplex van deze genezer en redder Asklepios.⁴⁸ Het borrelende water dat helend zou werken zou daarmee niet het toedoen zijn van God, maar dat van de afgod van de Grieken. Een christelijk schrijver uit de tweede eeuw na Christus stelt: 'Als de duivel Asklepios naar voren schuift als de opwekker van de doden en de genezer van alle ziekte, zal ik dan niet zeggen dat hij op deze manier de profetieën over Christus heeft geïmiteerd?'⁴⁹

De huidige Healing Room en variant op genezingstempels vindt haar oorsprong in de *Divine Healing Parlors* die John G. Lake een eeuw geleden in de vrijmetselaarsloge op 340 Rookery Building in Spokane in de VS startte.⁵⁰ Cal Pierce, die de bediening van de tegenwoordige Healing Rooms leidt, was oudste van megakerk Bethel Redding in Californië. Hij laat weten dat hij met meer dan honderd bidders langer dan een jaar het graf van John G. Lake bezocht en er bad totdat hij van God door een visioen hoorde dat hij de genezingsbediening opnieuw moest starten, precies op de oorspronkelijke locatie.⁵¹ Hij werd geroepen om 'de genezende bron die John G. Lake groef op te graven' en die te vullen met 'fris puur water zodat allen kunnen komen en er van kunnen drinken.'⁵² Een opmerkelijke uitspraak voor iemand die christen pretendeert te zijn en daarmee zou geloven dat Jezus de Bron van Levend water is waar ieder van kan drinken. De eerste moderne Healing Room werd in 1999 een feit.

Lakes leer wordt door velen gezien als een voorloper van *Word of Faith* leer. Dit blijkt onder andere uit de bijzondere kijk die hij had op genezing. Zo schrijft Lake: 'Het brengt Jezus Christus geen eer als we bezeten zijn door ziekte. We willen geen ziekte. We willen goden zijn.'⁵³ De komst van Jezus op aarde was volgens hem dan ook niet om mensen te verzoenen met de Vader, maar hen te laten zien hoe ze zelf

God konden worden. 'Gods doel door Jezus Christus is de menselijke natuur te vergoddelijken. Hierdoor wordt hij de Zoon van God, een Redder en verlosser voor eeuwig.'⁵⁴ En ergens anders: 'dat is het doel van Jezus, om een mens te nemen en er een Christus van te maken.'⁵⁵ Het worden van een christus werd volgens Lake bereikt door het bereiken van een godsbewustzijn, het 'scheppen van de hoogste graad van bewustzijn van God in de ziel van de mens.' Hoewel Lake meer dan een eeuw geleden leefde, wordt zijn werk graag aangehaald door leraren als Bill Johnson en John Wimber. Net als New Age volgelingen geloofde ook Lake dat Jezus een letterlijk te kopiëren blauwdruk is. 'Dus de echte christen zou de meest koninklijke mens op aarde moeten zijn, de meest prinselijke mens op de hele aarde – zo koninklijk en prinselijk en lieflijk en heilig als de Zoon van God. Zo groot als Jezus, met de kracht van Jezus en de liefde van Jezus.'⁵⁶ 'Ik wil dat je hoort wat Jezus over zichzelf zei. God was in Christus, toch? Een incarnatie. God is in jou, een incarnatie, als je wedergeboren bent. Je bent geïncarneerd.'⁵⁷ 'Gods doel voor de mens is hem te transformeren tot de aard van God. Jezus zei: 'Ik zei, jullie zijn goden.' (Johannes 10:34)'⁵⁸

Dit geloof dat mensen de aard van Jezus kunnen aannemen is wat de basis vormde voor wat Lake 'goddelijke Genezingstechnieken' noemde. Daarnaast wist hij de genezing van ziekte aan het evangelie toe te voegen. Hij stelt: 'Iedereen, elke christelijke ziel, werd door Jezus aangesteld *om de zieken en zondaars te genezen van ziekte en zonde*.'⁵⁹ 'Goddelijke Genezing is de specifieke fase van bediening waarin de moderne kerk in het niet valt vergeleken bij de vroege kerk. Dit falen komt door een tekort aan kennis over de ware aard en het ware proces van christelijke genezing. Het bovengenoemde voorbeeld onthult het geheim van wat die kracht was, hoe de kracht *werkte* en door welke wet die werd *overgedragen* van de discipel naar degene die de zegen nodig had. De kracht was de Heilige Geest van God, zowel in Jezus Christus na Zijn doop in de Heilige Geest als ook in de discipelen nadat de doop van de Heilige Geest op hen kwam op de pinksterdag. *Het* [de Heilige Geest!] vloeyde door de handen van Jezus naar de zieken, *het* doordrenkte de klederen die Hij droeg.'⁶⁰

Dagelijks zou Lake honderden mensen de handen opleggen in zijn 'goddelijke Healing Rooms.' Hij geloofde dat zieken werden genezen door de impartatie van 'Gods Geest' zoals Jezus mensen ook zou hebben geïmparteerd met 'Gods Geest' door handoplegging⁶¹ waardoor de lichaamscellen van de zieke met een enorme positieve energie werden opgeladen. Hij stelde: 'Goddelijke genezing is een deel van de Geest van God, overgedragen door de geest van de mens.' 'De Geest van God in de persoon van een mens produceert een chemische wisselwerking. Soms golven er vlagen van hitte over het individu wanneer handen op hem worden gelegd en de *Geest van God aan hen wordt overgedragen*. Mensen zullen soms in paars zweet uitbarsten, zo enorm is de chemische wisselwerking die van binnen plaats vindt.'⁶² Dit klinkt exact als de manier waarop goeroes hun volgelingen imparteren en heeft alles weg van magie.

Wie door Lakes lezingen heen leest, ontmoet een man die erg gevoelig is voor indrukwekkende dingen, macht en kracht. Geregeld haalt hij het woord 'heerschappij' aan: een ervaring die hij krijgt wanneer de geest door hem heen werkt. Het is de geest die hem het gevoel geeft God te zijn. *'De kracht van God, de Heilige Geest, is de Geest van Heerschappij. Het maakt iemand een god.* Het maakt dat iemand niet onderhevig is aan de krachten van de wereld, of het vlees, of de duivel. Die dingen zijn onder de voeten van de christen. Johannes zei: 'geliefden, nu zijn jullie zonen van God.'⁶³

Voor flink wat geld worden cursussen in goddelijke genezing – *Divine Healing Technician Training Course* – verkocht waarin John G. Lakes technieken worden aangeleerd aan ieder die dit wil. Dit druist in tegen het karakter van God die genezing en gaven om niet geeft. In alles doet de bediening van John G. Lake denken aan die van Simon de tovenaardie die 'de kracht' wilde kopen en wilde gebruiken om zelf god te kunnen zijn. Maar God kiest soeverein door wie Hij heen wil werken voor genezing, en wanneer. Waar een geest overdrachtelijk is door handoplegging en een kracht door een cursus, gaat het per definitie niet om Gods werk. 'En toen Simon zag dat de Heilige Geest gegeven werd door middel van de handoplegging van de apostelen, bood hij

hun geld aan, en zei: Geef ook mij deze macht, opdat eenieder wie ik de handen opleg, de Heilige Geest ontvang. Maar Petrus zei tegen hem: Laat uw geld met u naar het verderf gaan, omdat u dacht dat Gods gave door geld verkregen wordt! (Hand 8.18-20)

Innerhealing

‘Laat toch Uw goedertierenheid er zijn om mij te troosten, overeenkomstig Uw belofte aan Uw dienaar. Laat Uw barmhartigheid over mij komen, dan zal ik leven, want Uw wet is mijn bron van blijdschap.’ *Psalm 119.76,77*

Waar we als mensen samenleven en opgroeien in een imperfecte, gebroken wereld, ontstaat pijn. Angsten, depressies, verdriet en pijn en kunnen het leven soms zwaar maken. Net als bij lichamelijke genezing kan het zoeken naar emotionele heelheid en innerlijke rust ons als mensen tot wanhoop drijven. Het is niet vreemd dat juist de kerk gebroken mensen aantrekt: de Here Jezus zegt Heelmeester te zijn en te zijn gekomen voor de zwakken, de gebrokenen van geest, hen die treuren, hen dorsten naar gerechtigheid - om hen rust voor hun zielen te geven.

Innerhealing werd als bediening pas een paar decennia geleden in de kerk geïntroduceerd door de Amerikaanse Agnes Sanford.⁶⁴ Sanford's boek *The Healing Gifts of the Spirit* vormde de basis voor wat nu de innerhealing beweging wordt genoemd. Met name via de charismatische en contemplatieve stroming heeft deze bediening in de christelijke wereld voet aan de grond gekregen.

Het verwarrende aan innerhealing is dat streven naar emotionele heelheid er de plaats in lijkt te nemen van de verlossing van zonde. Deze verwarring ontstaat doordat de innerhealing beweging gebruik maakt van elementaire christelijke terminologie – zoals genezing van de ziel, redding, verlossing, geestelijke volwassenheid, vergeving van zonde – maar die een on-Bijbelse inhoud toekent. De oorspronkelijke, Bijbelse betekenis wordt hierdoor ondergesneeuwd. Niet meer het bij Jezus brengen van zonden, maar het door Jezus laten vinden en verbinden van wonden wordt nagestreefd. Het is een vorm van

verlossing die bereikt zou kunnen worden door het volgen van technieken en oefeningen, om daarmee te komen tot het 'ware zelf.' Barrières voor het vinden van het ware zelf zijn negatieve emoties en pijnlijke herinneringen. Men gelooft dat Jezus kwam om onze herinneringen te helen en dat de oplossing voor emotionele problemen te vinden is in het onderbewustzijn en corrigeren van gedachten. Voor het krijgen van toegang tot onbewuste herinneringen worden technieken als geleidemeditatie, hypnose, visualisatie en Jezus als innerlijk raadgever gebruikt. Gebedsgenezer Francis MacNutt omschrijft het principe van het genezen van de ziel als volgt: 'Het idee van innerhealing is simpelweg dat we Jezus Christus kunnen vragen terug te wandelen naar de tijd waar we pijn hadden en om ons vrij te zetten van de effecten van die wond in het heden.'⁶⁵

Jezus terug laten wandelen

Om tot innerlijke genezing te komen worden mensen in zielen nood veelal aangemoedigd om herinneringen op te halen en Jezus hierin uit te nodigen om de herinneringen te genezen. Dit teruggaan in de herinneringen wordt veelal in een ontspannen toestand gedaan met gesloten ogen, waarbij de beoogde herinnering wordt gevisualiseerd. 'Jezus, als Heer van de tijd, is in staat te doen wat wij niet kunnen doen..' zegt gebedsgenezer Francis McNutt. '[We] vragen Jezus met ons terug te wandelen in het verleden.. het is het innerlijke kind van het verleden dat genezen wordt.'⁶⁶ In dezelfde geest schreef ook innerhealer Agnes Sanford: 'Ik vraag Jezus om in hem binnen te komen, terug te gaan door de tijd en de herinneringen van angst en afwijzing te helen – zelfs degenen die hij was vergeten ..dan vraag ik Jezus terug te wandelen in het verleden – terug door hun herinneringen.. en hun vrij te zetten. .. *dit 'helen van de herinneringen' is verlossing. Dit is het redden van de ziel.*'⁶⁷

Gebedsgenezer Leanne Payne legt uit dat haar mentor Agnes Sanford de term 'innerlijke genezing' bedacht in een periode dat er erg weinig genezing door de kerk heen vloeide. Ze gelooft dat genezing van herinneringen hetzelfde is als vergeving van zonden, en dat, hoewel er wel werd gepreekt over vergeving van zonde, dit sacrament nooit werd bediend.⁶⁸ Het sacrament van biechten aan en absolutie door een medemens, zou moeten worden hersteld. In de Bijbel (1 Joh 1.9)

staat dat als we Jezus onze zonden (niet nare herinneringen) belijden, dat God ons zal vergeven en rechtvaardig zal maken. Maar Payne gaf mensen vergeving van zonden door hen de handen op te leggen: 'In het bedienen van vergeving zelf ik met olie, het kruisteken op het voorhoofd makend. Dan leg ik één hand op het voorhoofd en het andere op het achterhoofd. Dan, met hun biecht, proclameer ik vergeving, zeggend: 'ontvang Gods vergeving, ontvang het in het diepst van je wezen.' En het is alsof de vergeving die ze voorheen nooit konden ontvangen, rechtstreeks door mijn handen, binnenin hun voorhoofd komt en vandaar naar beneden in het diepst van hun wezen – geest, ziel en lichaam - vloeit.'⁶⁹ Zoals van zieken in de Bijbel gezegd wordt dat ze door de oudsten van hun kerkelijke gemeente gezalfd dienen te worden met olie voor genezing, past Payne deze zalving toe voor de vergeving van zonde. In haar veel gelezen boek *Restoring the Christian Soul* vat Payne haar theologie samen: 'We moeten gebed voor de genezing van herinneringen begrijpen in de context van genezing in het algemeen. Bidden voor de genezing van iemands herinneringen is primair het bidden voor de genezing van iemands ziel..⁷⁰ *'Genezing van herinneringen betekent vergeving van zonden.'*⁷¹

Bijbelse genezing van de ziel – verlossing van zonden die wie zelf begingen – maakt in de innerhealing beweging plaats voor de verlossing van nare herinneringen aan wat anderen ons aandeden. Zonde is daarbij niet wetteloosheid en het overtreden van Gods wetten (1 Joh 3.4), maar zoals door Payne wordt geloofd, de scheiding van God, onszelf, de medemens en de goede aarde.⁷²

Niet alleen wordt de Bijbelse termen 'vergeving,' 'verlossing' en 'redding' op deze manier een andere betekenis toegekend. Ook wordt Jezus op afroep van Zijn troon gehaald en doormiddel van middelaren door herinneringen terug gewandeld om deze verlossing, redding en vergeving te bewerkstelligen. Zoals in de Bijbel beschreven zit Jezus aan de rechterhand van God en maakt Hij een plaats voor ons klaar. Tot die tijd kan het dus alleen een andere Jezus zijn die hier op aarde in mensen 'terug wandelt.' Jezus 'terug laten wandelen' is dus niet alleen blasfemisch, maar ook niet mogelijk. Het redden van zielen is niet de taak van degene die 'Jezus' in gebed coördineert en dirigeert, maar van Jezus Zelf!

De Jezus waarvan in dit soort sessies gebruik wordt gemaakt is wat onder geestelijk hulpverleners een 'innerlijk raadgever' of 'innerlijke helper' wordt genoemd en waarvan we als christenen geloven dat het om een geleidegeest gaat: een geest die zich (in dit geval) graag voor Jezus uitgeeft. Van oorsprong wordt in animistische religies door sjamanen gebruik gemaakt van deze geleidegeesten door mensen in een bewustzijnsverandering te leiden, om zo de geleidegeest het bewustzijn van die mensen binnen te laten komen. Ook zelfhulpexpert dr. Martin Rossman maakt in zijn praktijk gebruik van 'innerlijk helpers' doormiddel van visualisatie, om mensen te helpen naar 'zichzelf' te luisteren om zo het verband tussen hun gedachten, gevoel, handelingen en gezondheid te leren begrijpen. Hij stelt dat het gebruik van deze innerlijk helpers hetzelfde is als wat Indianen van oudsher deden als ze zich in een zweethut terug trokken en vastten om in contact te komen met een geleidegeest.⁷³ 'Een innerlijk raadgever kan je meer over je ziekte en de rol die jij er in speelt en de rol die je in je eigen herstel speelt leren begrijpen. [...] Een innerlijk raadgever handelt als een bron van hulp en troost: er is vaak een gevoel van vrede, innerlijke kalmte en compassie die teruggrijpt op ontmoetingen met een raadgever.'⁷⁴

Rossman vertelt van Frank, die last had van astma en voor hulp bij hem kwam. 'Terwijl hij zich ontspande en naar binnen keek voor een innerlijk raadgever, zag hij het beeld van een oudere man werkend aan een machine, die zichzelf 'De Helper' noemde. De man deed Frank denken aan zijn opa, die hem had opgevoed op zijn boerderij. In beelden zag Frank zichzelf als een klein jongetje gestraft worden met het moeten vegen van de paardenstal, een klus die hij haatte. Hij zag zichzelf piepend ademen terwijl hij dit deed, toen zijn opa hem vertelde dat hij het klusje niet af hoefde te maken. Later vertelde De Helper in zijn verbeelding hem dat hij nu een volwassen man was en dat hij kon kiezen welke dingen hij zelf wilde doen.'⁷⁵

Op een vergelijkbare manier worden innerlijke helpers ingezet die niet op opa, maar op Jezus lijken. Pijnlijke herinneringen worden gevisualiseerd, waarop het bewustzijn zich verlaagt en Jezus wordt uitgenodigd om te komen, bijvoorbeeld om te troosten of om zich over het 'innerlijke kind' (synoniem voor het 'ware zelf') te ontfemen. Martin Rossman kwam na onderzoek tot de conclusie dat het voor het genezend effect niet uitmaakt van welke innerlijk helper gebruik

wordt gemaakt: het hertje Bambi of willekeurig welk ander.⁷⁶ Dat Bambi of Jezus het als innerlijke helper even goed doen weerspreekt uiteraard het idee dat het zou gaan om genezing door Jezus Zelf net zomin als dat het Bambi zou zijn die geneest. Maar dat maakt voor dr. Rossman niet uit: 'Wat je ook gelooft - dat de raadgever een geest, een beschermengel, een boodschapper van God, een hallucinatie, een communicatie van je rechter hersenhelft naar je linker-, of een symbolische vertegenwoordiging van innerlijke wijsheid is - is okay. Het feit is dat niemand dat met zekerheid kan weten.' 'Accepteer je raadgever zoals die aan je verschijnt, zo lang deze maar wijs, aardig en barmhartig lijkt.'⁷⁷

Voormalig New Ager Johanna Michaelson koos Jezus als haar innerlijk raadgever tijdens lessen in mind control. In het boek *The beautiful side of evil* beschrijft ze hoe deze 'Jezus' in eerste instantie aan haar verscheen als een stralend en liefdevol figuur die geleidelijk steeds meer zijn ware aard als duistere geleidegeest liet zien. Na confrontatie met de ware Jezus verdween haar innerlijk helper.

Wat voor een wedergeboorte?

Het idee dat de ziel een leven en geheugen heeft voordat het indaalt in een menselijk lichaam, vindt z'n oorsprong in reïncarnatieleer: een oosterse verlossingscyclus die ervan uit gaat dat de mens steeds opnieuw sterft en opnieuw geboren wordt, met een beetje geluk naar een hoger niveau. Dit is tegengesteld aan wat de Bijbel leert, namelijk dat de mens één keer sterft, (Heb 9.27) en dat degenen die in Jezus sterven, eeuwig met Hem zullen leven. (2 Tim 2.11, Rom 6.5) Toch is gebruikelijk dat christelijke innerhealers beschadigde mensen naar hun onderbewustzijn laten gaan of om te bidden dat 'God' hen informatie openbaart over de tijd die de persoon in kwestie als ongeboren kind in de baarmoeder doorbracht, of zelfs van vóór dat leven. Deze informatie zou erg belangrijk zijn, omdat God - die alwetend is - die verworven informatie dan weer Zelf kan gebruiken om het bewustzijn van de mens vrij te zetten. 'Er is behoorlijk wat bewijs dat sommige pijn teruggaat tot voor de geboorte, terwijl het kind nog steeds in moeders baarmoeder wordt gedragen. [...] Als de moeder het kind niet echt wil of lijdt aan angst en bezorgdheid, lijkt het kind op één of andere manier de gevoelens van moeder op te

pikken en er op te reageren. Tijdens gebeden voor innerlijke genezing hebben we soms volwassenen in een verbazingwekkende manier de periode voor hun geboorte zien herbeleven en het horen verbaliseren tijdens gebed: 'Ik kom er niet uit; ik ga niet geboren worden.' Deze herinneringen tot aan de tijd dat we twee of drie jaar oud zijn, zijn belangrijk in het bepalen van het patroon voor ons toekomstige gedrag.⁷⁸

Wat gebedsgenezer Francis MacNutt hier beschrijft klinkt als het oosterse principe van karma: het leven van voor de geboorte beïnvloedt het leven nu. Karma is geen Bijbels principe. Het verkrijgen van verborgen informatie over iemands leven, of dit nu betrekking heeft op de toekomst of het verleden, is daarnaast een vorm van waarzeggerij. Waarzeggerij is een sleutelement in occultisme en wordt in de Bijbel herhaaldelijk door God verboden en bestraft. 'Voer jullie rechtsgeding, zegt de Heer, lever overtuigende bewijzen, zegt Jakobs koning. Kom ermee voor de dag en vertel ons wat er gebeuren zal. *Vertel ons over wat vroeger is gebeurd*, zodat wij de afloop nu al kennen. Licht ons in over wat komen gaat, *geef ons aanwijzingen over de toekomst*, dan weten we dat jullie goden zijn.' (Jes 41.21-23 NBV) Maar, wij zijn geen goden en wij hebben geen weet van die dingen.

Waar God ons in de Bijbel vaak oproept om achter te laten en ons te richten op de nieuwe dingen die Hij schept, probeert innerhealing mensen juist genezing te laten vinden door hen het verleden te laten ontdekken. In tegenstelling tot wat Jezus onderwees, worden christenen dus juist aangemoedigd hun hand aan de ploeg te slaan en achterom te kijken. (Luk 9.62) Zoals sjamanen mensen mee op reis nemen in hun ziel, nam ook Agnes Sanford mensen mee op reis door hun ziel. Ze legt uit hoe ze haar hulpvragers hierin begeleidt: 'Ga terug naar de kinderkamer in het herinneringshuis.. terug naar het uur van geboorte.. zelfs voor de geboorte toen de ziel overschaduwde werd door dit menselijk leven en verduisterd werd door de angsten en zorgen van de menselijke ouders, dan bid ik dat zelfs die herinneringen of indrukken genezen mogen worden, zodat degene hersteld mag worden tot zijn oorspronkelijk patroon, de ziel zo vrij en schoon alsof niets zijn schijnsel ooit gedimd had.' 'Volg de ziel van je kind helemaal terug naar het uur van geboorte en genees de ziel zelfs van de pijn en de angst van het geboren worden in deze duistere wereld.'⁷⁹ Ook gebedsbevrijder Wilkin van der Kamp lijkt het

belangrijk te vinden dat het bewustzijn wordt gereinigd zodat mensen innerlijk genezen kunnen worden. Dit zou inbegrepen zijn in Jezus' kruisdood. Hij schrijft: 'Door het wonder van het kruis kan God het onmogelijke doen en ons bewustzijn reinigen van dode werken. Dit betekent dat God de pijn - die in de herinnering aan de zonde ligt opgeslagen in ons bewustzijn - kan aanraken zodat wij innerlijke genezing ontvangen.'⁸⁰

In oosterse religies gelooft men in karma: mensen sterven steeds opnieuw en worden steeds weer wedergeboren. Voor het karma is het omgaan met eerdere ervaringen van essentieel belang. Door het bewustzijn vrij te zetten van alle smet kan het karma worden gereinigd, wat een gunstige invloed heeft op iemands lot. Dit wordt rebirthing genoemd. 'Het idee van rebirthing is om het onderbewuste vrij te zetten, het pakhuis van leed,' legt Kundalini yogi Bhajan uit. Het resultaat van deze wedergeboorte is geboren worden als het 'ware zelf.' Bhajans methodiek wordt gepromoot om mensen te genezen van de pijn van het verleden en hen te helpen om geboorte te geven aan hun lotsbestemming, hun meest succesvolle leven.

Niet alleen is het ophalen van herinneringen van voor de geboorte on-Bijbels, ook de ouderlijke beschuldiging die hiermee gepaard gaat is dit allerm minst. Zoals veelal gesuggereerd wordt, zijn het met name moeders die de mensheid tijdens hun zwangerschap een emotioneel trauma hebben aangedaan door hun negatieve emoties. De innerhealing bediening 'Sozo' van megakerk Bethel spreekt zelfs over gif, schade en leugens waarmee de moeder haar ongeborn kind opscheept. Een Sozo-hulpverlener zegt: 'Ik vraag de Heilige Geest te komen en de persoon te laten zien waar Hij was toen de baby in de baarmoeder was. Dan vraag ik Hem het gif te verwijderen waarmee het kind gevoed werd tijdens de zwangerschap en hun lichaam, ziel en geest te herschikken om alleen de juiste voedingsstoffen te krijgen en zich niet langer 'te voeden' met de leugens en schade die plaatsvond in de baarmoeder.'⁸¹ Opmerkelijk is dat de gebedsgenezer de Heilige Geest hier vraagt om te komen. De manier waarop God zegt dat Zijn Geest komt, is door Jezus te vragen, dan zal Jezus de Vader vragen om de Heilige Geest te zenden.

Vanzelfsprekend is het hebben van stress niet goed voor een zwangere vrouw en heeft dit ook weerslag op de ontwikkeling van een ongeborn kind. Technisch gezien is het echter onmogelijk voor een

ongeboren baby om zich de tijd in de baarmoeder op latere leeftijd te herinneren, simpelweg omdat de witte stof van de hersenen nog niet volledig gevormd is. Dit proces, ook wel myelinisatie genoemd, komt pas op gang na de geboorte. God zegt dat Hij er is, en ook was toen we in het verborgene werden gemaakt. Zou het niet genoeg zijn om te weten dat onze Hemelse Vader ons diepste wezen kent, of willen we - 'aan Hem gelijk' - ook bij ons eigen vormeloos begin zijn? Willen we onszelf door en door leren kennen, of willen we er als Paulus naar streven God te kennen en door Hem gekend zijn? Daarnaast kan de opvatting dat herinneringen in het algemeen betrouwbaar worden opgeslagen en terug te halen zijn, ook de wetenschappelijke toets niet doorstaan. Psycholoog en hypnotherapeut Michael Yapko zegt: Mensen willen geloven dat hun geheugen accuraat is, en ze kunnen maar moeilijk verkroppen dat hun geheugen niet betrouwbaar is.' Hij deed onderzoek naar de veronderstellingen die ook therapeuten hebben over het menselijk geheugen en ontdekte dat een derde van alle therapeuten gelooft dat herinneringen een nauwkeurige bron van informatie zijn. Hij legde zijn collega's stellingen voor: 'Hypnose kan gebruikt worden om herinneringen van voor de geboorte terug te halen.' Vierenvijftig procent stemde hier mee in! 'Hypnose kan worden gebruikt om nauwkeurig de herinneringen van eerdere levens terug te halen.' Achtentwintig procent zij ja! Bijna een derde. Vorige levens? Dat is gewoonweg griezelig,' aldus Yapko.⁸²

Opvallend genoeg komen geregeld ook *nieuwe herinneringen* uit het 'onderbewustzijn' naar boven tijdens innerhealinggebed. Deze herinneringen van een mishandelende of misbruikende ouder kunnen vanzelfsprekend een ontwrichtende impact hebben op families en mensen zelf. Soms zijn deze herinneringen verschrikkelijk genoeg waar, vaak ook niet. 'Onlangs verschenen er grote getalen mensen die aangaven dat ze seksueel of lichamelijk misbruikt waren als kinderen, vaak bij een ouder of ander familielid. Zonder twijfel zijn veel van die gevallen waar. Desalniettemin is er ook overtuigend bewijs dat veel van deze gevallen niet waar zijn. We moeten altijd in gedachten houden dat herinneringen, in het bijzonder vroege herinneringen, zeer onbetrouwbaar zijn' aldus hoogleraar psychologie Paul Vitz.⁸³ Is er een manier om herinneringen te toetsen? En wie is er verantwoordelijk voor het nagaan of al deze herinneringen al dan niet juist zijn? Wie raapt alle stukjes weer bij elkaar wanneer door het

moeras van herinneringen en emoties de waarheid niet meer gevonden kan worden?

Het volledig analyseren van onze ziel (onze psyche, ons leven) negeert onze eigenlijke wedergeboorte als christen tot een nieuw mens. Het gaat voorbij aan het feit dat niet onze oude zelf - onze achtergrond, onze etniciteit en ons genetisch materiaal - er meer toe doet, maar of we in Christus een nieuwe schepping zijn. In Hem bestaat er geen slaaf meer of vrije, geen Jood of niet-Jood. We zijn allemaal door één Geest gedoopt tot één Lichaam. Dit is onze nieuwe identiteit. Misschien kunnen we beter Paulus' voorbeeld volgen. Hij liet zijn oude zelf achter zich en probeerde zijn blik op de dingen van God te gericht te houden. Hij zei: *'één ding doe ik: vergetend wat achter is, mij uitstrekkend naar wat voor is, jaag ik naar het doel: de prijs van de roeping van God, die van boven is, in Christus Jezus. Laten wij dan, voor zover wij geestelijk volwassen zijn, deze gezindheid hebben.'* *Filippenzen 3.14,15*

Ouderlijke ontoring

In de counselingssessies van zowel innerhealers alsook gebedsbevrijders wordt mensen voorafgaand aan de sessies vaak gevraagd huiswerk te doen in de vorm van zelfonderzoek. Ook wordt hen gevraagd een specifieke lijst te maken van mensen die hen pijn hebben gedaan en de manier waarop. 'Stap voor stap zullen we leren af te rekenen met het verleden en verder te gaan met ons leven: Schrijf de namen op van degenen die u iets aangedaan hebben. Beschrijf precies wat ze verkeerd hebben gedaan.. Van de honderden mensen die ik begeleid heb, zette vijfnegentig procent vader of moeder bovenaan de lijst.'⁸⁴ Lijstjes bijhouden van wat een ander verkeerd doet is een begrijpelijke, maar ook 'vleselijke' reflex. Het kan ongelofelijk moeilijk zijn, maar de Bijbel leert ons het kwaad dat een ander ons aandeed te verdragen en het die ander niet aan te rekenen (1 Cor 13). God vergeeft ons zodanig dat Hij omwille van Zichzelf niet meer aan onze zonden denkt. (Jes 43.25) 'Als U de zonden blijft gedenken HEER Heer, wie houdt dan stand?' (psalm 130.3 NBV)

Ophalen van andermans gebreken en het afschuiven van pijn en emotionele problematiek op vroegkinderlijke ervaringen komt

praktisch gezien vaak neer op een wijzen naar ouders, omdat zij degenen zijn die in de meeste gevallen verantwoordelijk zijn voor die periode in onze levens. 'Onze cultuur is sinds Freud doordrongen van het idee dat psychische problematiek grotendeels is terug te voeren op de kindertijd,' zegt psychiater Menno Oosterhof. 'Inmiddels is wetenschappelijk duidelijk geworden dat dat niet klopt.'⁸⁵ En ook hoogleraar psychologie Paul Vitz schrijft in het boek *Psychology as religion* over het terugvoeren van emotionele problemen op ouders: 'In geval van beide ouders is het hoog tijd dat deze 'uitleg' bij z'n ware naam wordt genoemd – een nieuwe variëteit van oude vooroordelen die bekend staan als 'het zoeken van een zondebok.' Wanneer zal de psychologische theorie eerlijk zijn en grootmoedig genoeg om ons allen de waardigheid toe te staan van het accepteren dat de schuld niet bij onze ouders ligt – net zo min als dat het in de sterren staat – maar bij onszelf?'⁸⁶

Ouders kunnen tekort schieten in hun zorg en opvoeding van kinderen, of ze zelfs beschadigen. Dit kan het menselijk gezien moeilijk maken voor kinderen om diezelfde ouders te vergeven, laat staan te eerbiedigen. Toch is eerbied voor ouders zó belangrijk in Gods ogen, dat het *één van de tien geboden* is - een opdracht waaraan Hij geen randvoorwaarden stelt. Laten we als christenen proberen niet in de wegen van de wereld te lopen, maar anderen en ook onze ouders – hoe lastig soms ook - vergeven en eerbiedigen. 'Er is een generatie die zijn vader vervloekt en zijn moeder niet zegent, een generatie die rein is in eigen zijn eigen ogen, maar van zijn vuil niet gewassen is.' (Spr 30.11,12) 'Eer uw vader en uw moeder, opdat uw dagen verlengd worden in het land dat de Heere, uw God, u geeft.' (Ex 20.12)

Moeder van innerhealing

Maar dan nog even terug naar Agnes Sanford, die innerhealing als christelijke bediening op de kaart wist te zetten. Door een New Thought website wordt Agnes Sanford met haar ideologie geschaard onder prominent New Agers als Shakti Gawain, Deepak Chopra, Joel Goldsmith en Marianne Williamson, die door de website 'vergelijkbare auteurs' worden genoemd.⁸⁷ De vraag is dan ook of Sanford haar

wijsheid op de Bijbel baseerde en of zij haar schapjes ook daadwerkelijk tot de God van die Bijbel leidde.

Agnes Sanford beschrijft een aantal extatische ervaringen die haar de waarheid over 'God' openbaarden. 'Er was geen tijd meer,' schrijft ze. 'Het was gisteren en vandaag en voor eeuwig. En er was geen *ik* meer als gescheiden wezen. *Ik* was deel van het lange gras en de kleine geluidjes.. de kleine sprinkhanen waren deel van mij..' Een ander moment ervoer ze hoe 'het wezen van de Schepper' in zich naar binnen vloeiende 'vanuit bamboe en stenen, vanuit varens en mos en kleine orchideeën die zich schuilhielden in het gras.' Ze voelde hoe ze 'één was met het lange, knisperende gras, met de kleine beestjes die daar in leefden, en met de hoge blauwe lucht.'⁸⁸

Wat Sanford beschrijft is het *gevoel* één te zijn, eeuwig te zijn, te zijn, zoals God eeuwig is, één is en zegt 'Ik Ben.' Een soortgelijk gevoel en besef van éénzijn met alles is wat mensen beschrijven als ze door een geestelijk (Kundalini) ontwaken heengaan. In haar boek *The Healing Light, The Art and Method of Spiritual Healing* beschrijft Sanford hoe ze zich bewust werd van 'eenheid met God en daarmee met de slang die God had gemaakt.'⁸⁹ Ze beschrijft God als 'een vorm van energie, zoals elektriciteit, de oorspronkelijke kracht die we God noemen.'⁹⁰ 'Wij zijn deel van God,' ⁹¹ stelt ze, en 'God is in natuur en God is natuur.'⁹² Hoewel ze het soms ook heeft over Jezus, God en de Heilige Geest, blijkt uit al deze beschrijvingen dat Sanford een pan(en)theïstisch godsbeeld had, namelijk god is in alles, alles is god, 'ik ben' deel van god. Ook blijkt hoe haar ervaring – die van 'Ik ben' - waarheid werd. Haar god is daarmee niet dezelfde God als de God van de Bijbel, Wiens *Naam* 'Ik Ben' is, en Wiens *Woord* waarheid is, niet *ervaring*.

Omdat Sanford God zag als natuur en energie, hoeft het niet te verbazen dat ze genezing niet zag als een gave die God geeft aan wie Hij wil, maar een techniek gebaseerd op 'de wetten die Zijn kracht vrijzetten.'⁹³ Alleen de hoeveelheid energie ('kracht' of 'god') die door ons heen vloeit, *kan voor ons werken*.⁹⁴ Ze vergelijkt het met een strijkijzer: als het strijkijzer kapot is, zo zegt ze, vraag je toch ook niet aan de energie 'alstublieft kom in mijn strijkijzer en maak dat het werkt.'⁹⁵ Zoals je begrijpt is gebed dan geen dialoog met een Persoon meer, maar een kwestie van jezelf aansluiten op de energie. Net als Benny Hinn en Bill Johnson gelooft ze dat afhankelijkheid van Gods wil

de kracht van gebed ondermijnt. 'Een gebed eindigend op 'als het Uw wil is' zet simpelweg niet de geestelijke kracht vrij van een gebed dat eindigt op 'laat dit zo zijn,'⁹⁶ zo stelt ze.

Jezus was in Sanfords optiek iemand die mensen ontstopte om de goddelijke energie vrij door hen heen te kunnen laten stromen. 'Vele jaren was ik het kanaal geweest waardoor anderen genezing konden ontvangen. Ik wist dat deze genezing vergeving behelsde – dat is de genezing van de persoonlijkheid – de verandering van de emotionele gezindheid.'⁹⁷ Waaruit blijkt dat Sanford geloofde dat niet Jezus, maar de techniek van het genezend gebed (sacrament) en mensen die dit gebed toepasten (middelaren) konden verlossen en verzoenen. Daarnaast pretendeerde ze zelfs mensen hun zonden te kunnen vergeven. Of zoals de New Thought website stelt: 'Ze onderwees diverse visualisatietechnieken, lerend dat mensen elkaars zonden konden vergeven door visualisatie.'⁹⁸ Omdat het gebed met deze eigenschappen -vergeving van zonden, verlossing van de ziel en verzoening- pretendeert te voorzien in hetgeen Jezus met Zijn kruisdood kocht, is het opnieuw een antichristelijk surrogaat.

Zoals het begrip *verlossing* door Sanford werd vervangen door genezing van de ziel door innerhealing, maakt *verzoening* met God in haar evangelie plaats voor versmelting van de ziel met die van God. Dit noemt ze at-one-ment: een parodie op het Engelse woord atonement. 'Onze Heer in de hof van Getsemane ondernam het grote werk dat we de verzoening noemen – *de at-one-ment* – dat de mens opnieuw met God verenigde.'⁹⁹ Deze verzoening was de oplossing voor het gescheiden zijn van Liefde. Het probleem is, zo stelt ze, dat 'Gods liefde geblokkeerd werd voor de mens door de negatieve gedachtenvibraties van deze zondige en lijdende wereld.'¹⁰⁰ Ze stelde dat negatief denken - zoals de gedachte aan ziekte, haat en dood - satan binnen laat komen met vernietigende gedachtenvibraties.¹⁰¹ Sanford geloofde dat Jezus kwam om al deze negatieve gedachten op Zich te nemen, ze te reinigen en positieve vibes de wereld in te sturen. 'Hij maakte de gedachtenvibraties die de aardbol omringen schoon, zoals een zuiverende plant ons drinkwater opneemt, vuil innemend, uitbrakend in het zonlicht en schoon weer uitgezonden.'¹⁰² Anders dan in het Bijbels evangelie nam Jezus niet zonde maar negatieve gedachtenvibraties op Zich, die Zijn hart braken en daarmee Zijn dood werden. Dit in tegenstelling tot het Bijbels evangelie dat stelt dat Jezus

stierf door *de straf die God Hem gaf* voor onze zonden. Die straf was de kruisdood.

Het is eigenlijk bijzonder dat iemand die zo duidelijk andere leer verkondigde en een ander evangelie bracht, vrij toegang kreeg tot de gebroken geest van menig christen. Niet alleen toen, maar ook nu nog vormt haar theologie de basis voor talloze innerhealingbedieningen.¹⁰³ De leer die Agnes Sanford verkondigde is geheel in lijn met New Age principes waarin zonde gelijkstaat aan een beperkt bewustzijn van eigen goddelijkheid (en dat van anderen) en daarmee scheiding en waarin verzoening hetzelfde is als verenigd worden met de goddelijke ziel. Zo'n vereniging met de goddelijke ziel is een opgaan in de kosmos en is niet te vergelijken met het christelijke principe van één zijn met Jezus in de Geest (1 Kor 6.16, 17) door Zijn kruisdood en onze vereniging met Hem bij Zijn terugkomst. (2 Tim 2)

Genezing in de at-one-ment

'Want allen hebben gezondigd en missen de heerlijkheid van God, en worden om niet gerechtvaardigd door Zijn genade, door de verlossing in Christus Jezus. Hem heeft God openlijk aangewezen als middel tot verzoening, door het geloof in Zijn bloed.'

Romeinen 3.23-25a

Omdat *ziekte van de ziel* voor een New Age gelovige niet synoniem is voor zonde, is ook de remedie voor deze zonde anders. Voor een christen behelst zondigheid het overtreden van Gods wetten. Omdat elk mens heeft gezondigd, is elk mens onrechtvaardig en onheilig. En omdat heilig en onheilig door God zijn gescheiden, zijn wij sinds de zondeval van God gescheiden. God stelde in dat het bloed en daarmee leven van een offerdier de schuld tijdelijk kon afbetalen en de zonde zou bedekken. (Lev 17.11) Dit was een voorafschaduwning van de Here Jezus, Die als volmaakt Offerlam de schuld voorgoed vereffende door Zijn kruisdood en ons schoonwaste van elke zonde. Met dit Offerlam werd door God Zelf voorzien in verzoening tussen Hem en ons als mensen, voor een ieder die in Hem gelooft.

New Age leer keert het Bijbels evangelie op z'n kop: waar het Bijbels evangelie draait om het herstel van onze relatie met God om eeuwig met Hem kunnen leven, streven New Age mensen naar het *ervaren* van volledig één zijn met henzelf, waar vanuit ze komen tot een bewustzijn van eenheid met alles om hen heen. Gescheiden zijn van de vermeende 'goddelijke energie' in alles en iedereen is wat zij zonde of ziekte van de ziel noemen. Verzoening, zo geloven zij, is de basis voor vrede, gezondheid, welvaart en harmonie op aarde.

New Thought leider Annie Rix Militz herdefinieerde het begrip *atonement* aan het begin van de vorige eeuw. Ze schreef: 'De absolute waarheid is dat er slechts Eén Wezen in het universum is en dat ene is God: dat de mens uit zichzelf niets is, gescheiden van God. Dat is een illusie, een vals geloof, dat er enige scheiding is die echt is.' 'Het hele woord betekent 'de staat van het at-one zijn.' Dit is de eenvoudige, directe definitie van het woord 'atonement'- de staat van het at-one zijn.' Dezelfde staat waarin Jezus Christus zich bevond toen hij zei: 'Ik en de Vader zijn één.'¹⁰⁴ 'Heelheid, eenheid, at-one-ment, compleetheid, dit is het waarmerk van een perfect mens,'¹⁰⁵ zei ook New Age leidsvrouw en occultist Alice Bailey. 'Liefde is eenheid, at-one-ment en synthese. Gescheiden zijn is haat, eenzaamheid en verdeeldheid. Maar de mens, met zijn goddelijke natuur, moet liefhebben..' De Christus 'kende geen gescheidenheid' en de 'grote dwaalleer van gescheidenheid' werd volledig overwonnen door Zijn alles includerende geest.'¹⁰⁶

In haar boek *A Return to Love* onderwijst ook Marianne Williamson deze New Age versie van de verzoening. Ze schrijft: 'God is niet boos op onze zonden, want die vinden niet werkelijk plaats. Hij ziet geen zonden, alleen maar *fouten in waarneming*. Hij wil ons niet straffen, maar *ons genezen*. De manier waarop Hij ons geneest is door een kracht van bewustzijn, die de Heilige Geest wordt genoemd.'¹⁰⁷ 'De Heilige Geest leidt ons naar een ander begrip van de werkelijkheid, één die is gebaseerd op liefde. Zijn *correctie van onze waarneming wordt Verzoening genoemd*.'¹⁰⁸ Er zijn mensen [...] wiens *geest volledig genezen* is door de Heilige Geest. Zij hebben de Verzoening aangenomen. Deze gereinigde wezens worden de Verlichten genoemd. [...] Verlichte wezens – Jezus en anderen – bestaan in een staat die slechts potentie is in de rest van ons.'¹⁰⁹

Pas als genezing van het denken in de hele mensheid heeft plaatsgevonden, zal er een wereldwijde ervaring van eenheid, een gemeenschappelijk christusbewustzijn ontstaan waarvan New Age gelovigen denken dat het vrede brengt op aarde. 'Wanneer het bewustzijn van Christus is ontwaakt in alle mensen,' stelt occultist Alice Bailey, 'dan zullen we vrede hebben op aarde en welwillendheid onder de mensen. Waar er welwillendheid is, zal er vrede zijn: er moet een georganiseerde activiteit zijn en erkenning van het Plan van God, want dat plan is synthese, dat Plan is fusie, dat Plan is eenheid een at-one-ment.'¹¹⁰

Wereldvrede is dus iets wat New Age gelovigen nastreven door verlichting van de hele mensheid, doormiddel van deze pseudo-verzoeningsleer. Het maakt het mogelijk voor mensen van allerlei religies te geloven in een christus (synoniem voor geloven in henzelf) die hen verzoent met het goddelijke en daarmee met elkaar, zonder daarbij te hoeven leunen op het volmaakte werk van de enige echte Christus, de Here Jezus.

Maar dit idee beperkt zich niet tot buiten de kerk. Het geloof dat gescheidenheid ziekte is, en dat een zieke geest correctie van het denken nodig heeft, is ook iets wat bijvoorbeeld gebedsgenezers Leanne Payne onderwees. Payne – die Agnes Sanford als leermeester had - geloofde niet dat de zondeval de mens van Gods aangezicht verbande, maar dat *de zondeval de scheiding* van 'de tegenwoordigheid' is.¹¹¹ Ze gelooft dat de mens hierdoor zijn eigen godsbewustzijn verloor en dat de remedie is om door het 'ware zelf' een 'Godsbewustzijn' te worden.¹¹² Ze stelt dat Jezus hier letterlijk voor stierf: 'Hij stierf zodat het *ware zelf* in een ieder van ons getransformeerd zal worden.'¹¹³ 'De voornaamste scheiding,' zo leert Payne, 'is tussen het 'zelf' en God.' 'Christus bekrachtigde en beval Zijn volgelingen om te genezen, omdat Hij wist dat elk mens [...] gebroken en *gescheiden* is. Om heelheid te bereiken en de mogelijkheid tot volwassenheid te komen als mensen, moeten we de scheidingen erkennen en ons *er diep van bekeren*.'¹¹⁴ Wanneer deze zonde (zoals Payne het noemt) wordt verworpen en men niet meer leeft vanuit het valse zelf, kan men leven vanuit het *ware, hogere zelf* en wordt men zich bewust van at-one-ment. 'Als deze ziekte van de ziel eenmaal onder ogen is gezien en er mee is afgerekend, kunnen deze mensen

hun harten openen en de genezing van God ontvangen die ze nodig hebben.’¹¹⁵

Payne leert dat een mystieke vereniging met de goddelijke ‘Tegenwoordigheid’ (at-one-ment) innerlijke genezing uitwerkt in het hier en nu. Dit heeft ze gemeenschappelijk met welvaartspredikers, die ook geloven dat verzoening genezing geeft. ‘Christenen moeten hun nood aan emotionele genezing erkennen en deze nastreven,’ schrijft ze. ‘Deze genezing komt ons toe in het kruis van Christus: ze is al bereikt door Christus’ dood en opstanding. We moeten het alleen ontvangen, omdat de volledige boodschap en uitwerking van Zijn kruis wordt aangebracht op onze wonden alsook onze zonden.’¹¹⁶

Sozo gebed

Eén van de noemers waaronder de innerhealing- en bevrijdingsbediening haar werk doet is Sozo. Sozo werd in 1997 werd voortgebracht door megakerk Bethel in Redding en wordt sindsdien door veel kerken wereldwijd gebruikt. De ‘extreem krachtige’ en ‘enorm effectieve’ bevrijdingsbediening is ook in Nederland immens populair en benadrukt met klem geen therapie te zijn, maar gebed door ‘een team van mensen dat je helpt een connectie te maken met de Godheid, waardoor je een plek hebt om te kunnen omgaan met alle problemen en crisissen die je overkomen.’¹¹⁷ De bediening werd in Bethel gestart nadat Randy Clark (Toronto opwekking) er een training gaf. Clark nam het model over van Carlos Anacondia, een Argentijnse opwekkingsprediker die deze tools ontwierp om nieuwe bekeerlingen te bevrijden. Daarbij leek hij te veronderstellen dat iemand zich pas werkelijk ‘gered’ kan noemen, als er ook sprake is van genezing en bevrijding.

De naam Sozo die aan de bediening werd gegeven, werd ontleend aan het Griekse woord voor redding (sózō) dat in Mattheus 1.21 wordt gebruikt, en dat naast redding ook genezing en bevrijding betekent. ‘Want Hij is het, die zijn volk zal redden van hun zonden’ zegt Mattheus 1:21, Sozo wordt vertaald met het woord ‘redden’ in deze passage,¹¹⁸ aldus internationaal hoofd van de Sozobediening, Teresa Liebscher. ‘Sozo is een Grieks woord dat gered, genezen, bevrijd

betekent. [...] Jezus wil meer voor jou dan enkel redding, enkel naar de hemel gaan. Hij wil het complete pakket voor je.’¹¹⁹

Ten einde dit pakket van ‘redding, genezing en bevrijding’ te verkrijgen streeft het Sozoteam er naar de wortel van de gebroken relatie met God op zoeken en deze herstellen om zo een keer te kunnen brengen in iemands lot. Want ‘met een *genezen verbinding* kun je wandelen in de lotsbestemming waartoe je geroepen bent.’¹²⁰ Anders dan de Bijbel gaat men niet uit van zonde, maar van emotionele wonden en gebrek van ware kennis over onszelf als oorzaak van een verstoorde relatie met God. En anders dan in Mattheus 1.21 zijn het dan ook niet *zonden* waarvan men wordt ‘gered, genezen en bevrijd’ tijdens een Sozosessie, maar emotionele wonden en ‘leugens’ zoals verkeerd denken over onszelf en over God.

Voor het herstel van de verbroken relatie met God (verzoening) wordt naast het standaard innerhealing repertoire van visualisatie, hypnose, suggestie, positief proclameren en waarheidsconfrontaties door Sozo gebruik gemaakt van speciale technieken en tools die de hulpvrager helpen om een hernieuwde Godservaring te krijgen. Hiermee zal het gevoel van gescheidenheid van God als het ware worden genezen. ‘Eén van de meest helende aspecten aan herinneringen is uit te vinden dat God er was,’ aldus Dawna DeSilva, ‘dat Hij beschikbaar was, dat Hij hielp en dat Hij niet op de troon zat.’¹²¹ Samen met Teresa Liebscher vormt DeSilva het internationaal gezicht van de Sozobediening.

In de sessies wordt gebruik gemaakt van zes verschillende tools om mensen tot volledige redding te brengen: de ‘Vaderladder,’ ‘Vier deuren,’ ‘Jezus presenteren,’ ‘de Muur,’ ‘Triggermechanismen,’ en ‘Goddelijk bewerken.’ Opwekkingsprediker Carlos Anacondia is verantwoordelijk voor de eerste vier tools, die hij overnam van ‘de meest ervaren persoon op het westelijk halfrond met betrekking tot bevrijding,’ Pablo Bottari. De twee overige tools zijn gebaseerd op ‘geavanceerde Sozo technieken’ die door hersenwetenschapper en specialist in Artificial Intelligence¹²² Aiko Hormann werden ontworpen. Eén van die technieken is dat er soms met een flinke handklap een ‘muur’ naar beneden wordt gehaald of een ‘deur’ wordt gesloten. Het geluid van de klap zou ‘de boog van hersengolf verbindingen tussen geest en gedachten’ breken, waarmee leugens verbroken kunnen worden om ruimte te maken voor nieuwe waarheden die in de sozosessie geopenbaard worden.¹²³

In de Vaderladdertool wordt de hulpvrager gestimuleerd om een ontmoeting te krijgen met 'elk lid van de Godheid,'¹²⁴ waarvoor men stelt dat het belangrijk is om de pijnlijke, teleurstellende ervaringen met vader, moeder, broers, zussen en vrienden door te werken. De sessies worden gestart door de hulpvragers te vragen bij welk 'lid van de Godheid' ze zich het meest op hun gemak voelen.¹²⁵ 'Ons begrip van Vader God, Heilige Geest en Jezus houdt vaak bewust of onbewust verband met bijna alle ervaringen met vader, moeder en zussen/broers/vrienden.'¹²⁶

Het maken van contact met God en een reële perceptie van wie God is, probeert men niet te bereiken doormiddel van de traditionele middelen als gebed en Bijbellesen, maar door het ontvankelijk maken voor zintuigelijke indrukken zodat men God kan *ervaren*. 'Wat de Sozo-sessie leider moet doen is het helpen gedachten, harten en geesten te openen voor *een andere methode van contact hebben met God*. We kunnen dit doen door een aantal methoden, hoofdzakelijk door de Sozoe [hulpvrager] door een serie simpele oefeningen te leiden om hun repertoire van voelen, horen, ervaren en contact hebben met God te vergroten.' 'Om de tijd van bediening vruchtbaar te maken voor een cliënt, moeten we ze vaak helpen om hun '*ogen van de geest*' te openen.'¹²⁷ Een flashkaart voor volgers van de Sozocursus onthult hoe zo'n simpele oefening in z'n werk gaat. 'Vader God wat denkt U van mij?' is 'een vraag die een schone lei voor iemands visualisatie geeft, Papa God aanroepend om berichten van liefde te schrijven of om de ziel van degene te ontstoppen en hen harde onwaarheden over God te onthullen.' Een andere flashkaart moedigt het maken van een beeld van God letterlijk aan: 'Beelden, visualisatie van gebeurtenissen of aspecten van de Godheid spreken boekdelen vanuit het hart en tot het hart. [...] Ze dienen om de waarheid in te luiden in het hart.'¹²⁸

De vraag is welke waarheid over God in het hart van de hulpvrager wordt ingeluid als dit een ervaring is die niet gecorrigeerd mag worden met Bijbelse waarheid over God. (Jer 10.10, Joh 17.17) 'Als mensen uit de Sozo bediening is het onze taak om nooit te oordelen over hoe iemand God bedenkt, ziet of ervaart.'¹²⁹

Een paar dingen hierover. Allereerst heiligt het uitnodigen van 'Papa God,' 'Heilige Geest' en 'Jezus' in een seancesetting, de seance niet. Ook suggereert het hebben van een dialoog met 'elk persoon van de Drie-

eenheid' drie goden en niet één. Dit wordt ook wel polytheïsme genoemd en is niet Bijbels. De enige manier waarop wij tot God de Vader kunnen naderen is dóór Jezus. We bidden dan ook in Zijn Naam (Joh 15.16), waardoor we genade vinden als we tot Gods troon naderen. De enige manier waarop wij toegang hebben tot Jezus als Heer, is door Zijn Geest. Die Geest wordt ons door God de Vader gestuurd. (Joh 14.26)

Lieve mensen, het is níet mogelijk om een relatie te hebben met God, zonder een goede relatie te hebben met Zijn Zoon! Het feit dat ook niet-christenen,¹³⁰ ofwel mensen zonder relatie met Jezus, deel kunnen hebben aan sessies om een goede relatie met 'Papa God' te ontwikkelen, weerspreekt dat het hier om God de Vader gaat. En een geest die zich presenteert als 'Jezus,' maar niet komt namens de Vader, is niet van God. (Joh 5.53)

Om het verband aan te tonen tussen het bestaand Godsbeeld en eerdere ervaringen met mensen, wordt in een boek over Sozo het verhaal van hulpvrager Rob geschetst. 'Hij was niet opgegroeid met een sterke band met de Heilige Geest. Bijzonder genoeg had hij ook geen sterke band met zijn moeder.'¹³¹ Rob moest hierop de leugen dat het zijn schuld was dat er geen sterke band was met zijn moeder verwerpen, net zoals hij daarna de leugen dat de Heilige Geest met hem zou omgaan zoals zijn moeder dit deed, ook verwierp. *De Heilige Geest bood Zijn excuses aan en vroeg Rob toestemming* om interactie met Zijn Tegenwoordigheid te hebben. De geest kwam op Rob en Rob vroeg 'Heilige Geest' om op zijn schoot te zitten. 'Heilige Geest zei ja. Rob begon steeds meer te lachen. De sozo-counselor raadde [suggestie] waarom: de Heilige Geest kietelde hem.' Nu had Rob toegang tot een eeuwige trooster, leraar en verzorger.'¹³²

Sozo biedt andere wegen om tot de Vader te komen of de Heilige Geest te ontvangen dan door Jezus. Tegen Thomas zei Jezus: 'Ik ben de Weg, de Waarheid en het Leven. Niemand komt tot de Vader dan door Mij.' 'Ik zal de Vader bidden, en Hij zal u een andere Trooster geven, opdat Hij bij u blijft tot in eeuwigheid, namelijk de Geest van de waarheid, Die de wereld niet kan ontvangen, want zij ziet Hem niet en kent Hem niet, maar u kent Hem, want Hij blijft bij u en zal in u zijn.' (Joh 14.6,16,17) God spreekt over dwaze mensen die 'de heerlijkheid van de onvergankelijke God vervangen door een beeld dat lijkt op een vergankelijk mens,' waardoor Hij die mensen 'in de begeerten van hun

hart [heeft] overgegeven aan de onreinheid om hun lichamen onder elkaar te onteren.' (Rom 1.23,24) Bovenstaande beschrijvingen lijken mij een duidelijk voorbeeld van het vervangen van God met door onszelf gemaakt beelden. Een blasfemischer voorbeeld kan ik me nauwelijks indenken.

Jezus zegt 'Ik ben de Deur; als iemand door Mij naar binnen gaat, zal hij behouden worden..' (Joh 10.9) Maar de Sozohandleiding biedt creatieve oplossingen om de exclusiviteit van Jezus als Redder en Weg tot de Vader te omzeilen. Er is méér nodig dan het offer van Jezus. 'Veel gelovigen omarmen het offer van Christus, maar slagen er niet in een relatie met de Vader en de Heilige Geest binnen te gaan,' zo stelt de Sozo handleiding. Ook wordt gesuggereerd dat er een relatie met God de Zoon los kan staan van God de Vader, zoals blijkt uit een allegorie die in de handleiding beschreven wordt. 'Je gaat een verlichte kamer binnen. Binnenin zie je *drie deuren*. Op de deur aan de linkerkant staat 'Christus.' Die gaat open.' [...] 'Na een paar jaar je vertrouwen te hebben opgebouwd, nodigt Jezus je terug uit in de buitenste kamer. [...] Weifelend volg je Jezus in de buitenste kamer waar *een tweede, veel bredere deur* je opwacht. [...] Met een schreeuw sluit je de deur. Jezus vraagt je of je terug naar binnen wilt gaan. Je schudt je hoofd.. 'Wil je de Vader niet zien?' zegt Jezus. 'Misschien later.' *Jezus volgt je* terug naar Zijn kamer. In Zijn domein voel je je veilig.'¹³³

Opnieuw blijkt geen verzoening meer nodig door het offer van Jezus, maar wordt een verzoenende *ervaring* geboden door het verwijderen van 'onware' negatieve eigenschappen, gevoelens of gedachten over God. En natuurlijk is wat over 'God' wordt *ervaren*, echt. Zo wordt God gekneed naar ons beeld en hebben we eigenlijk geen relatie meer met de God van de Bijbel, maar een god van onze verbeelding.

Hoewel Sozo wordt geadverteerd als een krachtig middel tot het bereiken van (emotionele) genezing en bevrijding, zijn er verschillende verhalen beschreven van mensen die door Sozosessies zijn gegaan en er emotioneel door werden beschadigd of juist demonisch werden belast.

Ook kan ik het niet laten om op te merken dat de Sozo Bethel website geregeld waarschuwt tegen de 'religieuze geest,' die door het creëren van een genadevolle omgeving zou kunnen worden tegengehouden.

Als mensen geen financiële bijdrage willen leveren aan de bediening, kan dit zijn omdat de 'religieuze geest' niet zal buigen voor rede. Mijns inziens is een ander woord voor die religieuze geest 'gezond verstand' of mogelijk zelfs de Heilige Geest. Als het aankomt op het doneren van geld voor de bediening, dient men vooral niet te buigen voor de 'geest van het recht hebben op' en er sterk tegen te bidden voor de sessies beginnen. Een 'geest van vrijgevigheid' moet worden vrijgezet.¹³⁴ In technische termen zou ik dit manipulatie willen noemen. In Nederlands kunnen Sozo's gebedssessies trouwens online worden gekocht voor 75 euro,¹³⁵⁺ waarmee het genezend gebed haaks staat op genezing door Jezus, die dit geeft om niet.

Samengevat lijkt Sozo het begrip van en de weg tot behoud uit te breiden met buiten-Bijbelse extra's naast het verzoenend offer van de Here Jezus. Een weg van eigen werken, middelaren en sacramenten. Daarnaast worden mensen in contact gebracht met bovennatuurlijke, tastbare ervaringen die zich voordoen als God, maar waarvan het Bijbels gezien niet mogelijk is dat het om God gaat. Een Heilige Geest die vergeving vraagt, een Jezus die ons volgt in plaats van wij Hem, een Jezus die een relatie met God de Vader facultatief maakt.. nee, dank je wel.

'Hoewel u Hem niet gezien hebt, hebt u Hem toch lief. Hoewel u Hem nu niet ziet, maar gelooft, verheugt u zich met een onuitsprekelijke en heerlijke vreugde, en verkrijgt u het einddoel van uw geloof, namelijk de zaligheid van uw zielen.' 1 Petrus 1.8,9 (HSV)

Als ziekte blijft

Zoals genezing niet per definitie van God komt, is het uitblijven van genezing niet altijd in strijd met Gods wil. Bij de schaapspoort in Jeruzalem was een bad met water waar een *grote menigte* zieken, blinden, kreupelen en verlamden lag. (Joh 5) Er zijn aanwijzingen dat dit bad van Bethesda onderdeel zou zijn geweest van een tempelcomplex van Asklepios. Een ideale plek voor een genezingscampagne zou je kunnen zeggen: grote menigten mensen die allemaal genezen konden worden en daarmee de ware God de eer zouden brengen. De Here Jezus kwam er en sprak *slechts één man* aan van wie Hij wist dat deze al achtendertig jaar ziek was en genas hem.

Moest Jezus zijn krachten sparen? Hield God niet van alle andere mensen?

Paulus, de apostel die persoonlijk door Jezus werd aangesteld en vervuld was met de Heilige Geest, was zelf niet vrij van angst, lichamelijke zwakte (1 Kor 2) en ziekte (Gal 4.15). Daarnaast waren ook zijn vrienden soms ziek. Over zijn vriend Epafroditus schrijft Paulus dat God hem genas toen hij doodziek was. Hij veronderstelde hierbij niet dat genezing altijd Gods wil is, maar beschreef het als een keuze van God Die barmhartig naar Paulus omzag omdat deze anders teveel verdriet te verduren zou krijgen. (Fil 2.27) In Milete liet Paulus zijn vriend Trofimus ziek achter (2 Tim 4.20). En zijn vriend en 'zoon' Timotheüs berispte hij niet voor het hebben van weinig geloof, maar adviseerde hem wat wijn te gebruiken met betrekking tot zijn maagklachten en andere kwalen.

Ziekte en beperkingen kunnen veel leed aanrichten in mensenlevens. Dit brengt vaak zorgen, pijn, verdriet, armoede, eenzaamheid en stigmatisering met zich mee. Sommige mensen zijn blij als ze weer een dag hebben overleefd. Ook vormt ziek-zijn mensen: het verandert hun doelen en idealen en beperkt hun kunnen en het vertrouwen in henzelf. Alsof dat niet genoeg is, geven we hen als christenen geregeld nog even een duwtje na door ook hun geloofsleven in twijfel te trekken. 'Wie ziek is gelooft niet genoeg,' wordt dan gezegd, en 'je moet je theologie niet aanpassen aan je ervaring.'

De wereld gelooft in maakbaarheid en zeker in het westen leeft de gedachte dat je iets aan je probleem kunt doen, of anders moet laten doen. Lijden ziet men als iets dat opgelost kan worden. Als gelovigen zouden we anders moeten denken dan de wereld, maar helaas hebben we ons dit werelds gedachtengoed eigen gemaakt. In plaats van te zorgen voor de zieken, ons over hen te ontfermen en te troosten (zie Filippenzen 2.1), zijn we geneigd hen te bezoeken als vrienden van Job en om hen te zegenen met onze religieuze preek of self-empowerment speeches.

Dan zullen ook zij [de groep aan de linkerzijde van de Koning] antwoorden: 'Heer wanneer hebben wij u hongerig gezien of dorstig, als vreemdeling of naakt, *ziek* of in de gevangenis, en hebben wij niet voor U gezorgd?' En Hij zal hun antwoorden: 'Ik verzeker jullie: alles

wat jullie voor een van deze onaanzienlijken niet gedaan hebben, hebben jullie ook niet voor mij gedaan.' (Matt 25.44,45)

Christenen die ziek zijn en weinig uit zichzelf kunnen, weten hoezeer ze afhankelijk zijn van God en hoe God álles is. Laten we dit niet van hen afpakken, maar er juist van leren. Laten we ons met hen bij Job voegen en zeggen:

'Ik weet, mijn Redder leeft, en hij zal ten slotte hier op aarde ingrijpen. Hoezeer mijn huid ook is geschonden, toch zal ik in dit lichaam God aanschouwen. Ik zal Hem aanschouwen, ik zal Hem met eigen ogen zien, ik, geen ander, heel mijn binnenste smacht van verlangen.'

Job 19.25-27 NBV

Hoofdstuk 5

Bevrijding

‘Velen zullen op die dag tegen Mij zeggen: Heere, Heere, hebben wij niet in Uw Naam geprofeteerd, en in Uw Naam demonen uitgedreven, en in Uw Naam veel krachten gedaan? Dan zal Ik hun openlijk zeggen: Ik heb u nooit gekend; ga weg van Mij, u die de wetteloosheid werkt!’

Mattheus 7.22,23

Al van vóór de weg naar Rome was werden demonen uitgedreven. Zo’n beetje elke cultuur en elk tijdperk kent dan ook z’n eigen technieken. Zo wordt in het occultisme met behulp van ‘een medium een goede geest opgeroepen om een demon die in een mens huist te verdrijven.’¹ In zowel islam alsook hindoeïsme worden teksten uit de heilige geschriften voorgelezen om demonen te verdrijven. Net zoals in christelijke kring gaan deze uitdrijvingen geregeld gepaard met uiterlijk vertoon als dierengeluiden, wegdraaien van de ogen en trekkende bewegingen. Deze uitingen zijn dus niet uniek voor exorcistische oefeningen binnen de kerk. In de middeleeuwen dachten mensen door aderlatingen, besprenkeling met wijwater of het gebruik van kruistekens bevrijd te kunnen worden van boze geesten. Anno 2021 lijkt het bevrijdingspastoraat de rol van de aderlating te hebben overgenomen. Legio Nederlandse christenen laten zich op z’n minst eens in hun leven door een bevrijdingssessie loodsen. Met de nadruk op tenminste, want van bevrijding sessies gaat schijnbaar een verslavend effect uit.² Een beproefd instrument in de bevrijdingsbediening is het zevenstappenplan van Neil Anderson: een boekje dat met behulp van een coach wordt doorlopen. Het stappenplan volgt een structuur van het bewust maken en verwerpen van zonden, en richt zich het bewust worden van een ‘identiteit-in-christus,’ als sleutel tot bevrijding. Pas als de duivel is onderworpen en zaken zijn opgelost, stelt Anderson, heeft hij geen legitiem recht om te blijven.³ Anderson claimt met het stappenplan herstel en verzoening te brengen in de relatie met God, zoals de Bijbel claimt dat Jezus dit doet.

In tegenstelling tot wat de naam bevrijdingspastoraat suggereert, is de focus van Andersons bediening niet het bereiken van bevrijding van demonen, maar zoals hij het zelf zegt: het leiden van christenen tot geestelijke volwassenheid om hen zo met God te verzoenen. Onder geestelijke volwassenheid wordt door hem het bewustzijn van de 'identiteit in Christus' verstaan. Dit is hetzelfde als wat christusbewustzijn pretendeert te zijn, namelijk de hoogste staat van emotionele volwassenheid en het bewustzijn van de ware aard en het geboorterecht als kinderen van God.⁴ Eenzelfde concept wordt door Anderson gehanteerd als hij het heeft over mensen tot de wetenschap brengen van wie ze zijn in Christus en hen bewust te maken van de herwonnen rechten die hen toebehoren 'als kind van God.'⁵ Hij stelt: 'De vraag is hoe we in geestelijk opzicht kunnen groeien en volwassen worden. We hoeven niet te proberen de relatie met God te verstevigen: daar valt niets aan te verbeteren: wij hoeven alleen maar te geloven dat die relatie bestaat.'⁶

Niet geheel verbazingwekkend vormt deze verschuiving van het standpunt over onze identiteit van sterfelijk mens naar Zoon van God de basis voor diverse bevrijdingsbedieningen, zoals die van Neil Anderson en Wilkin van der Kamp. De gebonden hulpvrager moet doordrongen worden van zijn of haar identiteit 'in Christus.' De cover van Neil Andersons boek *Overwinning over de duisternis* heeft als ondertitel 'Weten wie je bent in Christus, dat is je kracht.' En het boek *Wie je bent in Christus*, van Wilkin van der Kamp: 'Als je gaat ontdekken wie je bent in Christus zul je op elk terrein van je leven in kracht en overwinning wandelen.'⁷ Neil Anderson beschrijft hoe hij een christen die worstelde met een drugsverslaving begeleidde. Hij vroeg haar hoe ze over zichzelf dacht. 'Ik ben een mislukking; ik deug nergens voor,' hilde ze. 'Je bent geen mislukking' antwoordde ik, 'je bent een kind van God.' Ze gooide al haar negatieve eigenschappen eruit. *Het was duidelijk dat ze jarenlang bedrogen werd door demonen.* Ik beantwoordde haar negatieve verhaal met de positieve boodschap van haar ware identiteit in Christus,⁸ aldus Anderson, waarmee duidelijk wordt hoe niet zonde, maar een negatief zelfbeeld door de bevrijdingsleraar wordt gezien als oorzaak van problemen. De hulpvrager wordt als remedie dan ook niet geleid naar de blijde boodschap van het evangelie, maar de positieve (maar valse) boodschap van de ware identiteit.

Het komen tot een bewustzijn van onze ware identiteit als kind van God om te kunnen komen tot een bewustzijn van een goede relatie met God, is niet Bijbels. Zonde is geen illusie en niet de correctie van het bewustzijn, maar alleen Christus Jezus Zelf kan ons hiervan bevrijden en de relatie met God herstellen. Dit is Bijbelse verzoening. Maar Anderson pretendeert dat zijn stappenplan verzoening brengt. 'Wat belangrijk is, is uw relatie met God, en die gaat u nu herstellen. Dit is een bediening van verzoening.'⁹ 'We hebben een bediening van verzoening. Wij zijn de brug tussen een gevallen mensheid en een verlossend God.'¹⁰ De stelling dat het bewustzijn van een identiteit een relatie kan herstellen en ons met God kan verzoenen, en dat wij de brug zijn tussen mens en God is merkwaardig uit de mond van een christelijk theoloog. Het is namelijk precies waarvan de Bijbel zegt dat Jezus dit voor ons heeft gedaan. Het stappenplan lijkt met haar bewustmakingsproces dan ook de rol van Jezus' kruisdood over te nemen en de kerk die van Jezus als hogepriester.

New Age bijbel *A course in Miracles* stelt zichzelf een soortgelijk doel: 'Dit is geen cursus in filosofische speculatie, noch houdt het zich bezig met exacte terminologie. Het heeft alleen betrekking op Verzoening, ofwel de correctie van het denken.' In het handboek liet 'Jezus' de auteur weten: 'Jij hebt een rol in de Verzoening die ik aan je zal dicteren. 'Leid ons niet in verzoeking betekent "onderken je fouten en kies ervoor ze te verlaten door mijn begeleiding te accepteren." Verzoening maakt alle fouten in dit opzicht ongedaan en ontwortelt de bron van angst.'¹¹

De methode die door deze gebedsbevrijders gebruikt wordt om van dit verkeerde 'duivelse' denken bevrijdt te worden is tweeledig: ten eerste het vrijzetten van het bewustzijn van de persoon van negatief denken, ten tweede het vormen van 'christus' in het bewustzijn van de persoon door positief belijden.

De duivel tussen onze oren

Wat opvalt aan de bevrijdingsprogramma's van zowel Neil Anderson als dat van de in Nederland actieve Wilkin van der Kamp, is dat satan niet wordt beschouwd als een reële persoon met kracht, maar met name als een onpersoonlijke, negatieve invloed die zich in het denken

afspeelt. Als we dat verkeerde denken corrigeren, verdwijnt de invloed van de duivel (angst) ook. Ook dit heeft weer verwantschap met *New Thought* en magie, namelijk dat wat uit wordt gewerkt in de geestelijke wereld, zal plaatsvinden in de lichamelijke werkelijkheid. Als dus de denkwereld oorzaak is voor de lichamelijke werkelijkheid, valt ook ziekte en lijden onder de gehele verantwoordelijkheid van de persoon zelf. 'Het is jouw keuze, als je niet vanuit de overwinning leeft,' stelt Anderson. 'Satan zal je leven binnenkomen, als je de deur voor hem openlaat door geen weerstand te bieden.'¹² Maar satan komt niet door de deur naar binnen. Hij komt als een dief en een rover. (Joh 10.1)

De Bijbelse duivel is een misleider of slang en een vernietiger of leeuw. Door God worden we dan ook gemaand tot waakzaamheid omdat de duivel wel degelijk op zoek is naar een prooi die hij kan verslinden. 'Wees nuchter en waakzaam; want uw tegenpartij, de duivel, gaat rond als een brullende leeuw, op zoek naar wie hij zou kunnen verslinden. Bied weerstand aan hem, vast in het geloof, in de wetenschap dat hetzelfde lijden ook aan al uw broeders in de wereld opgelegd wordt.' (1 Petr 5.8) Maar Anderson gelooft daar niet zo in. Hij schrijft: 'Satan gaat rond als een hongerige leeuw, er woest uitzien en klinkend. In werkelijkheid zijn z'n tanden verwijderd en zijn klauwen uitgeschakeld, maar als hij je kan misleiden door je te laten denken dat hij je op kan eten en uit kan spugen, heeft hij jou in zijn macht, wat precies is wat hij wil. Hij knaagt christenen dood.'¹³

In zijn boek *de Bevrijder* vergelijkt hij satan met een blaffende hond die alleen bijt wanneer wij hem daar macht toe geven. Hij schrijft: 'iedereen, behalve ik, begreep dat de hond geen macht over mij had, als ik hem die niet gaf. [...] Die hond had macht over mij omdat hij gebruik maakte van mijn verstand, gevoelens, wil en spieren, die allemaal gedreven werden door angst. Uiteindelijk schraapte ik al mijn moed bij elkaar, sprong van de auto en schopte een steen naar het mormel. En.. hij rende weg! Satan is net als die keffende hond: hij misleidt mensen, zodat ze hem meer vrezen dan God. Zijn kracht ligt in de leugen.'¹⁴

Andersons visie op de tegenstander is bepalend voor de invulling van bevrijdingspastoraat, omdat dit mensen juist pretendeert te bevrijden van duivelse invloed. Over demonische tegenstand is de Bijbel duidelijk: 'onderwerp jezelf aan God en weersta de duivel, dan zal hij

van je vluchten.' De wapenrusting die God ons geeft is volledig omstand te kunnen houden, (Ef 6.11) daar hoeft niets aan te worden toegevoegd. Anderson onderwijst dat we vooral moeten geloven in onze ware identiteit, wat in feite synoniem is voor 'onszelf.' Hij onderwijst dat de vernietigende kracht van de duivel een angst en illusie is die door onszelf bestreden moet worden. Hij gelooft dat God ons niet kan helpen, tenzij we zelf geloven dat satan al machteloos is en dat wij moeten beseffen welke macht we hebben als kinderen van God. Pas als dat bewustzijn ontstaat, vinden we bevrijding. Hij stelt: sommige mensen 'duiken in een hoekje in elkaar en smeken; 'Oh God, alstublieft help ons! De duivel brult naar ons!' En God reageert: 'Ik heb alles gedaan wat ik moet doen. Ik versloeg en ontwapende satan aan het kruis. Ik gaf je alle gezag in Christus. Open nu je ogen. *Besef wie je bent* en begin het gezag dat je al bezit uit te oefenen.'¹⁵

Anderson gelooft dat het onze eigen angst voor de duivel is die negatieve gevolgen voor ons heeft. Met zijn uitspraak wordt de Bijbelse realiteit van de duivel teniet gedaan. Zijn perceptie van de tegenstander heeft meer weg van wat New Age hierover leert, namelijk dat angst de meest negatieve houding is, de nummer één overtreding die gebaseerd is op verkeerde veronderstellingen en slechts gecorrigeerd kan worden door ultieme Liefde.¹⁶ In het handboek *A course in miracles* stelt 'Jezus': 'De 'duivel' is een angstaanjagend concept..¹⁷ 'De denkwereld kan het geloof in scheiding erg realistisch maken en erg angstaanjagend, en dit geloof is de 'duivel.'¹⁸ Door New Agers wordt angst dan ook als de meest negatieve houding gezien, de nummer één overtreding, gebaseerd op verkeerde veronderstellingen.¹⁹ Deze angst of zonde kan worden gecorrigeerd door liefde. De New Age definitie van ultieme liefde is éénwording.

Wijzen naar een ander

De christen die het bevrijdingstraject doorloopt, wordt stapsgewijs gewezen op alle momenten dat demonen hun intrede kunnen hebben gedaan. Niet alleen voorwerpen als tarotkaarten, het lidmaatschap van een sekte, zonden uit het voorgeslacht, verslavingen als roken en overeten, een zonde als vreemdgaan, maar ook 'herhalende, zeurende gedachten,' life-events als sterfgevallen, echtscheiding of (seksueel)

misbruik kunnen allemaal leiden tot demonische bolwerken! Dit is niet helemaal vreemd wanneer je beseft dat deze bolwerken door Anderson worden gelijkgesteld aan psychologische afweermechanismen,²⁰ waarmee het gevaar bestaat dat psychische problemen worden gedemoniseerd. Met de hantering van deze definitie is het dan ook geen wonder de overgrote meerderheid van de evangelische christenen volgens hem 'aan satan gebonden' zou zijn.²¹ Hij vergelijkt demonische machten dan ook met bacteriën: 'ze zitten in de lucht, in het water, in ons eten, in andere mensen en zelfs in ons.'²² Een vergelijking die in de eerste plaats al niet opgaat omdat er wel goede bacteriën zijn en geen 'goede' gevallen engelen. Maar soit. De vraag is of mensen met het idee van een duivel achter elke gedachte en elk object, groeien in hun geestelijke volwassenheid (zoals beweerd wordt) of juist terechtkomen in een angstig web van bijgeloof. Als christenen de hele dag door demonische bolwerken in hun denken moeten afbreken, hoe komen ze dan ooit nog toe aan het liefhebben van God met heel hun hart, heel hun ziel en al hun verstand?

Opvallend is dat de door God gegeven omgang met zonden verwaarloosd wordt in het bevrijdingspastoraat. Ter illustratie: de zonde van het raadplegen van de geesten van overleden mensen, waarover God in de Bijbel daadwerkelijk zegt dat dit een zonde is. (Deut 18.12) Wat God wil dat we doen is beseffen dat wat we doen zondig is, in ons hart berouw hebben, het God belijden, Hem vergeving vragen, naar God terugkeren en het niet meer doen. Het offer dat we God brengen is er één van een gebroken geest en oprechte woorden. Als we onze zonden belijden 'dan zal Hij, die trouw en rechtvaardig is, ons onze zonden vergeven en reinigen van alle kwaad.' (1 Joh 1.9 NBV) Maar wat bevrijdingspastoraat leert is geen van dat alles. Het leert ons dat we onware of negatieve geestelijke ervaringen moeten verwerpen. 'Heb je ooit geprobeerd contact te maken met de doden om boodschappen te sturen of te ontvangen? Verwerp zulke gebruiken. [Zeg:] 'Ik verwerp..''²³

De mens wordt door bevrijdingsleraren in het centrum van het universum geplaatst: ze heeft voor haar overtredingen alleen verantwoording af te leggen aan zichzelf en het interesseert haar alleen wat het gevolg van die fouten is, voor zichzelf. 'De macht van zonde maakt meer kapot dan ons lief is; het vernietigt onze identiteit!'

zegt Wilkin van der Kamp. 'Ik geloof dat ieder mens, als gevolg van zonde, te maken heeft met minderwaardigheidsgevoelens in zijn leven.. Hoe belangrijk is het dat deze macht van zonde in ons leven gebroken wordt!'²⁴ Maar is het niet juist het in stand houden van ons 'zelf,' het volgen van onze eigen intuïtie en de verlangens van ons eigen hart dat ons in de eerste plaats tot zonde aanzet? Jezus bevrijdde ons van deze macht van zonde die heerst over ons eigen zelf, zodat we hersteld kunnen worden met de Vader en bijgevolg ook in relatie met medemensen. Niet in de eerste plaats om ons 'zelf' te herstellen.

In het bevrijdingspastoraat wordt helaas volop beschuldigd: ouders, echtgenoten, demonen en zelfs het voorgeslacht. Eigenlijk precies zoals de eerste mensen in het paradijs deden. Adam gaf Eva de schuld, Eva de slang. Maar zowel de slang, alsook Adam en Eva werden door God persoonlijk aansprakelijk gehouden en gestraft. Els Nannen merkt in haar boek *Waarlijk vrij?* op dat pastoraal bevrijder Wilkin van der Kamp de Bijbeltekst 'laat u behouden' verandert in 'laat u bevrijden' omdat hij gelooft dat God wil dat deze generatie bevrijd zal worden van de generatievloeken die over dit geslacht zijn gekomen.²⁵ Met die reden worden mensen ook in bevrijdingssessies opgeroepen om God te vragen de zonden van hun voorouders in gedachten te brengen. Neil Anderson roept ons op om God te vragen: 'Lieve Hemelse Vader, breng mij alstublieft alle zonden van mijn voorouders, die via de lijn van de familie zijn doorgegeven, in gedachten.'²⁶ Maar, is dit niet een beetje een rare vraag? Het kan toch zeker niet dat dezelfde God die onze zonden in de diepten van de zee heeft geworpen, (Micha 7.19) nu die van onze voorouders weer wil opvissen?

Maar, dit oprakelen van de zonden van voorouders zou belangrijk zijn om onszelf te kunnen bevrijden van de vloek. Zo schrijft Wilkin van der Kamp in zijn boek *Het wonder van het kruis*: 'Als wij vrij willen komen van de vloek in ons leven, dan is het goed – nadat wij ons bekeerd hebben van de zondige levenswandel van onze voorouders – dat ook wij in navolging van Jezus plaatsvervangend de zonden van onze 'vaderen' gaan belijden.'²⁷

Maar waar eindigt het opzoeken van eigen zonden en die van het voorgeslacht? We hoeven niet hele geslachtslijnen langs te lopen tot aan Adam, of terug te gaan naar het paradijs om tot de ontdekking te komen dat ook Adam zondigde. Natuurlijk waren wij vervloekt: voornamelijk door onze eigen zonden, maar ook die van ons

voorgeslacht. Voor wie wordt wedergeboren door de Here Jezus is de vloek die daar op rust echter betaald, zodat we nu kunnen delen in geestelijke zegeningen. Jezus' offer kocht ons vrij van elke vloek, helemaal compleet en tot en met Adam. Het is dan ook niet door het belijden van de zonde van voorvader Adam dat we verlost worden van de gevolgen van die zonde, namelijk sterfelijkheid en gescheiden zijn van God.

Het wijzen naar een ander verschuift de focus van eigen zondigheid en daderschap naar dat van slachtofferschap. Maar geen slachtoffer werd ooit bevrijdt van zonde: voor zondaren zoals wij allemaal houdt Jezus Zijn armen echter wijd open.

Waarheidsconfrontaties

‘Als u in Mijn woord blijft, bent u werkelijk Mijn discipelen, en u zult de waarheid kennen, en de waarheid zal u vrijmaken.’
Johannes 8.32

Niet het besef van de waarheid dat we zondaars zijn, maar het (overigens terechte) geloof een kind en erfgenaam van God te zijn, vormt de basis van bevrijdingsbedieningen. Zoals God zegt dat de Waarheid ons vrij zal zetten, leert bevrijdingspastoraat dit ook. Het wezenlijke verschil zit 'm erin dat de Bijbel leert dat Jezus, God Zelf de Waarheid is, (Jer 10.10, Joh 17.17) terwijl bevrijdingspastoraat leert dat onze 'ware identiteit' als kinderen en zonen van God de waarheid is, en dat die ons vrij zal zetten. 'De Heere God is echter de Waarheid, Hij is de levende God, een eeuwig Koning.' (Jer 10.10)

Het confronteren van mensen met waarheden is wat waarheidsconfrontaties worden genoemd. Deze waarheidsconfrontaties staan centraal in het bevrijdingsproces en hebben een actief, ten strijde voerend karakter. Neil Anderson gelooft dat bolwerken van de satan moeten worden opgezocht en worden verbroken met deze waarheidsconfrontaties. Dit zou de vernieuwing van het denken uitwerken waar Paulus op doelde in zijn brief aan de Romeinen. Dan kan het gevolg van de zonde - slecht denken over onszelf - ongedaan worden gemaakt en de ware identiteit in Christus

worden verankert. Het is het geloof in deze identiteit in Christus die mensen zou bevrijden van een zondig leven. Andersons bevrijdingsplan biedt daarom een lijstje met suggesties van onware gedachten, die door proclamatie vervangen dienen te worden met Gods ware gedachten. Hoewel Paulus met de 'vernieuwing van het denken' doelt op de vernieuwing onder Gods leiding die plaatsvindt als wij ons afkeren van de manieren van de wereld, gelooft Anderson dat we op die manier zelf ons denken kunnen vernieuwen. Een soort hersenspoelen voor God dus. 'Het is sterk aan te bevelen dat je het proces van het verwerpen van leugens en kiezen van waarheid veertig dagen lang herhaalt, omdat we getransformeerd worden door de voortdurende vernieuwing van ons denken (Romeinen 12:2)'²⁸ 'Schrijf op een apart stuk papier alle onware veronderstellingen en leugens die aan de oppervlakte komen als je door de Stappen heengaat, vooral degenen die niet waar zijn over jezelf en over God. Als je klaar bent, spreek je voor elke aan het licht gebrachte leugen hardop het volgende uit: 'Ik verwerp de leugen dat.. ik verklaar de waarheid dat..'²⁹ Zo'n leugenachtige onwaarheid is volgens Anderson bijvoorbeeld dat God 'streng en veeleisend' is. Die leugen moet dan door de gelovige verworpen worden en worden vervangen voor de waarheid dat Gods gedachte over mij 'aanvaardend en vol vreugde en blijdschap is,' wat dan onderbouwd wordt met Bijbelteksten.³⁰ En ook de eerder besproken Sozo-bediening laat mensen leugens verwerpen. 'Om te leven in *de vrijheid die Christus demonstreerde*, dienen mensen leugens en/of demonische bindingen te vernietigen en die te vervangen voor Gods waarheid.'³¹ 'Na het identificeren van leugens laten Sozo counselors hun cliënten de banden met die leugens verwerpen en ze vervangen voor Gods waarheid. Alleen dan kunnen ze op een juiste manier verbinding maken met de Heilige Geest.'³²

Laten we die techniek gemakshalve even vergelijken met wat mensen die toverij beoefenen in het boek *Basic Magic* wordt geleerd: 'Veronderstellingen zijn de sleutel tot magische kracht. Het is ongelooflijk belangrijk om onware veronderstellingen te vervangen door waarheid. Alleen door met ouderwetse en zelfbeperkende ideeën af te rekenen kan het leven een nieuwe betekenis krijgen.'³³ Waarheidsconfrontaties worden ook door *Christian Science* (een variant op *New Thought*) gebruikt. Eén van hun websites schrijft over genezing en bevrijding: 'Het is het corrigeren van onware gedachten, onware motivaties met ware gedachten – gedachten die komen van de

goddelijke Geest. De keuze van gedachten, dan, het kiezen welke gedachten als waar aan te nemen, vormt de basis van de genezingsmethode van Christian Science.' 'Een belangrijk deel van de Christian Science behandeling is de correctie, het ontwortelen van onjuiste gedachten', 'de drie wortels van ziekte.. zijn angst, onwetendheid en zonde.'³⁴

Vergelijk maar eens met Andersons theologie: 'Als we mensen liefdevol vertellen wie ze zijn in Christus, brengen we de waarheid van Gods Woord naar de zieke wortels van hun leven, naar hun onjuiste geloof.'³⁵

Toverij om onszelf te kunnen verlossen van demonische bolwerken: is dat wat we denken nodig te hebben om het onheil in ons leven af te wenden? Door Jesaja zegt God tegen het afvallige Israël dat zichzelf dacht te kunnen verlossen: 'Ga maar door met de bezweringsformules en met je talloze toverkunsten waarmee je je van jongs af aan hebt afgemat: misschien kun je nog iets uitrichten, misschien laat het onheil zich afschrikken. Wat heb je je afgetobt met talloze raadgevers. Laten zij die naar de sterren staren, die de hemel kunnen uitleggen, die je per maand laten weten wat je overkomen zal, laten zij nu aantreden, laten zij je redden!' (Jes 47.12,13 NBV)

'Geloof en belijd' jezelf zondeloos

Dat geen mens rechtvaardig is, maar we allemaal grondig tekortschieten in rechtvaardigheid en reinheid als we ons aan Gods wet afmeten, is niet een illusie, maar een op Gods Woord gebaseerde waarheid. (Pred 7.20) Het is de absolute reden voor de nood aan het evangelie: elk mens is zondig (2 Kron 6.36) en heeft Jezus nodig voor de reiniging van zonde en vereffening van schuld. Word of Faith leraren als Joyce Meyer en ook gebedsbevrijder Neil Anderson geloven dat zonde een illusie is die gecorrigeerd moet worden in het denken. 'Bedenk goed: wat je doet bepaalt niet wie je bent; wie je bent bepaalt wat je doet.' 'Zijn we zondaren? Helemaal niet,' stelt Anderson. 'Het is niet moeilijk te raden wat u zult doen als u zichzelf een zondaar noemt; u zult als een zondaar leven, u zult zondigen.'³⁶ En ook bestseller auteur Joyce Meyer zegt: *'Ik ben niet arm. Ik ben niet*

ellendig. En, *ik ben* geen zondaar. Dat is een leugen uit de put van de hel. Dat is wat *ik was*, en als ik het nog steeds ben stierf Jezus tevergeefs. Ik ga jullie iets vertellen mensen. Ik stopte niet met zondigen totdat ik het eindelijk tot mijn hersenpan liet doordringen dat ik geen zondaar meer was. En de religieuze wereld denkt dat dit een dwaalleer is en wil je er voor ophangen. Maar de Bijbel zegt dat ik rechtvaardig ben en ik kan niet gelijktijdig rechtvaardig en zondaar zijn.³⁷ In diezelfde lijn vindt ook gebedsgenezer Benny Hinn het heel belangrijk dat christenen 'beseffen wie ze zijn.' Hij zegt: 'Vertel me niet dat je Jezus hebt. Jij bent alles dat *Hij was* en alles dat *Hij is* en alles dat *Hij zal zijn*. Zeg niet 'ik heb.' Zeg: '*Ik ben*, ik ben, ik ben, ik ben, ik ben. [...] Zeg niet, 'ik ben een zondaar.' De nieuwe schepping is geen zondaar. Ik ben de rechtvaardigheid van God in Christus.'³⁸

Als Paulus had geweten wat bovengenoemde Word of Faith leraren weten, had hij zichzelf niet 'de voornaamste van de zondaars' (1 Tim 1.15,16) hoeven noemen. Hij had Jezus niet hoeven aannemen als zijn Zondoffer, maar gewoon zijn gedachten kunnen vrijzetten van die 'leugen uit de put van de hel' om zichzelf zondeloos en succesvol te *namen en claimen*. Ook wij zelf zouden zo niet meer dagelijks hoeven vragen 'vergeef ons onze zonden,' omdat we alleen maar zouden hoeven geloven en in geloof moeten uitspreken dat we van zonde vrij zijn. Het veranderen van onze gedachten ten aanzien van onszelf zou dan hetzelfde zijn als tot bekering komen. Maar God zegt: 'als wij zeggen dat wij geen zonde hebben, misleiden wij onszelf en is de waarheid niet in ons.' (1 Joh 1.8) Er is wel degelijk een verschil tussen zonder zonde zijn of als rechtvaardige worden aangenomen omdat Jezus het oordeel voor onze zonden droeg.

Hoogleraar en historicus Wouter Hanegraaff deed uitgebreid onderzoek naar de New Age beweging en stelt in zijn boek *New Age religion and Western Culture*: 'We hebben gezien dat er volgens de New Age religie geen kwaad bestaat, maar dat het geloof hierin in wezen negatieve gevolgen heeft.' 'Mensen worden niet gezien als fundamenteel gemankeerd door 'zonde en schuld,' waardoor redding alleen mogelijk wordt van buitenaf: liever is het geloof in het bestaan van zo'n fout de fout zelf.' 'Op een bepaalde manier is het door ons eigen geloof in 'oorspronkelijke zonde' dat we het leed in de wereld nodeloos toe doen nemen en een 'negatief' karma scheppen.'³⁹

Het systeem voor vergeving van zonde dat door Anderson en Meyer wordt gepredikt, is dat door het sterk geloof in een zondeloze natuur en het positief proclameren ervan, men daadwerkelijk zondeloos wordt. Proclameren, en in het bijzonder positief proclameren van zondeloosheid, neemt daarmee de rol over van het aan God belijden van onze zondigheid, waarmee 'belijden' een wel heel andere inhoud krijgt. Anderson gelooft dat het belangrijk is dat mensen geloven in dat goede, zondeloze zelf om van zonde bevrijd te kunnen worden. Hij stelt: 'Als kind van God ben je niet slecht. Je kunt slechte dingen hebben gedaan, maar in de kern van je wezen is een verlangen om te doen wat goed is..'⁴⁰ Jezus Zelf stelde echter: 'niemand is goed behalve Eén, namelijk God.'(Luk 18.19) Hij schroomde niet om Zijn eigen discipelen 'slecht' te noemen, ook al deden ze goede dingen. (Luk 11.13) Maar, zegt Anderson, 'De ik-persoon is in wezen goed. Hij stemt namelijk in met de wet van God.'⁴¹ Mocht Anderson gelijk hebben, dan is het belangrijk om goed aangesloten te zijn op de emotionele behoeften van de ik-persoon om te kunnen doen wat 'ik' wil. Dat zou dan de manier zijn om het goede te doen en Gods wet ten uitvoer te brengen. Als Jezus echter gelijk heeft en de ik-persoon slecht is, kunnen we diens wensen beter afleggen en ons laten leiden door Zijn Geest om Zijn wil te doen. 'Arglistig is het hart, boven alles, ja, ongeneeslijk is het, wie zal het kennen?' (Jer 17.9)

Bekeren of transformeren?

'Want u hebt op uw slechtheid vertrouwd. U hebt gezegd: Niemand ziet mij. Uw wijsheid, uw wetenschap, die heeft u afvallig gemaakt. U zei in uw hart: *Ik ben* het, en niemand anders dan ik.'

Jesaja 47.10

Zoals genoemd is bidden niet voor iedereen hetzelfde als woordelijk smeken, pleiten en danken van een persoonlijk God. Het alternatief is om zelf hard te geloven in wat men wil en deze positieve geloofskracht vrij te zetten doormiddel van visualisatie of positieve proclamaties, ook wel 'affirmaties.' Met name dat laatste is ook iets waar de binnen het christendom actieve *Word of Faith* beweging om bekend staat. Het is ook iets waar gebedsbevrijder Neil Anderson veelvuldig gebruik van

maakt. In zijn weg naar bevrijding stappenplan moeten door de hulpvrager lappen tekst worden geproclameerd, als ware het toverformules.

Affirmaties (positief proclameren of positief belijden) worden door New Agers als een krachtig instrument gezien om een verandering in het bewustzijn uit te werken. Het is hierbij belangrijk dat de boodschap niet een wens is of een vraag (zoals bij bidden!) maar een krachtige stelling, die in geloof wordt vrijgezet. Weifeling wordt gezien als ondermijnend voor de uitkomst.⁴² De reden dat men de naam 'Ik Ben' in deze statements gebruikt, is dat men gelooft dat dit de manier is om in te stappen in de zogenaamd goddelijke kern in henzelf die ook wel Christus wordt genoemd. Dit zou de krachtigste manier zijn om de persoonlijkheid te herscheppen. 'Affirmaties kunnen in stilte worden beoefend, hardop worden uitgesproken, op worden geschreven, of worden gezongen of gechant. Hun effect wordt vergroot door een staat van meditatieve ontspanning. Een typische New Age gelovige in affirmaties zal elke dag tijd vrij maken om affirmaties uit te voeren, bijvoorbeeld voor de spiegel of in de context van meditatieve oefeningen,' aldus hoogleraar Wouter Hanegraaff in zijn boek *New Age religion and Western Culture*. 'Het is ook mogelijk bandopnames te maken. In dat geval zijn affirmaties vaak onwaarneembaar verscholen in ontspannende achtergrondmuziek. Deze zogenaamde zelfhulptapes stellen zelfs een grotere effectiviteit te hebben omdat ze uitgaan van onderbewuste suggestie die het bewustzijn volledig passeert.'⁴³

Hoewel het goed is om Gods waarheid te verkondigen en Zijn Woord te proclameren, is het wat anders om hiervoor een occulte techniek te gebruiken en om dit te doen om hiermee onze eigen wil ten uitvoer te brengen. De manier waarop de Bijbel ons leert bidden is door verlangens bij God bekend te maken. (Fil 4.6) Het besluit om deze verlangens al dan niet te vervullen, ligt bij God.

Zowel in het boek *Overwinning op de duisternis* als ook in zijn *Weg naar bevrijding* laat Anderson gelovigen één of twee keer daags een lijst *Ik Ben proclamaties* hardop uitspreken, zodat ze een bewustzijn ontwikkelen van hun ware identiteit 'in Christus.' De bewustwording van deze ware identiteit zou hen van de vloek bevrijden en geestelijk volwassen maken, wat niet vreemd is wanneer je beseft dat dit bij Anderson hetzelfde is als je ware identiteit als kind van God kennen.

‘Hoe kunnen we geestelijk rijp worden, als we niet eerst een kind van God geworden zijn? Een christen kan zijn ware identiteit pas ontdekken en geestelijk volwassen worden, als hij deel heeft aan Gods natuur,’⁴⁴ stelt hij, waarmee hij christenzijn scheidt van het zijn van een kind van God. ‘Lees de twee lijsten met uitspraken over uw identiteit regelmatig door. Zie uzelf in die eigenschappen. Geloof ze en leef ernaar.’⁴⁵ ‘Ik ben niet de grote ‘IK BEN’, maar door Gods genade ben ik wat ik ben.’⁴⁶ Door het volgende overzicht, ‘Twintig keer: Ik kan,’ zullen we de almachtige God, in wie we ons vertrouwen hebben gesteld beter leren kennen. Als we de twintig stellingen in ons hoofd prenten, zullen we uit de neerslachtigheid getrokken worden en met Christus in de hemelse gewesten gezeten zijn.’⁴⁷ Wat voor Christus geldt, geldt ook voor ons.’⁴⁸ Het klinkt zo positief en zo Bijbels, maar het hele punt is dat we als christenen juist niet geloven dat wat ‘ik kan’ en wie ‘ik ben’ ons verlost en bevrijdt, maar enkel wat God kan en Wie Jezus is. In plaats van werkelijk te groeien in volwassenheid en afhankelijkheid van God, worden christenen op deze manier juist van Hem losgeweekt om volledig te vertrouwen op hun eigen vlees.

Wereldwijd bestsellerauteur en kerkleider Joel Osteen gebruikt soortgelijke Ik Ben proclamaties om een succesvol leven voor zichzelf af te dwingen. In zijn boek *De Kracht van Ik Ben* schrijft hij: ‘De hele dag door is *de kracht van ‘Ik Ben’* aan het werk.’⁴⁹ ‘Hierbij het principe: wat na het ‘Ik Ben’ komt, vindt jou.’⁵⁰ ‘Je moet voorzichtig zijn met wat na het ‘Ik ben’ komt. Zeg nooit, ‘ik ben zo’n pechvogel. [...] Daarmee nodig je teleurstellingen uit. ‘Je moet een paar nieuwe uitnodigingen uitzenden; ‘Ik ben gezegend. Ik ben sterk. Ik ben getalenteerd.’ Als je op die manier praat, wordt talent door Almachtig God opgedragen: ‘Ga eropuit en vind die persoon.’ Gezondheid, kracht, overvloed en discipline zullen beginnen jouw kant op te komen.’⁵¹ Maar de Bijbel zegt: ‘Want als iemand iets denkt te zijn, terwijl hij niets is, bedriegt hij zichzelf.’ (Gal 6.3)

Hoewel Osteen claimt christen te zijn, gebruikt hij dezelfde *Law of Attraction* trucs als die New Agers, motivational speakers en goeroes gebruiken om mensen hun zelfbeeld te laten herscheppen. Als dat beeld ‘Christus’ is, scheppen zij ‘Christus.’ Is dat beeld ‘God,’ dan scheppen zij ‘God.’ Zoals goeroe Maharishi Mahesh Yogi zei: ‘Alles wat we zijn is het resultaat van wat we hebben gedacht. De geest is alles. Wat we denken, worden we.’ Of met de woorden van goeroe Sai Baba:

‘Denk God, wees God. Denk stof, wees stof. Zoals je denkt, zo zul je zijn.’

Profeet Todd White begrijpt hoe deze transformatie van het denken werkt. ‘Kijk,’ zegt hij, ‘we hebben geleerd dat we waardeloos zijn en een worm in het stof, niet beseffend dat dat is wat satan is. Satan is een worm in het stof en hij is waardeloos en hij probeert zichzelf te herscheppen in de ziel van christenen.’ ‘Er is geen duivel in de hel die kan tornen aan de waarheid van wie God zegt dat ik ben. Er is níets dat dit kan ontwrichten! Niets! Mijn ziel is volledig bezeten van het feit dat God van mij houdt, zo’n grote prijs voor me heeft betaald. En als ik in de spiegel kijk, zie ik dat. Ik zie Christus in me, de hoop der heerlijkheid.’⁵²

Klopt: we gaan van heerlijkheid naar heerlijkheid ‘wanneer wij althans met Hem lijden, opdat wij ook met Hem verheerlijkt worden.’ (Rom 8.17) Bijdragen aan de verheerlijking van Gods Naam is iets waar iedere dienaar van Hem naar zou moeten streven. Maar dit is niet hetzelfde als zelf Gods heerlijkheid wórdén. God deelt Zijn heerlijkheid niet met een ander en de lof die Hem toekomt niet met een beeld. White voegt Romeinen 8 samen met 2 Korinthe 3.18, waarin staat: ‘Wij allen nu, die met onbedekt gezicht de heerlijkheid van de Heere als in een spiegel aanschouwen, worden van gedaante veranderd naar hetzelfde beeld, van heerlijkheid tot heerlijkheid, zoals dit door de Geest van de Heere bewerkt wordt.’ White lijkt niet te geloven dat Christus, de hoop der heerlijkheid in hem leeft, maar hij lijkt te zijn ontwaakt tot het idee zelf Christus de hoop der heerlijkheid te zijn.

Om te kunnen transformeren tot wie God is moeten we eerst bedenken wie God is: we moeten Hem visualiseren – een beeld van Hem maken. Iets waarvan God zegt dat we dat niet moeten doen. Daarna moeten we Gods Naam misbruiken door die voor ons eigen gewin te proclameren. ‘God zei tegen Mozes: IK BEN DIE IK BEN. Ook zei Hij: Dit moet u tegen de Israëlieten zeggen: IK BEN heeft mij naar u toe gezonden. Toen zei God verder tegen Mozes: Dit moet u tegen de Israëlieten zeggen: De HEERE, de God van uw vaders, de God van Abraham, de God van Izak en de God van Jakob, heeft mij naar u toe gezonden. Dit is voor eeuwig Mijn Naam, dit is Mijn Naam ter gedachtenis, van generatie op generatie.’ (Ex 3.14,15) Daarnaast moeten we dingen die op God van toepassing zijn en niet onszelf,

belijden. Ofwel, we worden aangezet tot liegen. (Deut 5.20) De door motivational speakers en ook bevrijdingsleraren gebruikte methode heeft niets met christendom te maken, maar opnieuw alles met toverij. De achterflap van het boek *Ik Ben* van Jean Klein beschrijft: '*Wat je al bent* is het antwoord en de bron van de vraag. Hierin ligt de kracht tot transformatie.'⁵³ Is dit niet exact wat van der Kamp en Anderson doen als ze zeggen '*Wie je bent in Christus*, dat is je kracht?' De transformerende kracht die Jean Klein gebruikt vindt z'n oorsprong in de hindoeïstische filosofie Advaita Vedanta, synoniem voor de oosterse eenwordingsleer. De techniek wordt gebruikt om het godsbewustzijn in mensen te ontwakken, door hen in contact te brengen met hun ware zelf en daarmee de goddelijke 'Ik Ben' kracht 'binnenin.' Dit zou de basis zijn voor alle succes. Met andere woorden, *Ik Ben proclamaties* beogen een transformatie van mensen, zodanig dat ze de ervaring krijgen zelf God te zijn. De vorst van Tyrus werd precies om die reden – het geloof dat hij als God kon zijn – van Gods aangezicht verbannen. (Ez 28) Adam en Eva die werden verleid tot dit idee, ook.

Geestelijke strijd?

'Want al wat uit God geboren is, overwint de wereld; en dit is de overwinning die de wereld overwonnen heeft: ons geloof. Wie anders is het die de wereld overwint dan hij die gelooft dat Jezus de Zoon van God is?' 1 Johannes 5.4,5

Zoals geloofd wordt dat demonische bolwerken geslecht dienen te worden in mensenlevens, geloven sommige mensen dat er ook gestreden dient te worden tegen demonische bolwerken die landen en locaties in hun greep houden. Zo'n tien jaar geleden kwam gebedsstrijder en voormalig voodoo priesteres⁵⁴ Ana Méndez Ferrell naar Nederland om profetische bidders te mobiliseren en met hen de Rijn te reinigen van bloedschuld en Europa te verenigen onder de wil van God, zodat 'Zijn' plan ten uitvoer zou kunnen komen.⁵⁵ Eerder al zou ze in Egypte de Nijl op eenzelfde manier hebben schoongebeden en ook de Mount Everest zijn beklommen om de koningin van de hemel te bestrijden. Haar geestelijke oorlogsvoering zou de geestelijke dimensie open hebben gezet voor doorbreken van het evangelie. Op haar website beschrijft Méndez Ferrell zichzelf als 'generaal van

geestelijke oorlogsvoering' die 'vele van de meest belangrijke initiatieven van strategische voorbede voor de vrijzetting van de donkerste terreinen van het land, territoriale geesten en vorstendommen die de steden onder de macht der duisternis houden confronteert.' Best belangrijk dus.

Wat Méndez Ferrell doet, is wat in bepaalde kringen geestelijke strijdvoering wordt genoemd, zoals ook de Bijbel het heeft over geestelijke strijd, zij het met een andere inhoud. Het idee is dat vele geografische gebieden, mensen en geestelijke dimensies worden geregeerd door geestelijke machten en dat het aan christenen is om deze machten te duiden, in kaart te brengen, te binden en vrij te zetten en ook uit te drijven. Méndez Ferrell noemt hier gelijk de twee hoofdingrediënten van het fenomeen spiritual mapping, namelijk voorbede en het in kaart brengen van territoriale geesten en hun hiërarchieën. 'Om meer te leren over de territoriale geesten die over een specifieke stad heersen, zoeken spiritual mapping projecten naar antwoorden op vragen over de geschiedenis van de stad: Waarom werd de stad van origine opgezet? Wat waren de religieuze instellingen die in de stad overheersten?'⁵⁶ aldus de auteurs van het boek *New Apostolic Reformation?* Het idee dat ten grondslag ligt aan spiritual mapping, is dat het evangelie pas gebracht kan worden wanneer op die plek de atmosfeer schoongeboden is van duistere machten. Maar toen Paulus in Athene was, bracht hij niet tijd door met de lokale filosofen om de heersende duistere machten achter de afgoden en hun rangen in kaart te brengen en Athene er van vrij te zetten. Te midden van de afgoden verkondigde hij het evangelie. Sommigen bespotten Paulus, anderen namen het Woord aan.

Spiritual mapping is geen gave van de Geest, maar een instrument dat door mensen werd bedacht. Aan geen enkel mens, al dan niet apostel, gaf Jezus de opdracht, noch de macht of het gezag om demonen uit te horen en hen in kaart te brengen. Dat betekent dat wij dit op eigen houtje en uit eigen naam doen: een gevaarlijke bezigheid. Geestelijke machten zijn echt. Wanneer we ons aan God hebben onderworpen is er echter geen reden om bang te zijn, maar als we eigenhandig gesprekken gaan voeren met demonen, ze in kaart brengen, binden en ontbinden en beschuldigen, is het onze strijd, niet die van God. We kunnen de werken van de duisternis aan het licht brengen (Ef 5.11) en ons beschermen en verdedigen met geestelijke wapens (Ef 6.10-20),

maar uiteindelijk is het rijk der duisternis al door Jezus overwonnen en zal ook de antichrist niet vernietigd worden door enig menselijk toedoen, maar door de adem van Jezus' mond. (2 Thess 2.8) De wereld – met alle landen en volken – zal dan in één ogenblik en zonder menselijk toedoen onder de volledige heerschappij van God vallen.

Hoofdstuk 6

Een ander gebed

‘Als wij de Naam van onze God hadden vergeten en onze handen hadden uitgebreid naar een vreemde god, zou God dat niet onderzoeken? Want Hij weet wat er in het hart verborgen ligt.’

Psalm 44.21,22

Gebed is een vorm van aanbidding, een manier om met Hem te praten en relatie met Hem op te bouwen, Zijn wil te zoeken en Hem dienstbaar te zijn. Het is een manier waarop wij God leren kennen en ons door Hem gekend laten zijn. Gebed vormt een belangrijk onderdeel van het leven van een christen in groei naar geestelijke volwassenheid. Toch lijkt het begrip gebed langzaam een andere invulling te hebben gekregen. Alternatieve vormen van gebed, zoals contemplatief gebed, soaking, vormen van yoga en mindfulness zijn erop gericht een bewustzijnsverandering teweeg te brengen en God binnenin - *immanent* - te vinden. Zoals *geloof als opzichzelfstaand iets* voor sommigen het *geloof in God* heeft overgenomen, dreigt *gebed* de functie over te nemen van gebed tot God. Het is dan niet meer God door wie we nieuwe kracht ontvangen, worden getroost, verlost, bevrijd en genezen, maar het gebed zelf.

De Here Jezus gaf ons een blik op gebed door Zijn eigen gebedsleven. Geregeld trok Hij zich terug om te bidden tot de Vader. Hoewel Hij als Zoon alle macht had, werd ook Hij niet ontslagen van smeken en pleiten. Zelfs Hij claimde niet éénmalig in geloof, maar volhardde in gebed. ‘Christus heeft tijdens Zijn leven op aarde onder tranen en met luide stem gesmeekt en gebeden tot Hem die Hem kon redden van de dood, en werd verhoord vanwege Zijn diep ontzag voor God.’ (Hebr 5.7 NBV)

God vergelijkt tot Hem bidden met kloppen, vragen, smeken en zoeken. Zichzelf vergelijkt Hij met een vader die zijn kinderen niet het goede ontzegt als we tot hem bidden. Iets wat blijkt geeft van een relatie. ‘Bid, en u zal gegeven worden; zoek, en u zult vinden; klop, en er zal voor u opengedaan worden. Want ieder die bidt, die ontvangt; wie zoekt, die vindt; en voor wie klopt zal opengedaan worden. Of is er

iemand onder u die zijn zoon een steen zal geven, als hij om brood vraagt? [...] Als u, die slecht bent, uw kinderen dan goede gaven weet te geven, hoeveel te meer zal uw Vader, Die in de hemelen is, goede gaven geven aan hen die tot Hem bidden. (Matt 7.7-9,11)

Dwaalleren zetten christenen echter geregeld aan tot het omzeilen van geduldig vragen, aanhouden en afwachten. Ze leren hen technieken die ons leren om het in één keer zelf te fiksen: 'Claim je brood'. 'Visualiseer je brood.' 'Geloof dat je je brood al hebt ontvangen, je hebt er recht op als kind van God.' Contempleer 'broood.' Ze verzoeken christenen daarmee op een zelfde manier als Jezus destijds in de woestijn: 'Als je de Zoon van God bent, kun je deze stenen bevelen om brood te worden.' Terwijl Jezus hongerig was en je zou kunnen concluderen dat het niet Gods wil is dat iemand honger lijdt, claimde hij Zijn dagelijks brood niet. Zelfs niet omdat Hij Gods geliefde Zoon was. Jezus leerde ons dan ook ons dagelijks brood in afhankelijkheid van God te vragen, niet te cashen. Dit cashen van brood – en met brood ook 'al het andere,' (1 Tim.6.8) – is dan ook een misleiding. Het mooie is dat Jezus ons leert in gebed Zijn Koninkrijk te zoeken en belooft dat al het andere ons bovendien wordt gegeven. Toen de Here Jezus op aarde was, voorzag Hij degenen die Hem volgden om naar Hem te luisteren van brood, in overvloed zelfs.

In de Bijbel worden twee passages beschreven over het vragen om brood: de ene gaat om brood als het over de Heilige Geest gaat, de andere om goede gaven. Waar *name it and claim it* technieken zich richten op materiële zaken, richt contemplatief gebed zich vooral op het vervuld worden met de Heilige Geest.

Contemplatief gebed als weg naar het ware zelf

De contemplatieve beweging lijkt steeds meer terrein te winnen in Nederland. Mogelijk omdat het met name gepromoot wordt door intellectuele mensen met een theologische achtergrond wat zodoende precies aansluit bij wat de meer rationele christen aanspreekt. Maar, is contemplatief gebed wel Bijbels? De contemplatieve stroming gaat uit van een weg tot dieper contact, diepere kennis van God dan door simpel Bijbellezende en gebed. Sleutel tot dit contact is het krijgen van een innerlijke 'ervaring,' waarvoor gebruik wordt gemaakt van

technieken die zich richten op ontleding van de gedachten doormiddel van ademhalingstechnieken, het herhalen van woorden en het mediteren op kaarsen en iconen.

Contemplatief gebed bestaat uit een fase van centreren, het aannemen van een gemakkelijke houding en met gesloten ogen concentreren op en herhalen van een heilig woord. Gedachten legt men zachtjes het zwijgen op door terug te keren naar het heilige woord.¹ Dit heilige woord kan een korte zin zijn als 'Heer ontferm u mijner,' maar ook een woord als 'Maria,' 'Abba' of 'Jezus.' Dit mediteren op de naam 'Jezus' is waar het gebed haar naam, namelijk *Jezusgebed*, aan ontleent. Het woord dient aandachtig te worden herhaald op het ritme van iemands adem, waarmee de methode dan ook wel *ademgebed* wordt genoemd. Naast woorden of korte zinnen kan ook op emoties worden gemediteerd. Mensen die het hedendaags contemplatief gebed vorm gaven zijn Thomas Merton en Thomas Keating, die beiden katholiek monnik waren en sterk beïnvloed werden door boeddhisme, hindoeïsme en islamitische mystiek. In Nederland zijn het met name Henri Nouwen, Jos Douma en ook Luigi Gioia die deze vorm van gebed bekend maakten.

Het gebed beoogt mensen naar binnen te doen keren, naar de stilte in henzelf door het ontledingen van het denken. Hierdoor kan een vervulling met 'de geest' of 'de tegenwoordigheid' worden ervaren, een vereniging met het goddelijke optreden en men tot een 'christusbewustzijn' kan worden geleid. Jos Douma bijvoorbeeld, stelt dat Jezusgebed een methode is om vervuld te raken met Gods Geest: 'Leer zo de naam van Jezus te bidden en steeds meer vervuld te worden met zijn Geest.'² Hiermee wordt een simpel vragen om vervulling met de Heilige Geest door hem vervangen door een mystieke techniek, een truc.

Thomas Merton beschreef contemplatief gebed als een gave van ontwaken en bewustwording, 'het is het ontwaken van Christus in ons.'³ Merton zou zelf niet veel op hebben met de historische Jezus van Nazareth, maar geloofde in 'Christus als centrum in wie en door wie men verlicht wordt.'⁴ Het begrip Christus interpreteerde hij dan ook als een staat die elk mens zou kunnen bereiken. 'Ieder van ons heeft een onvervangbare roeping om Christus te zijn; (...) als ik die niet volbreng, dan zal er voor eeuwig en altijd iets ontbreken in het Koninkrijk der Hemelen,'⁵ zo stelde hij.

En ook Thomas Keating geloofde dat we als mensen Christus dienen te worden. Hij geloofde dat God niet gevonden wordt door Bijbellezende en gebed in onze letterlijke binnenkamer, maar in de binnenkamer die betreden kan worden door de deur van het denken te sluiten. Hij geloofde dat Jezus met 'bidden in het verborgene' (Matt 6.6) doelde op centreren gebed.⁶ 'Centrerend gebed..' schrijft Keating, 'suggereert een praktische methode voor het binnengaan van onze 'binnenkamer.'⁷ 'Je *binnenkamer* binnengaan betekent dan: gedurende een bepaalde tijd je dagelijks bewustzijn loslaten en je aandacht richten op de spirituele dimensie van ons bestaan en nog dieper op de goddelijke inwoning en het *ware zelf*, die allemaal in het onderbewuste verborgen zijn, totdat je de spirituele reis in de een of andere vorm aanvaardt.'⁸ Dit vinden van het ware zelf is volgens Thomas Keating essentieel, want 'ware zelf,' zo gelooft hij, is synoniem voor 'God.' 'Onze basiskern van goedheid is ons ware Zelf. Deze basiskern van goedheid is in staat tot onbegrensde ontwikkeling, *het daadwerkelijk getransformeerd worden tot Christus en te worden vergoddelijkt*. God en ons ware Zelf zijn niet gescheiden. Hoewel we niet God zijn, zijn God en ons ware Zelf hetzelfde.'⁹

Goeroe Maharishi Mahesh Yogi schreef hetzelfde over transcendent meditatie, namelijk: [het] 'staat je geest toe om te rusten binnenin, voorbij het denken, om de bron van denken – puur bewustzijn, ook wel transcendent bewustzijn genoemd Dit is het meest stille en vredige niveau van bewustzijn – je binnenste Zelf.

Maar het vinden van zelf om daardoor God te vinden en het liefhebben van zelf voor men God lief kan hebben is een mystieke gedachte, geen Bijbels gegeven. God zegt: 'Ik ben de HEERE, en niemand anders, buiten Mij is er geen God.' (Jes 45.5) En Jezus zegt: 'Als iemand achter Mij wil komen, moet hij *zichzelf verloochenen*..' Het *ware zelf* is zoals gezegd een begrip uit het hindoeïsme, gepopulariseerd door psychologie, maar niet bestaand in het christendom. Het creëren van een geloof in een *waar zelf* en een *vals zelf* is in feite een manier om de oude leugen uit het paradijs op een nieuwe manier te presenteren. In hindoeïsme heeft *ware zelf* de naam *atman*: een staat van zelfbewustzijn die ontstaat door verlichtende zelfkennis die verlost van het *valse zelf*. Wanneer men tot een ontwaken van dit ware zelf komt, spreekt men van verlichting. De term werd tot de basis gemaakt van de leer over de menselijke ziel die nu voor wetenschap wordt

aangenomen. Psychiater en esoterisch meester Carl Jungs theorie over de ziel vormde 'een geheel van theorieën dat mensen in staat stelde over God te praten terwijl ze eigenlijk hun eigen psyche bedoelden, en over hun eigen psyche terwijl ze eigenlijk het goddelijke bedoelden. Als de psyche 'de geest' is en God is ook 'de geest', dan moet men om het één te bespreken eigenlijk het ander bespreken,' schrijft hoogleraar en New Age kenner Wouter Hanegraaff.¹⁰ Jung baseerde zijn theorie over de menselijke ziel op principes en ervaringen uit Kundaliniyoga.¹¹ Ook hield hij er exact dezelfde definitie van Christus op na als die nog steeds door New Age wordt gehanteerd, namelijk: 'Het 'zelf' of *'christus'* is in iedereen a priori aanwezig, maar als regel in een staat van onbewustzijn om mee te beginnen.'¹²

Ter vergelijking nogmaals de definitie van New Ager Eckhart Tolle: 'Christus is je God-wezen of het Zelf, zoals het soms in het oosten genoemd wordt. Het enige verschil tussen Christus en tegenwoordigheid is dat *Christus verwijst naar je inwonende goddelijkheid, ongeacht of je je er bewust van bent of niet*, terwijl tegenwoordigheid je ontwaakte goddelijkheid of God-wezen betekent.'

Jung geloofde dat men pas tot een ontwaken van Christus binnenin kon komen als men de historische, externe Christus los zou laten. Ofwel, men dient zich bewust te worden van het 'ware zelf' en Jezus als Verlosser los te laten. Deze New Age heilsweg waarbij het ware zelf dient te worden gevonden als verlosser, wordt onderwezen door moderne psychologie en is volledig overeenkomstig New Age leer. Ter vergelijking nog weer even uitleg van het *ware zelf* zoals uitgelegd door New Age leraar Michael Mirdad. 'Stel je god voor als het midden van een kamer met licht en zijnde 'de tegenwoordigheid van liefde, vrede en blijheid'. Stel je nu voor dat dat centrum (god) een licht teweeg brengt dat de kamer vult. Dit licht is bekend als *de christus* – dat zijn wij – *onze ware zelf*. Dit licht is het bewustzijn dat Jezus ons herinnerde te zijn.'¹³

Waar het *ware zelf* de plaats in heeft genomen van Jezus als Verlosser, geloofde contemplatief bidder Keating dan ook dat dit vinden van het ware zelf nodig is om de ziel te genezen. En met ziekte van de ziel doelt hij hier niet op zonde, maar (net als innerhealers) op emotionele gebroken- of gescheidenheid. Het is door contemplatie dat dit gescheiden zijn opgeheven kan worden en er een vereniging met het goddelijke optreedt. Contemplatief gebed 'is een ervaring of serie

ervaringen die leidt tot de blijvende staat van verenigd zijn met God,' stelt hij. 'Centrerend gebed is een ingang tot het proces dat leidt tot goddelijke vereniging.'¹⁴ Opnieuw wordt hier niet een verzoening met God de Vader bedoeld – dat kan ook niet door een gebed - maar een at-one-ment. Onze zieke ziel wordt zo niet gered van zonde door geloof in Zijn bloed, maar van onechtheid, door eindeloze oefeningen voor het vinden van zelf. Of zoals Keating zegt: 'Het evangelie nodigt ons uit te erkennen dat het valse zelf een ziekte is die kan worden genezen, en Christus te accepteren als de goddelijke arts, of in de context van dit paradigma, de Goddelijke Therapeut. Het genezingsproces is primair het werk van contemplatief gebed, dat, samen met het huiswerk van het dagelijks leven, de Goddelijke Therapie vormt.'¹⁵

Als Jezus spreekt over Zijn wederkomst waarschuwt Hij dat mensen zullen zeggen dat Hij te vinden zal zijn in de *woestijn* of in *binnenkamers*. Het is opvallend dat contemplatief gebed wordt aangemoedigd als methode om Christus te vinden, in de woestijn van stilte¹⁶ en in de binnenkamers waar het ware zelf woont. Maar Jezus zei: 'geloof het niet.' 'Als iemand dan tegen u zegt: Zie, hier is de Christus of daar, geloof het niet; [...] Als men dan tegen u zal zeggen: Zie, Hij is in de woestijn; ga er niet op uit; zie, Hij is in de binnenkamers, geloof het niet'. Als Jezus terugkomt zal dat niet enkel een zintuigelijke ervaring zijn, maar een komst zo echt en fysiek dat *elk oog* Hem ziet.

Vergeet niet dat er in de tijd voor Jezus' wederkomst een plaatsvervangende Christus verschijnt 'die zich ook verheft boven al wat God genoemd of als God vereerd wordt, zodat hij als God in de tempel van God gaat zitten en zichzelf als God voordoet.' (2 Thess 2.4) 'Weet u niet dat u Gods tempel bent en dat de Geest van God in u woont? Als iemand de tempel van God te gronde richt, zal God hem te gronde richten, want de tempel van God is heilig, en deze tempel bent u.' (1 Kor 3.16,17)

Wanneer de tijd rijp is zal er ook een wetteloos figuur in het gebouw van de derde tempel in Jeruzalem plaatsnemen, die zich als God voordoet en zich verheft boven alles wat heilig is. Waarschijnlijk, en dat is nu al zichtbaar, is de geest van deze antichrist werkzaam in het Lichaam van Christus als tempel. Maar laten we er bovenal op toezien

dat we ons eigen lichaam als tempel niet verontreinigen door iets dat we zelf god noemen op de troon te laten plaatsnemen.

Invloeden uit het oosten

‘Nakomelingen van Jakob, kom mee, laten wij leven in het licht van de Heer. U hebt uw volk, Jakobs nakomelingen verstoten. Zij waren ontvankelijk voor invloeden uit het Oosten, net als de Filistijnen lieten zij zich in met waarzeggerij, ze zijn met vreemde gebruiken vertrouwd geraakt.’ *Jesaja 2. 5-6*

Al van vóór de komst van het Jezusgebed worden mantra's door aanhangers van oosterse religies gebruikt als methode om in contact te treden met het bovennatuurlijke. In deze spreuken worden zich steeds herhalende heilige woorden of korte zinnnetjes gebruikt om een magisch effect teweeg te brengen: meestal geestelijke transformatie, zoals een trance of mystieke vermogens. Niet alleen de naam van een godheid, maar ook een emotie als 'vrede' of 'liefde' kan worden gekozen, zoals het geval bij het Shanti mantra. In hindoeïstische en boeddhistische yogabeoefening wordt de techniek vaak in combinatie met in- en uitadembewegingen gebruikt, *pranayama*. En ook in het gebed dat islamitische Soefi mystici gebruiken, dhikr, gebruikt men deze techniek. Men prevelt de naam van god, nu niet *Shanti* maar *Allah*, of korte zinnnetjes als *god is groot, gods wil geschiede* of Koranteksten. Soefi mystici geloven dat dit één van de beste manieren is om tot de hoogste laag van de hemel op te stijgen en contact te krijgen met het bovennatuurlijke.

In een lezing in het Getsemani klooster in Kentucky leert Thomas Merton zijn toehoorders: 'De Soefi's proberen God te kennen en hebben manieren om God te zoeken, en dit zou ook voor ons moeten kunnen werken.'¹⁷ Hij legt zijn publiek uit hoe het gebed van Soefi's 'werkt': een combinatie van heilige zinnen en ademtechnieken. 'Dit is eigenlijk een prachtige manier om te bidden,' zegt hij en suggereert dat een christen *door dezelfde ervaring kan gaan door het Jezusgebed*: 'Heer Jezus Christus wees mij zondaar genadig.' Voor hem waren zowel het ademen alsook het doel een hulp in gebed.'¹⁸ Wat Merton hiermee in feite zegt, is dat het doel het middel heiligt, terwijl uit de geschiedenis van Arons zonen duidelijk blijkt dat God niet zo denkt. Zij

stierven toen zij God op hun eigen manier wilden aanbidden. Merton geloofde overigens dat het gebed dat Soefi's gebruiken, hetzelfde gebed is als dat door Griekse monniken wordt gebruikt: een techniek waarmee hij zelf goed bekend was.¹⁹

Hoewel theoloog Jos Douma het idee dat meditatietechnieken hun oorsprong vinden in 'zweverige' oosterse religies weerspreekt en stelt dat er zoiets is als een christelijke traditie in meditatie,²⁰ zijn er duidelijke aanwijzingen dat ook de mystieke woestijnvaders (die aan het begin van deze kerkelijke traditie staan) hun verborgen kennis elders opdeden. 'De woestijnvaders geloofden dat zolang hun verlangen naar God oprecht was, willekeurig wat gebruikt kon worden om God te bereiken. Als een methode voor hindoes werkte om hun goden te bereiken, dan konden christelijke mantra's gebruikt worden om Jezus te bereiken,'²¹ aldus christelijk onderzoeker Ray Yungen. Voor wie de technieken naast elkaar legt is er een treffende gelijkenis, zegt ook wetenschapper Daniel Goleman, die onderzoek deed naar meditatieve technieken. 'De meditatiepraktijken en levensregels van deze vroegste christelijke monniken komen sterk overeen met hun hindoe- en boeddhistische broeders in het Oosten. De meditatieve technieken die zij adopteerden voor het vinden van hun god suggereren eerder een lenen uit het Oosten of een spontane herontdekking.'²²

Niet alleen de combinatie van het ademgebed, centreren en herhalen van heilige woorden, maar ook het aannemen van een specifieke meditatieve houding wijst in de richting van het oosten. In zijn boek *Aangeraakt door God* schrijft Luigi Gioia dat hij zijn gebedstechniek leerde van Koreaanse monniken die er boeddhistische meditatiemethoden op na hielden. 'Ik kan me niet herinneren wanneer ik voor het eerst in aanraking kwam met het begrip 'contemplatief gebed'. In elk geval niet door de Bijbel, want die uitdrukking komt in de Schrift niet voor. [...] Het werd me al snel duidelijk dat ik zelf op zoek moest gaan en omdat ik altijd al kicke op uitdagingen zag ik deze zoektocht helemaal zitten. Toen ik achttien was raakte ik bevriend met een paar Koreaanse monniken die me de beginselen leerden van op het boeddhisme geënte meditatiemethoden: kleermakerszit, aandachtige ademhaling, eindeloos een zin herhalen.'²³

Wat voor een Vader is God als Hij ons belooft Zijn Heilige Geest te geven aan wie er om vragen, maar ons vervolgens in het ongewisse laat over de technische kant van het vragen! Waarom zouden we in de leer gaan bij Soefi's en Koreaanse monniken, terwijl Jezus zelf ons leert te bidden en God ons verbiedt de gebedsvormen van andere volken over te nemen? 'Vraag u niet af: Hoe hebben die volken hun goden vereerd? Zo willen wij het ook doen! Nee, de Heer uw God verbiedt u dat.' (Deut 12.30)

Jezus de wegwijzer?

Iets wat beoefenaars en promotors van het hedendaagse contemplatieve gebed gemeen hebben is het ervaren van broederlijke eenheid met mensen die andere religies aanhangen. Thomas Keating maakte deel uit van een beweging die zich éénheid tussen alle wereldreligies ten doel stelt en ook Thomas Merton was open over zijn streven naar een interreligieuze eenheid. Hij had contact met leiders die islamitische mystiek, spiritualiteit van Maya's en Indianen en boeddhisme vertegenwoordigen. 'Ik denk dat ik christelijk onderwijs niet zou kunnen begrijpen zoals ik het doe, als het niet zou zijn in het licht van boeddhisme,'²⁴ zei hij. Het hoeft dan ook niet te bevreemden dat hij een spirituele band ervoer met de Dalai Lama, die hij tevens als zijn vriend beschouwde en met wie hij geregeld contact had.²⁵ Hindoes en boeddhisten zag hij namelijk net zo goed als 'volkeren van God'.²⁶

In een briefwisseling tussen Thomas Merton en bevriend Soefi moslim Abdel Aziz werd door Aziz het onderwerp verlossing aangekaart. Aziz merkte op dat paus Pius XI geloofde dat moslims ook behouden konden worden, omdat de wegen tot behoud oneindig zouden zijn. Merton schreef zijn vriend terug: 'Ik ben het er volledig mee eens dat elk mens dat in zijn hart oprecht gelooft in God en handelt naar zijn geweten, in alle rechtschapenheid, met zekerheid gered zal worden.. Ik heb er geen enkele twijfel over dat een oprecht moslim gered en naar de hemel gebracht zal worden, zelfs als hij - om welke reden dan ook - subjectief gezien niet alles dat de kerk leert over Christus kan accepteren.'²⁷

En ook Henri Nouwen, die naar eigen zeggen op een 'enorme, enorme'²⁸ manier werd beïnvloed door Thomas Merton, geloofde dat meerdere wegen naar God leiden. Hij geloofde dat God in alle mensen woont,²⁹ en dat de praktische disciplines die hindoe-, boeddhistische en moslimgeestelijken gebruiken om het leven van hun discipelen te transformeren (zoals bijvoorbeeld yoga) ook door christenen gebruikt kunnen worden. De 'grote wijsheid' die deze religies brengen, noemt hij een verrijking voor het geestelijk leven van christenen.³⁰ Verlossing was wat hem betreft niet afhankelijk van het volmaakte werk van Jezus: in zijn laatste boek *Sabbatical Journey* stelde hij 'Vandaag de dag geloof ik persoonlijk dat, terwijl Jezus is gekomen om de deur naar Gods huis te openen, alle mensen door die deur naar binnen kunnen gaan, of ze nu van Jezus weten, of niet. Vandaag de dag zie ik het als mijn roeping om elke persoon te helpen aanspraak te maken op zijn of haar eigen weg tot God.'³¹ Hoewel dit misschien sympathiek klinkt, is God er duidelijk over dat deze brede weg niet naar Hem leidt, maar naar de ondergang. Jezus is geen wegwijzer, Hij is de Weg. 'Jezus zei tegen hem: Ik ben de Weg, de Waarheid en het Leven. Niemand komt tot de Vader dan door Mij.' (Joh14.6) 'Welzalig is de mens die naar Mij luistert, door dag aan dag te waken aan Mijn poorten, door Mijn deurposten te bewaken. Want wie Mij vindt, vindt het leven.' (Spr 8.34,35) 'Ik ben de Deur; als iemand door Mij naar binnen gaat, zal hij behouden worden..' (Joh 10.9) Deze wetenschap is de basis van het christelijk geloof.

Het vertroebeld raken van het zicht op Jezus als zijnde de enige Christus en enige Weg kan als typisch gevolg van een Kundalini ontwaken of verlichting worden gezien. Het gevolg van dit ontwaken is dat men Christus als een bewustzijnstoestand, een 'ik ben' gaat beschouwen en niet een titel die aan (de Zoon van) God is voorbehouden. Het is geen wonder dat contemplatief bidders dus - mede door de initiatie tot christusbewustzijn - een broederschap gaan ervaren met mensen uit oosterse religies en mystici. Nouwen ervaart dit als 'de stem van liefde' waaraan christenen moeten gehoorzamen en die hen verbindt tot een oecumenische eenheid.³²

Gezien het doel van contemplatief gebed (eenwording met het goddelijke en transformatie van de persoonlijkheid) is het niet verwonderlijk dat Thomas Keating geloofde dat het gebed een methode is om tot een Kundalini ontwaken te komen. Zoals

Kundaliniyoga 'een verregaande transformatie van de persoonlijkheid'³³ beoogt door vereniging met het goddelijke, pretendeert contemplatief gebed exact hetzelfde te doen, namelijk een 'innerlijke transformatie'³⁴ uit te werken, die het 'bewustzijn herstructureert,' 'iemand's kijk op de werkelijkheid verandert'³⁵ en 'een blijvende staat van goddelijke vereniging'³⁶ uitwerkt. In een voorwoord van het boek *Kundalini Energy and Christian Spirituality* stelt Keating dat deze oosterse slangenkracht die de persoonlijkheid transformeert, nu ook aan het werk is in ontelbare personen die zich aan contemplatief gebed wijden.³⁷ Ook stelt hij dat het goed mogelijk is dat de door zestiende-eeuws mystica Teresa van Avila beschreven stadia van contemplatief gebed 'de vrucht van Kundalini energie' zijn.³⁸

Mensen die door een Kundalini ontwaken heengaan ervaren hun eenwording met het goddelijke met name als een overspoeld worden met liefdevolle gevoelens, warmte en licht. In oosterse religies is dit het equivalent van de 'hemel,' ook wel moksha of nirvana genoemd. Hoewel deze gevoelens waarschijnlijk als prettig worden *ervaren*, camoufleren ze een duistere *werkelijkheid*, namelijk die van demonische invloed. De geest die nu het bewustzijn van de contemplatief bidder bezet, stuurt aan op een eenheid tussen alle religies. Zoals theoloog Fred DeRuvo stelt: 'De scheidingsmuren (van theologische en leerstellige verschillen) worden neergehaald en men begint iedereen te zien als deel van het broederschap en zusterschap van de mensheid. [...] ..degenen die door een Kundalini ontwaken heen zijn gegaan, hebben er geen behoefte een ander's ideeën te bekritisieren of te analyseren, maar deze simpelweg voor waarheid aan te nemen. Dat heeft een enorm liefdesfeest tot gevolg, waarin mensen simpelweg omarmd worden ongeacht hun ideeën.'³⁹

Onze liefde voor God blijkt het allermeeft uit de mate waarin we anderen liefhebben. God liefhebben zonder elkaar lief te hebben kan volgens de Bijbel niet. Maar Bijbelse liefde beperkt zich niet tot een wollig warm gevoel. Bijbelse liefde verheugt zich over de waarheid: ook als die waarheid niet zo gezellig is om over te praten. Jezus zei Zelf dat er geen grotere liefde is dan dat iemand Zijn leven neerlegt voor Zijn vrienden. Als 'de stem van Liefde' ons een overweldigend liefdevol *gevoel* geeft voor anderen zonder ze de Weg tot het eeuwige

leven te vertellen, is dit geen echte liefde. Wat heeft iemand aan ons 'liefdevol gedogen' op de brede weg naar de dood?

Zoals eerder beschreven beperken de gevolgen van een Kundalini ontwaken zich niet tot het lichamelijke vlak. Want hoewel dit ontwaken kan uitmonden in ernstige psychische klachten als angsten, suïcidale gedachten en psychoses is de schade voor onze relatie met God en het effect op onze ziel het allerbelangrijkst. Waar promotors geloven dat contemplatief gebed een vereniging met God teweeg zou brengen, beschrijft een contemplatief bidder hoe ze juist geblokkeerd raakt in haar contact met de God van de Bijbel. In het boek *Contemplatieve oefeningen* van Franz Jalics beschrijft 'Lili' hoe ze een barrière is gaan ervaren in haar contact met God en het lezen van Zijn Woord, sinds ze op een contemplatieve manier is gaan bidden. Ze merkt op: 'Ik voelde geen verlangens en had ook geen gedachten.' 'Ik ben alleen onzeker over wat ik de laatste maanden steeds duidelijker in mezelf opmerk.. het maakt me onrustig, omdat de dagelijkse Bijbeloverweging me vroeger naar Jezus Christus heeft geleid en me altijd weer bij Hem teruggebracht heeft. Nu is er een hindernis opgeworpen, een storende factor, die ik niet ken. Ik kan niet meer bidden met de Schrift. Ik dwing me er telkens weer toe, maar het gaat niet. Innerlijk word ik naar Jezus Christus toe getrokken, ik ervaar het als een permanent oogcontact met Hem. Het evangelie lezen is me te veel en lijkt veel activiteit van me te vergen. Ik wil alleen maar aanwezig zijn..' ⁴⁰

Wees stil en weet: 'ik ben God niet'

Het gedoofd denken of de innerlijke stilte die contemplatie teweegbrengt werkt transformerend, herscheppend. Iets wat zowel beoefenaars van yoga, mindfulness, maar ook luisterend bidden of contemplatief gebed beogen. Richard Foster zegt: 'Vooruitgang in intimiteit met God betekent vooruitgang naar stilte toe [...] Het is deze herscheppende stilte waartoe we zijn geroepen in contemplatief gebed.'⁴¹ Mensen die mindful leven, ervaren op den duur één te worden met de natuur, op te gaan in alles om hen heen. Het leert hen alleen nog 'te zijn', zo dat ze 'ik ben' kunnen ervaren als vervanging voor God, de enige Ik Ben. Zoals Thomas Merton beschrijft: 'Voor de contemplatief is er geen *cogito* ('ik denk') en geen *ergo* ('dus') maar

enkel *sum*, Ik Ben.’⁴² ‘Op het laatst lijdt de contemplatief onder de angst van het besef dat hij niet langer weet wat God is. Hij zal al dan niet genadig tot het besef komen dat dit uiteindelijk grote winst is, omdat ‘God niet een wat is,’ niet een ‘ding.’ Dat is precies één van de essentiële eigenschappen van de contemplatieve ervaring. Het ziet dat er geen ‘wat’ is dat God genoemd kan worden. Er is ‘niet zoiets’ als God zodat God een ‘wat’ noch een ‘ding’ is, maar een zuiver ‘Wie.’ Hij is de ‘Gij’ van waar ons binnenste ‘Ik’ ontspringt tot een bewustzijn. Hij is de Ik Ben voor wie we met ons meest eigen en onvervreemdbare stem mee-echoën ‘Ik Ben.’⁴³

Door veel mensen wordt het eerste gedeelte van Psalm 46.10 uit Engelse Bijbelvertalingen aangehaald om te kunnen onderbouwen dat we de stilte binnenin moeten zoeken om daarin God te vinden: ‘Wees stil en weet, ik ben God.’ Om dit vanuit een Nederlandse Bijbel te doen wordt wat lastiger, omdat hieruit duidelijk blijkt dat de context van de Psalm niet over contemplatie of meditatie gaat. ‘Geef het op en weet dat Ik God ben’ gaat over onze eigen nietigheid tegenover een machtig God en heeft geen betrekking op het stilleggen van gedachten, in- en uitademen en het ervaren dat ‘ik ben God.’ Voormalig New Ager Warren Smith stelt dat deze Bijbeltekst veelal door New Agers wordt gebruikt om op te mediteren. Hij zegt: ‘Het vers werd aanbevolen door veel New Age leiders als een manier om de stilte te betreden en contact te maken met God. Vandaag de dag wordt hetzelfde advies gegeven door veel christelijke leiders.’⁴⁴

Songwriter en aanbiddingsleider Amanda Lindsey Cook werkt sinds 2010 voor Bethel Music, een band die ontstond uit het muziketeam van Bethel Redding en wordt beschouwd als een wereldwijde stem in aanbiddingsmuziek.⁴⁵ In een interview met *The Christian Post* zegt Cook de stilte te hebben opgezocht om te leren hoe ze de moeilijke seizoenen in haar leven kan omarmen door ‘*haar kracht*’ te vinden. Amanda Cook mediteerde op ‘wees stil en weet, ik ben God,’⁴⁶ waarmee het ‘godelijke wezenlijke’ (‘God’) zich aan haar openbaarde, wat leidde tot het schrijven van de tekst van haar titelsong: ‘Ik ben omdat u bent, het centrum van mijn hart.’ Met deze regel reflecteert ze op haar conclusie dat God is waar alles met elkaar is verbonden. Het is ‘te zijn verbonden bij de bron naar deze goddelijke wezenlijkheid, dit Christusbewustzijn.. en om dit te vieren in het eigenlijke centrum van ons eigen hart.. het centrum van mijn eigen ziel, dat is waar het

bestaat.' Ze legt uit dat we God vaak teveel beperken tot veronderstellingen, maar legt uit hoe God Zichzelf werkelijk openbaart. 'Ik houd van de namen die *dit wezenlijke* en *deze goddelijke tegenwoordigheid* zichzelf geeft. In het Oude Testament, waar God zichzelf beschrijft als 'Ik Ben,' je weet wel; ik ben. Maar ook de naam 'Yahweh,' - het innemen en uitademen van de adem. *Yah* [ademt in] *weh* [ademt uit] - dát is zeg maar de bevestiging van het bestaan van God.' Amanda Cook oppert dat het lied misschien wel een bedankje is aan van Teresa van Avila, van wie ze leerde gaan naar 'de eeuwige, interne, oneindige ruimtelijkheid die onze geest is.'⁴⁷

Oosterse religies leren dat de geest, het denken, het intellect een hindernis is voor contact met het goddelijke. Zij geloven dat alleen de lege, ontvankelijke geest in staat is om 'god' te ervaren. God binnenin. Maar om in de stilte te komen, echte volledige stilte, schijnt niet zo makkelijk te zijn. Het vergt een enorme training en discipline om door het oerwoud aan gedachten een woestijn van gedoofd denken te vinden. Eén van de manieren waarop men dat doet is doormiddel van mantra's. Deze herhalingen van woorden en korte zinnen maken deel uit van de yogafilosofie. Of mantra's nu worden gebruikt in de vorm van het herhalen van het woord *Ohm* en teksten uit de Bhagavad Gita, of het woord *Jezus* of *Yahweh* en Bijbeltekst: het gebruik is niet Bijbels en de resultaten evenmin.

Het woord mantra is afkomstig uit het Sanskriet en is op te delen in twee woorden, namelijk man of 'denken', en tra ofwel 'ontsnappen uit'.⁴⁸ Een samenvoeging hiervan betekent zoveel als ontsnappen aan het denken. Mantra's zijn er voor gemaakt om mensen door het hypnotiserend effect van herhaling en vibraties in een andere staat van bewustzijn te brengen, zoals ook het geval is bij bepaalde muziek, drugs, rituele handelingen en computergames. Dit is de leegte of woestijn voorbij het denken waar contemplatief bidders het vaak over hebben. Het verlaagde bewustzijn zet de deur open naar het bovennatuurlijke, en is één van de manieren waarmee in het hindoeïsme verlichting wordt bereikt: er ontstaat een gedachteloze, willoze ruimte van oneindig 'niets,' waar men de bron van licht, warmte en liefde vindt: het ware zelf of christusbewustzijn.

Deze geestelijke discipline is gebaseerd op de heilige schrift van hindoes - de Bhagavad Gita - waarin wordt gesteld dat god binnen in de mens gevonden kan worden. 'In de stille geest, in de diepte van

meditatie onthult het Zelf zichzelf⁴⁹ 'Wanneer de geest afdwaalt, rusteloos en diffuus in zijn zoektocht naar verzadiging van buiten, leid het dan naar binnen: train het te rusten in het Zelf.'⁵⁰ Vergeet niet dat *Zelf* in het hindoeïsme synoniem is voor god. Wie dus Zelf vindt, vindt god, zo gelooft men.

Dit is precies wat ook de Jezus van Sarah Young ons leert: 'Jouw opdracht is om met Mij samen te werken in dit oefenproces. ..Keer op keer dwaalt je geest af van z'n heilige Centrum. .. Breng je gedachten simpelweg terug naar Mij elke keer als ze afdwalen. De snelste manier om je geest terug te brengen naar mij is door *Mijn Naam te fluisteren*.'⁵¹ Of zoals Henri Nouwen zegt: '*een woord of een zin die meermalen wordt herhaald*, kan ons helpen ons te concentreren, af te dalen naar de kern, een innerlijk zwijgen te creëren en zo te luisteren naar de stem van God.'⁵² Of in Keatings woorden: '*Het heilige woord* stelt je in staat om je te verenigen met je Bron.'⁵³

Naast het feit dat niet een mantra, maar het gehoorzamen van Jezus ons kan leiden in de rust, wil God graag dat we Hem liefhebben en aanbidden met heel ons hart, heel onze ziel en *ál ons verstand*. Dat wordt best wel een opgave wanneer dat verstand is gedooft. 'Ik zal met mijn geest bidden, maar ik zal ook met mijn verstand bidden,' schrijft de apostel Paulus. 'Ik zal met mijn geest lofzingen, maar ik zal ook met mijn verstand lofzingen.'^(1 kor 14.15) Daarnaast hebben we de taak ons verstand te omgorden met de waarheid en onze geest onberispelijk te bewaren tot de komst van de Here Jezus. (1 Thess 5.23) De valse vrede waarmee contemplatief gebed ons zalft gaat het verstand niet te boven, maar dooft het in z'n geheel.

Bijbelse meditatie

'Laat de woorden van mijn mond en de overdenking van mijn hart welgevallig zijn voor Uw aangezicht, HEERE, mijn rots en mijn Verlosser!' *Psalms 19.15*

De vorm van meditatie waar David in de Psalmen van spreekt heeft niets met een ontleding van het denken en bewustwording van indrukken van doen. In de Nederlandse Bijbel komt het woord *mediteren* niet voor, maar in Engelstalige Bijbels is die term veelvuldig terug te vinden in de Psalmen. Mediteren is er steeds een liggend op je

bed aan de dingen van God denken, een mijmerend overdenken van en je verheugen in Gods onderwijzingen, Zijn beloften, Zijn wonderlijke werken, Zijn machtige daden, Zijn goedertierenheid, Zijn onfeilbare liefde en Zijn wetten.

Ofwel, Bijbels mediteren heeft alles met denken te maken! Dus in plaats van leeg en gedachteloos te worden, roept de Bijbel juist op de bruisende gedachten over alles wat God is en doet in leven te houden. Psalm 1.2 geeft de belofte dat wie vreugde vindt in Gods wet en die dag en nacht overpeinst geplant zal zijn aan stromend water om altijd groen te blijven, vrucht te dragen en tot bloei te komen! Volledig anders dan Bijbels mediteren, leren reguliere meditatiemethoden ons te richten op een beeld van god, een naam van god of gedachten over god. De Bijbel leert ons niet een beeld van God te maken en dat te overpeinzen, maar Zijn Woord, beloften, wonderlijke daden, instellingen en wetten. Zoals de Here Jezus zei is dát de manier om Hem te vinden: 'Als iemand Mij liefheeft, zal hij Mijn Woord in acht nemen; en Mijn Vader zal hem liefhebben, en Wij zullen naar hem toe komen en bij hem intrek nemen.' (Joh 14.23)

Waar Thomas Keating dan ook beweerde dat stilte 'Gods eerste taal' is en 'al het andere een slechte vertaling'⁵⁴ sprak God door Zijn Woord, was het Woord in het begin en werden alle dingen door het Woord geschapen. De vraag is of we ons willen laten herscheppen door contemplatieve stilte, of door te blijven in Gods Woord. In de Bijbelse traditie waarin Jezus opgroeide was en is het gebruikelijk om hardop te bidden tot God. Koning David stortte woordelijk zijn hart uit voor God en zei: 'Met mijn stem roep ik tot de Heere, met mijn stem smee ik de Heere.' (Psalm 42.2) 'Heere, *neem mijn woorden ter ore.. sla acht op mijn stem als ik roep*, mijn Koning en mijn God, want tot U bid ik.' (Psalm 5.2,3) Wanneer de discipelen Jezus vragen hoe te bidden, zegt Jezus dan ook: 'Wanneer u bidt, *zeg dan..*' (Luk 11.2) Als we praten met God is onze hartsgesteldheid belangrijker dan wat dan ook. Maar om onze zielenroerselen te uiten, gebruiken we daarvoor niet alleen onze geest, maar ook ons lichaam wat daarmee op dat moment een instrument voor aanbidding is. Als we zo onze zorgen en verlangens met smeken en in dankbaarheid in gebed bij God brengen, zal de vrede van God ons hart en gedachten bewaken. (Fil 4.5,6) Zijn vrede is dus niet het resultaat van een truc.

Practicing the Presence

De oproep tot stil gebed en het oefenen in een verstillings van het denken is niet zonder reden. Een stille geest is een vereiste voor wat mystici en New Agers het ontvangen van 'de Tegenwoordigheid' of 'de Aanwezigheid' noemen. Dit fenomeen wordt in het Engels *practicing the Presence* genoemd en wordt gepromoot door mensen als auteur Sarah Young, kerkleider Bill Johnson en gebedsgenezers Leanne Payne.

Het beoefenen van het in ontvangst nemen van de Tegenwoordigheid kreeg bekendheid door de verzamelde brieven van monnik Laurentius (Frère Laurent) in de zeventiende eeuw. Die brieven waarin Laurentius zijn methode van het beoefenen en continue ervaren van Gods tegenwoordigheid beschreef, werden gebundeld in een boek met de titel *The Practice of the Presence of God*. Waar Laurentius in zijn eigen tijd nog werd veroordeeld voor een 'gevaarlijk gebrek aan leerstellingen' en voor zijn focus op 'simpelweg 'zijn' meer dan het begrijpen en gehoorzamen van de Bijbel,'⁵⁵ wordt zijn zienswijze vandaag de dag als christelijk erfgoed de kerk binnengehaald. Henri Nouwen schrijft over Laurentius' praktiseren van de tegenwoordigheid, dat dit 'niet slechts een leuk idee is voor een zeventiende-eeuwse monnik, maar een erg belangrijke uitdaging voor ons leven van alle dag.'⁵⁶

Dat broeder Laurentius beschreven wordt als een nederig en dienstbaar man zegt niet iets over de origine van zijn techniek. In het boek *Brother Lawrence: A Christian Zen Master* worden zijn technieken en gedachten vergeleken met die van zenmeesters als Boeddha en de Dalai Lama. De conclusie van de auteurs is dat ook Laurentius een waar zenmeester was. Echt Bijbels is dat dus niet. De gedachte dat we Gods tegenwoordigheid kunnen beoefenen overigens ook niet. Koning David beschrijft in Psalm 139 hoe niemand Gods tegenwoordigheid kan ontvluchten: niet door in het dodenrijk af te dalen, niet door aan de andere kant van de zee te gaan wonen en niet door met duister omringd te zijn. En de Here Jezus beloofde voor Zijn hemelvaart: 'En zie, Ik ben met u al de dagen, tot de voleinding van de wereld. Amen.' (Matt 28.20)

New Ager Joel Goldsmith weerspreekt deze Bijbelse waarheid in zijn boek *Practicing the Presence*. Hij schrijft: 'Er wordt ons verteld dat de

Geest van God overal is, maar dat is niet waar. Als de Geest van de Heer overal zou zijn, zou de wereld vrij, gezond, rijk, onafhankelijk, blij en harmonieus zijn. Nee, de Geest van de Heer is alleen tegenwoordig waar deze wordt gerealiseerd. *Tenzij we de werkelijke tegenwoordigheid van God voelen, hebben we, zover het ons betreft, deze Geest niet.* 'Elektriciteit is overal, net zoals de Geest van God overal is. Maar elektriciteit is voor ons niet van waarde tenzij het op een bepaalde manier verbonden is voor ons specifieke gebruik. Zo ook met de Geest van God.'⁵⁷ Het is niet vreemd dat Goldsmith een pantheïstisch godsbeeld heeft. Hij beseft niet dat God niet ervaren hoeft te worden om werkelijkheid te zijn. De 'tegenwoordigheid' van een geest die zich laat oproepen door middelen als mantra's, ademhalingsoefeningen, kaarsen en iconen, is niet die van God. Uitsluitend gerechtvaardigd door Jezus en met een oprecht hart kunnen we naderen in Gods aanwezigheid. Een blokkade tot het naderen in Gods tegenwoordigheid is zonde. Maar, dit is geen blokkade voor het ervaren van 'de tegenwoordigheid' waar mystici het over hebben..

Wie of wat is dan deze 'Tegenwoordigheid' waar de elite mystieke christenen het over heeft? Onderzoeker Bernard Ward schrijft dat beoefenaars van meditatieve technieken tot hun verbazing ontdekken dat 'de Tegenwoordigheid' klaarstaat om hen te begeleiden wanneer ze de meditatieve staat van stilte en leegte binnengaan. Een ervaring die mystici en spirituele mensen volgens hem al eeuwen kennen.⁵⁸ Yogi en mysticus Gopi Krishna beschrijft: 'Tijdens extase of trance wordt het bewustzijn getransformeerd en de yogi, soefi of mysticus betreedt een directe band met een overweldigende Tegenwoordigheid. Deze warme, levende, bewuste Tegenwoordigheid verspreidt zich overal en bezet de hele geest en alle gedachten van de aanbidder.'⁵⁹

Maar als we New Ager Eckhart Tolle moeten geloven is dit niet erg omdat die mystieke tegenwoordigheid en Christus praktisch hetzelfde zijn. Hij zegt: 'Hecht niet teveel aan slechts een woord. Je kunt 'Christus' vervangen voor 'tegenwoordigheid', als dat meer voor je betekent. Christus is je God-wezen of het Zelf, zoals het soms in het oosten genoemd wordt. Het enige verschil tussen Christus en tegenwoordigheid is dat Christus verwijst naar je inwonende goddelijkheid, ongeacht of je je er bewust van bent of niet, terwijl

tegenwoordigheid je ontwaakte goddelijkheid of God-wezen betekent.’⁶⁰

Christus in je hart ontvangen zou op die manier niet meer het geloof in het Woord van God zijn, maar synoniem voor een oefening waarbij ‘de warme, levende tegenwoordigheid’ de gedachten van de gelovige bezet. Niet meer het in geloof ontvangen en belijden van dit Woord, maar het in stilte beoefenen van de tegenwoordigheid - ‘practicing the Presence’ - wordt zo de manier om te worden wedergeboren tot een kind van God. New Ager Joel Goldsmith beschrijft het beoefenen van de Tegenwoordigheid als een ‘*impartatie* van het Woord van God’⁶¹ die door iedereen, ‘christen, Hebreëer, hindoe, boeddhist, taoist, of moslim’ ontvangen kan worden..⁶² Een belangrijke verandering voor de basis waarop men volgens de Bijbel wordt wedergeboren, namelijk: ‘U, die opnieuw geboren bent, niet uit vergankelijk, maar uit onvergankelijk zaad, door het levende en eeuwig blijvende Woord van God.’ (1 Petr 1.23)

In haar boek *De Helende Tegenwoordigheid: behandeling van de ziel door vereniging met Christus* schrijft innerhealer Leanne Payne een soortgelijke manier om wedergeboren te worden. Ze gelooft dat mensen het steeds naar de Tegenwoordigheid moeten uitroepen om die op te roepen⁶³ en dat gescheidenheid van deze tegenwoordigheid iets is waarvan men zich dient te bekeren.⁶⁴ Elk mens (al dan niet christen) zou deze tegenwoordigheid moeten ontvangen en zich ermee moeten verenigen. Dit is de manier waarop zij gelooft dat mensen *wedergeboren* worden. ‘In de Tegenwoordigheid worden mensen – tenzij men gescheiden wil blijven – wedergeboren. Moslims, hindoes, Hebreërs die de Tegenwoordigheid en de kracht van de Heilige Geest inwandelen worden snel herschapen.’⁶⁵ Payne gelooft dat het door deze tegenwoordigheid over, met en binnenin mensen is dat ze hun ‘ware zelf’ vinden, incarneren en personen worden. Op dezelfde manier onderwijst Bethel-oudste Kris Vallotton in een blogpost dat het Woord belijden niet genoeg is, maar dat elk mens het woord van ‘de volledige maaltijd van Zijn tegenwoordigheid’ zou moeten verteren om God te incarneren. ‘Veel mensen nemen de Bijbel tot zich, maar verteren niet het levende, actieve Woord van God.’ ‘Jezus heeft nooit gewild dat we vol van religie zouden zijn, maar Hij verlangde dat we gevuld zouden worden met Zijn Geest. Christus is het ultieme Happy Meal en als we Hem verteren, worden we met Hem

tot één vlees'⁶⁶ Vallotton besluit zijn blogpost met de stelling dat mensen niet genoeg hebben aan het Woord van God, maar dat we allemaal het vleesgeworden Woord moeten worden om mensen te kunnen bereiken. Uiteraard is er maar Eén die het vleesgeworden Woord van God is, Zijn incarnatie, en dat is Jezus. (Joh 1.14) 'Of weet u niet dat wie zich met een hoer verenigt, één lichaam met haar is? Want die twee, zegt Hij, zullen tot één vlees zijn. Wie zich echter met de Heere verenigt, is één geest met Hem.' (1 Kor 6.16-17)

Deze vorm van wedergeboorte door het incarneren van 'de Geest' is een andere weg van behoud dan die de Bijbel voorschrijft, namelijk dat wie Jezus belijdt gered zal worden. Het wekt de illusie dat elk mens een kind van God kan worden door de Geest te ontvangen, ook zonder Jezus. 'Als u met uw mond *de Heere Jezus belijdt* en met uw hart gelooft dat God Hem uit de doden heeft opgewekt, zult u zalig worden. Want de Schrift zegt: Ieder die in Hem gelooft, zal niet beschaamd worden.' (Rom 10.9,11)

Het boek *Dichtbij Jezus* van Sarah Young bestaat zoals beschreven uit gechannelde boodschappen van 'Jezus.' Het is doormiddel van deze boodschappen dat de lezer wordt opgeroepen de Tegenwoordigheid te beoefenen en zichzelf er aan over te geven. Zo zegt deze Jezus: 'Zit stil in Mijn Tegenwoordigheid, laat Mijn gedachten jouw denken opnieuw programmeren.'⁶⁷ 'Gebruik mijn Naam overvloedig om je te herinneren aan Mijn Tegenwoordigheid.'⁶⁸

Het effect van dit beoefenen van de tegenwoordigheid door christenen, blijkt uit een brief die christelijk auteur Warren Smith van een jonge vrouw kreeg. Na het herhaaldelijk lezen van het boek *Jesus Calling* door Sarah Young ervoer de vrouw deze tegenwoordigheid. De vrouw schrijft: 'Het boek gaf me de gedachte speciaal te zijn, dat God me in *Zijn tegenwoordigheid* wilde. Het gaf me het gevoel bovennatuurlijk te zijn, alsof ik alles kon doen omdat God naast me stond. Het was een ongeloofelijk vredig gevoel. Het was een erg sterke vrede, als een extase die niet bleef.' 'Ik wilde meer van *Gods Tegenwoordigheid*. Ik wilde niet dat Gods Tegenwoordigheid me verliet. Het was een erg sterke, geestelijke ervaring.' 'Het was als God naar beneden halen uit de hemel en Hem in de kamer bij me neer zetten. Dat is hoe ik me voelde.' 'Ik voelde me gelijk aan God en een of andere geestelijke persoon.'⁶⁹

Soaking

Een uit Toronto overgewaaide variant op geleide meditatie is soaking. Dat soaking ook in Nederland ruimschoots voet aan de grond heeft gekregen blijkt onder andere uit de opkomst van soakingcentra en de plaats die het in toenemende mate inneemt op conferenties. Net als vormen van contemplatief gebed lijkt er niet een eenduidig doel noch een eenduidige vorm te zijn. Wat duidelijk is, is dat deze techniek een manier is om volledig ondergedompeld te worden, niet in water, maar in 'geest.' Soakers worden uitgenodigd om hun zorgen en gedachten opzij te zetten en in de rust te komen om te worden verzadigd met de tegenwoordigheid. Dit in tegenstelling tot het Bijbels gebed dat mensen aanmoedigt om zorgen en gedachten bij God bekend te maken en zo in de rust te komen. Vaak worden soakers uitgenodigd om ontspannen op de grond te gaan liggen en meestal worden soakingssessies begeleid door rustgevende muziek met zich herhalende melodieën en woorden.

Voormalig voorganger van de oorspronkelijke Vineyard gemeente in Toronto, John Arnott, introduceerde dit fenomeen in de kerk wereldwijd. Samen met zijn vrouw Carol bidt hij geregeld voor jongeren om hen zo te zalven met de Geest. 'We soaken ze, soaken ze, soaken ze,' aldus Arnott, 'voel hoe de zalving binnenstroomt.'⁷⁰ Hij legt uit: 'Het is als een kamer vol van de Heilige Geest, zoals we hier vanavond hebben. Alles wat je moet doen is een spons zijn en gewoon in de nattigheid zakken en gewoon [maakt slurpend geluid] opsoaken.'⁷¹ Wanneer je dat doet, gelooft Arnott, moet je de geest vooral niet testen: je dient er vooral niet bij stil te staan dat het misschien iets anders is dan de Heilige Geest waar je je voor openstelt. Dan werkt het. En ook Bethel School of Supernatural Ministry (BSSM) gelooft dat soaken een manier is om gezalfd te worden met de geest, of om 'de tegenwoordigheid' te ontvangen. Op hun website is te lezen: 'Als we soaken in Zijn Tegenwoordigheid, veranderen we radicaal van gedaante naar zijn beeld. We leren zijn stem te verstaan, we leren Hem te zien, en we worden gezalfd om te wandelen in tekenen en wonderen. Voor sommigen zal soaken de deur openzetten naar visioenen, bezoeken van engelen of het uit je lichaam treden. Anderen ervaren lichamelijke uitingen van elektriciteit, warmte, huilen en meer. Of we nu een dramatische ervaring in de geestelijke wereld meemaken of lichamelijke

verschijnselen, we ontvangen in elk geval het grootste cadeau: Zijn Tegenwoordigheid. Als we stoppen en tijd met hem doorbrengen, ontvangen we een voorschot van zijn Geest in ons binnenste, die ons vernieuwt en sterkt tot het vervullen van ons lot.⁷²

Gezalfd worden door een type gebed is niet Bijbels. Het suggereert dat iedereen gezalfd kan worden op zijn of haar eigen initiatief. Dit in tegenstelling tot zalving als handeling van God, die kiest wie hij wil. Denk hierbij aan de profeet Samuel die niet alle zonen van Isaï uitkoos, maar alleen David, die niet eens in het zicht was. Maar de manier waarop deze geest zich uit bevestigt opnieuw dat het niet om Gods Geest gaat. Daarbij komt dat het voorschot van de Geest al door ons werd ontvangen toen we christen werden: 'Het is God die u en ons Christus als fundament geeft, die ons allen heeft gezalfd, heeft gewaarmerkt als zijn eigendom en ons als voorschot de Geest gegeven heeft.' (2 Kor.1:21-22)

Het verdrietige is dat talloze mensen (met name jongeren) denken dat ze door te soaken een fijne, intieme relatie met God opbouwen, terwijl niets minder waar is. Ze bouwen een afhankelijkheid van de ervaring op, waarbij het dagelijks in gebed gaan tot God volledig wordt verwaarloosd. Tijdens het soaken vallen mensen geregeld in slaap. Jezus roept ons op om met Hem te waken en wakker te blijven tot de dag en het tijdstip waarop Hij terugkomt, maar voorzegt ook een tijd waarin mensen die Hem zouden moeten verwachten, in slaap vallen. 'Toen de bruidegom uitbleef, werden zij allen slaperig en vielen in slaap.' (Matt 25.5) Jezus 'kwam en trof hen slapend aan en Hij zei tegen Petrus: Simon, slaapt u? Was u niet in staat één uur te waken? Waak allen en bid, opdat u niet in verzoeking komt; de geest is wel gewillig, maar het vlees is zwak. En toen Hij weer weggegaan was, bad Hij en sprak dezelfde woorden. En toen Hij terugkwam, trof Hij hen opnieuw slapend aan, want hun ogen waren zwaar geworden; en zij wisten niet wat zij Hem moesten antwoorden.' (Mark 14.37-40)

Gravesoaking

'De hele dag heb Ik Mijn handen uitgespreid naar een opstandig volk, dat de weg gaat die niet goed is, naar hun eigen gedachten; een volk dat Mij voortdurend tot toorn verwekt,

recht in Mijn aangezicht [...] Zij zitten in de grafspelonken en overnachten bij wie daar bewaard worden; [...] Zij zeggen: Blijf waar u bent, nader niet tot mij, want ik ben heiliger dan u. Dezen zijn rook in Mijn neus, een vuur dat de hele dag brandt.'

Jesaja 65.2-5 ingekort

Een tamelijk macabere variant op het soaken op kledjes, kussens en met zachte muziek is gravesoaking. Een paar jaar geleden verspreidden zich foto's over het internet waarop gelovigen op begraafplaatsen te zien waren. Ze lagen gestrekt op grafstenen van overleden 'beroemde christenen' met de bedoeling hun 'zalving' te absorberen: *gravesucking* of *gravesoaking* genoemd. In alle beschreven gevallen gaat het om de grafstenen van overledenen die met bovennatuurlijke gaven of talenten begiftigd zouden zijn. De gedachtegang is dat wie op de grafsteen knielt, erop ligt of deze omhelst, gezalfd wordt met de geest van de dode en diens bovennatuurlijke gaven overgedragen krijgt. Niet alleen studenten van BSSM, maar ook prominente kerkleiders zochten hulp bij de doden. Zo werd voorgangersvrouw Beni Johnson soakend gespot op het graf van C.S. Lewis, lag organisator van dronken-in-de-geest-events John Crowder op het graf van Alexander Dowie en schepte Benny Hinn op over het opdoen van bovennatuurlijke zalving bij de graven van gebedsgenezers Aimee Semple McPherson en Katheryn Kuhlman. Hij stelt: 'Ik voelde een geweldige zalving toen ik daar was. Ik, ik, luister; beefde toen ik Aimees graftombe bezocht. Ik schudde helemaal. Gods kracht kwam helemaal over mij heen. Ik geloof dat de zalving over Aimees lichaam was blijven hangen. [...] Je zult de zalving bij Aimees graf voelen. Het is ongelooflijk. En bij dat van Katheryn. Het is geweldig. Ik heb gehoord van mensen die genazen toen ze dat graf bezochten. Ze werden volledig genezen door Gods kracht.'⁷³ Bij zijn bezoek aan Kuhlman's graf zegt Hinn een visioen te hebben gekregen waarin de gebedsgenezeres tegen hem zei: 'volg mij,' waarna ze hem meenam naar Jezus en hem introduceerde aan de Heilige Geest.⁷⁴ In het visioen kreeg Hinn de toekomst van zijn genezingsbediening te zien.⁷⁵ Naast deze waarzeggende geleidegeest stelt Benny Hinn ook in contact te komen met engelen. Hinns ervaring is geen unicum, want zoals beschreven zocht ook Cal Pierce raad bij een graf. Bij dit graf van gebedsgenezer en wonderman John G. Lake ontving hij een visioen over het voortzetten van diens bediening doormiddel van Healing

Rooms. Hij bad er 'Heer, als een dode op de beenderen van Elisa kan worden geworpen en geneest, dan vraag ik om de zalving die op de beenderen van John G. Lake rust.'⁷⁶

Is dit niet wat verstaan wordt onder 'raad zoeken bij de doden,' waarvan God letterlijk zegt dat we dit niet moeten doen? Het niet alleen contact zoeken met de geest van de dode, maar deze zelfs op willen soaken, is een absoluut gruwel in Gods ogen! De reden? 'U moet heilig voor Mij zijn,' zegt God, 'want Ik, de HEERE, ben heilig. Ik heb u van de volken afgezonderd om van Mij te zijn.' (Lev 20.26)

Dat het fenomeen nu trending is in protestantse kring betekent niet dat het eerder niet bestond. Gravesoaking heeft veel weg van tempelslaap waarbij volken uit de oudheid de tombes van heiligen opzochten om er bloot te worden gesteld aan de invloed van een godheid om daarmee wijze raad of genezing te ontvangen. Deze graftombes van heiligen waren 'het centrale punt voor verering en het ontvangen van visioenen.'⁷⁷

Hoofdstuk 7

Een ander evangelie

‘Ik verwonder mij erover dat u zich zo snel afwendt [...] naar een ander Evangelie, terwijl er geen ander is; al zijn er ook sommigen die u in verwarring brengen en het Evangelie van Christus willen verdraaien. Maar zelfs als wij, of een engel uit de hemel, u een evangelie zouden verkondigen, anders dan wat wij u verkondigd hebben, die zij vervloekt. Zoals wij al eerder gezegd hebben, zo zeg ik ook nu weer: Als iemand u een evangelie verkondigt anders dan wat u ontvangen hebt, die zij vervloekt. Want ben ik nu bezig mensen te overtuigen, of God? Of probeer ik mensen te behagen? Als ik immers nog mensen behaagde, zou ik geen dienstknecht van Christus zijn.’

Galaten 1.6-10

In een tijd en samenleving waarin alles in toenemende mate om *onszelf* is gaan draaien, is het moeilijk het evangelie gewoon te verkondigen voor wat het is. Zoals aanbidding en gebed meer is gaan draaien om onze beleving en verwezenlijking, heeft ook het evangelie plaatsgemaakt voor een surrogaat waarvan wij denken dat het ons iets tastbaars moet brengen. Het is een ‘peoplepleasing’ evangelie geworden in plaats van dat het God behaagt.

Het ware evangelie begint met de zondeval waaruit blijkt dat we als *mens* tegen God *gezondigd* hebben, waardoor we onheilig zijn en gescheiden van Zijn nabijheid. Maar in een surrogaatevangelie wordt deze confrontatie met zondigheid weggelaten. Het centrale probleem in dit evangelie is dat *satan* de mens bij de zondeval *roofde* van zijn oorspronkelijke kwaliteiten en rechten. Predikers van dit evangelie vertellen hun publiek juist dat ze waardig zijn, geliefd en dat God onvoorwaardelijk van hen houdt zoals ze zijn. Over schuld, zonde, berouw en bekering wordt met geen woord gerept. De prekers zijn gericht op wat het publiek nodig denkt te hebben en voorzien hierin door entertainende, zinnenprikkelende ervaringen en boodschappen waar het publiek iets aan heeft en die vooral *niet* aanstootgevend zijn.

Over deze verdraaiing van het evangelie zegt Trevin Wax in zijn boek *Counterfeit Gospels* dat het iets doet dat verwoestend is. ‘Het laat ons

geloven dat het onze waarde is die God ertoe aanzet om ons te redden. Het idee is dat Jezus ons kwam redden omdat we zo waardevol zijn voor God. Hier zit enige waarheid in. We hebben een inherente waardigheid, omdat we geschapen zijn naar Zijn beeld. Het is een waar concept op een hellend vlak: het is meer gnostisch dan wat dan ook.¹ Ter illustratie citeert Wax een perversie van de gelijkenis van het verloren schaap uit Lukas 15.3-7, zoals dit wordt beschreven in het gnostische evangelie van Thomas. 'Jezus sprak: 'Het koninkrijk is gelijk aan een herder die honderd schapen heeft. Eén van hen liep verloren, het was de grootste. Hij liet de negenennegentig achter en zocht het ene tot Hij het vond. Toen Hij zich zo had uitgesloofd zei Hij tot het schaap: *'Ik houd meer van jou dan van die negenennegentig.'*²

De Bijbelse waarheid is dat *wij allemaal* dwalende schapen waren. De liefde van de Herder werd zichtbaar in het feit dat Hij zijn leven voor ons gaf toen we nog afdwaalden van de eeuwige Weg, oftewel toen wij nog zondaars waren. (Rom5.8) Jezus stierf voor onze *zonden*. (1 Kor 15.3, 1 Petr 3.18)

De gelijkenis van de verloren zoon laat goed zien dat de zoon weggelopen was uit het huis van zijn vader en Hem ongehoorzaam was. Nadat hij tot inkeer kwam en terugkeerde naar de vader, zei hij: '.. ik ben het *niet langer waard* uw zoon genoemd te worden.' Ofwel, de zondaar beseft zijn eigen onwaardigheid. En ook de tollenaar en de Centurion kwamen tot Jezus met het besef dat zij het *niet waard* waren. Dit besef zondig en onwaardig te zijn voor God is essentieel, juist zodát God ons genadig kan zijn. Jezus stierf voor onwaardige zondaren, niet voor zelfrechtvaardige mensen. Todd White is een voorbeeld van een spreker die gelooft dat Jezus stierf, juist omdat we het waard zijn. 'Kijk,' zegt hij, 'het kruis was niet slechts de openbaring van mijn zonde, het is de onthulling van mijn waarde. Iets onder die zonde moet van grote waarde zijn geweest voor 'de Hemel' om bankroet te willen raken om me terug te krijgen.'³

Helaas lijken we vooral doordrongen van het idee dat we naar God moeten komen, niet met een gebroken hart en een smeekbede, maar met een kloppende borst en de positieve proclamatie 'geen zondaar te zijn' en 'ómdat we het waard zijn!' Dat is niet wat de Bijbel zegt waar Jezus voor kwam. Hij kwam niet om waardevolle schapen met potentie te redden, maar het verlorene, gebroekene, verachte, het ongehoorzame schaap dat zijn eigen weg ging, of in millennial

terminologie: het schaap dat 'z'n hart volgde.' Dit schaap zocht de Herder niet op, maar keerde zich juist van Hem af en het is dan ook de liefde van de Herder dat *Hij* het schaap opzocht en terugbracht naar de Vader. 'Ik heb gedwaald als een verloren schaap; zoek Uw dienaar, want Uw geboden heb ik niet vergeten' zegt de psalmist. (Ps 119.176) 'Want zo zegt de Heere HEERE: Zie, Ik zal Zelf naar Mijn schapen vragen en naar ze op zoek gaan.' 'Het verlorene zal Ik zoeken, het afgedwaalde zal Ik terugbrengen, het gebrokene zal Ik verbinden, en het zieke zal Ik versterken, maar het welgedane [grote, rijke] en het sterke zal ik wegvagen. Ik zal ze weiden zoals het hoort.' (Ez 34.11,16)

Maar niets is een grotere koning op de troon en ook grotere blinde vlek dan wijzelf. De vraag is dan ook of we het echte evangelie nog wel willen horen, of dat onze smaakpapillen zo gewend zijn aan het surrogaat dat we dát liever proeven dan het echte spul? En wat is dan de 'real deal,' het onvervalste evangelie dat Paulus ons verkondigde? Het is de blijde boodschap van het verlossende werk van God onder ons – Jezus – de beloofde Messias die stierf voor onze zonden, begraven werd en herrees uit de dood. Hij is geen wegwijzer naar goddelijkheid, maar *Hij is de Weg* tot God. In 1 Korinthe 15.1,2, 3, 4, 11, 17, 19 schrijft Paulus:

'Verder maak ik u bekend, broeders, het Evangelie, dat ik u verkondigd heb, dat u ook aangenomen hebt, waarin u ook staat, waardoor u ook zalig wordt, als u eraan vasthoudt zoals ik het u verkondigd heb, tenzij dat u tevergeefs geloofd hebt.

Want ik heb u ten eerste overgeleverd wat ik ook ontvangen heb, dat Christus gestorven is voor onze zonden, overeenkomstig de Schriften, en dat Hij begraven is, en dat Hij opgewekt is op de derde dag, overeenkomstig de Schriften..'

Of ik het dan ben of zij, zó prediken wij en zó hebt u geloofd.

En als Christus niet is opgewekt, is uw geloof zinloos; u bent dan nog in uw zonden. Dan zijn ook zij die in Christus ontslapen zijn, verloren.

Als wij alleen voor dit leven op Christus onze hoop gevestigd hebben, zijn wij de meest beklagenswaardige van alle mensen.'

Het is uit het *geloof* in en het *belijden* van dit evangelie dat zondaars rechtvaardig worden. Als we de God van de Bijbel geloven, geloven we ook in dit evangelie waarin God in Zijn grote wijsheid en perfectie heeft voorzien om mensen eeuwig met Hem te herenigen. Het is dan ook niet de bedoeling om aan dit evangelie iets te veranderen.

Wanneer de genade van Jezus' offer wordt vervangen door eigen streven tot rechtvaardiging - bijvoorbeeld door stappenplannen en zelftransformatie programma's - leggen we onszelf niet alleen een ondragelijk juk op, maar stellen we onszelf opnieuw onder Gods oordeel terwijl we in de waan blijven gered te zijn. Een waan, want onze zelfverworven rechtvaardigheid is in Gods ogen niets waard, (Jes 64) zodat er voor geen enkele christen reden is om trots te zijn op zijn of haar redding. Het is niet ons eigen succesvol en overwinnend leven waardoor we gered worden, maar dat van Jezus. Oftewel, niet het getuigenis van onze staat van dienst, maar dat van Hem telt! Wie met zijn hele hart gelooft dat Jezus door God gezonden is en uit de dood is opgewekt, is namelijk gerechtvaardigd. (Rom10.9) Wie dat Woord in geloof aanneemt, wordt gered. Dit is het authentieke Woord van Geloof (*Word of Faith*) dat door Paulus gepredikt werd. Dit geloof in Jezus' rechtvaardiging is een gebod dat niet te moeilijk is om te houden, niet te hoog gegrepen en voor niemand onbereikbaar. 'Als u met uw mond de Heere Jezus belijdt en met uw hart gelooft dat God Hem uit de doden heeft opgewekt, zult u zalig worden.' (Rom 10.9) 'Dit woord is heel dicht bij u, in uw mond en in uw hart, om het te doen.' Wie het Woord aanneemt, zal leven. (Deut 30.14)

Als niemand dit Woord meer belijdt, wie zal het dan horen? En als niemand het hoort, wie zal het dan kunnen geloven? Het is namelijk door het spreken van dit Woord dat mensen het kunnen horen, en het is door dit horen van het Woord van God dat zij het in geloof kunnen aannemen. Dit is het verkondigen van het evangelie. (Rom 10) Zoals Jesaja profeteerde: 'Wie kan geloven wat *wij hebben gehoord*?' (Jes.53.1 NBV) 'In Hem bent ook u, nadat u het Woord van de waarheid, namelijk het Evangelie van uw zaligheid, *gehoord hebt*; in Hem bent u ook, toen u tot geloof kwam, verzegeld met de Heilige Geest van de belofte.' (Ef 1.13)

Welvaartsevangelie

‘Wie zijn leven zal willen behouden, die zal het verliezen; maar wie zijn leven zal verliezen om Mij, die zal het vinden. Want wat baat het een mens, als hij heel de wereld wint en aan zijn ziel schade lijdt?’ (Matt 16.25,26a)

In het welvaartsevangelie wordt aan verlossing van zonde door Jezus' kruisdood gemakshalve ook verlossing van ziekte en armoede toegevoegd: een soort all-in package dus. ‘Zonde, ziekte en armoede.. nooit zouden die drie gebieden ooit nog gezag over het leven van een gelovige mogen hebben,’⁴ aldus voorganger Bill Johnson. ‘Tweeduizend jaar geleden deed Jezus een aankoop.’.. ‘Hij besluit niet om mensen vandaag de dag niet te genezen. Het besluit tweeduizend jaar geleden wás om te genezen. De betaling was ofwel voldoende voor alle zonden, of voor geen enkele zonde. De betaling was ofwel voor alle ziekte, of voor geen enkele ziekte. Genezing en vergeving werken samen in de Schrift. Er is daarnaast een derde element en dat is het woord ‘armoede.’ En uhm, het woord ‘kwaad’ in het evangelie van Mattheus, als er staat ‘verlos ons van het kwaad,’ komt van het woord ‘pijn.’ En het woord ‘pijn’ komt eigenlijk van het woord ‘arm.’ Dus de penseelstreek van Gods verlossing was om af te rekenen met de wortel van zonde, de wortel van ziekte en de wortel van armoede.’⁵

Met de theologie van dit welvaartsevangelie komt niet meer de toekomstige wereld en het leven met God, maar ons aardse leven in het middelpunt te staan. Verlossing van zonden wordt vervangen voor verlossing van de gevolgen van de zondeval. Bijbelse ziekte van de ziel wordt verward met lichamelijke en geestelijke ziekte en een aangenaam leven. Maar of het nu gaat om gezondheid, rijkdom of eigenwaarde: als dit de dingen zijn waar we Jezus voor nodig denken te hebben zijn we, zoals Paulus schrijft, de meest beklagenswaardige van alle mensen. Toch is dit de kern van waar *Word of Faith* voor staat. Word of Faith leraren vervangen het oorspronkelijke Woord van het geloof voor een ‘woord van geloof’ voor gezondheid en welvaart, met andere woorden: voedsel dat vergaat.

‘Eén van de dingen die de kijker [naar speeches van welvaartspredikers] meekrijgt is het gevoel dat het doel van evangelisatie niet is om God en Zijn doelen te bevredigen, maar die van de consument met het product,’ merkt theoloog Michael Horton

kritisch op in het boek *The Agony of Deceit*. 'Het moge duidelijk zijn dat de God van de Bijbel geen geest uit de fles is, die staat te popelen om onze verlangens en dromen te vervullen.'⁵

Dit is precies de essentie: Gods liefde blijkt uit de kruisdood van Zijn Zoon, die stierf voor onze rechtvaardiging en reiniging. Gods liefde blijkt niet uit het vervullen van onze verlanglijst of het verwezenlijken van onze dromen. 'Hierin is de liefde van God aan ons geopenbaard, dat God Zijn eniggeboren Zoon in de wereld gezonden heeft, opdat wij zouden leven door Hem.' (1 Joh 4.9) 'Want zo lief heeft God de wereld gehad, dat Hij Zijn eniggeboren Zoon gegeven heeft, opdat ieder die in Hem gelooft, niet verloren gaat, maar eeuwig leven heeft.' (Joh 3.16) Zoals Abraham zijn liefde aan God toonde door zijn geliefde zoon van de belofte op het hout te binden en bereid was hem te offeren, zo blijkt Gods liefde voor de mensheid uit het offer van Zijn Zoon. Is dit Offer ons niet genoeg? Willen we Gods liefde testen door Hem te vragen om onze aardse verlangens te vervullen? Persoonlijke ontwikkeling, succes, rijkdom, gezondheid.. willen we een relatie met God om wat Hij voor ons kan betekenen, of verlangen we naar een eeuwig leven met Hem om Wie Hij is?

Maatschappelijk evangelie

Naast de vervanging van *zondigheid* voor *waardigheid* en *genade* voor *eigen streven* wordt er door sommige predikers nog een aantal andere elementen uit het oorspronkelijke evangelie vervangen. Met het welvaartsevangelie wordt lichamelijke voorspoed in het hier en nu het doel. Daarnaast wordt het transformeren van de maatschappij in toenemende mate gezien als het brengen van het koninkrijk van God. *Belijden* van dit volledig andere goede nieuws wordt verder vervangen door een *demonstratie* ervan. Zo komt men uit op een evangelie dat bestaat uit het demonstreren van genezing, vergeving en bevrijding aan de wereld, om zo de maatschappij te transformeren tot 'Gods Koninkrijk.' (zie hoofdstuk '*een ander koninkrijk*')

Milde vormen van het demonstreren van goede werken *in plaats van* het belijden van het Woord, zoals het voeden en kleden van de armen, worden ook wel een 'maatschappelijk evangelie' genoemd. Vanzelfsprekend zijn alle dingen die wij voor de minst aanzienlijke

van onze broers of zussen doen belangrijk in Gods ogen. Het is alsof we ze aan Jezus hebben gedaan. Het zijn onze offers aan Hem, die ziet wat in het verborgene is en het is de manier waarop we onze liefde naar Hem kunnen uiten. Dit is ontzettend belangrijk! Maar, deze goede werken zullen nooit het uitdelen van het levend Brood dat blijvend verzadigt kunnen *vervangen*. We hebben kunnen vaststellen dat het evangelie juist om het Woord draait en dat het niet door daden maar door het horen van dit Woord is dat mensen tot geloof komen. Goede werken mogen een aanvulling zijn, maar niet de plaats innemen van het uitdelen van levend Brood. 'Werk niet om het voedsel dat vergaat, maar om het voedsel dat blijft tot in het eeuwige leven, dat de Zoon des mensen u geven zal.. dit is het werk van God: dat u gelooft in Hem Die Hij gezonden heeft. Want het brood van God is Hij Die uit de hemel neerdaalt en aan de wereld het leven geeft.' (Joh 6.27,29,33) Jezus zei: 'Ik ben het levende brood, dat uit de hemel neergedaald is; als iemand van dit brood eet, zal hij leven in eeuwigheid.' (Joh 6.51a) Wat baat het een mens om tijdelijk gered te worden, maar zijn ziel voor de eeuwigheid te verliezen?

Maar voor een nieuwere generatie christenen is het demonstreren van goede werken niet genoeg: men wil grótere werken doen, wonderen. Men wil doen wat Jezus deed en Gods kracht etaleren door het genezen van blinden, het reinigen van 'melaatsen' en het uitdrijven van demonen. Door prekers van dit type evangelie wordt gesteld dat we Gods kracht moeten laten zien om ongelovigen te overtuigen. Maar deze stelling is absoluut on-Bijbels: het evangelie is een kracht van God in zichzelf. 'Want ik schaam mij niet voor het Evangelie van Christus, want het is een kracht van God tot zaligheid voor ieder die gelooft, eerst voor de Jood, en ook voor de Griek.' (Rom 1.16) Menselijk afdoen of toevoegen aan dit evangelie vermindert slechts de kracht ervan. Daarnaast schuurt de oproep om deze kracht te demonstreren aan het verzoeken van God. Jezus werd verzocht met de woorden: 'als je de Zoon van God bent, laat dan zien dat je van het kruis kunt komen!' 'Als je de Zoon van God bent, verander dan deze stenen in brood!' Op eenzelfde manier kunnen we God verzoeken door Hem te laten 'bewijzen' dat het evangelie 'werkt' door uiterlijke verschijningen, wonderen en tekenen. Maar als volgelingen van Jezus worden we slechts opgeroepen het evangelie te *prediken* aan elk schepsel. Hoewel de krachtige uitwerking van dit getuigenis niet altijd

zichtbaar is, mogen we er van uit gaan dat God er mee doet wat Hij wil.

Armoede demonisch?

‘Om de verwoesting van de ellendigen en het gekerm van de armen zal Ik nu opstaan, zegt de Heere.’ *Psalm 12.6a*

De schadelijke uitwerking van het welvaartsevangelie is veel groter dan aan de oppervlakte zichtbaar is. Want niet alleen werkt het idee dat God ware, rechtvaardige gelovigen welvaart belooft een minachting naar armen in de hand, ook wordt deze laatste groep voorzien van een geestelijk stigma. Zoals zieken worden beschuldigd van een leven in zonde, zo worden armen beschuldigd van het leven onder een vloek of het hebben van een geest van armoede. Want wie het welvaartsevangelie werkelijk heeft aangenomen zou vrij, blij en vooral ook rijk moeten zijn, zo is de gedachte. Maar zou het echt zo zijn dat onze Messias werd bespot, bespuugd, geslagen, Zijn baard liet uittrekken en als een schaap naar de slacht werd geleid om ons van een succesvol leven op aarde te voorzien?

Peter Wagner was een erg invloedrijk Amerikaans theoloog en promotor van geestelijke strijdvoeringstechnieken als duiveluitdrijving en ‘spiritual mapping.’ Hij geloofde dat wanneer op aarde een situatie wordt bereikt die gelijk is aan het hemels koninkrijk, dit koninkrijk spontaan op aarde zal doorbreken. In de hemel is geen armoede, zo is de redenatie, dus dient dat op aarde ook niet zo te zijn. In zijn boek *On Earth as it is in Heaven* schrijft hij dat armoede een vloek is⁶ en dat de geest van armoede moet worden uitgedreven en dient te worden vervangen door de goddelijke *geest van welvaart*. Pas dan, zo gelooft hij, wordt de aarde veranderd naar een aarde zoals God het heeft bedoeld.⁷ Wagner gelooft dat daarvoor een overdracht van financiële middelen moet plaatsvinden.⁸ Hij schrijft: ‘Het is duidelijk Gods verlangen voor het menselijk ras om rijk te worden. Ons ten doel stellen dat Gods wil op aarde zal plaatsvinden zoals in de hemel, behelst dat we er alles aan doen om mensen voorspoedig te laten worden. De *geest van armoede* is een demonisch middel van Satan, bedoeld om te voorkomen dat mensen Godgegeven welvaart genieten.’⁹ Over de hemel zegt hij: ‘Er is daar geen plaats

voor de geest van armoede, noch zou daar in onze samenleving plek voor moeten zijn.’¹⁰ Kerkleider Mattheus van der Steen gelooft dat veel Nederlandse christenen lijden onder deze *geest van armoede*. Iets wat volgens hem de reden is van hun sobere levensstijl. ‘In Nederland heerst onder christenen nog zo vaak *de geest van armoede*. Er zijn christenen die alleen maar tweedehands spullen hebben, alles ziet er goedkoop en sober uit. En zeker bij zendelingen zie je deze geest van armoede; zij lopen soms rond in tweedehands vodden, rijden in oude autootjes, zitten op doorgezakte banken en verplaatsen zich op doorgeroeste fietsen. Ik geloof dat God betere plannen heeft voor Zijn zonen en dochters.’¹¹

Prominent geestelijk strijder Lance Wallnau gelooft net als Peter Wagner dat de maatstaven van een ‘hemels koninkrijk’ (welvaart, voorspoed, gezondheid) hier op aarde en door mensen moet worden geschapen. Hij schrijft: ‘Satan is de schepper van armoede, en hij zal de geest van armoede sturen waarover ik eerder vertelde, om je ervan te weerhouden alles te ontvangen dat God voor je heeft. Hij zal je zelfs laten denken dat Jezus arm was, wat verre van waar is. Armoede is niet een teken van geestelijkheid of gelijkvormig worden aan Christus. In plaats van onderdrukt te worden door de geest van armoede, moet je jezelf richting de tegengestelde geest bewegen; *de geest van welvaart*.’¹²

Het is niet moeilijk voor te stellen hoe dankzij deze nieuwe vorm van Bijbelinterpretatie een kloof ontstaat tussen arm en rijk, juist in en door de kerk. Wanneer armoede ‘een vloek’ is, ‘demonisch’ en ‘van de duivel,’ betekent dit vanzelfsprekend dat arme mensen iets fout doen. Want worden zij misschien door God gestraft? Leven zij soms in demonische gebondenheid, zijn ze wel rechtvaardig genoeg en heeft Hij hen wel lief?

Wie de Bijbel in z’n geheel leest, ziet dat de satan niet de schepper is van armoede. God verandert niet van karakter, en wat Hanna drieduizend jaar geleden bad, geldt daarom ook nog steeds: ‘*de HEERE maakt arm en maakt rijk.*’ (1 Sam 2.6,7) En met Hanna zegt ook Job: ‘*De HEERE heeft gegeven en de HEERE heeft genomen.*’ (Job 1.21) Ofwel, armoede is niet per definitie demonisch, maar wordt zelfs toegestaan door God. Is dit dan per definitie een straf van God? Uit de geschiedenis van Job blijkt van niet: ondanks zijn rechtvaardigheid werd hij ziek en verloor hij alles wat hij had. In tijden van rijkdom,

maar ook die van bittere armoede bleef hij even rechtvaardig en bleef ook God voor hem Dezelfde. Onder het nieuwe verbond laat God nog steeds de zon opgaan over goede en slechte mensen en geeft Hij regen aan rechtvaardigen en onrechtvaardigen. Als regen uitblijft is dit niet automatisch demonische invloed of Gods straf.

Gods geliefde Zoon Zelf werd op aarde geboren in een arm gezin, wat onder andere blijkt uit het offer dat Jozef en Maria naar de tempel brachten na Jezus' geboorte: een paar tortelduiven of twee jonge duiven, (Lukas 2.24) precies zoals in Leviticus 14.22 wordt gevraagd van arme mensen. Het was dan ook niet voor niets dat Maria een lofzang aanhief toen ze merkte dat God naar haar, een eenvoudige, nederige vrouw omzag. 'Maria zei: Mijn ziel maakt de Heere groot, en mijn geest verheugt zich in God, mijn Zaligmaker, omdat Hij heeft omgezien naar de nederige staat van Zijn dienares.' (Luk 1.46, 47, 48a) Ook van Jezus' leven als volwassene weten we dat dit niet luxueus was. Geregeld wordt geschreven dat Jezus hongerig was en geen vaste plek had om zijn hoofd neer te leggen (Matt 8.20). Jezus was rijk voor Hij het huis van Zijn Vader verliet, maar is omwille van ons arm geworden. (2 Kor 8.9) Dit is in lijn met de profetie door Zacharia die voorzei dat de Messias arm zou zijn. 'Verheug u zeer, dochter van Sion! Juich, dochter van Jeruzalem! Zie, uw Koning zal tot u komen, rechtvaardig, en Hij is een Heiland, *arm*, en rijdend op een ezel, op een ezelsveulen, het jong van een ezelin.' (Zach 9.9) Het woord *arm* dient hier trouwens letterlijk te worden genomen.

Uiteraard zijn het niet de voeten van een arme Messias die ons een heilsboodschap van welvaart brengen. En daarom wordt het beeld van de Messias zodanig misvormd dat het de vraag is of christenen wel de echte Messias volgen. 'Het idee dat Jezus arm was is een mythe. Hij was welvarend doch vroom! Dat is geen goed nieuws voor de geest van armoede,'¹³ zo stelt theoloog Peter Wagner. En, 'Jezus was arm noch machteloos,' zegt ook Bethel-oudste Kris Vallotton. 'Als Hij geld nodig heeft, brengen vissen dat naar Hem toe.. [...] Als Hij duizenden mensen moet voeden vermenigvuldigt Hij simpelweg de lunch van een jongen. En Hij maakt altijd meer dan genoeg, niet omdat Hij graag verspilt, maar omdat Hij extravagant is!'¹⁴ Voor wie in de voetsporen van deze extravagante Jezus wil treden, biedt Vallotton een digitale cursus 'Armoede, Rijkdom & Weelde' aan waarmee men zich 'net als Jezus' de geest van welvaart eigen kan maken. 'Deze cursus is

ontworpen om je praktische tools en inzichten te geven om de angst om altijd voor jezelf te moeten zorgen te overkomen. Leer God te vertrouwen dat Hij voorziet door een mindset van overvloed te ontwikkelen van binnenuit. Koop nu voor 28 februari en ontvang \$10 korting, en extra's.¹⁵

Punt is juist dat we onszelf niet de mindset van de wereld aanmeten, maar er afstand van willen doen omdat we alleen op die manier vernieuwd worden in ons denken en kunnen begrijpen wat Gods wil is. (Rom12.2) 'Want wij hebben niets de wereld ingedragen, het is duidelijk dat wij ook niets daaruit kunnen wegdragen. Als wij echter voedsel en kleding hebben, zullen wij daarmee tevreden zijn. Maar wie rijk willen worden, vallen in verzoeking en in een strik en in veel dwaze en schadelijke begeerten, die de mensen doen wegzinken in verderf en ondergang. Want geldzucht is een wortel van alle kwaad.' (1 Tim 6.7-10a)

Geheel in lijn met het karakter van God de Vader bekommerde ook Jezus zich om de armen, en schuwde hen niet. Nergens wordt in de Bijbel notie gemaakt van het uitdrijven van demonen van armoede. Het streven om de wereld armoedevrij te maken komt dan ook niet van dezelfde God Die zei dat armoede onder zijn volk altijd zal blijven. (Deut 15.11) Ook Jezus geloofde dit toen Hij zei: 'Want de armen hebt u altijd bij u en wanneer u wilt, kunt u hun weldoen, maar Mij hebt u niet altijd.' (Mar 14.7) Gods houding ten opzichte van de arme is als volgt: 'Wie de arme bespot, smaadt diens Maker.' (Spr 17.5a) 'Hij [God] zal aan de rechterhand van de arme staan om hem te verlossen van hen die zijn ziel veroordelen.' (Ps 109.31)

Eén van de voornaamste zonden van het door God verwoestte Sodom was dat haar inwoners zelf in weelde leefden, maar niet omzagen naar de armen. 'Zie,' zegt God, 'dit was de ongerechtigheid van uw zuster Sodom: trots, overvloed van voedsel en zorgeloze rust had zij met haar dochters. De hand van de arme en de behoeftige ondersteunde zij echter niet.' (Ez.16.49)

Als we dan niet demonen van armoede dienen uit te drijven en als minderbedeelden niet door bevrijdingssessies hoeven gaan en een geest van welvaart moeten bemachtigen, wat wil God dan wel dat we doen? In Deuteronomium schrijft God ons voor hoe we met onze arme broer of zus zouden moeten omgaan. (Deut 15.7,8,10a,11b) 'Maar als

er onder u een arme zal zijn, iemand uit uw broeders, binnen een van uw poorten, in uw land, dat de Heere, uw God, u geven zal, dan mag u uw hart niet verstokken, of uw hand sluiten voor uw broeder die arm is. Integendeel, u moet uw hand wijd voor hem opendoen en hem overvloedig lenen, genoeg voor wat hem ontbreekt. [...] U moet hem overvloedig geven, en laat uw hart niet verdrietig zijn als u hem geeft. [...] U moet uw hand wijd opendoen voor uw broeder, de onderdrukte en de arme in uw land.'

Herders die zichzelf weiden

'Mensenkind, profeteer tegen de herders van Israël, profeteer, en zeg tegen hen, tegen die herders: Zo zegt de Heere HEERE: Wee de herders van Israël die zichzelf weiden! Moeten de herders niet de schapen weiden? U eet het beste op en u kleedt u met de wol; u slacht het vetgemeste, maar de schapen weidt u niet.'

Ezechiël 34.2,3

Zowel armoede alsook rijkdom kan ons hart vullen. Als rijkdom de tijd en energie van een willekeurig christen in beslag neemt is dat één ding. Maar waar fulltime christelijke sprekers en mensen die zich voor kerkleider uitgeven dit doen, gaat dit automatisch samen met hun bediening. En dat zorgt voor onduidelijkheid. Staan ze nu in dienst van het evangelie, of staat het evangelie in dienst van hun business? Van meerdere welvaartspredikers is bekend dat zij paleizen, dure auto's en zelfs privéjets bij elkaar bedelden 'in dienst van het evangelie.'^{16,17} Maar Jezus had hier een andere kijk op. Hij zei: 'Verzamel geen schatten voor u op de aarde, waar mot en roest ze verderven, en waar dieven inbreken en stelen; [...] want waar uw schat is, daar zal ook uw hart zijn. [...] Niemand kan twee heren dienen, want of hij zal de één haten en de ander liefhebben, of hij zal zich aan de één hechten en de ander minachten. U kunt niet God dienen en de mammon [lees: geld].' (Matt 6.19, 21, 24) Ofwel, het bestaat niet dat je met je hele hart aardse schatten verzamelt, terwijl je met dezelfde gedrevenheid God wilt dienen.

Van voedzame prediking uit Gods Woord wordt door de gemiddelde welvaartsprediker afgezien. In plaats daarvan wordt een fastfood

boodschap verkondigd die kortdurend verzadigt, maar niet schaaft en geen groei teweegbrengt. Het zijn sprekers die veel gemeenschappelijk hebben met de herders van Israël.

Het behoeft geen uitleg dat we God kunnen dienen met het geven van onze inkomsten. Maar het is niet zelden dat sprekers Bijbelteksten gebruiken zodat ze zelf God kunnen beroven. Ze zetten de arme weduwe er toe aan om haar laatste penningen in de offerkist te werpen en pikken de kist vervolgens zelf in. Deze mensen doen zich voor als priesters van God, maar prikken net als Eli's zonen hun vork in de offers en doen zich tegoed doen aan het beste deel. Technieken die daarvoor gebruikt worden, zijn bijvoorbeeld het zogenaamd binden en ontbinden (of 'vrijzetten') en vooral ook een goede dosis emotionele chantage.

Word of Faith prediker en gebedsgenezer Benny Hinn gelooft dat het altijd Gods wil is dat mensen rijk zijn, mits ze rechtvaardig leven en Gods wil doen. Zoals er sleutels zouden zijn tot genezing, gelooft hij dat er ook clausules zijn tot het gegarandeerd verwerven van deze welvaart. Hij legt uit: 'De Bijbel is het fundament. De Bijbel is de sleutel. Het is *niet Gods wil* voor je dat je in armoede leeft. Het is *niet Gods wil* voor je dat je gebrek lijdt omdat de Bijbel in Handelingen vier zegt: 'niemand onder hen leed gebrek.' God heeft geen aanzien des persoons: wat in het boek Handelingen gebeurde, zal opnieuw gebeuren. De Bijbel is duidelijk: *de rijkdom van de zondaar behoort aan de rechtvaardige*. Dat staat in Spreuken dertien.'¹⁶

Hinn legt in zijn videoboodschappen uit dat men moet uitstappen in geloof door geld te doneren. Zoals een verlamde een rondje moet lopen 'in geloof' om uiteindelijk echt te kunnen lopen, zo moet de minder bedeelde geld 'zaaien' op 'Gods' akker om rijkdom te kunnen 'oogsten.' 'Als je de Heer een klein bedragje geeft wordt er geen geloof vrij gezet. God wil dat we ons geloof vermeerderen, zodat we naar hogere niveaus kunnen om de oogst te kunnen ontvangen. De oogst is sterk in hogere hoogten van geloof. De oogst komt sneller in hogere hoogten. Dus verhoóg je geloofsniveau. Hoe? Door het niveau van je zaad te verhogen. Als je gewend bent tien dollar te geven, geef twintig. Als je gewend bent twintig te geven, ga dan naar dertig.' Benny Hinn weet waar giften aan God het beste gezaaid kunnen worden, namelijk in de akker van zijn bediening. 'Jouw verantwoordelijkheid is om zaad *vrij te zetten*. Dus, nu wil ik dat je op dít moment naar de telefoon gaat

om een zaadje te zaaien. [...] Snel. Doe het nu. Pak je telefoon. Bel het nummer in het scherm en zaai je zaad. Laat de hoeveelheid rechtsreeks van God komen, rechtstreeks uit de hemel. Gehoorzaam! Gehoorzaamheid is de sleutel.’¹⁷

Te zaaien zaadjes als deze kosten niet slechts een paar euro, maar kunnen soms oplopen tot tienduizenden dollars. ‘Wat je zaait, dat oogst je’ is de gedachte, waarmee niet Bijbelleer maar karma wordt onderwezen. Zoals je ziet worden mensen tot zaaien aangezet door misplaatste Bijbelteksten en misbruik van verantwoordelijkheidsgevoel en gehoorzaamheid. Ook wordt emotionele kwetsbaarheid - bijvoorbeeld door de urgentie van openstaande rekeningen - uitgebuit. Deze manipulatietechnieken zijn niet van God, die ons geld daarnaast niet nodig heeft.

Niemand ontkent dat God de gulle gever zegt. Maar het ‘geven van een gift’ om daarmee iets van God te kopen, is per definitie geen gift. Daarbij komt dat God onze portemonnee niet wil. Hij wil ons gebroken hart, ons overgegeven leven. Als de graankorrel niet in de aarde valt, kan deze geen vrucht dragen. Het zaadje is niet slechts ons geld, maar het zaadje zijn wij. Helemaal.

Net als Benny Hinn gelooft ook Joyce Meyer in het principe van geld zaaien op Gods akker. Ze legt uit: ‘Als je geeft krijg je een bonnetje in de hemel. Als je iets nodig hebt kun je met je bonnetje komen en zeggen, ‘kijk God, ik heb een bonnetje voor wat ik gezaaid heb en nu kom ik iets tekort, dus ik cash mijn bonnetje.’¹¹ Gesterkt door haar theologie nemen veel mensen Joyce in vertrouwen om hun laatste spaargeld te zaaien in haar bediening. In een interview wordt ze hierop bevraagd: [Journalist:] ‘De Bijbel zegt, geef en er zal je gegeven worden.. [Joyce:] *‘Geven is een belangrijk deel van de christelijke leer.’* [Journalist:] ‘Maar geloof je ook dat als iemand geld aan de bediening geeft, ze meer terug zullen krijgen?’ [Joyce:] ‘Ja! Absoluut!’ [Journalist:] ‘Ik denk dat dat is wat men bedoelt met welvaartsevangelie..’ [Joyce:] ‘Ja’ [Journalist:] ‘Maak je je wel eens zorgen dat jouw boodschap wordt gehoord door iemand in de meest verschrikkelijke omstandigheden, en als een soort van laatste toevlucht, een soort van gok met God.. Zo van, ik kan de huur niet betalen, maar ik geef het aan Joyce en zie wel wat er gebeurt.. Ben je wel eens bang dat dat gebeurt?’ [Joyce:] ‘Nee, daar maak ik me geen zorgen om.’¹⁸

Het is verbazingwekkend hoe iemand zich selectief zorgen kan maken om gehoorzaamheid aan God of over christelijke leer. Benny Hinn en Joyce Meyer gaven beiden in 2019 aan zich te hebben afgekeerd van het welvaartsevangelie.^{19,20} Of dit daadwerkelijk betekent dat zij hun hart naar God hebben gekeerd en Meyer haar jaarlijks honderd miljoen US dollar²¹ omzet makende bediening achter zich laat, weet alleen Hij.

Niet alleen gaat het geld dat bedoeld is voor de zorg van weduwen en wezen en degenen die in de tempel dienst doen naar deze valse profeten, het zijn juist diezelfde armen die meer dan anderen kaal worden geplukt door deze televisiedominees. Het zijn de valse herders waarvan God zegt dat ze het vlees van de schapen tot op het bot afkluiven. (Zach 11.16 NBV)

Samengevat is het welvaartsevangelie een graag gebruikt instrument dat veel schade aanricht onder christenen. Met name zieken, gehandicapten en zij die het niet breed hebben worden veracht, niet door de wereld, maar door medegelovigen en geestelijk gezag in de kerk! Hen wordt indirect verweten iets aan hun situatie te kunnen doen en zelfs niet in overeenstemming te leven met Gods wil, niet rechtvaardig te zijn of niet te leven in overeenstemming met de maatstaven van het 'hemels koninkrijk.' Tegelijkertijd worden mensen die de eindjes aan elkaar moeten knopen met religieuze taal overgehaald tot het toevertrouwen van hun laatste penningen aan de kist van de welvaartsprekers. Bah.

Toen Jezus op aarde was liet Hij zien hoe God de Vader denkt over slaatjes slaan in Gods huis en uit naam van Gods huis. Hij maakte een zweep en dreef alle handelaars uit de tempel, die een plek van aanbidding van God zou moeten zijn. Er komt een dag dat de Here Jezus Koning zal worden hier op aarde. 'Als die tijd aanbreekt,' zo zegt God, 'zullen er nooit meer handelaars zitten in de tempel van de Heer van de hemelse machten.' (Zach 14.21 NBV)

Hoofdstuk 8

Een ander koninkrijk

Zoals New Age als vorm van spiritualiteit steeds meer terrein wint in de wereld, zo sijpelt de Nieuw Apostolische Reformatie (NAR) als mindset veel christelijke kringen binnen. De beweging is geen nieuwe denominatie en wordt als zodanig ook niet afgebakend door grenzen van kerkmuren. Veeleer is het een invloed die kerkmuren passeert en een nieuwe zienswijze op christelijke tradities en Bijbelse leer onderwijst. De beweging streeft naar een nieuwe vorm van kerk zijn, waarin wordt afgerekend met oude, orthodoxe ideeën. Het is een reformatie die een grotere transformatie van de kerk beoogt dan de oorspronkelijke Protestantse Reformatie. Waar de oorspronkelijke reformatie het christendom ontdeed van middelaren, sacramenten en eigen werken om het te grondvesten op rechtvaardiging uit *genade alleen, geloof alleen, in Christus alleen, Gods Woord alleen* en tot eer van *God alleen* lijkt deze 'nieuwe reformatie' echter de oude juist ongedaan te maken.

De term 'Nieuw Apostolische Reformatie' werd voor het eerst gebezigd door Amerikaans theoloog en hoogleraar C. Peter Wagner. Wagner geloofde dat de NAR de sterkst groeiende religie is naast Islam en 's werelds grootste niet-katholieke segment van het christendom.¹ Auteurs van het boek *A New Apostolic Reformation?* deden onderzoek naar de beweging en stellen: 'Tekenen dat de NAR hier is om te blijven, zijn onder andere de enorme omvang van de beweging en haar groeiende politieke invloed.'² De beweging kleurt niet alleen het gezicht van de meer charismatische hoek van het protestantisme, maar heeft er alle schijn van mainstream christendom te wórdén. Met de woorden van Wagner: 'De Nieuw Apostolische Reformatie vertegenwoordigt de meest radicale verandering in de manier van kerk zijn sinds de Protestantse Reformatie.' 'De NAR is in feite het mainstream christendom van de 21e eeuw.'³ Inmiddels hebben christenen wereldwijd zich het NAR gedachtengoed ongemerkt eigengemaakt, wat terug is te vinden in aanbiddingsmuziek, leiderschapsconferenties, de vormgeving van gebedsbijeenkomsten, trainingen, preken en motto's.

De NAR gaat ervan uit dat de kerk de afgelopen twee millennia weinig heeft bereikt en dat het nu tijd is voor Gods koninkrijk om krachtig baan te breken door een nieuwe vorm van christendom. In zijn boek *Prophetic Scriptures Yet To Be Fulfilled* beschrijft Bill Hamon het doel van deze laatste reformatie van de kerk, namelijk 'om Gods oorspronkelijke mandaat te vervullen om alle dingen te onderwerpen, om heerschappij te nemen en de aarde te vullen met een menselijk ras naar Gods eigen beeld en gelijkenis, meer en meer van Gods Koninkrijk en wil op aarde te brengen en volken te transformeren..'⁴ Deze dingen is kortgezegd wat de nieuwe reformatie beoogt.

Het geloof dat de komst van Gods Koninkrijk niet bij Jezus wederkomst, maar al nú en hier op deze aarde is en dient te komen, is wat bekend staat als het gedachtengoed van *Koninkrijk Nu*. Het gebruik van menselijke heerschappij om de wereld te onderwerpen, zodat aardse koninkrijken het koninkrijk 'van God' worden, is wat wordt verstaan onder *Dominionisme*. Dat de twee termen in sterke mate verweven zijn, blijkt uit de omschrijving die Peter Wagner geeft: 'Dominionisme: dit verwijst naar het verlangen dat sommige van mijn vrienden en ik hebben om Jezus te volgen en wat Hij wil. Eén van de dingen die Hij wil, heeft Hij ons geleerd in het Onze Vader; "Uw koninkrijk kome, Uw wil geschiede op aarde als in de hemel." Dit betekent dat we ons best doen om dat waarvan we weten dat het typisch is van de hemel, schering en inslag te laten zijn in onze maatschappij hier op aarde. Denk aan de hemel: geen onrecht, geen armoede, rechtvaardigheid, vrede, welvaart, geen ziekte, liefde, geen corruptie, geen misdaad, geen leed, geen racisme, ga zo maar door. Zou jij niet willen dat jouw stad die eigenschappen laat zien? [...] Toen Jezus kwam, bracht Hij het koninkrijk van God en hij verwacht van Zijn koninkrijkgezinde mensen dat ze willekeurig welke actie ondernemen die nodig is om het aloude koninkrijk van satan terug te dringen en de vrede en welvaart van Zijn koninkrijk te brengen hier op aarde. Dat is wat we bedoelen met dominionisme.'⁵

In tegenstelling tot wat door eerdere generaties christenen gedacht werd, wordt de zendingsopdracht door deze NAR-gelovigen niet gezien als het verkondigen van het evangelie, maar het regeren over alle volken van de aarde en het transformeren van de samenleving tot een paradijselijke toestand zonder pijn en armoede. Met andere woorden: het brengen van 'hemel' op aarde. Men ziet niet uit naar een

wederkomst van Jezus waardoor alle dingen worden vernieuwd, maar naar de 'openbaarwording van Gods zonen' die de huidige aarde moeten verlossen van haar verval. Deze gezalfde christenen zouden mensen zijn als van voor de zondeval, onsterfelijk en met goddelijke eigenschappen. Kortom, een soort übermensen.

Aan de basis van deze on-Bijbelse theologie ligt een bijzondere kijk op de zondeval. Men gelooft dat God de eerste mens als god gemaakt had en dat deze mens koninklijke heerschappij toekwam. Met de val van Adam werd de mens niet alleen sterfelijk en gescheiden van God, maar verloor hij ook zijn goddelijkheid en heerschappij aan de duivel. NAR-gelovigen suggereren dat Jezus kwam om Adam te herstellen tot zijn oorspronkelijke staat en zien het als hun opdracht om zijn 'afgenomen rechten' te herwinnen. Vineyardleider John Wimber, die in 1983 samen met Peter Wagner een cursus tekenen en wonderen doceerde aan Fuller University, legde dit als volgt uit: 'De heerschappij van God op aarde werd onderbroken door de zondeval van Adam, die uitmondde in een staat van heerschappij door satan en zijn machten. *Jezus werd gezonden om de staat van Adam te herstellen.* [...] Adam had een fout gemaakt.. een verschrikkelijke fout die elke generatie infecteerde vanaf de tijd van Adam *tot aan de komst van de tweede of de laatste Adam*, de tweede vertegenwoordigende Mens, Jezus Christus. Jezus kwam toen om de fout, het slechte van Adam te veranderen. En dat deed Hij door een voorbeeldig leven te leiden..'⁶

Om deze doelen praktisch te verwezenlijken, stellen NAR-gelovigen dat het belangrijk is om de kerk tot volwassenheid te brengen. Apostelen en profeten worden opnieuw aangesteld en zouden de kerk hierin krachtig moeten leiden. Niet meer Gods Woord, maar wat door de geest via profeten aan deze apostelen geopenbaard wordt, heeft daarbij gezag. De profeten ontvangen geregeld openbaringen van onder andere engelen, door visioenen of bezoeken aan de derde hemel. Deze nieuwe openbaringen worden daarnaast gebruikt voor het ontwikkelen van strategieën om landen, steden en dorpen te onderwerpen aan 'Gods' heerschappij. Dit onderwerpen doet men door de geestelijke macht achter locaties (en ook mensen) te duiden en deze machten uit te schakelen in Jezus' Naam.⁷ Strategieën zijn bijvoorbeeld het 'Zeven Bergen Mandaat',⁸ 'spiritual mapping',⁹ 'gebedswandelen',¹⁰ schuldbelijdenis namens anderen¹¹ en 'procederen in de hemelse rechtbanken'.¹² Zo kan dit leger van

Geopenbaarde zonen Gods het Koninkrijk bouwen om het aan Jezus te kunnen overhandigen bij Zijn terugkomst. Van een opname van de kerk is dan ook geen sprake.

In deze nieuwe vorm van christendom komen alle eerder beschreven elementen bij elkaar om een perfect alternatief te vormen voor Gods plan. Ze vormen de ultieme misleiding.

Een bijzondere zondeval

Heeft God inderdaad Zijn macht en heerschappij verloren aan de god van deze wereld? En is het aan ons mensen gegeven om alvast te heersen zonder God als Koning? Als christenen geloven we dat we in Adam allemaal gezondigd hebben. Niemand van ons wordt zondeloos geboren, noch met een goddelijke natuur. Ook niet als we ons die goddelijke natuur van Adam zouden 'herinneren' en daar vanuit gaan leven. God gaf de mens zelf keuzevrijheid en de mens zelf is aansprakelijk voor zijn ongehoorzaamheid aan God, niet de duivel.

Zoals eerder besproken doen sommige sprekers ons geloven dat we als God kunnen zijn. Ze doen dit door te onderwijzen dat God de eerste mens Adam oorspronkelijk als kleine god had geschapen: dus niet alleen naar Zijn beeld en gelijkenis, maar ook naar Zijn aard. Dit is zoals Kenneth Copeland zei; 'Adam is zoveel God als het maar kan, precies zoals Jezus. Adam, in de hof van Eden, was God in het vlees.'¹³ In eerdere hoofdstukken werd zichtbaar hoe christenen zijn gaan denken dat ze als God zijn en ze zich als God zijn gaan gedragen. Een volgende stap is ernaar te streven om alle rechten die bij deze staat van goddelijkheid zouden horen, uit te oefenen. Niet een afleggen van de oude mens Adam dus, maar een streven naar diens wederopstanding.

God gaf Adam een opdracht in Genesis 1.26, namelijk 'En God zei: Laten Wij mensen maken naar Ons beeld, naar Onze gelijkenis: en *laten zij heersen* over de vissen van de zee, over de vogels in de lucht, over het vee, over heel de aarde en over al de kruipende dieren die over de aarde kruipen!'

Maar *Dominionisten* maken van deze tekst een mandaat om over de aarde te heersen, dat de plaats inneemt van de zendingsopdracht. Ze

stellen dat Adam met de zondeval door de duivel werd bestolen, en dat hij op dat moment niet alleen zijn goddelijke gelijkenis verloor, maar ook zijn gezag over de aarde, armoede, ziekte en dood. Wanneer de oorspronkelijke identiteit van de mens wordt herwonnen, zo gelooft men, zal de mens ook heerschappij ten deel vallen. Zo leert auteur van de NAR Bijbel *The Passion Translation*, Brian Simmons: 'Toen God zei: 'Ik heb je gemaakt naar mijn gelijkenis.. naar mijn beeld en gelijkenis, dus regeer nu en neem heerschappij,' .. in de mate waarin we zijn beeld en gelijkenis dragen, in die mate zullen we regeren en heerschappij nemen. Je kunt geen heerschappij nemen zonder het beeld en de gelijkenis.'¹⁴ En met de woorden van Bethel oudste Kris Vallotton: 'Wat gebeurde er toen Adam viel? De aarde zelf werd vervloekt. En waar wacht het op? We wachten totdat de zonen geopenbaard worden ['Geopenbaarde zonen Gods'] zodat we bevrijd kunnen worden van de vloek van slavernij, in de vrijheid van de kinderen Gods. Totdat je uitgevogeld hebt wie je bent, ben je onder die vloek. [...] Wanneer zal de schepping van de vloek worden bevrijd? Zodra je hebt uitgevonden wie je bent. Wat is het punt? Je bent geweldig, je weet het alleen nog niet. Je bent geboren om te heersen. Genesis hoofdstuk één.. wees vruchtbaar en vermenigvuldigt u, en neem heerschappij. [...] Dat klopt, jullie zijn zónen van God. Het is zelfs zo dat Jezus de psalmist citeerde toen Hij zei: jullie zijn goden.'¹⁵

Het idee is dat de mens zich eerst ten volle bewust dient te worden van zijn of haar *ware identiteit* als 'zoon van God' alvorens mee te kunnen bouwen aan het koninkrijk. Dat idee is niet Bijbels. Inderdaad gaat elke christen in mindere of meerdere mate door een louteringsproces voor Zijn wederkomst, waardoor we meer op God gaan lijken. En uiteindelijk zullen wij allemaal in een ondeelbaar ogenblik gelijkvormig worden aan Gods Zoon bij die wederkomst. (1 Kor 15.51,52, Fil 3.21) Maar geschapen in Gods beeld en gelijkenis is elk mens: christen of niet.

Ook Bill Johnson onderschrijft bovenstaande kijk op de zondeval. De mens wordt in deze versie van de zondeval geen schuld toegekend, maar is vooral slachtoffer van beroving door satan. Hij stelt: 'We richten ons op het redden van zielen, waar ik sterk in geloof. Maar nu [door 'nieuwe openbaring'] begrijpen we dat toen Jezus zei dat Hij kwam om te zoeken en te redden dat wat verloren was, Hij sprak over meer dan persoonlijke redding. Jezus sprak over dat *wat verloren ging*

*in de hof van Eden..*¹⁶ Johnson schrijft verder: ‘.. de mens werd de sleutels van heerschappij over de planeet gegeven..’ ‘Alles wat Adam bezat, inclusief de eigendomsakte over de planeet met zijn positie van heerschap, werd deel van de duivels buit.’ Omdat Johnson het redden van de ziel vervangt door heroveren van de buit, wordt het goede nieuws dat ‘Jezus kwam om de straf voor zonde van de mens te dragen *en te heroveren wat werd verloren*. Lukas 19:10 zegt dat Jezus kwam ‘om te zoeken en te redden dat wat verloren was.’ Niet alleen was de mensheid verloren aan zonde, [!] ook verloor hij zijn heerschappij over planeet aarde. Jezus kwam om beiden te heroveren.’¹⁷ Zoals Johnson eerder ‘ziekte en armoede’ aan verlossing toevoegde, (zie *welvaartsevangelie*) wordt door hem nu ook ‘heerschappij over planeet aarde’ toegevoegd aan de boodschap van redding.

De heerschappij die verloren zou zijn en heroverd zou moeten worden, wordt door Word of Faith gelovigen gesymboliseerd door ‘de sleutels’ van het koninkrijk. In de optiek van Word of Faith leraren pakte Jezus die sleutel met Adams recht als ‘god van deze wereld’ in het dodenrijk terug en gaf die aan de kerk. Of zoals bevrijdingsleraar Neil Anderson ten aanzien van de eerste mens Adam en zijn vrouw Eva onderwijst: ‘Adam voerde de heerschappij over de hof, dat wil zeggen, totdat satan zich deze heerschappij door bedrog toe-eigende. Toen werd de duivel *de god van deze wereld*. Beseft u wel dat u, als christen, de heerschappij over de wereld teruggekregen hebt, die Adam voor de val uitoefende? Dat hoort bij uw erfgoed in Christus,’¹⁸ En elders over Adam en Eva: ‘satan eigende zich hun rol toe en werd *de god van deze wereld*.’¹⁹ En ook BSSM directeur Kris Vallotton onderschrijft dit gedachtengoed: ‘Sinds de zondeval heeft satan, ‘de god van deze wereld’ over de aarde geheerst. Zijn woorden aan Jezus in de woestijn laten zien dat hij de sferen van heerschappij bezit die eerder van de mens waren. [...] Toen Jezus aan het kruis stierf, nam Hij de sleutels van heerschappij weg van de duivel. Hij herstelde Zijn heerschappij terug aan de mens en delegeerde Zijn heerschappij aan de kerk.’²⁰

Maar, hadden de eerste mensen inderdaad een rol als god van deze wereld? ‘God van deze wereld’ is niet een fijne titel die een christen zich eigen wil maken. Het verwijst naar heerschappij over de harten van hen die God ongehoorzaam zijn (Ef 2.2), niet naar heerschappij over de letterlijke hemel en aarde waarvan God nog steeds Schepper

en Eigenaar is. (Deut 10.14, Job 42.2) Daarnaast schiep God Adam ook voor de zondeval als mens. (Gen5.2) Mens werd dus nooit geschapen als *'kleine 'g' god van deze wereld.'*

Met dat Dominionisten geloven dat satan de god van deze aarde is, geloven ze ook dat de huidige wereld volledig in de macht van de duivel ligt en dat God de macht verloor. Of zoals één van hen stelt: 'God moet toestemming krijgen om in deze aardse dimensie te werken namens de mens. Jij hebt leiding! Dus als de mens leiding heeft, wie heeft het dan niet meer? God. Toen God Adam heerschappij gaf, betekende dat dat God niet langer heerschappij had. Dus kan God niet iets hier op aarde doen tenzij we het Hem laten doen.'²¹ Of met de woorden van Kris Vallotton: 'God schiep een wereld waarin onze stem telt en waarin onze instemming met wat Hij doet nodig is om Zijn kracht in de wereld vrij te kunnen zetten.'²² Deze theorie motiveert het mandaat om deze wereld te veranderen naar zoals God het zogenaamd zou willen. Het onderbouwt de gedachte dat de mens in moet grijpen, omdat 'Gods wil' anders niet kan worden gedaan. Maar uit het Bijbelboek Job is op te maken dat dit de omgekeerde wereld is: wij, en ook satan, kunnen niets doen zonder dat Gód daartoe toestemming geeft. God is dan ook nooit Zijn heerschappij verloren, want 'Uw Koninkrijk is een Koninkrijk van alle eeuwen, *Uw heerschappij omvat alle generaties.'* (Ps 145.13) *Al wat de HEERE behaagt, doet Hij, in de hemel en op de aarde, in de zeeën en alle diepe wateren.* (Ps 135.6) Gods almacht 'beperkt' zich dus niet tot het domein van de hemel.

Toch zien Dominionisten het als de niet te verzuimen taak van christenen om de duivel aan zich te onderwerpen en 'diens' heerschappij over de aarde terug te pakken, 'voor God.' 'De kerk beweegt zich richting het slagveld, opgesteld tegen de krachten van de vijand, met de goddelijke opdracht om heerschappij over de samenleving te hernemen die satan van Adam afpakte,'²³ aldus Peter Wagner.

Schapen, geiten, al het vee..

Hoe ver reikte het gezag dat God de eerste mens van voor de zondeval toevertrouwde dan wel? Genesis 1:26 spreekt van een bestuur over

vissen, vogels en dieren op het land. Voor wie denkt dat God de mens hier op aarde heerschappij geeft over iets anders dan dieren, herhaalt Hij het nog eens in de psalmen. 'God heeft de mens het werk van zijn handen toevertrouwd en alles aan zijn voeten gelegd: *'schapen, geiten, al het vee, en ook de dieren van het veld, de vogels aan de hemel, de vissen in de zee en alles wat trekt over de wegen der zeeën.'* (Ps 8:7,8)

Daarmee wordt uitgesloten dat het hier om het onderwerpen van andere mensen gaat, om geesten of geografische locaties. Iets wat ook NAR-apostel Bill Johnson verwacht, wanneer hij zijn honderdduizenden luisteraars leert: 'Hij [God] legt alles onder de voeten van zijn volk, de kerk. Waarom? Voor hun positie van heerschappij.' 'Heerschappij in het Lichaam van Christus is altijd om te beschermen. We heersen óver iemand om veiligheid te scheppen.'²⁴

Heerschappij in en door het Lichaam van Christus is niet van God, die in Zijn Woord zegt: 'Jullie weten dat de volken onderdrukt worden door hun eigen heersers en dat hun leiders hun macht misbruiken. *Zo mag het bij jullie niet gaan.* Wie van jullie de belangrijkste wil zijn, zal de anderen moeten dienen, en wie van jullie de eerste wil zijn, zal ieders dienaar moeten zijn.' (Matt 20:25-28) En: 'Hoed de kudde van God die bij u is en houd daar toezicht op, niet gedwongen, maar vrijwillig; niet uit winstbejag, maar bereidwillig; ook *niet als mensen die heerschappij voeren over het erfdeel van de Heere*, maar als mensen die voorbeelden voor de kudde geworden zijn.' (1 Petr 5.2,3) Kerkleiders die niet gezag, maar heerschappij willen uitoefenen, doen dit niet namens God.

Dat God *dieren áán onze voeten* heeft gelegd en geen *mensen ónder onze voeten* heeft gelegd, is opnieuw duidelijk voor wie de brief aan de Efeziërs heeft gelezen. Hieruit blijkt duidelijk dat de God van onze Here Jezus Christus *alle dingen aan Diens voeten heeft onderworpen* en Hem als hoofd over alle dingen heeft gegeven aan de gemeente. Wij zijn, nogmaals, niet Jezus Christus!

Daarnaast wordt het eerste gebod aan de mens hier verwisseld met de zendingsopdracht. Zoals de eerste mens ooit werd opgedragen vruchtbaar te zijn, worden we als volgelingen van de Here Jezus opgedragen in Jezus te blijven om vrucht te dragen. De grote opdracht die hiermee gepaard gaat, liet Jezus ons na voordat Hij naar de hemel opsteeg: 'Ga heen in heel de wereld, predik het Evangelie aan alle schepselen.' (Mar 16.15) En, 'Ga dan heen, onderwijs al de volken, hen

dopend in de Naam van de Vader en van de Zoon en van de Heilige Geest, hun lerend alles wat Ik u geboden heb, in acht te nemen.' (Matt 28.19)

Samengevat zijn er twee dingen die mensen die Dominionisme onderwijzen nastreven: ten eerste het hebben van heerschappij over de aarde en ten tweede het verwerven van goddelijkheid. Zij onderwijzen dat dit alles Adam toebehoorde voordat hij werd 'bestolen.' Zoals Peter Wagner stelt: 'Blijkbaar is het hebben van heerschappij over de rest van de schepping iets dat ingebouwd is in Gods oorspronkelijke ontwerp voor ons mensen.. Tot op de hoogte waarop mensen er niet in slagen heerschappij te hebben, slagen ze er ook niet in de volheid van hun goddelijke lotsbestemming te bereiken.'²⁵

Nieuw Ras

Naast het transformeren van de aarde wordt door NAR-gelovigen dus ook de transformatie van de mens nagestreefd. Ze geloven dat Jezus kwam om de mens weer in zijn oorspronkelijke staat als kleine god te herstellen, door een nieuw soort ras te scheppen dat 'net als Jezus' een zoon en incarnatie van God is. De gedachte die geboorte gaf aan de term *Nieuw Ras* en de perversie van de term *Geopenbaarde Zonen Gods* is de geest die door hen de 'geest van adoptie' of 'de geest van zoonschap' wordt genoemd. Het zijn mensen die zich hun 'ware identiteit' realiseren en er als zodanig naar leven. Dominionisten zien het als de verantwoordelijkheid van deze zonen Gods om 'Gods' wil ten uitvoer te brengen op aarde zoals in de hemel. 'Vierduizend jaar na Adam en tweeduizend jaar na de roeping van Abraham heeft God *een heel nieuw ras* gevestigd. God zond Zijn Zoon om het model te zijn naar wie een ieder van dit ras gevormd wordt. Het *nieuwe ras* waren zonen van God, leden van het gemeenschappelijke Lichaam van Christus, een bovennatuurlijk volk, een geestelijke natie die het geestelijk koninkrijk van God bezit,'²⁶ aldus Bill Hamon. Zoals eerder benoemd, geloofde Hamon dat deze mensen 'gelijk zijn aan Jezus Christus: onsterfelijk, zondeloos' en ze 'zullen goden worden genoemd.'²⁷

Hoewel het principe van een elite gezalfde zonen van God al eerder bestond onder diverse noemers, werd de term '*nieuw ras*' voor het

eerst door NAR-profeet Paul Cain in de mond genomen nadat hij in de jaren vijftig een boodschap van God ontving. Cain geloofde dat 'de Engel des Heren' tegen hem zei: 'Ik neem je apart, naar de woestijn, tot er een *nieuw ras mensen* grootgebracht is.'²⁸ Cain was een leerling van de omstreden William Branham (die niet geloofde in de drie-eenheid van God en astrologie als belangrijke bron naast de Bijbel gebruikte) en was één van de voornaamste promotors van de hedendaagse opwekkingsbeweging. De engel sprak tot Cain dat er een leger van de Heer opgericht zou worden en dat dit het leger was waarover de profeet Joël sprak. 'De Heer brengt een nieuw ras van christenen groot, dat niet zal zoeken naar hun eigen eer. Er komt een nieuw ras van leiders en leraren aan – *het Leger van Joël* – dat zal werken voor de eer van God.'²⁹

Cain reisde letterlijk de wereld over om de Godgegeven leider voor dit te komen nieuwe ras mensen te vinden en aan te stellen. Maar zoals God tegen de profeet Samuel zei toen hij David zocht, zei 'de Heer' steeds tegen Cain, 'Dit is niet degene! Dit is niet degene!' Pas toen hij in 1989 bij de oprichter van de Vineyardbeweging, John Wimber, uitkwam stelde hij: 'Ik heb de leider gevonden, die voor hij sterft een nieuwe beweging van God, een nieuw ambt teweeg gaat brengen.'³⁰ Hij verwachtte van Wimber dat die een vloedgolf van de geest zou stuwen die alle elementen van voorgaande opwekkingsgolven zou bevatten en die de kerk naar de grootste oogst ooit zou moeten leiden: een soort enorm Pinksteren. Het moet dan ook een emotioneel moment voor Cain zijn geweest om het nieuwe ras, 'het beste van alle bloedlijnen',³¹ met eigen ogen te kunnen aanschouwen. Vanaf die tijd werd de term 'nieuw ras' gepopulariseerd. In 2008 zegende Paul Cain een onbeheersbaar schuddende Todd Bentley in als gezalfde van het nieuwe ras mensen en tot het brengen van de grootste opwekking aller tijden. Een opwekking die een leger aan *Geopenbaarde Zonen Gods* voort zou moeten brengen. Vanaf het podium in het Lakeland stadion bad hij: 'Ik dank u dat u mijn gebed hebt verhoord dat u mij laat leven om de tekenen van deze opwekking te zien of er op één of andere manier in betrokken te zijn. En een deelgenoot ervan te zijn als mogelijk. En Heer, u heeft me niet toegestaan te zeggen dat ik het Nieuwe Ras heb ontmoet. Uhm, ik heb het Nieuwe Ras absoluut ontmoet! En toen U Todd Bentley en mij samenbracht zei de Engel des Heren tegen me 'je hebt gevonden waar je naar zocht. Dit is een man zonder bedrog.' [...] Ik draag het vanavond aan mijn broeder over om

deze opwekking voort te zetten totdat de stadions over de hele wereld het gegrepen hebben en dragers zijn en het van het ene einde naar het andere einde van de wereld dragen. En bedankt dat ik het Nieuwe Ras hier vanavond mocht ontmoeten en ik waardeer het, in Jezus' naam.³²

Wat dit Nieuwe Ras precies inhoudt wordt door Bob Jones twee maanden later in Todd Bentley's aanwezigheid aan anderen uitgelegd. 'Het Nieuwe Ras' zo zegt hij 'zullen degenen zijn die deel hebben aan de goddelijke natuur. Wanneer je begint te groeien in het evenbeeld van Christus, begin je deelgenoot te worden van de goddelijke natuur. En wanneer je op die manier volgroeit, zul je verder tot volwassenheid komen tot je lijkt op Christus.. over de hele wereld. Jezus was één persoon. Bereid je nu voor op Jezussen over de hele wereld.'³³ Jones geloofde dat deze 'Jezussen,' ook de macht zouden hebben om zonden te vergeven.³⁴ Zowel hij alsook Paul Cain geloofden dat Bentley de eerste vrucht was van het Nieuwe Ras dat stadions zou vullen met een nieuwe beweging van de Heilige Geest, met machtige wonderen en tekenen.

Het is mij niet gelukt een Bijbelpassage te vinden waarin God in een gunstig daglicht over de komst van een doorgeëvolueerd soort mens profeteert. Zoals eerder besproken spreekt de Bijbel wel over de komst van een 'wetteloze mens' en heeft New Age het over de openbaarwording van een nieuw ras, een overschaduwde groep discipelen die, naar ik persoonlijk geloof, de weg voor de antichristus banen. Deze speciale dienaren 'overzien of luiden de New Age in en zijn aanwezig bij de geboorteweeën van de nieuwe beschaving, en *het geopenbaard worden van een nieuw ras*, een nieuwe cultuur en een nieuw wereldbeeld,'³⁵ zo stelt occultist Alice Bailey. 'De huidige wereldorde (die vandaag de dag grotendeels wanorde is) kan zo worden aangepast en veranderd, dat een nieuwe wereld en een nieuw ras van mensen geleidelijk in wording zal komen.'³⁶

Nieuwe Tijdsdenkers geloven dat de ontwikkeling van dit nieuwe ras van mensen het laatste evolutiestadium is. Een stadium dat eerst het bewustzijn transformeert voor het lichamelijk geopenbaard zal worden in de vorm van een nieuw soort mens. 'De *God* die de mensheid zal redden, als die gered zou moeten worden, *is het goddelijk potentieel in de mens zelf*, de hemelse vonk binnenin elk individu.. Er is weinig twijfel meer dat dit universum ontworpen is als een thuis voor *een ras van goden*.'³⁷ Of met de woorden van een andere

New Age gelovige: 'De laatste verschijning van de Christus zal een evolutionaire gebeurtenis zijn. Het zal de verdwijning zijn van de egocentrische, [dwz vanuit het 'ego', 'valse zelf'] subhumane mens, en de opstanding van de op God gerichte mens. *Een nieuw ras, een nieuw soort, zal de Aarde bewonen* – mensen die collectief de grootsheid hebben van het bewustzijn dat Jezus had.'³⁸

De oude noemer waaronder het *Nieuwe Ras* binnen de kerk haar intrede deed was het *Leger van Joël*. Het Leger van Joël zegt Gods werk in de laatste dagen te doen door alle armoede, ziekte en zonde te verdrijven 'als in de hemel,' om zo een nieuwe, christelijke wereld te bouwen. Het leger kijkt dan ook niet uit naar de verlossing van de wereld door Jezus bij Zijn terugkomst, maar ziet zichzelf als vleesgeworden Woord van God op aarde en verlosser van de schepping.

Maar God heeft ons niet nodig. En zeker niet als superbelangrijke, veroverende en demon-onderwerpende strijdkracht. Anders dan een leger van een nieuw ras van gezalfden spreekt de Bijbel wel van een verwoestend leger. Hoewel God het leger in Joël 'van de Heer' noemt, is dit het Babylonische leger dat eens Jeruzalem vernietigde. Zoals koning Nebukadnezar door God 'Mijn dienaar' wordt genoemd (Jes 27.6), was hij niet een gehoorzaam dienaar aan God zoals bijvoorbeeld koning David dit was, maar was hij Gods instrument in het ten uitvoer brengen van het oordeel tegen Israël. Leger 'van de Heer' wil dan ook zeggen dat leger binnen Gods plan ligt. Het leger van Joël twee zal in de eindtijd de oogst niet binnen halen, maar deze vernietigen. Het is dus niet iets waar een christen deel van wil uitmaken! Het is hetzelfde leger als dat wordt genoemd in Openbaring 9: een sprinkhanenplaag die vanuit de afgrond op aarde neerdaalt, met gezichten als die van mensen, iets van gouden kronen op hun hoofd en met tanden als van een leeuw. Dodelijk vuur gaat voor dit leger uit en verzegend vuur is achter hen. Het leger komt als een dief en rover, prachtig land voor zich hebbend en een desolate verwoesting achterlatend. Het leger heeft de engel van de afgrond (satan) over zich als leider. (Openb 9, Joël 2) Het is duidelijk dat dit leger demonisch is, niet van God.

Jonge christelijke rekruten wordt echter een mooier beeld voorgehouden. 'De openbaring van Joëls leger komt uit het boek Joël,' stelt Jordan Wells in een artikel op *GOD TV*. 'In Joël 2.2-3 zien we verschillende profetische plaatjes: allereerst van duisternis die

overkomen wordt door een leger. Dit leger zal met zo'n enorme macht wandelen dat elke opwekking van het verleden slechts een voorvertoning lijkt. Ten tweede wordt dit leger gekenmerkt door het vuur dat ze dragen. In vers drie is het vuur dat voor hen uit gaat de Heilige Geest. De vlammen die hen volgen is het spoor dat ze maken met impartatie. [...] Velen in de kerk hebben de doop in de Heilige Geest ervaren, maar weinigen hebben de impartatie van de doop met vuur ontvangen. Dit leger zal het vuur in hun handen dragen en zal het door impartatie als wildvuur verspreiden: met de Heilige Geest als leider. [...] Jezus Christus wandelde op aarde als de ultieme blauwdruk en model van wat iedereen in dit leger zou moeten preken en demonstreren. Wij zijn dat leger. We hebben te lang zitten doezelen en God wacht tot we wakker worden en onze identiteit beseffen. Wij zijn de zonen van God waar de aarde op wacht om de duisternis te onderwerpen.. 'Met reikhalzend verlangen immers verwacht de schepping het openbaar worden van de kinderen van God.' (Romeinen 8:19) ³⁹

Apostelen en profeten?

'Overeenkomstig de genade van God die mij gegeven is, heb ik als een wijs bouwmeester het fundament gelegd en een ander bouwt daarop. Ieder dient er echter op toe te zien hoe hij daarop bouwt. Want niemand kan een ander fundament leggen dan wat gelegd is, dat is Jezus Christus.'

1 Korinthe 3.10

Eén van de fundamentele manieren waarop de Nieuw Apostolische Reformatie ernaar streeft om het koninkrijk van God te bouwen en een nieuwe generatie christenen tot wasdom te brengen, is onder leiding van een nieuwe orde van apostelen en profeten. De scheidingsmuren van denominaties dienen worden afgebroken en de hele kerk dient te komen onder het gezag van een wereldwijd apostolisch netwerk. 'Apostolische netwerken zijn de functionele opvolgers van denominaties,'⁴⁰ aldus Peter Wagner. 'Waar denominaties wetmatige structuren zijn, is de NAR een relationele structuur. Iedereen is verwant aan, of werkt samen met een apostel of apostelen.'⁴¹

Hoewel de titel 'apostel' in sommige kringen synoniem is voor 'zendeling,' is dit niet wat men met deze titel bedoelt. 'Een apostel is gewoon een persoon die goddelijk begiftigd is met de aard en bekwaamheid van Christus de Apostel,' aldus Bill Hamon. 'Apostelen zullen altijd in staat zijn wonderen te doen.'⁴² Anders dan in de Bijbel kunnen NAR-apostelen ook vrouwen zijn en is impartatie met de geest een integraal onderdeel van hun aanstelling. De apostelen wordt vaderlijk gezag gegeven voor het opvoeden, corrigeren en het tot wasdom brengen van een nieuwe generatie gelovigen in hun identiteit als 'zonen Gods' waarbij elke gelovige wordt onderwezen, getraind en geholpen om zijn of haar volledige potentieel te bereiken. Deze nieuwe generatie gelovigen verspreidt het evangelie doormiddel van een demonstratie van bovennatuurlijke kracht en het uitoefenen van invloed doormiddel van leiderschap in belangrijke maatschappelijke posities. Het gezag van NAR-apostelen reikt echter niet alleen tot in de kerk, maar ook tot in 'werkplaatsen, steden en landen.'⁴³ Door de NAR is dan ook een wereldwijd netwerk met apostelen van allerlei rangen en functies opgezet.

Waarom heeft de protestantse kerk het al negentien eeuwen zonder apostelen gedaan, en waarom zou het nu tijd zijn om ze opnieuw te introduceren in de kerk? Aanhangers van de Nieuw Apostolische Reformatie veronderstellen dat het fundament van de gemeente dat eens door profeten uit de Schrift en de twaalf Bijbelse apostelen werd gelegd –het getuigenis van Jezus Christus – niet meer functioneel is. Het idee is dat dit komt doordat dat religieuze theologen door de eeuwen heen geen goed begrip hadden van de functies van profeet en apostel, waardoor ze door hen uit de kerk werden gehaald.⁴⁴ Nu zou het daarom hoogste tijd zijn voor het herstel van de vijfvoudige bediening van evangelist, leraar, profeet, apostel en herder (Efez 4.11), waarbij de 'vergeten' ambten van profeet en apostel weer hun rechtmatige plaats krijgen.

Bill Hamon, die gelooft dat een apostel 'begiftigd is met de aard en bekwaamheid van Christus' beschouwt zichzelf als zo'n apostel. Of eigenlijk als 'een apostel voor de profeten en een profeet voor de apostelen.'⁴⁵ In de jaren tachtig ontving Hamon een openbaring dat God een groot eindtijd gezelschap van profeten zou oprichten dat de ambten van profeet en apostel zou herstellen in de kerk. In een visioen zou hij zijn opgenomen in de hemel en zag er hoe God een baby in Zijn

armen had. God vroeg hem: 'Wil jij mij helpen deze baby groot te brengen?' De baby stond voor *de Profetische Beweging*, die een paar jaar later uit Hamon geboren zou worden in de kerk en in de daarop volgende jaren tot volwassenheid zou moeten komen. Door de jaren heen zou Hamon over meer dan 50.000 mensen (waaronder presidenten) profeteren en meer dan 250.000 mensen trainen tot het worden van profeet.⁴⁶ In tegenstelling tot wat God in de Bijbel zegt (1 Kor 12.29), geloofde Hamon dat profeteren iets is dat iedereen kan leren: 'Ik heb nooit iemand gevonden die ik niet kon activeren in het profetische. Je hebt het in je, je moet het er gewoon uit trekken.' 'Als ik mensen heb die mij thuis komen wonen, zullen ze profeteren.'⁴⁷

Kort na de geboorte van de Profetische Beweging in de jaren tachtig ontstond in de jaren negentig van de vorige eeuw de *Apostolische Beweging*. Peter Wagner geloofde dat er een grote nood was aan leiderschap dat geschikt zou zijn om het ambt van apostel in ere te herstellen. Hij schreef: 'Bill Hamon is iemand die God heeft opgericht om aan deze behoefte te voldoen. Zoals hij ons een decennium geleden geholpen heeft de rol van de profeet te begrijpen, zo helpt hij ons nu de rol van de apostel te begrijpen.'⁴⁸ Hamon geloofde dat hem door de Geest was geopenbaard dat het ambt van apostel de laatste fase van het herstel van de kerk is. Het grootste deel van zijn leven zou hij wijden aan het normaliseren van de titels profeet en apostel in de kerk. Hamon lijkt dan ook een groot aandeel te hebben gehad in het ontstaan en de vormgeving van wat nu de Nieuw Apostolische Reformatie wordt genoemd. 'We moesten jaren lang vechten om het ambt van de profeet en de apostel te herstellen,' zegt hij. 'Dat is de reden dat we onze profetische conferenties hielden. Ik introduceerde iemand dan als 'Profeet zus-en-zo' of 'Apostel zus-en-zo.' Ik was vastberaden om de apostel en de profeet zo geaccepteerd en gewoon en onderdeel van de kerk te maken als de evangelist, voorganger en leraar.'⁴⁹ Bill Hamon – die door Kenneth Copeland wordt vergeleken met de apostel Paulus – gelooft dat deze nieuwste generatie apostelen en profeten de wereld moet transformeren. Dit doen ze door openbaringen, goddelijke strategieën en het trainen van een leger voor de Heer om te wandelen in het bovennatuurlijke en alle dingen te onderwerpen. 'Jezus brengt mensen van de *vijfvoudige bediening* tot volwassenheid en zet hen aan tot het intensiveren van hun training en het toerusten van degenen die de soldaten in Gods eindtijd leger

zullen zijn.. de sterfelijke kerk is in transitie en bereidt zich voor op het worden van de onsterfelijke kerk.⁵⁰

De apostel Paulus zag het niet als zijn roeping om de kerk te trainen tot het worden van soldaten en heersers, maar tot het worden van een reine, smetteloze bruid. In de Bijbel waren apostelen volgers van Jezus als Heer die persoonlijke getuigen waren van Zijn sterven en opstanding en door Hem Zelf werden geroepen, aangewezen en uitgezonden om het evangelie te verkondigen. Dat was de reden dat zij destijds het fundament konden leggen, wat ons werd overgeleverd door de Bijbel. Alleen Paulus was een uitzondering, in die zin dat hij niet door Jezus werd aangesteld tijdens Diens bediening op aarde, maar onderweg naar Damascus waarbij de hemel openging en Jezus tot hem sprak. In de Bijbel lezen we dat Jezus na Zijn opstanding verscheen aan *alle apostelen*, waarvan Paulus *de laatste* was! (1 Kor 15.7,8) Paulus beschrijft zichzelf daarnaast als minste van *alle apostelen*: een vergelijking die hij alleen kon maken als *alle apostelen* op dat moment bekend waren. (1 Kor 15.9) Zoals de titel 'Messias' aan slechts één Persoon is voorbehouden, namelijk Jezus, de Zoon van God, God Zelf, is het ambt van apostel dus voorbehouden aan slechts twaalf mannen en Paulus. Dat het bij deze twaalf is gebleven, blijkt ook uit het feit dat de muur van het nieuw Jeruzalem is gebouwd op twaalf fundamenteen waarop de namen van elk van de twaalf apostelen geschreven zijn. (Op 21.14) Dit getal is net zomin symbolisch als dat het aantal stammen van Israël symbolisch gezien moet worden.

Als NAR-apostelen doen wat ze pretenderen te doen, namelijk een fundament leggen voor de kerk (Ef 2.19,20), zal de muur van levende stenen moet worden afgebroken. Geen steen zal zo op de andere worden gelaten. Dan zal de oude kerk verbrokkeld worden en een nieuw fundament worden gelegd dat niet wordt vergezeld van wonderen en tekenen, maar er uit bestaat. Het fundament lijkt daarmee niet meer Jezus Christus te zijn, maar de werking van 'de geest' of zo je wilt 'de zalving.'

Cal Pierce, apostel en oprichter van de hedendaagse Healing Rooms bediening, schrijft: 'De vroege apostelen en profeten legden een fundament voor de kerk om op te bouwen volgens Efeze 2:20. In dat fundament waren tekenen, wonderen, genezingen en krachten om op te bouwen. Het probleem van tegenwoordig is dat we het lichaam van Christus niet hebben gebouwd met tekenen, wonderen, genezingen en

krachten zoals we zouden moeten. Nu hebben we hedendaagse apostelen en profeten nodig om het fundament te herleggen dat werd afgebroken door een gebrek aan geloof. Als een apostel, het werk van een apostel leidend, herleggen we het fundament van genezingen en wonderen door Healing Rooms over de hele wereld.’⁵¹

NAR apostelen lijken voorbij te gaan aan het feit dat God Zelf de Architect en Bouwer is van Zijn heilige stad en bruid, het nieuwe Jeruzalem. (Heb 11.10) ‘Want zulke lieden zijn valse apostelen, bedrieglijke arbeiders, die zich voordoen als apostelen van Christus. En geen wonder, want de satan zelf doet zich voor als een engel van het licht. Het is dus niets bijzonders als ook zijn dienaars zich voordoen als dienaars van gerechtigheid. Hun einde zal zijn overeenkomstig hun werken.’ (2 Kor 11)

Zeven bergen

In de volle overtuiging dat dit hetgeen is dat God hen als eigenlijke zendingsopdracht heeft gegeven, gaat de nieuwste generatie christenen eropuit om de aarde te onderwerpen aan ‘Gods heerschappij.’ Want, zo geloven zij: ‘Christenen hebben de verplichting, het mandaat, de opdracht, de heilige verantwoordelijkheid om het land opnieuw voor Jezus Christus te claimen – om heerschappij te voeren in burgerlijke structuren, net zoals in elk ander aspect van leven en goddelijkheid. Maar het is heerschappij waar we op uit zijn. Niet slechts een stem. Het is heerschappij waar we op uit zijn. Niet slechts invloed. Het is heerschappij waar we op uit zijn. Niet slechts gelijkheid. Het is heerschappij waar we op uit zijn. Wereldverovering. Dat is wat Christus ons opdroeg op te bereiken.’⁵²

Deze manier van ‘Gods opdracht’ uitvoeren is niet Bijbels, maar ook niet nieuw. Kruisridders volgden deze methode en zelfs tijdens de Tweede Wereldoorlog wilde men de wereld reformeren en een duizendjarig Rijk vestigen uit naam van een nieuw soort christendom – *Positief Christendom* - dat onder leiding van een ras ‘supermensen’ andere mensen aan zich onderwierp. De beweging drong mensen er destijds van binnenuit op aan om de verschillen tussen katholicisme en protestantisme aan de kant te zetten en streefde naar een vorm van

spiritualiteit, ontdaan van joods christelijke wortels en werd ook wel de *Duitse Geloofsbeweging* genoemd.

Voor het ten uitvoer brengen van de zendingsopdracht 'ga heen en maak alle volken tot Mijn discipelen,' werden volgens NAR gelovigen Buitenbijbelse, 'godgegeven strategieën' geopenbaard. Een belangrijke strategie is het *Zeven Bergen Mandaat*, dat er naar streeft een koninkrijk te bouwen waarin 'Gods wil' zal worden gedaan, doormiddel van het geestelijk veroveren van de wereld vanuit zeven invloedssferen. 'De manier om heerschappij te bereiken,' zo stelt Peter Wagner, 'is om koninkrijksgezinde mensen in elk van de Zeven Bergen te hebben: religie, familie, onderwijs, regering, media, kunst & entertainment en business, zodat ze hun invloed kunnen gebruiken om een omgeving te scheppen waarin de zegen en rijkdom van het Koninkrijk van God door kan dringen in alle gebieden van de samenleving.'⁵³ De strategie voor het beïnvloeden van deze zeven invloedssferen werd in 1975 aan de oprichters van 's werelds grootste evangelisch-charismatische jeugdbewegingen op dat moment, Loren Cunningham (YWAM) en Bill Bright (Campus Crusade), in een visioen geopenbaard. Vanaf begin van deze eeuw werd het mandaat door 'strateeg, futurist en overtuigend communicator' Lance Wallnau onder de aandacht gebracht en gepropageerd als geestelijk oorlogswapen om maatschappelijke transformatie uit te werken. Wallnau gelooft dat het 'winnen' van individuele zielen niet is zoals God het bedoelde, maar dat God wil dat we volledige volken voor God winnen: 'Waar is God op uit? Hij is uit op volken. De hemel wil volken. We moeten Hem geven wat Hij wil.'⁵⁴ Wallnau gelooft over het zeven bergen mandaat, dat 'hij die deze zeven koninkrijken in bezit zou kunnen nemen, de oogst van de volken binnen [zou] kunnen brengen.'⁵⁵ *De oogst* zijn hele landen die zich tot het nieuwe christendom hebben bekeerd. Deze landen worden vergeleken met de gehoorzame schapen op de dag des oordeels,⁵⁶ zoals beschreven in Mattheus 25.31-33. Vanaf 2013, toen Wallnau samen met megakerkleider Bill Johnson (Bethel Redding) het boek *Invading Babylon: The 7 Mountain Mandate* uitbracht, begon het mandaat internationaal aan populariteit te winnen.

Niet alleen internationale megakerken als Hillsong⁵⁷ en Bethel Redding,⁵⁸ die door Peter Wagner 'apostolische spillen' met 'een directe invloedssfeer'⁵⁹ worden genoemd, maar ook Nederlandse

kerken, en organisaties als de *Coalitie voor Apostolische Reformatie*⁶⁰ en *Living in your destiny*⁶¹ gebruiken het Zeven Bergen Mandaat als model om de wereld te transformeren.

Wanneer vanuit de zeven bergen een 'christelijke regering' zou zijn gevestigd, zou van daaruit het koninkrijk 'van God' gebouwd kunnen worden: de berg Sion waarop de tempel van God zal worden gebouwd zoals beschreven in Jesaja 2.2. Iets waarvan de God van de Bijbel zegt dat de Nakomeling van David, Gods gezalfde Koning en Priester dit zal doen (Jes 44.28, Zach 6.12,13) en waarvan Jezus ook Zelf zegt dat Hij dit zal doen, zonder hulp van mensenhanden! (Mar 14.58) 'De God Die de wereld gemaakt heeft en alles wat daarin is, Deze, Die een Heere van de hemel en van de aarde is, woont niet in tempels die met handen gemaakt zijn. Hij wordt ook door mensenhanden niet gediend alsof Hij iets nodig heeft, omdat Hij Zelf aan allen het leven, de adem en alle dingen geeft.' (Hand 17.24,25)

Het Zeven Bergen Mandaat stelt zich ten doel de aarde uiteindelijk vanuit deze tempel te besturen en Gods wil ten uitvoer te brengen. De Here Jezus hoeft dus Zelf niet meer terug te komen, maar in plaats daarvan regeert 'Zijn' bruid. Een theocratie dus, waarin 'christelijke principes' worden gehandhaafd, zoals dit in Islamitische landen met de sharia gebeurt. 'Doe alles volgens Mijn wegen en principes,' aldus 'Jezus' in Bill Hamons boek *The Eternal Church*. 'Verander elke wet en handelen dat tegengesteld is aan Mijn principes. Ik wil dat vrede over alles heerst. Stel daarom goddelijke richtlijnen op die samenwerking en eenheid onder de mensen en met de rest van de wereld onderhouden.'⁵⁷

Een Jezus die mensen aanstuurt om vrede te brengen, wetten te veranderen en eenheid met de wereld na te streven om zijn koninkrijk te bouwen? Zo iemand heeft weinig gemeen met Jezus uit de Bijbel, maar heeft redelijk wat verwantschap met de rebelse redder die met zijn vrede zal vernietigen (Dan 8.25), wetten en tijden zal veranderen (Dan 7.25) en bevriend zal zijn met de wereld. Jezus zei: 'denk niet dat Ik gekomen ben om vrede te brengen op de aarde..' (Matt 10.34)

De Bijbel spreekt ook over zeven bergen. In Openbaringen zijn dit treffend genoeg de zeven zetels van het beest waar het afvallige Babylon op zit en haar gezag over uitoefent. 'Hier is het verstand dat wijsheid heeft: de zeven koppen zijn zeven bergen, waarop de vrouw

zit.' (Op 17.9) Geen invloedssferen waarin Jezus als Koning verheerlijkt wordt dus. Daarbij is de hoogste berg die met het mandaat veroverd zou worden 'de berg Sion aan de noordzijde,' waar de duivel zijn oog op had laten vallen, (Jes 14.13) maar die niet hem maar de grote Koning toekomt. (Ps 2.6, Ps 48.3)

Niet geheel verbazingwekkend valt dit zevenbergenidee naadloos samen met New Age gedachtengoed. Zo geloofde leidsman Benjamin Creme dat een nieuwe wereld zal worden gevormd door transformatie, doormiddel van mensen. In een lezing in 2005 stelde hij: 'De wereld zal getransformeerd worden, maar dat gaat Maitreya niet doen. U gaat dat doen. Wij allemaal gaan dat doen. De mensheid gaat dat doen. Lang geleden zei Maitreya: 'Door mensenvoeten en mensenhanden [zal] de Tempel gebouwd worden.' De 'tempel' is de juiste structuren: politiek, economisch, religieus, maatschappelijk, wetenschappelijk, enzovoorts.'⁶² Creme geloofde dat 'de Wereld Leraar met zijn Grote Discipel en enkele vooruitstrevende leden van de mensheid mannen en vrouwen zal trainen op alle terreinen van menselijke inspanning tot een geleidelijke maar *volledige transformatie van de samenleving* heeft plaatsgevonden. Deze *New Age architecten* zullen zich in posities van gezag bewegen door reden van hun wijsheid en onbaatzuchtige zorg voor het welzijn van allen. Verreikende veranderingen zullen plaats nemen met de geringste ontwrichting van de bestaande maatschappelijke structuur..⁶³

Peter Wagner, die er door de geest sterk op aan werd gedrongen om transformatie van de samenleving op *de evangelische agenda* te zetten, stelt: 'Omdat we Gods volk zijn, hebben we de verantwoording om er alles aan te doen onze gemeenschappen te helpen aan Gods verwachtingen te voldoen. Ik houd van de manier waarop Bill Hamon dit verwoordt: 'De Heer heeft ons geroepen om *culturele architecten* te zijn – niet slechts culturele critici.' Zoals je kunt zien kan dit alles opgesomd worden in de uitdrukking die we tegenwoordig meer dan ooit gebruiken, namelijk '*maatschappelijke transformatie*.'⁶⁴

In zijn boek *Invading Babylon* schrijft Lance Wallnau dat het openlijk brengen van het evangelie (in zijn optiek synoniem voor het doen van wonderen en tekenen) ons nu wel bekend is. Maar als het aan hem ligt moeten we de 'zendingsopdracht' ook op een meer verborgen manier brengen: 'een verborgen bediening' die 'werkt binnenin de systemen van deze wereld om verandering te brengen.' 'Het doel is *een*

transformatie van de samenleving zelf door de systemen van steden binnen te dringen om hen te dienen.’ ‘Het klinkt bijna godslasterlijk, maar dienen om mensen te redden is een religieuze agenda.’ ‘Als we onze religieuze agenda’s opzij zetten om anderen tot een succes te maken,’ zo zegt Wallnau, ‘hebben we de Koninkrijkmindset geleerd en zijn we deel geworden van de *transformatie beweging*.’⁶⁵

Maar Jezus’ koninkrijkmindset was juist niet die van de wereld. Toen Hij op een ezelsveulen Jeruzalem binnen kwam rijden, werd Jezus onthaald als de aardse vredevorst voor Jeruzalem. Maar Hij kwam niet om aardse vrede te brengen. Toen Jezus gevangen werd genomen legde Hij opnieuw uit dat zijn koninkrijk niet van deze wereld is. ‘Mijn koningschap hoort niet bij deze wereld. Als mijn koningschap bij deze wereld hoorde, zouden mijn dienaren wel gevochten hebben om te voorkomen dat Ik aan de Joden werd uitgeleverd. Maar mijn koninkrijk is niet van hier.’ (Joh 18.36 NBV) Het is nooit aan Jezus’ discipelen geweest om de wereld te transformeren, noch die voor Hem te veroveren. Gods koninkrijk komt niet door nieuw geopenbaarde technieken, niet door het zwaard en niet door het afroepen van een engelenlegioen.

Onder de christelijke noemer ‘het verkondigen van het evangelie’ lijkt New Age erin te slagen haar eigen zendingsopdracht te verwezenlijken, namelijk het brengen van maatschappelijke transformatie wereldwijd, doormiddel van de kerk. Dit project lijkt zodanig gelukt dat het een prominente plek op de evangelische agenda heeft gekregen.

‘Nu dat we maatschappelijke transformatie op onze evangelische agenda’s hebben,’ zegt NAR-apostel Peter Wagner, ‘is het tijd voor actie. Ik beschouw ‘maatschappelijke transformatie’ als de concept term. De actieterm echter die ons het best op de weg naar dat doel helpt is ‘het nemen van heerschappij.’⁶⁶ Net als Lance Wallnau stelt Wagner het nemen van heerschappij volledig gelijk aan het vervullen van de zendingsopdracht,⁶⁷ wat niet vreemd is als je ziet hoezeer een ‘maatschappelijk evangelie’ en een ‘welvaartsevangelie’ het getuigen van de Here Jezus hebben overgenomen. ‘We moeten *de geest van armoede uitdrijven* en die vervangen voor de Bijbelse *en goddelijke geest van voorspoed* als we willen kunnen handelen als actieve vertegenwoordigers van maatschappelijke transformatie,’ aldus Peter Wagner. ‘Zonder enorme hoeveelheden rijkdom in de handen van

Koninkrijk-gezinde mensen die zich voegen naar de principes van het koninkrijk van God, ben ik ervan overtuigd dat we niet de maatschappelijke transformatie zullen zien waar we naar verlangen.’⁶⁸

Als het werkelijk Gods Geest is die Zijn kinderen aanstuurt op het nemen van heerschappij zou dat voor het eerst in de geschiedenis zijn. In de Bijbel doet God dit namelijk niet. Hoe God wél denkt over het nemen van aardse heerschappij, blijkt uit Zijn retorische vraag aan Job: ‘Kent u de verordeningen van de hemel, of kunt u op aarde zijn beleid bepalen?’ (Job 38.33) Het antwoord is ‘nee!’ God roept Job niet op de wetten van de hemel te leren kennen en deze te implementeren op aarde. Het is *in de laatste plaats* de bedoeling dat wij als christenen Gods heerschappij over de aarde brengen! Het hier maling aan hebben getuigt niet zozeer van naïviteit, als wel van een enorme hoogmoed en maling hebben aan Gods gezag.

Maar het lijkt alsof Dominionisten juist dóór het kennen van deze wetten de hemel proberen te bereiken en heerschappij op aarde willen brengen, zoals blijkt uit de titel van het boek *The Physics of Heaven* die vertaald luidt: ‘de natuurwetten van de hemel, de mysteriën van God verkennen in geluid, licht, energie, trillingen en kwantum fysica’. Het boek werd geschreven door Judy Franklin en Ellyn Davis, maar bevat hoofdstukken die zijn geschreven door onder meer Bob Jones, Cal Pierce, Bill Johnson en zijn vrouw Beni. Of, zoals Lance Wallnau in het boek *Invading Babylon* stelt: ‘De hemel heeft waar we naar op zoek zijn, en je zult er naar toe moeten gaan om het te halen.’⁶⁹

Even ter opfrissing van het geheugen: het is nooit God geweest die ons aanmoedigde de hemel te bestijgen en een koninkrijk te bouwen tot in de hemel. De geest die dit plan bestuurt is *niet* van God! Het waren de bouwers van Babel die zeiden: ‘Kom, laten wij voor ons een stad bouwen, en een toren waarvan de top in de hemel reikt, en laten we voor ons een naam maken.’ Maar het lot van Babel is al beklonken. ‘Al klom Babel op naar de hemel, en al versterkte het de hoogte van zijn vesting, toch zullen van Mij uit verwoesters erover komen, spreekt de HEERE. (Jer 51.53)

Hemel op aarde implementeren?

‘Het woord apostel betekent gezonden worden naar een plaats om er de plek te reproduceren waar vanuit je gezonden bent; een maatschappelijke transformator. Het doel is om Aarde te maken als de Hemel.’⁷⁰ - *Kris Vallotton*

Het implementeren van hemel op aarde is waarvan een nieuwe generatie christenen gelooft dat dit het uitvoeren van ‘Gods wil,’ het vestigen van ‘Gods koninkrijk,’ en onze ‘apostolische taak’ is. Hoezeer deze gedachte een begrip van de ware komst van Gods Koninkrijk heeft vervangen, blijkt uit verschillende websites en prekenseries die de leus hebben overgenomen. ‘Welkom in onze kerk, waar hemel en aarde elkaar raken’ luidt de banner van een Nederlandse kerk. ‘Waar hemel en aarde elkaar raken’ de prekenserie van een andere.

Waar komt deze gedachte vandaan? Toen Elia en Mozes samen met Jezus in verheerlijkte vorm op aarde verschenen, wilde Petrus een tent voor hen opslaan zodat ze er konden verblijven. Hij beseftte op dat moment niet dat het hemelse, reine, verheerlijkte en het aardse, onreine, sterfelijke zich niet laten verenigen. Nadat Adam en Eva gezondigd hadden konden ze met hun zondige natuur geen deel meer hebben aan het paradijs, een stukje hemel op aarde waar ze met God konden wandelen. De toegang werd hun duidelijk verboden. Heilig en onheilig, het hemelse en het aardse zijn sindsdien gescheiden.

Het *Koninkrijk Nu* idee dat het hemels koninkrijk van God zich met het aardse dient te synchroniseren, zodat ‘hemel’ hier kan doorbreken, lijkt opnieuw ongeloofelijk veel op dat van occulte leer. Namelijk dat door het massaal verlicht worden van mensen een kosmische shift wordt afgedwongen: de verdwijning van alle angst en gescheidenheid en de komst van de hemel op aarde. Dit zou het duizend jarig rijk van vrede en verlossing, de Nieuwe Tijd inluiden.

In het boek *Wanneer de hemel de aarde binnendringt* wordt door Bill Johnson de theologie van *Koninkrijk Nu* uiteengezet. Door Randy Clark wordt zijn boodschap beschreven als ‘niet het geluid van een echo’ maar ‘een stem van iemand die roept in de woestijn, ‘bereid de weg voor het aanstaande koninkrijk van de Heer.’⁷¹ Hij vergelijkt Johnson daarmee met Johannes de dooper, zoals Alice Bailey de kerk die de wereld tot verlichting zou brengen ooit vergeleek met Johannes de

doper. De titel van Johnsons boek gaat over het binnendringen van het hemelse op aarde: een 'invasie' van 'de hemel' die men teweeg wil brengen doormiddel van gebed. Gebed wordt daarbij gezien als het geven van toestemming aan God om op aarde te werken. Zonder gebed, of 'toestemming,' zou God niets kunnen doen. Met instemming door ons gebed zou 'hemel' vrijgezet worden op de aarde. In het hoofdstuk 'de hemel naar beneden bidden' beschrijft Johnson: Het Onze Vader Model geeft ons de meest heldere instructie over hoe we de werkelijkheid van Zijn wereld de onze in kunnen bidden.'⁷² 'God reageert met een letterlijke invasie van hemel op aarde door de aanbidding van de gelovige.'⁷³

Met een opzweepende mix van psychologie en politiek geeft Johnson een spreekbeurt waarin hij het onze Vader als een door mensen te vervullen opdracht voordraagt en zijn luisteraars meteen ook van een levensdoel voorziet. 'De apostolische opdracht om te bidden 'op aarde, als in de hemel' [...] was een apostolische opdracht en taak, omdat de hele hemel dát gebed steunt. Het is onze verplichting om het te bidden en het te zien gebeuren. Het is geen optie. Het is het ábsolute centrum van wie je bent. Het is het absolute centrum van waarom God je op de planeet heeft achtergelaten. [...] Het *is* onze goddelijke opdracht.'⁷⁴ Aan alle luisteraars die ernaar verlangen Gods wil te doen legt Johnson uit wat die wil is. 'De Heer roept ons op om een volk te zijn dat brandt met een begrip van de wil van God. Wat is de wil van God? Het is wat er *daar* [in de 'hemel'] aan de hand is, zou *hier* [op aarde] aan de hand moeten zijn. En wat er *hier* aan de hand is wat niet ook *daar* gaande is, moet stoppen. Dat is de opdracht. Het is niet ingewikkeld.'⁷⁵

NAR apostelen geloven dat de hemel rijk is, vredig, en vrij van alle kwaad. Ze zien het als Gods wil dat die hemelse toestand op aarde komt en het de opdracht aan gelovigen is om dit te bewerkstelligen. Eén van de manieren waarop dit wordt gedaan is door de aarde actief van 'alle kwaad' te verlossen, zoals door het *binden* van de 'geest van armoede' en het *vrijzetten* van de 'geest van welvaart.' Of het bestraffen van de 'demon van diabetes' en het uitdrijven van de 'geest van de Farizeeër.' Een andere manier is door te geloven en deze geloofskracht vrij te zetten door te belijden. 'Door het gelovig gebed kunnen we de werkelijkheid van Zijn wereld, deze wereld binnenbrengen. Dat is de functie van geloof,'⁷⁶ aldus Bill Johnson. '.. als ik geloof dat ziekte voor het lichaam is wat zonde voor de ziel is, zal

geen ziekte mij intimideren.’⁷⁷ ‘Er zijn geen tumoren in de hemel, en geloof brengt die werkelijkheid onze werkelijkheid binnen. Zou satan de hemel met tumoren willen treffen? Natuurlijk wil hij dat. Maar hij heeft er geen heerschappij. Hij heeft alleen hier heerschappij, wanneer en waar de mens het er mee eens is.’⁷⁸

Zoals de verdwijning van ziekte voor *Word of Faith* sprekers afhangt van het volmaakte geloof van de zieke, worden ook de verlossing van alle kwaad en de komst van Gods koninkrijk afhankelijk gemaakt van het geloven en proclameren van de mens. Op een eenzijdige, bijna kinderlijke manier wordt daarbij verondersteld dat omdat God goed is, alleen het goede van God komt en dat alles wat naar menselijke maat goed is, Gods wil is. Maar is het niet God die zowel het licht als het duister schiep (Jes 45.7) en uit Wiens mond zowel het kwade als het goede komt? (Klaagl 3.38) Is het niet dezelfde hemel waaruit God zowel zoet manna alsook vernietigend zwavel en vuur op de aarde deed neerkomen? Zoals staat geschreven: ‘Toen liet de HEERE zwavel en vuur over Sodom en Gomorra regenen. *Het kwam van de HEERE uit de hemel.*’ (Gen 19.24,25) Ook zwavel en vuur waren Gods wil en kwamen uit de hemel.

Met zijn theorie verandert Johnson de essentie van een belangrijk deel van het gebed dat Jezus ons leerde. Het bidden dat *Gods wil wordt gedaan* ‘zoals in de hemel zo ook op aarde’ wordt door hem ingeruild voor een soort principe dat als de aarde wordt gesynchroniseerd met de hemel, deze paradijselijke toestand ook daadwerkelijk op aarde kan doorbreken. Dit laatste is echter niets minder dan de magische wet ‘*as above, so below*’ in een discodip van christelijkheid: een toverformule die verwijst naar de gelijkstelling van hemel en aarde en die de basis vormt voor elke vorm van magie. ‘*As above, so below; as below, so above.*’ De spreuk behelst dat de transcendente God voorbij het fysieke universum en de immanente God binnenin onszelf één zijn.’⁷⁹

Christenen geloven dat God alomtegenwoordig is: er is geen plaats in Zijn schepping waar Zijn Tegenwoordigheid niet is, terwijl Hij toch gescheiden blijft van deze zelfde schepping. Dat ‘god’ of ‘het goddelijke’ immanent is, in die zin dat het niet inwonend, maar deel van elk mens is, is pantheïsme. Het is geen Bijbels godsbeeld, maar een godsbeeld dat de basis vormt voor New Age en waarvan occultist Alice Bailey zegt: ‘De oosterse godsdiensten hebben steeds *God immanent*

benadrukt.. De westerse godsdiensten hebben *God transcendent* geboden. Vandaag de dag is er een snel groeiende nadruk op God immanent in elk mens en in elke geschapen vorm. *Vandaag de dag hebben we kerken nodig die een versmelting van deze twee ideeën bieden..*⁸⁰ De reden dat het belangrijk is dat de kerk dit nieuwe godsbeeld biedt, is dat het de basis vormt voor een universeel acceptabele en positieve vorm van spiritualiteit die door New Age wordt beoogd. Bailey stelt dan ook: ‘..een frisse oriëntatie op goddelijkheid en tot het accepteren van het feit van *God transcendent* en dat van *God immanent* binnen in elke levensvorm. Dit zijn de fundamentele waarheden waarop de wereldreligie van de toekomst zal rusten.’⁸¹ Benjamin Creme beaamt dit en zegt: ‘uiteindelijk zal een nieuwe wereldreligie geïnaugureerd worden door versmelting van de benadering van de God van oost en west, *God immanent* en *God transcendent*.’⁸²

Zoals het goddelijke in alles en het goddelijke boven alles één dienen te worden, zo is het idee dat ook aarde en hemel overeenstemming moeten bereiken. Dit is de basis van magie en occulte leer. Maar zoals blijkt hoeft je voor toverformules niet meer buiten de kerk te zoeken..

Het idee dat wij dingen uit de hemel naar de aarde horen te halen om zo het koninkrijk van God te bouwen is niet Bijbels. Zoals onze eigen manier van aanbidden niet leidt tot God, werkt ook onze manier van koninkrijk bouwen niet Gods Koninkrijk uit. Daarbij komt dat God de Vader ons alles uit de hemel heeft gezonden wat we hier op aarde nodig hebben totdat we in Zijn koninkrijk binnengaan. ‘Jezus dan zei tegen hen: Voorwaar, voorwaar, Ik zeg u: Niet Mozes heeft u het brood uit de hemel gegeven, maar Mijn Vader geeft u het ware brood uit de hemel. Want het brood van God is Hij Die uit de hemel neerdaalt en aan de wereld het leven geeft. Zij zeiden dan tegen Hem: Heere, geef ons altijd dat brood. En Jezus zei tegen hen: Ik ben het Brood des levens; wie tot Mij komt, zal beslist geen honger hebben, en wie in Mij gelooft, zal nooit meer dorst hebben.’ (Joh 6.32-35)

Aardse koninkrijken

‘Toen bracht de duivel hem naar een hooggelegen plaats en liet hem in een en hetzelfde ogenblik alle koninkrijken van de

wereld zien. De duivel zei tegen hem: 'Ik geef u de macht over dat alles en ook de roem die ermee gepaard gaat, want ik kan daarover beschikken en ik geef het aan wie ik wil; als u in aanbidding voor mij neervalt, zal dat allemaal van u zijn.' Maar Jezus antwoordde: 'Er staat geschreven: "Aanbid de Heer, uw God, vereer alleen hem."' *Lukas 4:5-8*

De obsessie met roem en macht door het heersen over aardse koninkrijken is niets nieuws. Geschiedenisboeken staan volgeschreven met oorlogen en veroveringen van het ene koninkrijk op het andere. En met Jezus wordt ook ons dit verleidelijke aanbod van roem en macht door heerschappij over aardse koninkrijken voorgehouden. Kerkleider Bill Johnson doet ons via een preek die per podcast te luisteren is hetzelfde aanbod. 'Waar we naar kijken is de rekening.. de bankrekening die God heeft geopend op jouw naam. En ik geloof dat de Heer het ons, in deze kamer, in het komende seizoen mogelijk maakt de erfenis te verkennen.. Als je je even indenkt dat je op een hooggelegen plaats staat en heel dat uitgestrekte gebied [ziet] en je kijkt over dat land, en de Heer zegt: 'dat is allemaal van jou.' Nou, dat is enerverend, maar het is nog spannender om het te verkennen wanneer je eenmaal weet dat dat van jou is.'⁸³

God belooft Jezus de volken als Zijn erfdeel te geven, de einden der aarde als Zijn bezit. (Psalm 2.8) De Vader kan deze koninkrijken alleen aan de Zoon geven omdat ze al van Hem zijn. (2 Kon 19.15, Ps 22.29) Ze hoeven dus niet van satan 'heroverd' te worden 'voor God.' Op geen enkel moment wordt over satan beschreven dat God hem de koninkrijken van de aarde gaf: niet in de hemel, niet met zijn val, noch met de zondeval. Ook aardse heersers, koningen en gezaghebbers krijgen hun gezag van God. Nebukadnezar was een machtig koning wiens heerschappij reikte tot over alle koninkrijken van de aarde. Hoewel hij regeerde, waren die koninkrijken hem door God gegeven. God strafte Nebukadnezar omdat hij te hooghartig was om te erkennen dat het God was die hem heerschappij had gegeven. Hij veranderde in een wild beest 'totdat u erkent dat de Allerhoogste Heerser is over het koningschap van de mensen en dat geeft aan wie Hij wil.' (Dan 4.25) Toen Nebukadnezar zijn hoogmoed was verloren en weer bij zijn zinnen was gekomen, kon Hij Gods grootheid erkennen en prees: 'Hoe groot zijn Zijn tekenen en hoe machtig Zijn wonderen! Zijn Koninkrijk is een eeuwig Koninkrijk en Zijn

heerschappij is van generatie op generatie.’ (Dan 4.3) Dit overdragen van de koninkrijken met al hun rijkdommen, door God de Vader, zal plaatsvinden als Jezus letterlijk terugkomt met Zijn voeten op de olijfberg. (Zach 14.3) Het is met die wederkomst dat Hij niet meer de dienende en lijdende Messias is, maar de Messias die Koning is en zal regeren met een ijzeren scepter van het recht. Zijn verlossing is waar heel de schepping zuchtend naar uitkijkt. Het is niet een zelf toegeëigend koningschap, en ook niet een koningschap dat eerst verworven werd door de kerk, maar een koningschap door God de Vader gegeven met een Koning die door Hem werd gezalfd en zal regeren tot in alle eeuwigheid!

Over dit moment wordt door Daniël geprofeteerd. ‘Ik keek toe in de nachtvisioenen, en zie, er kwam met de wolken van de hemel iemand als een Mensenzoon. Hij kwam tot de Oude van dagen en men deed Hem voor Zijn aangezicht naderbij komen. *Hem werd gegeven heerschappij, eer en koningschap*, en alle volken, natiën en talen moesten Hem vereren. Zijn heerschappij is een eeuwige heerschappij, die Hem niet ontnomen zal worden, en Zijn koningschap zal niet te gronde gaan.’ (Daniel 7.13,14) ‘En de zevende engel blies op de bazuin, en er klonken luide stemmen in de hemel, die zeiden: De koninkrijken van de wereld zijn van onze Heere en van Zijn Christus geworden, en Hij zal Koning zijn in alle eeuwigheid.’ (Op 11.15)

In tegenstelling tot het Koninkrijk van God zijn koninkrijken op aarde niet iets wat we zouden moeten begeren. Gods Koninkrijk heeft niets met politiek en aardse regeringen te maken. Aardse koninkrijken zijn een aan Jezus gegeven erfdeel, waarin *te Zijner tijd* wordt gedeeld door Zijn heiligen, Zijn bruid. (Dan. 7.27)

Erfenis vast opmaken

Voor wie volgens de regeltjes leeft is het verleidelijk zichzelf te vereenzelvigen met de oudste zoon in de gelijkenis van de verloren zoon. We scharen onszelf nu eenmaal onder de categorie ‘goede, brave mensen’ en niet onder degenen die wegliepen en het erfdeel van de Vader verkwistten. Maar is dat terecht? We eisen onze erfenis op door nú al een nieuw lichaam te willen, nú gouden straten te claimen, nú een nieuwe aarde en nú alle tranen van onze ogen gewist te willen

hebben om alvast als koningen te leven en vervolgens onze eigen weg te gaan. Ik vermoed dat we veel meer op de jongste zoon lijken. Maar de jongste zoon was wijs: hij kwam tot inkeer. Hij besloot naar zijn Vader terug te gaan en tegen Hem te zeggen: 'Vader ik heb gezondigd tegen de hemel en tegen U. Ik ben het niet waard uw zoon genoemd te worden.' De vraag is wat wij doen.. Denken we onszelf christen te kunnen noemen terwijl we onze eigen weg vervolgen, de erfenis claimen en positief proclameren: '*Ik ben geen zondaar*,' '*Ik ben het waard*' en '*Ik ben uw zoon*'?

Onder het mom van de erfenis verkennen worden gelovigen misleid om te leven alsof de aarde hun thuis is; iets dat door God wordt gezien als geestelijke onvolwassenheid. Toch blijkt uit het onderwijs van sommige herders dat ze hun schapen graag de erfenis laten opvragen en hen ermee de wereld in sturen. Zo stelt Bill Johnson: 'Ik ervaar het als één van mijn primaire taken om christenen te onderwijzen over hoe ze hun erfenis moeten verwezenlijken en besteden.'⁸⁴

Voordat een erfenis uitgegeven kan worden, is het aan degene die goederen bezit om te bepalen *wie* van Hem zal erven. Jezus heeft overwonnen en is de Enige die zal erven. Hij is Degene die soeverein besluit wie er *mét* Hem deelt in de erfenis. 'Wanneer de Zoon des mensen komen zal in Zijn heerlijkheid en al de heilige engelen met Hem, dan zal Hij zitten op de troon van Zijn heerlijkheid. En voor Hem zullen al de volken bijeengebracht worden [...] Dan zal de Koning zeggen tegen hen die aan Zijn rechterhand zijn: Kom, gezegenden van Mijn Vader, beërf het Koninkrijk dat voor u bestemd is vanaf de grondlegging van de wereld. (Matt 25.31,32,34)

Gods besluit wie er met Hem zal delen in de erfenis is geen willekeur, maar wel *Zijn* rechtvaardig oordeel en *Zijn* bekwaam besluit. De Here Jezus openbaart op verschillende plekken in de Bijbel wie Zijn Koninkrijk zullen beërven: niet vlees en bloed hier op aarde, maar verheerlijkte mensen, straks. Geen gelovigen die in zonde blijven leven (1 Kor 6.9, Gal 5.21), geen christenen die rijkdom verzamelen op aarde (Jak 2.5), maar wel de gebrokenen van geest (Matt 5.3), zij die vervolgd worden vanwege de rechtvaardigheid (Matt 5.10), zij die naar de minste van hun broeders en zusters hebben omgezien (Matt 25.40), etc.

Als we als christenen er naar verlangen Gods wil te doen, we na het doorstaan van heel wat testen en beproevingen hebben volhard, Hem in nederigheid hebben gevolgd, ons geloof hebben bewaard en bij Jezus' terugkomst in Hem worden gevonden, zullen we een erfdeel ontvangen. 'U bent het die steeds bij Mij gebleven bent in Mijn verzoeken. En *Ik beschik u* het Koninkrijk, zoals Mijn Vader dat aan Mij beschikt heeft, opdat u eet en drinkt aan Mijn tafel in Mijn Koninkrijk en op tronen zit en de twaalf stammen van Israël oordeelt.' (Luk 22.28,29) Pas dan worden we door Koning Jezus aangesteld als Zijn mede-erfgenamen. Degenen die overwinnen en erven, zullen priesters van God en van Christus zijn, en zij zullen met Hem als koningen regeren, duizend jaar lang. (Openb 20.6).

De Bijbel staat daarin recht tegenover NAR-gelovigen, die niet geloven dat ze op de bestemde tijd door Christus Jezus worden aangesteld als koningen en priesters, maar die geloven dat de christuszalving hen hier en nú recht geeft op die titels.

Paulus schrijft over christenen die zich in dit leven alvast koning hebben gemaakt. 'U bent al verzadigd, u bent al rijk geworden, u bent al gaan regeren zonder ons.' (1 Kor 4.8) Hij vergelijkt hen met zichzelf: dwaas, zwak, veracht, bespot, uitgescholden, hongerig en dorstig, zonder vaste woonplaats en een schouwspel voor de wereld. Paulus leek erg op Zijn Meester. Hij schetst een contrast dat ons ten minste aan het denken zou kunnen zetten. Want lijken we op Paulus, of zijn we christenen die *Jezus gebruiken* voor 'ons leven als koningen, nú'. De Bijbel zegt: 'Als wij alleen voor dit leven op Christus onze hoop gevestigd hebben, zijn wij de meest beklagenswaardige van alle mensen.' (1 Kor 15.19)

Uit de Bijbel blijkt dat er voor Jezus' wederkomst heerschappij door een surrogaatchristus zal zijn. Als de Here Jezus terugkomt op de Olijfberg, zal deze heerschappij vernietigd worden door Hemzelf, zal Zijn Heerlijkheid terugkeren in Gods tempel en zal Hij duizend jaar regeren als Koning vanaf Zijn troon. Dit Koningschap wordt Hem door God de Vader overhandigd, niet door Zijn dienaren. 'Op die dag zullen Zijn voeten staan op de Olijfberg, die voor Jeruzalem ligt..' 'Maar er zal één dag zijn, die de Heere bekend zal zijn..' 'De Heere zal Koning worden over heel de aarde. Op die dag zal de Heere de Enige zijn en Zijn Naam de enige. (Zach 14.4,7,9) Als wij vasthouden aan de Here

Jezus en het woord van Zijn getuigenis, zullen we mogen regeren met Hem.

Wanneer die dag van rust voorbij is, zal aan het oude niet meer worden gedacht. Dan zal zowel de hemel alsook de aarde vergaan en zal Hij Zelf een nieuwe hemel en aarde scheppen, zonder enige tussenkomst van mensen. 'Zie Ik schep een nieuwe hemel en een nieuwe aarde. Wat er vroeger was raakt in vergetelheid, het komt niemand ooit nog voor de geest. Er zal alleen maar blijdschap zijn en groot gejuich om wat Ik schep.' (Jesaja 65:17,18 NBV) 'Zie, de tent van God is bij de mensen en Hij zal bij hen wonen, en zij zullen Zijn volk zijn, en God Zelf zal bij hen zijn en hun God zijn. En God zal alle tranen van hun ogen afwissen, en de dood zal er niet meer zijn; ook geen rouw, jammerklacht of moeite zal er meer zijn. Want de eerste dingen zijn voorbijgegaan. En Hij Die op de troon zit, zei: Zie, Ik maak alle dingen nieuw.' (Openb 21.3,4,5)

Hoofdstuk 9

Een andere eenheid

‘Zie, hoe goed en hoe lieflijk is het dat broeders ook eensgezind samenwonen. Het is als de kostelijke olie op het hoofd, die neerdaalt op de baard, de baard van Aäron, die neerdaalt op de zoom van zijn priesterkleed. Het is als de dauw van de Hermon die neerdaalt op de bergen van Sion. Want daar gebiedt de HEERE de zegen en het leven tot in eeuwigheid.’

Psalm 133.1,2

Weinig is kostbaarder dan het ervaren van liefdevolle eenheid onder christenen. Het is iets dat de Heilige Geest geeft zolang we als Lichaam onder de leiding van Jezus als enige Heer en Hoofd blijven. In Hem verbonden, groeien we naar Jezus en daarmee naar elkaar toe om een volmaakte eenheid te worden: ‘één Heer, één geloof, één doop en één God de Vader.’ (Ef 4.5) Deze eenheid heeft tot doel dat we als gelovigen tot de volle kennis van de Zoon van God komen en samen groeien tot een volwassen lichaam van Christus. (Ef 4) Het spreekt voor zich dat een religieuze eenheid die door mensen wordt nagestreefd zonder Jezus als Hoofd, geen Bijbelse eenheid is.

We hebben gezien hoe Jezus in de kerk steeds meer plaats maakt voor de ware identiteit ‘in Christus:’ een bewustzijn dat gevormd kan worden in Jood en Griek. We zagen hoe verlicht worden tot deze identiteit verlossing door Jezus heeft vervangen en hoe het verlangen naar Gods Gezalfde heeft plaats gemaakt voor de begeerte zelf gezalfd te worden. Een ‘zalving’ die ons de ervaring geeft als God te zijn en die ons bindt in het gevoel één te zijn.

Terwijl Gods eniggeboren Zoon Jezus aan de kant wordt gezet, wordt gepredikt hoe we allemaal zonen van God zijn, ook zonder Hem. Wie zich kritisch uit ten aanzien van de zalving met de geest wordt bestuurd door de geest van de antichrist, zo geloven sommige kerkleiders. Bill Johnson, door Peter Wagner een apostolische pilaar genoemd, schrijft: ‘De geest van de antichrist is vandaag de dag werkzaam door gelovigen te beïnvloeden om alles te verwerpen dat met de zalving van de Heilige Geest te maken heeft.’ ‘Deze zalving beangstigt de duivel en maakt zijn koninkrijk van de duisternis kapot.

Hij zal er alles aan doen om de zalving te doden. Dat probeerde hij toen Jezus op aarde was, daarom lieten de religieuze leiders Jezus doden.’¹ Johnson onderwijst zijn lezers dat de geesten in hel in oorlog zijn tegen de zalving² met de geest.

En ook auteur van The Passion Translation, Brian Simmons gelooft dat de antichrist tegen de zalving is: ‘Het woord antichrist, hoe vaak kom je dat tegen in het boek Openbaring? Je komt het niet tegen in het boek Openbaring. [...] De antichrist is een geest. De antichristgeest was in de wereld toen Johannes 1 Johannes schreef. Dus deze geest is tenminste tweeduizend jaar in de wereld. En jullie verwachtten een antichrist? Stop ermee hem te verwachten! [...] Laten we het woord even uit elkaar halen: anti, tegen, tegenstand tot Christus, de gezalfde. De anti-zalving.’ *‘Die geest die werkzaam is geweest in ons, die het duister levend houdt, die ons wegduwt van de waarheid, die de zalving ervan weerhoudt te stromen en in ons te werken, dat is de geest van antichrist.’*³

We leven al in een tijd waarin degenen die zich kritisch over zogenaamd gezalfde sprekers en uitingen van de geest uitlaten meer worden verguisd dan zij de Here Jezus, Gods Gezalfde, bespotten. Een tijd waarin de zalving meer wordt geëerd dan de Gezalfde aan Wie alle eer en glorie toekomt. Een tijd waarin het brengen van scheiding in de eenheid binnen kerken als ernstige zonde wordt gezien.

Hoewel God ons oproept om voor zover het aan ons ligt met iedereen in vrede te leven, elkaar lief te hebben en te vergeven, betekent dit niet dat het vasthouden aan Jezus als enige Verlosser deze vrede een eenheid zal brengen. In tegendeel. Honderdduizenden gelovigen wereldwijd kunnen je vertellen dat ze zelfs door hun eigen familie worden vervolgd omdat ze de Here Jezus willen dienen. Jezus waarschuwde hiervoor toen Hij zei: ‘Ik ben niet gekomen om vrede te brengen, maar het zwaard.’ (Matt 10.4) Tegelijk beloofde Hij ook dat Hij degenen die Gods wil doen tot Zijn familie rekent. (Matt 12.50)

Binnen kerken is een actieve beweging van geforceerd broederschap gaande, ook tussen katholieken en protestanten. De reformatie waarin mensen ooit op gruwelijke manieren hun leven gaven in de strijd tegen de verering van middelaren, sacramenten en afgoden lijkt al weer ver achter ons. ‘Wij zijn een nieuwe generatie en wij doen het

anders,' kloppen we onszelf op de borst. Maar, zijn we dan ook meer naar Jezus toegegroeid? Is er iets veranderd?

De katholieke kerk heeft nog steeds een catechismus waarin staat dat 'de Zoon van God mens werd zodat wij God kunnen worden. De eniggeboren Zoon van God, nam onze natuur aan om ons te laten delen in Zijn goddelijkheid, zodat Hij, mensgemaakt, mensen goden kon maken.'⁴ Deze catechismus stelt verder dat verlossing niet alleen wordt bereikt door geloof, maar in combinatie met het houden van wetten, de doop en door de bemiddeling van de kerk. In die context is het dan ook niet geheel verwonderlijk dat paus Francis II zich uitsprak tegen christenen die denken een persoonlijke relatie met Jezus te kunnen hebben zonder bemiddeling van de kerk. Hij noemde dit 'een gevaarlijke, schadelijke verleiding.'⁵ De bemiddeling die de kerk aan 'iedereen die de planeet bewoont' biedt is een 'ecologische spiritualiteit' als nieuwe vorm van christendom. Een religie waarmee de mensheid door het 'bewustzijn van een gemeenschappelijke oorsprong' en het 'ontwikkelen van individuele, god-gegeven capaciteiten' vernieuwd kan worden. Die gemeenschappelijke oorsprong is dat mensen 'ten diepste één zijn met alle schepselen,' dat Christus 'woont in het binnenste van ieder wezen,' en dat 'Gods Zoon in zijn persoon een deel van heelal heeft opgenomen.'⁶ De Paus gelooft dat de Schepper 'onder ons' en 'in hetgeen ons omgeeft' leeft. Dit is een pan(en)theïstisch godsbeeld: God immanent en God transcendent.

Ook Jezus' kruisdood wordt door paus Francis II beschimpt. In 2015 stelt hij dat Jezus' leven menselijk gezien in een mislukking eindigde, 'de mislukking van het kruis.'⁷ En in december 2019 ondermijnde paus Francis II Jezus' zendingsofdracht door te stellen dat mensen, christen of niet christen, 'allemaal hetzelfde zijn, allemaal kinderen van God' en dat we anderen niet moeten willen overtuigen van ons geloof.⁸ De paus gaat daarmee recht in tegen de Heilige Geest, die in de Bijbel schreef: 'Predik het Woord. Volhard daarin, gelegen of ongelegen.' (2 Tim 4.2) Alleen God kan zielen voor Zichzelf winnen, maar het is wel degelijk onze taak om die zielen met het Levend Woord te voeden totdat Hij terugkomt.

De *Nieuw Apostolische Reformatie* streeft ernaar om de hele kerk tot eenheid te brengen onder het gezag van hun moderne profeten en apostelen. Dit behelst ook de katholieke kerk, die van oudsher al onder het gezag van moderne apostelen pretendeert te staan.

Afgelopen jaren vonden in dat kader verschillende ontmoetingen plaats tussen paus Francis II en NAR-leiders als Kenneth Copeland, John Arnott, Che Ahn, Mike Bickle en Kris Vallotton. De paus uitte zijn verlangen van een eenheid tussen protestanten en katholieken waar Jezus voor zou hebben gebeden, om één familie te zijn, zonder scheidingen. Hij gelooft dat de charismatische beweging geroepen is om te getuigen van 'eenheid in diversiteit,' en moedigde de charismatische leiders aan om de doop in de Heilige Geest met de hele kerk te delen, om zo het lichaam van Christus te verenigen.⁹ Kris Vallotton gelooft dat de paus zelf gedoopt is met de geest. Over zijn ontmoeting met de paus zegt hij: 'Ik werd met verschillende andere voorgangers uitgenodigd op een klein verbindend forum met paus Francis omdat hij een diepe passie heeft voor eenheid onder gelovigen – en ik bedoel DIEP!' 'Voor sommige mensen is verzoening tussen gelovigen op aarde het teken voor de nieuwe wereld orde – het begin van een regering door de antichrist. Het is moeilijk te geloven hoe een proactieve beweging richting het liefhebben van een hele groep mensen, hen vergeven en met hen verzoenen na vijfhonderd jaar van haat en vervolging kan leiden tot de heerschappij van satan. Maar religieuze mensen kunnen van elke gelegenheid gebruik maken om een probleem te vinden!'¹⁰

In januari 2014 werd bisschop Tony Palmer door paus Francis afgevaardigd om te spreken op een charismatisch-evangelische leiderschapsconferentie die door Kenneth Copeland werd georganiseerd. Zijn boodschap was dat de kloof tussen protestantse gelovigen en katholieken - ontstaan door de Protestantse Reformatie – werd beëindigd door een hernieuwde verklaring van hoe men gerechtvaardigd dient te worden: de *'Joint Declaration on the Doctrine of Justification.'* Palmer sprak hierover: 'Dit brengt een einde aan Luthers protest. Broeders en zusters, Luthers protest is voorbij!' 'Gescheidenheid is demonisch.' Palmer drong erop aan dat de verklaring ook door evangelische christenen ondertekend zou worden.¹¹

Vlak voor het vijfhonderd-jarig jubileum van de Protestantse Reformatie in 2017 verklaarde Copeland 'de kerkdemon' voor gevallen en 'de geest van scheiding' als neergehaald. Hij benadrukte Palmers boodschap aan de protestantse kerk om niet langer afgescheiden te zijn van de katholieke kerk: 'De grootste kerksplitsing

in de geschiedenis - amen - was toen de katholieke kerk scheurde. Je kent het verhaal. Het begin van de protesterende kerk.. je moet er eens over nadenken: onder de mensen van liefde worden wij protesteerders genoemd? We protesteren al meer dan vijf-honderd jaar. Ja! Het is al vijf-honderd jaar geleden. Nou, dat is pas een kerkscheuring broeder. Ik bedoel, het is de kerkscheuring aller kerkscheuringen.'¹²

Tot slot

Babel verlaten

‘Wij hebben getracht Babel te genezen, maar het is niet genezen. Verlaat het, en laten wij gaan, ieder naar zijn land, want het oordeel erover reikt tot aan de hemel, het is verheven tot aan de wolken. Ga weg uit zijn midden, Mijn volk, laat ieder zijn leven redden vanwege de brandende toorn van de HEERE.’

Jeremia 51.9 en 45

Inmiddels ben je aan het einde van dit boek gekomen. Mogelijk geschrokken van de hoeveelheid New Age in de kerk, misschien wel geïrriteerd omdat je geliefde Bijbelleraar werd geciteerd, of moedeloos omdat je niet weet waar het einde is. Je hebt kunnen zien hoe leraren de kerk binnen zijn geglipt om een andere Jezus en een ander evangelie te verkondigen. Bijbelse leer wordt verbrijzeld om het een andere betekenis toe te kennen en die hernieuwde zienswijze te onderwijzen. Een leer die aanstuurt op verlichting door eigen werken en zich afkeert van verlossing door Jezus. Je hebt gezien hoe we de geest zijn gaan gebruiken om onze eigen naam eer te brengen. Hoe we een lichaam van gelovigen zijn geworden dat niet meer wil wachten op haar Bruidegom en Koning, maar alvast gaat regeren zonder Hem. Hoe we de Farao uit hebben genodigd om leiderschapscursussen te geven, Jannes en Jambres op het podium hebben gezet om wonderen en tekenen te doen en het slavenmeisje uit Korinthe woorden van God laten spreken om de kerk aan te sturen. En, hoe we een bad zijn gaan bouwen voor de zieken.

Zoals God schrijft in de brief aan de Efeziërs zijn we verwickeld in een strijd tussen licht en duister, niet een strijd van vlees en bloed, maar tegen machten en krachten. Hoewel het duister voor eeuwig is overwonnen en Hij die in ons als christenen leeft groter is dan die in de wereld is, is het niet wijs om het werk van de duisternis te onderschatten. Het zou naïef zijn om te denken dat de heerser van deze wereld in zijn strijd niet al zijn macht en slimheid zal gebruiken om een perfect plan uit te werken waarmee hij zoveel mogelijk mensen van God afhoudt.

Maar ook jij hebt een keuze: blijf in de Here Jezus en heb geen deel aan de zonden van Babylon of Babel, 'want haar zonden hebben zich opgestapeld tot aan de hemel.' Als je op enige manier deel hebt gehad aan de zonden van Babel, zoals afgoderij (bijvoorbeeld het adoreren van beproefde stappenplannen, het verheerlijken van gezalfde leraren, geestvervulde zangers), als je geflirt hebt met toverij, je van Gods instellingen hebt afgekeerd en je heil in jezelf hebt gezocht in plaats van God, zoek God dan daarvoor. Wacht niet, maar scheur je hart voor Zijn aangezicht en krijg oprecht spijt.

Als je vandaag Zijn stem hoort, verhard je hart dan niet. Er is geen beter moment dan nu om terug te keren naar de Vader, Die ons liefheeft en bij Wie vergeving is. 'Keer terug naar Mij, en Ik zal naar u terugkeren, zegt de HEERE van de legermachten.' *Maleachi 3.7*

'Kom met woorden van berouw en keer terug naar de Heer. Zeg tegen Hem: Vergeef ons al onze misdaden. Neem wat goed is van ons aan. Als offer brengen we U oprechte woorden. Onze redding verwachten we niet langer van Assyrië, op paarden en strijdwegens zullen we niet meer vertrouwen, wat we zelf gemaakt hebben niet meer onze god noemen.' *Hosea 14.3,4 NBV*

Doe niet lichtzinnig over je eigen ongerechtigheid, maar belijd je zonden, want 'dan zal Hij, die trouw en rechtvaardig is, ons onze zonden vergeven en reinigen van alle kwaad.' *1 Johannes 1.9 NBV*

Krijg een oprecht verlangen de Vader te aanbidden 'in geest en waarheid, want de Vader zoekt wie Hem zo aanbidden.' *Johannes 4.23* Als ons hart de Waarheid liefheeft en die bij God zoekt, zal Hij Zichzelf absoluut aan ons openbaren.

'Dan zult u Mij aanroepen en heengaan, u zult tot Mij bidden en Ik zal naar u luisteren. U zult Mij zoeken en vinden, wanneer u naar Mij zult vragen met heel uw hart.' *Jeremia 29.12,13*

'Ga daarom uit hun midden weg en zonder u af, zegt de Heere, en raak het onreine niet aan, en Ik zal u aannemen, en Ik zal u tot een Vader zijn, en u zult Mij tot zonen en dochters zijn, zegt de Heere, de Almachtige.' *2 Korinthe 6.17,18*

::

En u, Mijn schapen,
schapen van Mijn weide,
u bent mens,
maar Ik ben uw God,
spreekt de Heere HEERE.

Ezechiël 34.31

::

Kom,
laten wij ons neerbuigen en neerbukken,
laten wij knielen voor de HEERE,
Die ons gemaakt heeft.
Want Hij is onze God
en wij zijn het volk van Zijn weide
en de schapen van Zijn hand.

Heden, indien u Zijn stem hoort,
verhard uw hart niet..

Psalm 95.6-8a

::

Voetnoten

Hoofdstuk 1: New Age in de kerk

1. Walsch, N.D. (1998) *Conversations With God, Book 3*. Charlottesville, Va: Hampton Roads. p.350
2. Bailey, A.(1976) *The Externalization of the Hierarchy*. New York: Lucis Publishing. p.510
3. Davis, E. en Franklin, J. (2016) *Physics of Heaven*, Shippensburg PA: Destiny Image.p.15
4. Website 'Jesus Yoga' Geraadpleegd op 25/1/2021 van <http://jesusyoga.weebly.com/>
5. Kumar, A. (06/01/2018) Bethel Church Responds to 'Christian Tarot Cards' Controversy. *The Christian Post*.
6. Website van Share International, april 1999. Geraadpleegd op 25/1/2021 van https://www.share-international.org/background/FAQ/faq_main.htm#nutwo
7. Walsch, N.D. (1999) *Friendship With God: an uncommon dialogue*. New York: G.P. Putnams Sons. p.23
8. Walsch, N.D. (1996) *Conversations with God Book 1*. New York: G.P. Putnams Sons. p.202

Hoofdstuk 2: Een andere Jezus Christus

1. 'Heidi Baker's testimony' Youtube video gepost door 'Catch The Fire Toronto' op 16/5/2011. Geraadpleegd op 25/1/2021 van <https://www.youtube.com/watch?v=0B36Bq44a6l&t=599s>
2. 'Messages from Jesus Christ and the Holy Virgin Mary confided to Myrna Nazzour.' 14/8/1987. Geraadpleegd op 25/1/2021 van <https://www.soufanieh.com/ENGLISH/eemess.htm#15> dec 1982
3. Website van de Mormonen: 'Joseph Smith—History 1:16–17.' Geraadpleegd op 25/1/2021 van <https://www.josephsmith.net/article/the-first-vision?lang=eng>
4. 'Do Mormons believe Jesus and Satan are brothers?' Website 'Mormon Church' Geraadpleegd op 25/1/2021 van <https://mormonchurch.com/587/do-mormons-believe-jesus-and-satan-are-brothers>
5. Website van het Institute for Christ Conciousness. 'What is Christ Consciousness' Geraadpleegd op 25/1/2021 van <https://www.institutechristconsciousness.org/what-is-christ-consciousness.html>
6. Cumbe, C. (1983) *The Hidden Dangers of the Rainbow*. Lafayette, Louisiana: Huntington House p.82
7. Cumbe, C. (1983) *The Hidden Dangers of the Rainbow*. Lafayette, Louisiana: Huntington House p.82
8. David, J. en Rice, N. (1982) *Messiah and the Second Coming*. Coptic Press, Wyoming, MI.
9. Dowling, L. (1988) *The Aquarian Gospel of Jesus the Christ*. p.5
10. Johnson, B. (2013) *When Heaven Invades Earth*. Shippensburg: Destiny Image Publishers. p.79
11. Johnson, B. en Clark, R. (2011) *The Essential Guide to Healing*. Bloomington, MN: Chosen Books. p.125.
12. Johnson, B. en Clark, R. (2011) *The Essential Guide to Healing*. Bloomington, MN: Chosen Books. p.132-133.
13. Johnson, B. (2013) *When Heaven Invades Earth*. Shippensburg: Destiny Image Publishers. p. 79
14. Johnson, B. (2013) *When Heaven Invades Earth*. Shippensburg: Destiny Image Publishers. p. 79
15. Johnson, B. (2015) *Face to Face with God*. Charisma House. p. 109.
16. Bailey, A.A. (1937) *From Bethlehem to Calvary: Initiations of Jesus*. New York: Lucis Press Ltd. p.100-101

17. Jung, C.G. en Shamdasani, S. (1999) *The Psychology of Kundalini Yoga*. Princeton: Princeton University Press. p.xviii
18. Jung, C.G. en Shamdasani, S. (1999) *The Psychology of Kundalini Yoga*. Princeton: Princeton University Press. p.31
19. Dollar, C. (8/12/2002) Jesus' growth into sonship. *ChangingYourWorld, TBN*
20. Dollar, C. The source of the anointing. Geraadpleegd op 25/1/2021 van <http://www.creflodollar.info/2016/02/creflo-dollar-the-source-of-the-anointing/>
21. Kamp, van de W. (2019) Gods Geest in en op ons. *Vrij Zijn*. p.21
22. Kamp, van de W. (2019) Gods Geest in en op ons. *Vrij Zijn*. p.31
23. Kamp, van de W. (2019) Gods Geest in en op ons. *Vrij Zijn* p.38
24. 'HEAVEN ON EARTH.m4v' Youtube video gepost door 'Eric Gilmour' op 18/10/2010, 7'09- 7'27 Geraadpleegd op 25/1/2021 van <https://www.youtube.com/watch?v=0AHn2PHTp3k>
25. Tolle, E. (1999) *The Power of Now: A Guide to Spiritual Enlightenment*. Novato, CA: Namaste. p.104
26. Website van Share international, april 1999. 'Maitreya and Jesus.' (Geciteerd door Steve Bancarz in *The Second Coming of the New Age*, p.168)
27. *Life Times*, Vol.1, No.3, p.90 (Geciteerd door Ray Jungen in 'For many shall come in My Name.')
28. Institute of Christ Consciousness html Geraadpleegd op 31/8/2018 van <https://www.institutechristconsciousness.org/what-is-christ-consciousness>.
29. Bailey, A.(1976) *The Externalization of the Hierarchy*. New York, NY: Lucis Publishing. p.510
30. Tolle, E. (1999) *The Power of Now, A Guide to Spiritual Enlightenment*. Novato, California: New World Library, p.105.
31. New Age website. 'Jesus Christ and Master Jesus.' Geraadpleegd op 25/1/2021 van <http://www.einterface.net/gamini/indexju.html>
32. Mirdad, M. (nov 1998) *Indigo Sun*. Geraadpleegd op 25/1/2021 van http://www.indigosun.com/old_files/NOV98/mirdad.htm
33. Frangipane, F. (1986) *Holiness, truth and the presence of God* 1986 Arrow Publications. p.140-146
34. Brian Simmons // *Glory Of The Last Days // Session 2 Part 1* YouTube video, gepost door 'JUBILEE CHURCH, SYDNEY' op 24 mei 2015. Bezocht op 29 mei 2020. <https://www.youtube.com/watch?v=K7R8TFPPMbw>
35. Brian Simmons // *Glory Of The Last Days // Session 2 Part 1* YouTube video, gepost door 'JUBILEE CHURCH, SYDNEY' op 24 mei 2015. Bezocht op 29 mei 2020. <https://www.youtube.com/watch?v=K7R8TFPPMbw>
36. Brian Simmons // *Glory Of The Last Days // Session 2 Part 2* YouTube video, gepost door 'JUBILEE CHURCH, SYDNEY' op 24 mei 2015. Bezocht op 29 mei 2020. <https://www.youtube.com/watch?v=PUM1NEMDOPM&t=450s>
37. Brian Simmons // *Glory Of The Last Days // Session 2 Part 2* YouTube video, gepost door 'JUBILEE CHURCH, SYDNEY' op 24 mei 2015. Bezocht op 29 mei 2020. <https://www.youtube.com/watch?v=PUM1NEMDOPM&t=450s>
38. Brian Simmons // *Glory Of The Last Days // Session 2 Part 2* YouTube video, gepost door 'JUBILEE CHURCH, SYDNEY' op 24 mei 2015. Bezocht op 29 mei 2020. <https://www.youtube.com/watch?v=PUM1NEMDOPM&t=450s>
39. Blog van Kris Vallotton. (6/12/2015) 'Digesting Jesus.' Geraadpleegd op 25/1/2021 van <https://krisvallotton.com/digesting-jesus/>
40. Hamon, B (1990) *Prophets and the Prophetic Movement*, p. 78
41. Volby, J. (4/12/2004) Zion is giving birth. *The Elijah's List*.
42. 'Kris Vallotton – Your Identity as Sons of god – Little gods heresy' YouTube video gepost door 'Mario Peter' op 21/10/2018. Bezocht op 25/1/2021 van https://www.youtube.com/watch?v=KqFrDp3_Htc&t=5s
43. Hamon, B. (2003) *The eternal church*. Shippensburg PA, Destiny Image Publishers p.385

44. Bailey, A.A. (1937) From Bethlehem to Calvary, Chapter Two - The First Initiation, The Birth at Bethlehem. Lucis. (Geciteerd door Tamara Hartzell in In the name of purpose,)
45. Bailey, A.A. (1989) From Bethlehem to Calvary: The Initiations of Jesus. Albany NY: Fort Orange Press. p.259.
46. Bentley, T. Monologue from Lakeland Revival, Day 57 May 28, 2008. Geraadpleegd op 25/1/2021 van <http://injesus.com/index.php?module=message&task=list&GroupID-WB0062AX>
47. Copeland, K. Following the Faith of Abraham I, side I.
48. Copeland, K. (1987) The Force of Love' audiotape BCC-56
49. 'Joyce Meyer Little gods' Youtube video gepost door 'LongforTruth1' op 17 juli 2014. Geraadpleegd op 25/1/2021 van <https://www.youtube.com/watch?v=vJjiNKZmODO>
50. Price, J.R. (1987) The Superbeings. Ballantine Books. p.121
51. Brendan Pelphrey, "I said, You are Gods. Orthodox Christian Theosis and Deification in the New Religious Movements" in Spirituality East and West, Easter 2000 (No. 13).

Hoofstuk 3: Een andere geest

1. Troost, P. (2019) Energie van de Geest. Kampen: Uitgeverij Kok. p.13,14
2. Yungen, R. (2007) For many shall come in My Name. Montana: Lighthouse Trails Publishing.
3. A Course in Miracles: Combined Volume.(1975) Glen Ellen, CA: Foundation for Inner Peace, Geraadpleegd op 25/1/2021 van <https://acourseinmiraclesnow.com/course-miracles-clarification-terms-holy-spirit/>
4. Ven, van der R. (2011) Genezing uit het Oosten? Utrecht: Uitgeverij Voorhoeve. p.113
5. Ven, van der R. (2011) Genezing uit het Oosten? Utrecht: Uitgeverij Voorhoeve. p.46
6. Ven, van der R. (2011) Genezing uit het Oosten? Utrecht: Uitgeverij Voorhoeve. p.114
7. Gangasingh MacPherson, C. (1996) A Critical Reading of the Development of Raimon Panikkar's Thought on the Trinity. Maryland: University Press of America. p.64
8. Benny Hinn, (8/11/1990) Praise-a-thon TBN
9. Beverley, J.A. (1995) Holy laughter and the Toronto Blessing. Michigan: Zondervan. p.54
10. Beverley, J.A. (1995) Holy laughter and the Toronto Blessing. Michigan: Zondervan. p.13,14
11. Howard Browne, R. (1992) Touch of God.Word and Spirit Resources. p.73
12. Howard Browne, R. (1992) Touch of God.Word and Spirit Resources. p.73
13. Hanegraaff, H. (1997) Counterfeit Revival. Nashville, Tennessee: Thomas Nelson. p.34
14. Geluk, A. (30/4/2008) TRIN gelooft in verandering van Nederland. Nederlands Dagblad
15. Overcoming Obstacles to Physical Manifestations of the Holy Spirit. (z.d) Geraadpleegd op 25/1/2021 van <http://bssm.net/schoolplanting/2018/07/11/overcoming-obstacles-physical-manifestations-holy-spirit/>
16. Overcoming Obstacles to Physical Manifestations of the Holy Spirit. (z.d) Geraadpleegd op 25/1/2021 van <http://bssm.net/schoolplanting/2018/07/11/overcoming-obstacles-physical-manifestations-holy-spirit/>
17. Pivec, H. (11/7/2017) Getting wasted with the Holy Spirit at Bethel Redding. Geraadpleegd op 25/1/2021 van <http://www.spiritoferror.org/2017/07/getting-wasted-with-the-holy-spirit-at-bethel-redding/6796>
18. Overcoming Obstacles to Physical Manifestations of the Holy Spirit. (z.d) Geraadpleegd op 25/1/2021 van <http://bssm.net/schoolplanting/2018/07/11/overcoming-obstacles-physical-manifestations-holy-spirit/>
19. Hanegraaff, H. (1997) Counterfeit Revival. Nashville, Tennessee: Thomas Nelson p.99
20. Testimony of former Muktananda disciple Joy Smith, Focus magazine 12, winter 1994/5.
21. Aggarwal, T. (12/6/2012) Experiences during Awakening of Kundalini. Geraadpleegd op 25/1/2021 van <https://www.selfgrowth.com/print/5016556>

22. Larson, B. (1989) *Straight Answers on the New Age*. Thomas Nelson Publishers, pag 35. (via <https://www.fojcradio.com/wp-content/uploads/2018/09/The-Heart-of-Freemasonry.pdf>)
23. Jung, C.G. en Shamdasani, S. (1999) *The Psychology of Kundalini Yoga*. Princeton: Princeton University Press. p.xxv
24. Dutrieux, D. (2004) *Kundalini, goed omgaan met het innerlijk vuur*. Uitgeverij Ankhhermes.
25. Bentley, T. (1/3/2018) *Revival Harvest America – We Will See the Raw Power of God! Elijahs List*.
26. Ellery, B. (5/8/2012) MP calls for ban on tattooed preacher who 'cures' cancer by kicking people in the face. *Daily Mail UK*.
27. Blair, L. (29/8/2019) Todd Bentley sexual misconduct allegations widen to Pakistan. *The Christian Post*.
28. Bos, van den D. (26/2/2019) Tienduizenden christenen komen samen in stadion voor 'grootste opwekking in de geschiedenis.' *Christelijk Informatie Platform*.
29. Mouissie, S. (16/11/2009) TRIN ziet goudstof als een soort manna. *Nederlands Dagblad*.
30. DeLoria, R. (11/2000) Ruth Ward Heflin, Revivalist and Prayer Minister, Dies of Cancer at 60. *Charisma Magazine*. P.24
31. 'Response to Glory Cloud at Bethel' YouTube video gepost door 'pastorkimo4960' op 22 oktober 2011. Geraadpleegd op 4 januari 2019 van <https://www.youtube.com/watch?v=tcPkOR4Lwj0&feature=youtu.be> 12'08
32. Weeks, L. (1/5/1996) Preoccupation with Self Blunts Discipleship. SBC Life.
33. Website Share International. 'On the art of Self-realization' Geraadpleegd op 25/1/2021 van https://www.share-international.org/maitreya/Ma_teachings.htm#Self-realization
34. 'What Marianne Williamson Believes About Jesus.' (2003) Beliefnet. Geraadpleegd op 25/1/2021 van <https://www.beliefnet.com/faiths/2003/02/what-marianne-williamson-believes-about-jesus.aspx>
35. 'What Marianne Williamson Believes About Jesus.' (2003) Beliefnet. Geraadpleegd op 25/1/2021 van <https://www.beliefnet.com/faiths/2003/02/what-marianne-williamson-believes-about-jesus.aspx>
36. Website Living in your destiny. Geraadpleegd op 25/1/2021 van <https://liyd.org/visie/>
37. Christy Wimber: Naturally Supernatural. CBN 700 Club. Geraadpleegd op 25/1/2021 van <https://www1.cbn.com/700club/christy-wimber-naturally-supernatural>
38. 'Doing the stuff' YouTube video gepost door 'Vineyard Church Mombasa' op 25 januari 2013. Geraadpleegd op 25/1/2021 van <https://www.youtube.com/watch?v=YkHKdTCLnTs>
39. ABC Television Special (1995) 'In the Name of God,' (geciteerd door Charles Graves in Anointing or Apostacy, pag 88 Te luisteren op: <http://doingthestuff.com/2016/03/great-expectations-pilot/>)
40. 'Doing the stuff' YouTube video gepost door 'Vineyard Church Mombasa' op 25 januari 2013. Bezocht op: <https://www.youtube.com/watch?v=YkHKdTCLnTs>
41. New Wine. 'Over ons.' Geraadpleegd op 4/5/2019 van <https://zomerconferentie.new-wine.nl/over-ons/waarom-een-zomerconferentie>
42. Parke, C. (19/9/2019) Pastor Bill Johnson on the recipe for revival, how Bethel Church exploded onto the global scene. *Fox News*.
43. Flinchbaugh, C. H. (28/2/2007) Ignite the Fire. *Charisma Magazine*.
44. Johnson, B. (2003) *When Heaven Invades Earth – A Practical Guide to a Life of Miracles*. Destiny Image. p.29
45. Johnson, B. en Seth, M. (2014) *When Heaven invades Earth for teens*. Shippensburg, PA: Destiny Image. p.135
46. Paus Franciscus II. (2014) *Encycliek Laudato Si* http://w2.vatican.va/content/francesco/en/encyclicals/documents/papa-francesco_20150524_enciclica-laudato-si.html p.98
47. Johnson, B. (2013) *When Heaven Invades Earth*. Shippensburg: Destiny Image Publishers.p.29

48. Johnson, B. (2014, november, 21) Claiming the Power to Heal As Jesus Did. Charisma Online.
49. Geivett, R.D. en Pivec, H. (2014) A New Apostolic Reformation? Bellingham: Lexham Press.p 184
50. Geivett, R.D. en Pivec, H. (2014) A New Apostolic Reformation? Bellingham: Lexham Press. p 185
51. Hall, F. (1946) Atomic Power With God Through Fasting and Prayer.Phoenix: Hall Deliverance Foundation. p53
52. Hall, F. (1960) Formula for Raising the Dead and the Baptism of Fire.
53. Hall, F. (1976) The Return of Immortality. Phoenix: Hall Deliverance Foundation, Inc. p.48
54. Riss, R. (1987) Latter Rain: The Latter Rain Movement of 1948 and the mid-twentieth century evangelical awakening. Honeycomb Visual Productions 1987. p.89
55. 'Kris Vallotton - Your Identity as Sons of god - Little gods heresy' YouTube video. Gepost door 'Mario Peter' op 18/10/2018. Bezocht op: https://www.youtube.com/watch?v=KqFrDp3_Htc&t=5s
56. Blumhofer, E.L. (1993) Restoring the Faith: The Assemblies of God, Pentecostalism, and American Culture. Chicago, University of Illinois Press. p56.
57. Espinosa, G. (2014) William J. Seymour and the origins of global pentecolism, Duke University Press.p.45
58. House, H.W. (1983) Tongues and the Mystery Religions of Corinth.
59. Koch, K.E. (1969) Speaking in tongues? Grand Rapids Michigan, Kregel Publications. p.41
60. Koch, K.E. The Strife of tongues. p.35
61. Johnson, B. (2003) When Heaven Invades Earth . Shippensburg, PA: Destiny Image. p.93
62. Johnson, B. (2003) When Heaven Invades Earth. Shippensburg, PA: Destiny Image. p.93.
63. Hanegraaff, W.J. (1998) New Age Religion and Western Culture. NY: State University of New York Press, p.30
64. Schucman, H. (1975) A course in Miracles (Tekstboek). CA: Foundation for Inner Peace. Pag 425
65. Schucman, H. (1975) A course in Miracles (Tekstboek). CA: Foundation for Inner Peace. Pag 52
66. Hanegraaff, W.J. (1998) New Age Religion and Western Culture. NY: State University of New York Press, p.30
67. Ankerberg, J. en Weldon, J. (1996) Encyclopedia of New Age Beliefs. Oregon: Harvest House Publishers. p.103
68. Young, S. (2004) Jesus Calling. Nashville, TN: Thomas Nelson. p.xii
69. Website Bücher fürs leben. Stellungnahme von Elke Kamphuis zum Andachtsbuch von Sarah Young, Ich bin bei Dir - 366 Liebesbriefe von Jesus. Geraadpleegd op 2/02/2019 van <https://www.bfl-vision.de/buecher/sarah-young/stellungnahme-von-elke-kamphuis-zum-andachtsbuch-von-sarah-young-ich-bin-bei-dir-366-liebesbriefe-von-jesus>
70. Greber, J.(1932) Der Verkehr mit der Geisterwelt Zürich, A. Brunner Verlag. p.133
71. Young, S. (2004) Jesus Calling. 1e druk, Nashville Tennessee, Thomas Nelson. p.376
72. Young, S. (2004) Jesus Calling. 1e druk, Nashville Tennessee, Thomas Nelson. p.246
73. Young, S. (2004) Jesus Calling. 1e druk, Nashville Tennessee, Thomas Nelson p.203
74. Young, S. (2004) Jesus Calling. 1e druk, Nashville Tennessee, Thomas Nelson p.377
75. Young, S. (2004) Jesus Calling. 1e druk, Nashville Tennessee, Thomas Nelson p.199
76. Young, S. (2004) Jesus Calling. 1e druk, Nashville Tennessee, Thomas Nelson. p.151
77. Young, S. (2004) Jesus Calling. 1e druk, Nashville Tennessee, Thomas Nelson p.228

Hoofdstuk 4: Genezing

1. Blog van Bill Johnson: <http://bjm.org/qa/is-it-always-gods-will-to-heal-someone/> Bezocht op 12/12/2019 De originele blogpost blijkt te zijn verwijderd, maar op de website van Healing Rooms Tidewater is een kopie terug te vinden:

- <https://healingrooms.info/is-it-always-gods-will-to-heal-someone>. Geraadpleegd op 3/10/2020
2. Kamp, van der W. (2016). Het wonder van het kruis. Aalten: Vrij Zijn. p.108,109
 3. Copeland, K. (1989) The Force of Faith. Fort Worth: KCP Publications. p.10
 4. Capps, C. (1980) Changing the Seen & Shaping the Unseen. Tulsa: Harrison House, p.14,15
 5. Copeland, K. (1983) Freedom from Fear. Fort Worth, TX: KCP Publications. p.11
 6. Zijlstra, J. (2017) Overwin de hindernissen. p.18
 7. Meyer, J. (2005). Approval addiction; overcoming your need to please everyone. New York: Faith Words. p.9,10
 8. Copeland, K. (1979) Walking in the realm of the Miraculous, Fort Worth, TX: Kenneth Copeland Ministries. p.37
 9. Website van Encyclopaedia Britannica, 'Phineas Parkhurst Quimby'
<https://www.britannica.com/biography/Phineas-Parkhurst-Quimby#ref97615>
 10. Johnson, B. (2003) When Heaven Invades Earth – A Practical Guide to a Life of Miracles. Destiny Image. p.45
 11. 'HEAVEN ON EARTH II.m4v' YouTube video, 5.43- 6.18 gepost door 'Eric Gilmour' op 18 oktober 2010. Geraadpleegd op 1 juli 2019 van <https://www.youtube.com/watch?v=YkHKdTCLnTs>
 12. Zijlstra, J. (2017) Overwin de hindernissen. p.24
 13. Hinn, B. (1991) Rise and Be Healed! Celebration Publishers, Inc, p.47
 14. 'BILL JOHNSON ||When Heaven Invades Earth||NEW SERMON 2017' Vanaf 6'09 YouTube video door 'Inspired Daily' 9/8/2017 Geraadpleegd op 25/1/2021 van <https://www.youtube.com/watch?v=NIajegLS7N8>
 15. Blog van Bill Johnson: <http://bjm.org/qa/is-it-always-gods-will-to-heal-someone/> Bezocht op 12/12/2019 De originele blogpost blijkt te zijn verwijderd, maar op de website van Healing Rooms Tidewater is een kopie terug te vinden: <https://healingrooms.info/is-it-always-gods-will-to-heal-someone> Bezocht op 3/10/2020
 16. Meyer, J. (2001) Eight Ways to Keep the Devil Under Your Feet. p.93
 17. 'Joyce Meyer God have creative power new message 2019' YouTube video gepost door 'new masih geet' op 2/2/2019 Geraadpleegd op 25/1/2021 van <https://www.youtube.com/watch?v=-N2mkPTiY-c>
 18. Meyer, J. (2012) Change Your words, change your life. Groot Brittannië: Hodder & Stoughton Ltd. p.55
 19. Dollar, C. (20/9/1998) The just shall live by faith.Changing your world. TBN.
 20. Kenyon, E.W. (1955). The Hidden Man. Kenyon's Gospel Publishing Society. 98
 21. Hagin, K.E. (1979). You can have what you say. Faith library.p 17
 22. Price, J.R. (1987) The Superbeings. Ballantine Books. Pag xxii
 23. <https://www.bol.com/nl/p/affirmation-the-100-most-powerful-affirmations-for-diabetes-2>
 24. 'In the Minds Eye' mei 1985 *Psychology Today*. (geciteerd door Dave Hunt in 'Seduction of Christianity')
 25. Nannen, E. (2010). Waarlijk vrij? Kampen: Voorhoeve. p.330
 26. Foster, R.J. (1983). Celebration of Discipline. HarperOne. 37
 27. Gawain, S. (2016) Creative Visualization. Navato California: Nataraj Publishing.p 6
 28. Conway, D. (1973) Magic: An occult primer. New York: Bantam. P.59
 29. Conway, D. (1973) Magic: An occult primer. New York: Bantam. P.59
 30. Payne, L. (1998) Luisterend bidden. Voorhoeve: Carmelitana. P.103
 31. Payne, L. (1998) Luisterend bidden. Voorhoeve: Carmelitana. P.105
 32. Payne, L. (1998) Luisterend bidden. Voorhoeve: Carmelitana. P.105
 33. Goldsmith, J. (1958) Practising the Presence. Harper Collins. p.11
 34. Payne, L. (1995) The Healing Presence. Michigan: Baker Books. p.26

35. Website Ministries of Pastoral Care. <http://ministriesofpastoralcare.com/leannes-story>
36. Sanford, A. (1983). *The Healing Light*. New York: Ballantine. p.165
37. Ophiel. (1968) *The art and practise of getting material things through creative visualisation*. San Francisco, CA: Peach Publishing Company. (geciteerd door Warren Smith in 'Another Jesus Calling', p 73)
38. Young, S. (2004). *Jesus Calling*. Nashville, Tennessee: Thomas Nelson X-XI.
39. Payne, L. (1995) *The Healing Presence*. Michigan, Baker Books. p.39
40. Conway, D. *Magic: an occult primer*. New York: Bantam. p.52 (geciteerd door Gerard Feller in 'Tussen waan en werkelijkheid')
41. Foster, R.J. (1983). *Celebration of Dicipline*. HarperOne. p.37
42. 'Hypnose op recept' (2018) 2doc NTR documentaire door Mirjam Bartelsman. Vanaf 6'40
<https://www.2doc.nl/documentaires/series/2doc/2018/mei/hypnose-op-recept.html>
43. Opincar, A. (19/8/1993) *The Dale Akiki trial has moved into the realm of national trends*. *San Diego Reader*.
44. Ven, van der R. (2011) *Genezing uit het oosten? Voorhoeve: Uitgeverij Kok*. P 343, 344
45. 'When you visit a Healing Room for the first time' YouTube video, gepost door 'Healing Rooms Ministries' op 6 mei 2015.
Bezoekt op 9 mei 2019.
https://www.youtube.com/watch?v=SQTbnVJr_GI&feature=youtu.be
46. Website Healingrooms New Zealand. Bezoekt op 9 mei 2019.
<https://healingrooms.co.nz/locations/>
47. Holloway, A. (16/9/2013) *The Mysterious Healing Centre of Asklepiion in Pergamum*. Ancient Origins.
48. Lizorkin-Eyzenberg, E. (1/12/2014) *The Pool Of Bethesda As A Healing Center Of Asclepius*.
49. Justin Martyr. *Dialogue with Trypho, the Jew*. Hoofdstuk 69.
50. Website Healingrooms Amsterdam. Geraadpleegd op 9 mei 2019 van www.healingrooms-amsterdam.nl (link werkt niet meer)
51. Website Healingrooms Singapore. Geraadpleegd op 9 mei 2019 van <http://www.healingroomssingapore.com/AboutUs/Background.aspx>
52. Website Healingrooms Singapore. Geraadpleegd op 9 mei 2019 van <http://www.healingroomssingapore.com/AboutUs/Background.aspx>
53. Copeland, K. (1995). *John G. Lake, His Life, His Sermons, His Boldness of Faith*. Kenneth Copeland Publications. p.13
54. Copeland, K. (1995). *John G. Lake, His Life, His Sermons, His Boldness of Faith*. Kenneth Copeland Publications. p.304
55. Lake, J.G. (1920, 16 juli) *Christian Conciousness*. Geraadpleegd van: <https://healingrooms.com/index.php?src=johnglake&document=59>
56. Lake, J.G. (1920, 15 juli) *Evolution of the Christian Conciousness*. Lezing in Chicago Convention of Pentecostal Assemblies in Chicago Illinois. Geraadpleegd van: <https://healingrooms.com/index.php?src=johnglake&document=75>
57. Copeland, K. (1995). *John G. Lake, His Life, His Sermons, His Boldness of Faith*. Kenneth Copeland Publications. p.196
58. Lake, J.G. (1920, 16 juli) *Christian Conciousness*. Geraadpleegd op 25/1/2021 van <https://healingrooms.com/index.php?src=johnglake&document=59>
59. Lake, J.G. (1920, 18 feb) *Brief aan Dr. Elwood Bulgin*. Geraadpleegd op 25/1/2021 van <https://healingrooms.com/index.php?src=johnglake&document=90>
60. Lake, J.G. (1920, 18 feb) *Brief aan Dr. Elwood Bulgin*. Geraadpleegd op 25/1/2021 van <https://healingrooms.com/index.php?src=johnglake&document=90>

61. Lake, J.G. (1918, 17 maart) St. Patrick and his Power. A lecture on Divine Healing. Artikel in de Spokesman- Review, p.12 Geraadpleegd op 25/1/2021 van <https://healingrooms.com/index.php?src=johnglake&document=68>
62. Lake, J.G. (1918, 17 maart) St. Patrick and his Power. A lecture on Divine Healing. Artikel in de Spokesman-Review, p.12 Geraadpleegd op 25/1/2021 van <https://healingrooms.com/index.php?src=johnglake&document=68>
63. Lake, J.G. Triune Salvation. Preek in Londen, Engeland en Washington D.C. Geraadpleegd op 25/1/2021 van <https://healingrooms.com/index.php?src=johnglake&document=180x>
64. Wikipedia 'Inner Healing Movement' https://en.wikipedia.org/wiki/Inner_Healing_Movement
65. Macnutt, F. (1974) Healing. USA: Ave Maria Press. p.142
66. Macnutt, F. (1974) Healing. USA: Ave Maria Press. p.186
67. Sanford, A. (1984) The healing gifts of the Spirit, HarperOne. p.116
68. Payne, L. (1996) Restoring the Christian Soul. Grand Rapids: Baker Books. p.68
69. Payne, L. (1996) Restoring the Christian Soul. Grand Rapids: Baker Books. p.151
70. Payne, L. (1996) Restoring the Christian Soul. Grand Rapids: Baker Books. p.69
71. Payne, L. (1996) Restoring the Christian Soul. Grand Rapids: Baker Books. p.68
72. Payne, L. (1996) Restoring the Christian Soul. Grand Rapids: Baker Books p.57, 58
73. Rossman, M.(12/6/2017) 'Meeting Your Inner Advisor' Healthy Net
74. Rossman, M.(12/6/2017) 'Meeting Your Inner Advisor' Healthy Net
75. Rossman, M.L. (2000) Guided Imagery for Self-Healing. Kramer Book. p.85
76. Rossman, M.L. (2000) Guided Imagery for Self-Healing. Kramer Book. p.94
77. Rossman, M.(12/6/2017) 'Meeting Your Inner Advisor' Healthy Net
78. Macnutt, F. (1974) Healing. USA: Ave Maria Press. p.148
79. Sanford, A. (1984) The healing gifts of the Spirit. HarperOne. p.121- 123
80. Kamp, van der W. (2016). Het wonder van het kruis. Aalten: Vrij Zijn. p.89
81. Website Summit Sozo <http://www.summitsozo.org/ministry-information/sozo-faq/>
82. Opincar, A. (19/8/1993) The Dale Akiki trial has moved into the realm of national trends. San Diego Reader.
83. Vitz, P. (1994) Psychology as religion. 2e druk, Eerdmans, Grand Rapids Michigan. p.58
84. Anderson, N.T. (1994) Overwinning over de duisternis. Hoornaar: Gideon. p 183
85. Oosterhoff, M (9/5/2019) blog 'Ode aan moeders.' *Medisch Contact*.
86. Vitz, P. (1994) Psychology as religion. 2e druk, Eerdmans, Grand Rapids Michigan. p.61
87. New Thought website. 'Agnes Sanford.' <http://agnessanford.wwwhubs.com/>
88. Sanford, A. (1972) Sealed Orders: Agnes Sanford, Her Autobiography. Alachua: Bridge-Logos, p.33
89. Sanford, A. (1983) Healing Light, The Art and Method of Spiritual Healing York: Ballantine, 1983. p.69
90. Sanford, A. (1983) Healing Light, The Art and Method of Spiritual Healing York: Ballantine. p.146
91. Sanford, A. (1983) Healing Light, The Art and Method of Spiritual Healing York: Ballantine. p.34
92. Sanford, A. (1983) Healing Light, The Art and Method of Spiritual Healing York: Ballantine. p.35
93. Sanford, A. (1983) Healing Light, The Art and Method of Spiritual Healing York: Ballantine. p.5
94. Sanford, A. (1983) Healing Light, The Art and Method of Spiritual Healing York: Ballantine. p.3
95. Sanford, A. (1983) Healing Light, The Art and Method of Spiritual Healing York: Ballantine. p.1

96. Sanford, A. (1979) Behold Your God. Macalester Park Pub Co p.40
97. Sanford, A. (1983) Healing Light, The Art and Method of Spiritual Healing York: Ballantine. p.116
98. New Thought website. 'Agnes Sanford.' <http://agnessanford.wwwhubs.com/>
99. Sanford, A. (1983) Healing Light, The Art and Method of Spiritual Healing. York: Ballantine. p.121
100. Sanford, A. (1983) Healing Light, The Art and Method of Spiritual Healing. York: Ballantine. p.121
101. Sanford, A. (1983) Healing Light, The Art and Method of Spiritual Healing. York: Ballantine. p.32
102. Sanford, A. (1983) Healing Light, The Art and Method of Spiritual Healing. York: Ballantine. p.122
103. Wikipedia, 'Inner Healing Movement.'
https://en.wikipedia.org/wiki/Inner_Healing_Movement
104. Rix Miltz, A. The Atonement Understood
105. Alice Bailey, From Bethlehem to Calvary,, Chapter Two - The First Initiation, The Birth at Bethlehem,
<http://laluni.helloyou.ws/netnews/bk/bethlehem/beth1022.html>.
106. Alice Bailey, From Bethlehem to Calvary Chapter Five - The Fourth Initiation, The Crucifixion, <http://laluni.helloyou.ws/netnews/bk/bethlehem/beth1062.html> (geciteerd door Tamara Harzell in 'In the Name of Purpose: Sacrificing Truth on the Altar of Unity')
107. Williamson, M. (1992) A Return to Love: Reflections on the Principles of A Course in Miracles. Harper. p.37
108. Williamson, M. (1992) A Return to Love: Reflections on the Principles of A Course in Miracles. Harper. p.38
109. Williamson, M. (1992) A Return to Love: Reflections on the Principles of A Course in Miracles. Harper. pp. 41,42
110. 'Alice Bailey, From Bethlehem to Calvary Chapter Two - The First Initiation, The Birth at Bethlehem, <http://laluni.helloyou.ws/netnews/bk/bethlehem/beth1022.html> (geciteerd door Tamara Harzell in 'In the Name of Purpose: Sacrificing Truth on the Altar of Unity')
111. Payne, L. (1995) The Healing Presence. Michigan, Baker Books. p.53
112. Payne, L. (1995) The Healing Presence. Michigan, Baker Books. p.55
113. Payne, L. (1995) The Healing Presence. Michigan, Baker Books. p.73
114. Payne, L. (1995) The Healing Presence. Michigan: Baker Books. p.37
115. Payne, L. (1991) Restoring the Christian Soul. Michigan: Baker Books. Restoring the christian soul p xiv
116. Payne, L. (1991) Restoring the Christian Soul. Michigan: Baker Books. Restoring the christian soul p 23
117. Law, J. (19/5/2019) Sozo prayer spreading worldwide, but what is it? *Christian Post*.
118. Law, J. (19/5/2019) Sozo prayer spreading worldwide, but what is it? *Christian Post*.
119. 'Use This Strategy to STOP Satan in His Tracks! | Dawna DeSilva & Teresa Liebscher' YouTube video, gepost door 'Sid Roth's It's Supernatural!' op 23/5/2000, oorsponkelijk uitgezonden op 17/8/2018.
120. Website Word of Life Christian Fellowship. Sozo. <https://www.wolcf.com/solo>
121. Interview door Sid Roth met Teresa Liebscher en Dawna DeSilva. Geraadpleegd op 25/1/2021 van <https://www.tv7.fi/vod/player/8863/>
122. Persoonlijke website van Aiko Hormann. <https://www.draikoofficial.com/intro>
123. Sozo gateway. 'What does a Sozo session look like?' Bezocht op 2/9/2018 van <http://www.sozogateway.org/docs/typicalsozosession.pdf>

124. Mission Statement – by Dr. Aiko Hormann.” Aiko Hormann Ministries. July, 2009. Web November, 2012. Geraadpleegd op 10/12/2018 van <http://www.aikohormann.org/index.php/about/my-mission>
125. Persoonlijke website van Aiko Hormann. <https://www.draikooofficial.com/intro>
126. Sozo gateway. ‘What does a Sozo session look like?’ Bezocht op 2/9/2018 van <http://www.sozogateway.org/docs/typicalsozosession.pdf>
127. DeSilva, D. en Liebscher, T. (2016) SOZO Saved Healed Delivered. Shippensburg, PA: Destiny Image Publishers. p.119
128. Flashcards SOZO training (2011) <https://www.flashcardmachine.com/sozo-training.html>
129. DeSilva, D. en Liebscher, T. (2016) SOZO Saved Healed Delivered. Shippensburg, PA: Destiny Image Publishers, p.38
130. <https://globalarkministries.com/sozo/>
131. DeSilva, D. en Liebscher, T. (2016) SOZO Saved Healed Delivered. Shippensburg, PA: Destiny Image Publishers, p.97
132. DeSilva, D. en Liebscher, T. (2016) SOZO Saved Healed Delivered. Shippensburg, PA: Destiny Image Publishers, p.97,98
133. DeSilva, D. en Liebscher, T. (2016) SOZO Saved Healed Delivered. Shippensburg, PA: Destiny Image Publishers, p.57,58
134. Website van Sozo Texas (VS). ‘FAQ’ <https://www.txoksozo.com/faq>
135. Website Sozo Nederland. ‘Sozo ontvangen.’ <https://www.bethelsozo.nl/sozo-ontvangen/>

Hoofdstuk 5: Bevrijding

1. Wikipedia ‘exorcisme’ <https://nl.wikipedia.org/wiki/Exorcisme>
2. Nannen, E. (2010) Waarlijk vrij? Kampen: Voorhoeve. p.25
3. Anderson, N.T. (2011) Op weg naar vrijheid in Christus. p.7
4. <https://www.institutechristconsciousness.org/what-is-christ-consciousness.html> Bezocht op 31/8/2019
5. Anderson, N.T. Victory over darkness. p.16
6. Anderson, N.T. (1994) Overwinning over de duisternis. Hoornaar: Gideon. p.58
7. Kamp, van der W. (2013) Wie je bent in Christus. Stichting Vrij Zijn.
8. Anderson, N.T. (1995) De bevrijder. Gideon. p.169
9. Anderson, N.T. (2011) Op weg naar vrijheid in Christus. p.7
10. Anderson, N.T. (2001) Who I Am in Christ. Regal. p.230
11. Schucman, H. (1975) A Course in Miracles :Manual, p.77
12. Anderson, N.T. (1993) The bondage breaker. Oregon: Harvest House. p.180
13. <https://www.facebook.com/FICMinternational/posts/2535349029828783>
14. Anderson, N.T. (1995) De bevrijder. Gideon. p.23,24
15. <https://www.facebook.com/FICMinternational/posts/2535349029828783>
16. Hanegraaff, W.J. (1998) New Age Religion and Western Culture NY: State University of New York Press, p.300
17. Schucman, H. (1975) A Course in Miracles: Combined Volume. Glen Ellen, CA: Foundation for Inner Peace. T-3.VII.2.4
18. Schucman, H. (1975) A Course in Miracles: Combined Volume. Glen Ellen, CA: Foundation for Inner Peace. T-3.VII.5.1
19. Hanegraaff, W.J. (1998) New Age Religion and Western Culture NY: State University of New York Press, p.300
20. Anderson, N.T. (1993) The bondage breaker. Oregon: Harvest House. p.70
21. Anderson, N.T. (1993) The bondage breaker. Oregon: Harvest House. p.107
22. Anderson, N.T. (1995) De bevrijder. Gideon. p.83
23. Anderson, N.T. (1993) The bondage breaker. Oregon: Harvest House. p.215

24. Kamp, van der W. (2016). Het wonder van het kruis. Aalten: Vrij Zijn. p.143
25. Nannen, E. (2010). Waarlijk vrij? Kampen: Voorhoeve. p.136
26. Anderson, N.T. (2011) Op weg naar vrijheid in Christus. p.41
27. Kamp, van der W. (2016). Het wonder van het kruis. Aalten: Vrij Zijn. p.130
28. Anderson, N.T. (1993) The bondage breaker. Harvest House. p.213
29. Anderson, N.T. (1993) The bondage breaker. Harvest House. p.213
30. Anderson, N.T. (2011) Op weg naar vrijheid in Christus. p.26
31. DeSilva, D. en Liebscher, T.(2016) SOZO Saved Healed Delivered. Destiny Image Publishers. p.25
32. DeSilva, D. en Liebscher, T.(2016) SOZO Saved Healed Delivered. Destiny Image Publishers. p.97
33. Cooper, Ph. (1996) Basic Magic: a practical guide. p.13
34. <https://cslectures.org/spencer/the-healing-method-of-cs-spencer.htm>
35. Anderson, N.T. (1994) Overwinning over de duisternis. Hoornaar: Gideon. p.222
36. Anderson, N.T. (1994) Overwinning over de duisternis. Hoornaar: Gideon. p.42
37. 'Joyce Meyer Is Not a Sinner' YouTube video, gepost door 'LongforTruth1' op 17 juli 2014. Bezocht op 4 december 2018.
<http://www.youtube.com/watch?v=5dmHJdM63hk>
38. Benny Hinn. (1991) Our position in Christ, deel 2: The Word made flesh. Orlando Florida: Orlando Christian Centre. Cassettebandje #A031190-2, kant 2.
39. Hanegraaff, W.J. (1998) New Age Religion and Western Culture. NY: State University of New York Press, p.295
40. Anderson, N.T. (1993) The bondage breaker. Oregon: Harvest House. p.54
41. Anderson, N.T. (1994) Overwinning over de duisternis. Hoornaar: Gideon. p.75
42. Website Christian Answers for the New Age door Marcia Montenegro.
'Affirmations.'
http://christiananswersforthenewage.org/Articles_Affirmations.aspx?sty=sm
43. Hanegraaff, W.J. (1998) New Age Religion and Western Culture. NY: State University of New York Press, p.241
44. Anderson, N.T. (1994) Overwinning over de duisternis. Hoornaar: Gideon. p.67
45. Anderson, N.T. (1994) Overwinning over de duisternis. Hoornaar: Gideon. p.62
46. Anderson, N.T. (1994) Overwinning over de duisternis. Hoornaar: Gideon. p.48
47. Anderson, N.T. (1994) Overwinning over de duisternis. Hoornaar: Gideon. p.103
48. Anderson, N.T. (1994) Overwinning over de duisternis. Hoornaar: Gideon. p.42
49. Osteen, J. (2016) The Power of I AM. p.1
50. Osteen, J. (2016) The Power of I AM. p.2
51. Osteen, J. (2016) The Power of I AM. p.2
52. 'Todd White - God Saved Us Because We Are "So Valuable" YouTube video, gepost door 'reformationcharlotte' op 7 december 2016. Bezocht op 4 januari 2019.
https://www.youtube.com/watch?v=QiSomf_2RE8&t=22s
53. Klein, J. (2006) I AM. Salisbury: Non-duality Press.
54. Nannen, E. (2010). Waarlijk vrij? Kampen: Voorhoeve. p. 84
55. Méndez Ferrell, A. (2015) The Rhine vision. http://voiceofthelight.com/wp-content/uploads/2015/02/the_rhine_vision.pdf
56. Geivett, R.D. en Pivec, H. (2014) A New Apostolic Reformation? Bellingham: Lexham Press. p.154

Hoofdstuk 6: Een ander gebed

1. Keating, T. (2006) Open Mind, Open Heart 20th Anniversary Edition. NY: The Continuum International Publishing group.p32
2. Douma, J.(2005) Jezus uitstralen. Uitgeverij Kok. p. 112
3. <http://thomasmerton.nl/thomasmerton/teksten-over-merton/wanneer-het-hart-oprecht-is/>

4. Pramuk, C. (2009) *Sophia: The Hidden Christ of Thomas Merton*, Minnesota: Order of Saint Benedict. p6
5. <http://thomasmerton.nl/thomasmerton/teksten-over-merton/wanneer-het-hart-oprecht-is/>
6. Keating, T. (2006) *Open Mind, Open Heart* NY: The Continuum International Publishing group.p4
7. Keating, T. (2006) *Open Mind, Open Heart*. NY: The Continuum International Publishing group.p7
8. Keating, T. (2006) *Open Mind, Open Heart* 20th Anniversary Edition. NY: The Continuum International Publishing group.p12
9. Keating, T. (2006) *Open Mind, Open Heart* 20th Anniversary Edition. NY: The Continuum International Publishing group.p158
10. Hanegraaff, W.J.(1998) *New Age Religion and Western Culture*. NY: State University of New York Press p.513
11. Jung, C.G. en Shamdasani, S. (1999) *The Psychology of Kundalini Yoga*. Princeton: Princeton University Press.
12. Jung, C.G. (1977) *Collected Works of C.G. Jung*, Volume 18 Princeton University Press. par1638.
13. Website Michael Mirdad. 'Christ Consciousness.'
<https://www.michaelmirdad.com/christ-consciousness/>
14. Website Michael Mirdad. 'Christ Consciousness.'
<https://www.michaelmirdad.com/christ-consciousness/>
15. Keating, T. (2009) *Intimacy with God: An Introduction to Centering Prayer*. p.42
16. Website Thomas Merton. 'De boodschap van een contemplatief.'
<http://thomasmerton.nl/thomasmerton/thomas-merton-als-auteur/de-boodschap-van-een-contemplatief/>
17. Baker, R. et al. (1999) *Merton & Sufism: The Untold Story*. Fons Vitae p.33
18. Baker, R. et al. (1999) *Merton & Sufism: The Untold Story*. Fons Vitae p.37
19. Baker, R. et al. (1999) *Merton & Sufism: The Untold Story*. Fons Vitae p.116
20. Website van Jos Douma. 'Meditatie.'
<http://www.josdouma.nl/index.html?/meditatie/>
21. Yungen, R. (2003) *A Time of Departing*. Lighthouse Trails Publishing. p.43
22. Goleman, D. (1988) *The Meditative Mind*. Tarcher/Putnam Inc.: Los Angeles, CA. p.53.
23. Gioia, L. (2019) *Aangeraakt door God*. inleiding
24. Frank X. Tuoti, (1997) *The Dawn of the Mystical Age*, Crossroad Publishing Co. New York, p.127
25. Kilcourse, G.A. (2/12/1999) *Lezing: Wanneer het hart oprecht is - Thomas Mertons contemplatieve bijdrage tot de interreligieuze dialoog*.
<http://thomasmerton.nl/thomasmerton/teksten-over-merton/wanneer-het-hart-oprecht-is/>
26. Kilcourse, G.A. (2/12/1999) *Lezing: Wanneer het hart oprecht is - Thomas Mertons contemplatieve bijdrage tot de interreligieuze dialoog*. Geraadpleegd op 25/1/2021 van <http://thomasmerton.nl/thomasmerton/teksten-over-merton/wanneer-het-hart-oprecht-is/>
27. Baker, R. et al. (1999) *Merton & Sufism: The Untold Story*. Fons Vitae. p.112
28. 'Henri Nouwen on Thomas Merton' Youtube video gepost door 'Bob Grip' op 23/1/2019. Geraadpleegd op 25/1/2021 van <https://www.youtube.com/watch?v=dJoZUF7sbZo> 2'14-2'20
29. Nouwen, H.J.M. (2004) *Leven in de geest*. Lannoo: Terra. p.17
30. Ryan, T. (1993) *Disciplines for christian living*. New Jersey: Paulist Press. p.2
31. Nouwen, H.J.M. (2000) *Sabbatical Journey: The Diary of His Final Year*. NY: The Crossroad Publ. Comp. p.51
32. Nouwen, H.J.M. (1989) *In the Name of Jesus*. Darton,Longman & Todd Ltd. pp.6,31,32
33. Jung, C.G. en Shamdasani, S. (1999) *The Psychology of Kundalini Yoga*. Princeton: Princeton University Press. p.xxv

34. Keating, T. (2006) *Open Mind, Open Heart*. NY: The Continuum International Publishing group. p.1,2
35. Keating, T. (2006) *Open Mind, Open Heart*. NY: The Continuum International Publishing group. p.1,2
36. Keating, T. (2006) *Open Mind, Open Heart*. NY: The Continuum International Publishing group. p.12
37. St. Romain, Ph. (2012) *Kundalini Energy and Christian Spirituality*, p.5,6
38. St. Romain, Ph. (2012) *Kundalini Energy and Christian Spirituality*, voorwoord
39. DeRuvo, F. (2018) *Deception in the Church*. Ohio: Christian Publishing House. p.27
40. Jalics, F. (2017) *Contemplatieve oefeningen. de Karmelieten* p. 290-292
41. Foster, R.J. (1992) *Prayer: finding the hearts true home*. HarperCollins. p. 155
42. Merton, T. (1961) *New seeds of contemplation*. Shambhala publications. p.10
43. Merton, T. (1961) *New seeds of contemplation*. Shambhala publications. p.14,15
44. Smith, W. (2014) *Another Jesus Calling*. 3e druk, Montana, Lighthouse Trails Publishing, p.45
45. Law, J. (9/5/2019) Popular Worship Leader Steffany Gretzinger leaves Bethel Music after 10 years. *Christian Post*.
46. (23/4/2019) 'House on a Hill' van Amanda Lindsey Cook is CD van de Week. *Groot Nieuws Radio*.
47. Law, J. (11/4/2019) Bethel's Amanda Lindsey Cook reveals why she went silent, what she learned during difficult season. *Christian Post*.
48. Swami Rama, (1997) *Freedom From the Bondage of Karma*, Himalayan Institute, p.66.
49. Bhagavad Gita 6.20
50. Bhagavad Gita 6.26
51. Young, S. (2004) *Jesus Calling*. 1e druk, Nashville Tennessee, Thomas Nelson p.248
52. Nouwen, H. (2007) *Gebeden uit de stilte*. Lannoo: Terra. p.25
53. Keating, T. (2006) *Open Mind, Open Heart*. NY: The Continuum International Publishing group. p.32
54. Modisett, C. (31/10/2018) 'Silence is God's first language: Rest in peace, Thomas Keating' *Episcopal Café*.
55. Sanna, E. et al. (2011) *Brother Lawrence: A Christian Zen Master*. New York: Anamchara Books. p.2
56. Nouwen, H. J.M. (1977) *The Practice of the Presence of God*. Image, p.10
57. Goldsmith, J.S. (2006) *Practising the Presence*. HarperCollins. p.9
58. Ward, B. (1995) *Think yourself well: The amazing power of your mind*, Globe Communications. p.65
59. Gopi Krishna. (January-February, 1972) "The True Aim of Yoga," *Psychic*, p.14
60. Tolle, E. (1999) *The Power of Now: A Guide to Spiritual Enlightenment*. Novato, CA: Namaste. p.104
61. Goldsmith, J. (1958) *Practising the Presence*. Harper Collins. p.6
62. Goldsmith, J. (1958) *Practising the Presence*. Harper Collins. p.xiii
63. Payne, L. (2001) *The Healing Presence*. 6e druk, Grand Rapids: Baker Books. p.90
64. Payne, L. (2001) *The Healing Presence*. 6e druk, Grand Rapids: Baker Books. p.37
65. Payne, L. (2001) *The Healing Presence*. 6e druk, Grand Rapids: Baker Books. p.96
66. Blog van Kris Vallotton. (6/12/2015) 'Digesting Jesus.' Website: <https://krisvallotton.com/digesting-jesus/>
67. Young, S. (2004) *Jesus Calling*. 1e druk, Nashville Tennessee, Thomas Nelson. p.200
68. Young, S. (2004) *Jesus Calling*. 1e druk, Nashville Tennessee, Thomas Nelson. p.55
69. Smith, W. (2014) *Another Jesus Calling*. 3e druk, Montana, Lighthouse Trails Publishing. p.129
70. Hanegraaff, H.(2001) *Counterfeit Revival*. Nashville, Thomas Nelson. p.50
71. Hanegraaff, H. *Counterfeit Revival*. Nashville, Thomas Nelson, 2001. p50

72. Website Bethels School in Supernatural Ministry. 'How to lead students in a soaking prayer.' Geraadpleegd van <https://bssm.net/schoolplanting/2016/09/20/how-to-lead-students-in-a-soaking-session/>
73. Benny Hinn sermon, Double Portion Anointing, Part #3, Orlando Christian Center, Orlando, Fla., April 7, 1991. From the series, Holy Ghost Invasion. TV#309, tape on file
74. Fisher, G.R en Goedelman, M.K. (okt-nov 1997) Benny Hinn's Move into Necromancy. *The Quarterly Journal*. p.10
75. Fisher, G.R en Goedelman, M.K. (okt-nov 1997) Benny Hinn's Move into Necromancy. *The Quarterly Journal*. p.10
76. Eastman, S. (21/1/2002) Healing Rooms Raleigh Doctor Incorporates Prayer and Science To Bring Healing. *The Raleigh World*. Geraadpleegd van <http://www.worldnewspaperpublishing.com/news/FullStory.asp?loc=TRW&ID=357>
77. M. Beumer (Recensie) Gil Renberg, Where Dreams May Come (2 vol. set). Incubation Sanctuaries in the Greco-Roman World (Brill 2017) in: *Kleio-Historia*, nr. 7. (2018)

Hoofdstuk 7: Een ander evangelie

1. Wax, T. (2011) Counterfeit Gospels. Moody. p.59
2. Thomas 107
3. 'Todd White | The Cross Reveals Your Value' YouTube video gepost door 'TBN' op 22/4/2016. Geraadpleegd op 25/1/2021 van <https://www.youtube.com/watch?v=sCyEvvsh8j0>
4. 'What Jesus Did | Bill Johnson | Bethel Church' YouTube video door 'Bethel TV' op 11/4/2019. Geraadpleegd op 25/1/2021 van <https://www.youtube.com/watch?v=cY5PpOentjY>
5. 'Can God "give" sickness? What of Paul's "thorn"...?' YouTube video door 'ccodyguy' op 8/8/2011. Geraadpleegd op 25/1/2021 van https://www.youtube.com/watch?v=dfxBvmO67Fc&feature=emb_logo
6. Wagner, C.P. (2014) On earth as it is in Heaven, Minesota, Chosen Books. p.188
7. Wagner, C.P. (2014) On earth as it is in Heaven, Minesota, Chosen Books. p.18
8. Wagner, C.P. (2006) The church in the workplace: California: Regal Books.p.9
9. Wagner, C.P. (2014) On earth as it is in Heaven, Minesota, Chosen Books. p.183
10. Wagner, C.P. (2006) The church in the workplace. California: Regal Books.p 60
11. Steen, van der M. (2008) Durf te dromen. Highway Media. p.96
12. Johnson, B. en Wallnau, L. (2013) Invading Babylon. Shippensburg, Destiny Image. p.115
13. Wagner, C.P. (2006) The church in the workplace: California: Regal Books. p.66
14. Vallotton, K. (9/3/2016) The power of a wealth mentality. Blog van Kris Vallotton: <https://krisvallotton.com/the-power-of-a-wealth-mentality/>
15. Bill Johnson (27/2/2019 om13.05u) Facebookpost.
16. 'Benny Hinn - How to Release Prosperity in Your Life and Future.' YouTube video, gepost door 'BennyHinnTube' op 1 april 2013. Bezocht op 20 januari 2020. <https://www.youtube.com/watch?v=LUWQsSVYEuk>
17. 'Benny Hinn - How to Release Prosperity in Your Life and Future.' YouTube video, gepost door 'BennyHinnTube' op 1 april 2013. Bezocht op 20 januari 2020. <https://www.youtube.com/watch?v=LUWQsSVYEuk>
18. Joyce Meyer (3/11/2003) Praise the Lord: Praise-a-Thon, TBN. (Geciteerd door Hank Hanegraaf in Christianity in crisis. p.222)
19. Gibson, C. (9/1/2019) Joyce Meyer admits her views on prosperity, faith were 'out of balance' *Christian Post*.
20. Blair, L. (4/9/2019) Benny Hinn renounces prosperity gospel, says 'Holy Ghost is just fed up with it' *Christian Post*.

21. McFadden, C. en Marsch, M. (13/4/2010) How Joyce Meyer Built a Worldwide Following. *ABC Nightline*

Hoofdstuk 8: Een ander koninkrijk

1. Wagner, C.P. (24/8/2011) The New Apostolic Reformation Is Not a Cult. *Charisma Magazine*.
2. Geivett, R.D. en Pivec, H. (2014) A New Apostolic Reformation? 1e druk, Lexham Press, Bellingham. p.9
3. Wagner, C.P. (2016) Where Are the Apostles and Prophets? *Charisma Magazine*.
4. Hamon, B. (2010) Prophetic Scriptures to be fulfilled. Destiny Image. p.257
5. Wagner, C.P. (24/8/2011) The New Apostolic Reformation Is Not a Cult. *Charisma Magazine*
6. 'John Wimber teaching on the kingdom' YouTube video, 0:10-0:46. Gepost door 'Donny t' op 28 februari 2009. Geraadpleegd op 1 juli 2019 van <https://www.youtube.com/watch?v=fqxGVCH9qH4>
7. Geivett, R.D. en Pivec, H. (2014) A New Apostolic Reformation? Bellingham: Lexham Press. p.150
8. Geivett, R.D. en Pivec, H. (2014) A New Apostolic Reformation? Bellingham: Lexham Press p.171
9. Geivett, R.D. en Pivec, H. (2014) A New Apostolic Reformation? Bellingham: Lexham Press. p.167
10. Geivett, R.D. en Pivec, H. (2014) A New Apostolic Reformation? Bellingham: Lexham Press. p.168
11. Geivett, R.D. en Pivec, H. (2014) A New Apostolic Reformation? Bellingham: Lexham Press p.169
12. Geivett, R.D. en Pivec, H. (2014) A New Apostolic Reformation? Bellingham: Lexham Press. p.169
13. Copeland, K. Following the Faith of Abraham I, tape side I
14. 'Brian Simmons // Glory Of The Last Days // Session 2 Part 2' YouTube video, gepost door 'JUBILEE CHURCH, SYDNEY' op 24 mei 2015. Bezoekt op 29 mei 2020. <https://www.youtube.com/watch?v=PUM1NEMDOPM&t=450s>
15. 'Kris Vallotton - Your Identity as Sons of god - Little gods heresy' YouTube video gepost door 'Mario Peter' op 18/10/ 2018. Geraadpleegd op 25/1/2021 op https://www.youtube.com/watch?v=KqFrDp3_Htc&t=5s
16. Ahn, C en Johnson, B. (2019) Modern-day apostles. Destiny Image. p.39
17. Johnson, B. (2003) When Heaven Invades Earth – A Practical Guide to a Life of Miracles. (Shippensburg, PA: Destiny Image, p.31
18. Anderson, N.T. (2011) Overwinning over de duisternis. 9e druk, Gideon: Hoornaar p.29
19. Ahn, C en Johnson, B. (2019) Modern-day apostles. Destiny Image. p.39
20. Vallotton, K. et al. (2017) The supernatural ways of Royalty. Destiny Image. p.191
21. Price, F. (1990) Prayer: Do You Know What Prayer Is.. and How to Pray? The Word Study Bible. Harrison House p. 1178
22. Vallotton, K. et al. (2017) The supernatural ways of Royalty. Destiny Image. p.159
23. Wagner, C.P. (2006) The Church in the Workplace. Californië: Regal Books. p.96
24. Johnson, B. (9/6/2013) Thinking from the Throne. *Bethel TV*. Geraadpleegd op 25/1/2021 van <https://www.bethel.tv/en/podcasts/sermons/episodes/14> 11.28-12.40'
25. Wagner, P. (2006) The Church in the Workplace: How God's People Can Transform Society. p.35
26. Hamon, B. (2003) The eternal church. Shippensburg PA, Destiny Image Publishers. p.69

27. Hamon, B (1990) Prophets and the Prophetic Movement, p. 78
28. Pytches, D. (1991) Some say it thundered. Nashville: Thomas Nelson. p.46
29. Pytches, D. (1991) Some say it thundered. Nashville: Thomas Nelson. p.132
30. Hanegraaff, H. (2001) Counterfeit Revival. Nashville: Thomas Nelson. p.164
31. Hanegraaff, H. (2001) Counterfeit Revival. Nashville: Thomas Nelson. p.166, 167
32. 'Paul Cain with Todd Bentley, Pt. 2' YouTube video, Gepost door 'ElmoZiffle' op 17 juni 2008. Geraadpleegd op 1 juli 2019 van <https://www.youtube.com/watch?v=oR6JraFDtLk&t=184s>
33. 'Bob Jones, Todd Bentley & Bob Jones THE NEW BREED' YouTube video, 00:43. Gepost door 'ElmoZiffle' op 11 oktober 2012. Geraadpleegd op 1 juli 2019 van <https://www.youtube.com/watch?v=AlSogTOKfPA>
34. Bob Jones, 'an interview with Bob Jones by Mike Bickle,' Kansas city prophets, Kansas City, Mo, 1989, audiotape. (In Pag 176 counterfeit revival)
35. Bailey, A.A. (2015) The externalisation of the Hierarchy, 11e druk. New York: Lucis Publishing Company. p.60
36. Bailey, A.A. (2015) The externalisation of the Hierarchy, 11e druk. New York: Lucis Publishing Company. p.359
37. John Randolph Price (1986) "The Quartus Report", Quartus Foundation, Austin Texas, 1986, vol. V no. 8, p. 8
38. White, J. (12/1987) The Second Coming. New Frontier Magazine. P45 (Via 'For many shall come in my name' Ray Jungen)
39. Wells, J. (9/6/2019) Joel's Army Is About To Arise In The Midst Of Darkness. *God TV*.
40. Wagner, C.P. (2016) Where Are the Apostles and Prophets? *Charisma Magazine*
41. Steinkamp, O en Simpson, S. (2018) Dominionism! p.122
42. Hamon, B. (1997) Apostles and Prophets. Destiny Image Publishers p.55,56
43. Geivett, R.D. en Pivec, H. (2014) A New Apostolic Reformation? 1e druk, Bellingham, Lexham Press, p. 32
44. Hamon, B. (1997) Apostles, prophets and the coming moves of God. Destiny Image Publ. p.xxvi
45. Hamon, B. (1997) Apostles, prophets and the coming moves of God. Destiny Image Publ. p.131, 132
46. Christian International. 'Bill Hamons story.' Geraadpleegd op 25/1/2021 van <https://christianinternational.com/bill-hamons-story>
47. Berglund, T. (6/9/2018) Return of the prophet. *Charisma Magazine*.
48. Hamon, B. (1997) Apostles, prophets and the coming moves of God. Destiny Image Publ. p. xxii, xxiii
49. Berglund, T. (6/9/2018) Return of the prophet. *Charisma Magazine*.
50. Hamon, B. (1997) Apostles, prophets and the coming moves of God. Destiny Image Publ p. 18-20
51. International Association of Healing Rooms. https://healingrooms.com/index.php?page_id=2569
52. Goldberg, M. (12/5/2006) https://www.salon.com/2006/05/12/goldberg_14/
53. Wagner, C.P. (24/8/2011) The New Apostolic Reformation Is Not a Cult. *Charisma Magazine*.
54. 'Lance Wallnau Explains The Seven Mountains Mandate' YouTube video gepost door 'Bruce Wilson' op 16/7/2009. <https://www.youtube.com/watch?v=qQbGnJd9poc>
55. Hamon, B. (2010) Prophetic Scriptures to be fulfilled. Destiny Image pub.p.271
56. Hamon, B. (2003) The eternal church. Shippensburg PA, Destiny Image Publishers p.356
57. <https://churchwatchcentral.com/2017/02/09/hillsong-conference-promoting-the-nar-7-mountain-mandate/>
58. Shop van Bethel Redding verkoopt het boek 'Invading Babylon.' <https://shop.bethel.com/products/invading-babylon>

59. Goll, J.W. (22/4/2016) The Fourth Great Wave of the Holy Spirit Has Begun. *Charisma News*.
60. Coalitie voor Apostolisch nannache Reformatie. '7-Bergen strategie.' <https://www.coalitie.org/7-bergen-strategie/>
61. Living in Your Destiny. <https://www.embassyamsterdam.nl/organisator/living-in-your-destiny/>
62. Share Nederland. (maart 2019) Vragen en antwoorden. Geraadpleegd op 25/1/2021 van <http://info.sharenl.org/?p=7069>
63. Cumbey, C. (1983) *The Hidden Dangers of the Rainbow*. Lafayette, Louisiana: Huntington House.p.219
64. Wagner, C.P. (2014) *On earth as it is in Heaven*, Bloomington Minesota, Chosen Books. p.18
65. Johnson, B. en Wallnau, L. (2013) *Invading Babylon*.1e druk, Shippensburg, Destiny Image.p.39
66. Wagner, C.P. (2014) *On earth as it is in Heaven*, Bloomington Minesota, Chosen Books. p.18
67. Wagner, C.P. (2014) *On earth as it is in Heaven*, Bloomington Minesota, Chosen Books. p.18
68. Wagner, C.P. (2014) *On earth as it is in Heaven*, Bloomington Minesota, Chosen Books. p.18
69. Johnson, B. en Wallnau, L. (2013) *Invading Babylon*.1e druk, Shippensburg, Destiny Image.p.39
70. Blog van Kris Vallotton, 'APOSTOLIC TRANSFORMATION' Geraadpleegd op 25/1/2021 van <https://honorable-horse.flywheelsites.com/apostolic-transformation/>
71. Johnson, B. (2003) *When Heaven Invades Earth – A Practical Guide to a Life of Miracles*. Destiny Image. p.20
72. Johnson, B. (2003) *When Heaven Invades Earth – A Practical Guide to a Life of Miracles*. Destiny Image. p.58
73. Johnson, B. (2003) *When Heaven Invades Earth – A Practical Guide to a Life of Miracles*. Destiny Image. p.37
74. 'HEAVEN ON EARTH II.m4v' YouTube video, 0:00-0:34. Gepost door 'Eric Gilmour' op 18 oktober 2010. Geraadpleegd op 1 juli 2019 van <https://www.youtube.com/watch?v=YkHKdTCLnTs>
75. 'HEAVEN ON EARTH II.m4v' YouTube video, 06:47-07:09. Gepost door 'Eric Gilmour' op 18 oktober 2010. Geraadpleegd op 1 juli 2019 van <https://www.youtube.com/watch?v=YkHKdTCLnTs>
76. Johnson, B. (2013) *When Heaven Invades Earth*. Shippensburg: Destiny Image Publishers.p.43
77. Johnson, B. (2013) *When Heaven Invades Earth*. Shippensburg: Destiny Image Publishers.p.45
78. Johnson, B. (2013) *When Heaven Invades Earth*. Shippensburg: Destiny Image Publishers.invades p.46
79. Ronald S. Miller and the editors of *New Age Journal* p165 (via Pag113 another Jesus calling)
80. Alice Bailey & Djwhal Khul (2002) *Problems of Humanity*, Chapter V - The Problem of the Churches, I. The Fact of God, Immanent and Transcendent.
81. Bailey, A.A. (1948) *The Reappearance of the Christ*, Chapter VI – The New World Religion. Lucis. (Geciteerd door Tamara Hartzell in *In the name of purpose*)
82. Website van Share int: https://www.share-international.org/background/FAQ/faq_main.htm
83. Bethel Church Redding. Podcast 'Thinking from the throne.' [5'50 -6'36] Geraadpleegd op 25/1/2021 van <http://podcasts.ibethel.org/en/podcasts/thinking-from-the-throne>

84. Blog van Bill Johnson. 'Spending the Inheritance.' Geraadpleegd op 10/12/2018 van <http://bjm.org/spending-the-inheritance/>

Hoofstuk 9: Een andere eenheid

1. Johnson, B. en Seth, M. (2014) When Heaven invades Earth for teens. Shippensburg, PA: Destiny Image.p. 76,77
2. Johnson, B. en Seth, M. (2014) When Heaven invades Earth for teens. Shippensburg, PA: Destiny Image.p. 111
3. 'Brian Simmons // Glory Of The Last Days // Session 2 Part 1' YouTube video, gepost door 'JUBILEE CHURCH, SYDNEY' op 24 mei 2015. Geraadpleegd op 29 mei 2020 van <https://www.youtube.com/watch?v=K7R8TFPPMbw>
4. Katholieke Catechismus ARTICLE 3 "HE WAS CONCEIVED BY THE POWER OF THE HOLY SPIRIT, AND BORN OF THE VIRGIN MARY" Paragraph 1. The Son of God Became Man.
5. 'Pope Francis: Relationships With Jesus Are Dangerous' Youtube video door 'Your News Wire' op 16/7/2017. Geraadpleegd op 25/1/2021 van https://www.youtube.com/watch?v=sGH20H8AV2U&feature=emb_logo
6. Encycliciek van paus Franciscus II. Laudato Sí. (2017)
7. 'Watch As Pope Francis Says Jesus Was A 'Failure On The Cross' Youtube video door 'Now The End Begins' op 11/12/2016. Geraadpleegd op 25/1/2021 van <https://www.youtube.com/watch?v=5lcpu0Uegzw>
8. Williams, Th.D. (22/12/2019) Pope Francis Tells Christians Not to Try to Convert Nonbelievers. *Breitbart*.
9. San Martín, I. (8/6/2019) Pope to Charismatics: being afraid of change is a temptation from the devil. *Crux*.
10. Blog van Kris Vallotton (June 13/6/2016) 'Pope Francis.' Geraadpleegd op 25/1/2021 van <https://honorable-horse.flywheelsites.com/pope-francis/>
11. 'Bishop Tony Palmer and Pope Francis - The Miracle of Unity has Begun: KCM Minister's Conference 2014' YouTube video gepost door "Tony Palmer" op 28/2/2014. Geraadpleegd op 25/1/2021 van <https://www.youtube.com/watch?v=YrS4IDTLavQ>
12. 'Kenneth Copeland calls for end of Protestant Reformation (2017)' YouTube video gepost door 'R\$E' op 23/10/2017. Geraadpleegd op 25/1/2021 van https://www.youtube.com/watch?v=iWJM-tP90Zo&feature=emb_logo